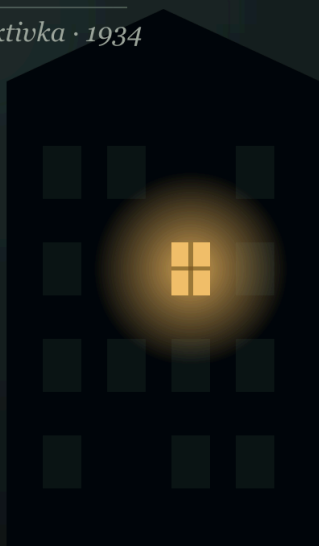

CLARQO PRESS

PATNÁCTÝ HOST

Pražská detektivka · 1934

VÍT HANUŠ

Patnáctý host

Pražská detektivka · 1934

VÍT HANUŠ

CLARQO PRESS

PATNÁCTÝ HOST

Pražská detektivka · 1934

Vít Hanuš

Vydalo nakladatelství **Shadow Wolf Apps** pod značkou
Clarqo Press · clarqo.com/books

První vydání · 2026 · © 2026 Shadow Wolf Apps. Všechna
práva vyhrazena.

Toto je beletristické dílo. Jména, postavy, místa a události
jsou výplodem autorovy fantazie nebo jsou užity fiktivně. Ja-
kákoli podobnost se skutečnými osobami, živými či mrtvými,
nebo se skutečnými událostmi je čistě náhodná.

Kniha vznikla s pomocí umělé inteligence a je šířena zdarma.

Můžete si ji číst i sdílet.

1. Řeka barvy mince

ŘEKA MĚLA TOHO RÁNA BARVU MINCE, KTEROU si člověk příliš dlouho nosil v kapse. Hron stál u nábrežního zábradlí pod okny mrtvého a díval se, jak se proti proudu prodírá nákladní člun s kašlajícím motorem, a myslel přitom, jako často před každým tělem, na nic určitého — na cenu uhlí, na bolest nad kolenem, na větu, kterou Anežka neřekla. Strážník vedle něho mluvil. Hron nechával slova plynout kolem jako vodu. O tři patra výš, za sklem, na němž jíní rozkreslilo svá pířka, našli muže, jenž vlastnil tisíc starých a krásných věcí, utopeného ve vlastní vaně se dvěma zastrčenými zevnitř, a dole domovnice přísahala na svého nebožtíka muže, že po schodech celou noc nikdo nesešel. Ještě nebylo osm. Orloj dosud neodbíjel. Někde dvakrát zazvonil tramvajový zvonec, pak jednou, a město, lhostejné a nesmírné, se zabývalo obyčejnou prací probouzení.

Strážník pro něj sešel až dolů na kraj chodníku, jako by se domu nedalo svěřit, že ho dopraví do správného patra sám. Byl mladý, nevyspalý a chtěl o tom mluvit. Hron naslouchal tou částí myslí, která naslouchá vždycky, a díval se tou částí, na které záleželo. Dům byl dobrý. Ne nový — nic tu nebylo nové —, ale postavený v sebejistých letech před válkou muži, kteří věřili, že jim mocnářství

bude platit navěky, s kamenným průčelím barvy slabého čaje a s karyatidami, jež nade dveřmi nepodpíraly nic. Severně přes most přejížděla tramvaj a její zvonec dolehl tence přes vodu. Hron uhasil cigaretu o zábradlí, nedopalek si nechal a vešel dovnitř.

Výtah byl mosazná klec a mimo provoz; na jeho mříži visel papírový lístek psaný úhledným staromódním písmem: *mimo provoz*. Šli tedy po schodech, a byly to ty pravé schody, na nichž má případ začít — široké, uprostřed potažené červeným kobercem ošlapaným do barvy cihly, stáčející se kolem schodišťové šachty, jež voněla podlahovým voskem a chladem a slabě i něčí snídaní o dvě patra níž. Mladík šel napřed, po dvou schodech, a pak musel na každém odpočívadle rozpačitě čekat jako pes, který vyběhl po cestě příliš daleko.

Bouda ho čekal nahoře. Detektiv-strážmistr Karel Bouda měl už otevřený notes, tužku za uchem a tu zvláštní nehybnost, kterou si uchovával v blízkosti mrtvých a které si na něm Hron cenil, ač mu to nikdy neřekl.

„Vrchní komisaři.“ Drobné kývnutí. „Je to zlé a je to podivné, obojí.“

„To podivné mi řekni potom,“ řekl Hron. „Řekni mi o dveřích.“

„Ty dveře jsou ta podivnost.“

Vešli. Byt se otvíral z odpočívadla dvojkřídlymi dveřmi, z nichž jedno křídlo stálo dokořán, a chlad ze schodiště je následoval dovnitř a střetl se s teplem bytu vytápěného celou noc, jež se teprve teď začínalo vytrácet. Předsíň běžela do hloubky celé-

ho domu, pod nohama parkety, a místnosti se z ní otvíraly jedna za druhou. Hron chvíli stál a nechal to místo, ať mu poví, o jaké jde peníze. O staré peníze, a o mnoho jich, a o vkus muže, který nekupeval, aby se vystavoval, ale aby si nechal. Stěny byly hustě ověšené — lepty, malý tmavý holandský výjev z kuchyně, mapa Čech ze časů, kdy nikdo z živých ještě nedýchal. Někde tikaly hodiny s těžkou, neuspěchanou jistotou hodin, které se nikdy nezmýlily. Na konzolovém stolku porcelánová pastýřka podávala porcelánové jehně nikomu.

„Tudy,“ řekl Bouda.

Koupelna byla na konci předsíně, za ložnici, a její dveře teď stály otevřené, ač před hodinou otevřené nestály, protože je vyrazili. Zárubeň byla roztráštěná ve výši mužského boku, kde bývala zástrčka, čistá nová rána ve starém dřevě, a dřevo tam bylo světlé tam, kde byl zbytek tmavý čtyřiceti lety laku. Hron se podíval na rozlámanou zárubeň dřív, než se podíval na mrtvého. Díval se na ni dlouho.

„Zástrčka byla zastrčená,“ řekl. Nebyla to otázka, ale Bouda na ni odpověděl.

„Závorová zástrčka. Zaražená napříč do plechu. Museli jsme vyndat výplň, abychom se k ní dostali rukou. Wertheimerová — ta žena, co ho našla — došla pro domovnici, a ty dvě s tím nehnuły, a pak přišel strážník, a pak my, a vyrazili jsme to.“ Otočil notes, aby Hron viděl drobnou úhlednou kresbu, kterou pořídil. „Zastrčeno zevnitř. Jinudy ven se nedá. Okno je zatřené a stejně jsou to tři patra k řece.“

„A okno je celé.“

„Celé a zavřené a jíní na něm neporušené, když jsme přišli. Jíní jsem kontroloval.“ To poslední Bouda řekl s plochou hrdostí, a Hron, který ho naučil kontrolovat jíní, neřekl nic a nechal mu to.

Pak se podíval na Šimona Reszka.

Vana byla dlouhá stará litina na lvích nohách, uvnitř bíle smaltovaná a u hladiny zbarvená do odstínu starých zubů, a byla zcela vypuštěná — někdo vytáhl zátku, nejspíš strážník, v té první marné naději —, takže voda teď stála v úrovni mrtvého mužova prsu a zbytek z ní vystupoval šedý a zvadlý do studeného vzduchu. Byl to velký muž, který kdysi býval ještě větší; tělo z něho začalo opadávat tak, jak opadává ze starých lidí, a zanechávalo kostru příliš velkou pro to, co nesla. Hlava mu spočívala dozadu na zaobleném železe u kohoutku, ústa pootevřená, oči pootevřené, upřené na popraskanou omítku stropu s výrazem, do kterého se Hron už dávno naučil nic nevklátat. Mrtví nevypadají překvapeně ani klidně ani vyděšeně. Vypadají tak, jak vypadá kabát na háčku. Bílý vous, za živa pěstěný, ležel slepený na hrdle. Na mramorové policiče nad vanou stál kus zeleného mýdla, břitva složená v kostěné rukojeti, sklenka na zuby, lahvička čehosi jantarového, ubraná do poloviny. Ručník visel na věšáku, suchý. Hron si všiml, že ručník je suchý, a ještě nevěděl, co to bude znamenat.

Přidřepł u vany, koleno mu protestovalo proti vlhku, a díval se, aniž se dotkl. Materialista v něm obešel tu malou místnost a počítal obyčejné pozů-

statky smrti tak, jako jiný počítá drobné. Voda dosud ve vaně, teď studená, s povlakem mýdla staženým do sraženin u okrajů. Mužovy šaty nikde — přišel tedy k vaně už svlečený, z ložnice, po způsobu muže na konci dne. V ložnici nechali svítit lampičku na čtení; její nízké světlo padalo přes podlahu předsíně. Ta jantarová lahvička. Suchý ručník. Podíval se na ruce mrtvého, jak se vznášely, prsty volně pokrčené, a na měkkou vnitřní kůži předloktí, a neviděl nic, co by soudní lékař neviděl lépe. V Albertově bude Stross se svými studenými nástroji a ještě studenějšími otázkami, a Stross mu za dva dny poví, co s mužem udělala voda a co mu udělali před vodou. Zatím se Hron jen díval a nechával místnost, ať na něj působí svou nepatříčností, aniž ji nutil prozradit jak.

Protože něco nesedělo. Vyšetřujícímu soudci by ještě nebyl s to říct proč, a tomu pocitu ze zásady nedůvěřoval, tak jako nedůvěřoval doznáním a vnuknutím a všemu, co lichotí policistovi, aby si o sobě myslel, že je chytrý. Ale něco nesedělo. Tak starý a tak těžký muž se neutopí ve vlastní vaně, kde jsou dveře zastrčené a jíní na okně neporušené, aniž by někde nesedělo cosi v té místnosti, a Hronovým úkolem teď bylo najít přesně ten kout, kde ta nepatříčnost bydlí, vytáhnout ji na holé denní světlo a udělat z ní obyčejnost. Všechno se dalo udělat obyčejným. V to věřil tak, jako jiní věří v Boha.

„Kdo to je,“ řekl Hron a vstal. „Pověz mi, kdo to je.“

„Šimon Reszke.“ Bouda tomu dal nejprve německou váhu, *Reške*, pak českou, a nechal volbu na Hronovi. „Osmašedesát. Vdovec a podruhé ženatý — je tu mladá žena, Hana, u sestry na Vinohradech, telefonovali pro ni. Obchodoval se starými věcmi. Knihy, grafika. A půjčoval peníze.“ Boudova tužka jednou t'ukla do notesu. „V Josefově, potichu, léta. Z těch, co vědí, co stojí stříbro každé baňičky a co kdo dluží.“

„Muž s knihou dluhů, tedy.“

„S nejednou.“

Hron vyšel do předsíně a teplo bytu na něj teď tlačilo a chtěl, jako chtěl vždy v tuto hodinu nad mrtvým tělem, být někde venku v chladu a jít. K jídelně se ještě nevydal. Nejprve chtěl tu ženu ze schodů.

Paní Marta Kühnová ho přijala v předsíni, jako by byla její, což v tom smyslu, na kterém jí záleželo, byla. Byla to hranatá šedesátnice v tmavém županu zapnutém až ke krku, šedivé vlasy stažené tak pevně, že jí to táhlo v koutcích očí, a stála s rukama složenýma na břiše v postoji ženy, která pochovala muže a mnoho jiného a nehodlá se nechat dojmout ještě jedním mrtvým, byť sebebohatším. Hronovi se zalíbila hned a nevěřil ani slovu, které řekla, což byly ty dva správné pocity ve správném pořadí.

„Vy spravujete klíče,“ řekl.

„Spravuju klíče. Spravuju dveře. Čtyřicet let spravuju tenhle dům.“ Měla nízký hlas, plochý, s nábřežím v sobě a se špetkou venkova pod ním.

„Pana Reszka jsem znala, když měl ve vousech ještě černo. Co se mě ptáte, vrchní komisaři, jsem už tomu mladému řekla dvakrát.“

„Řekněte mi to jednou, na čem záleží. Včera v noci. Kdo sešel dolů.“

„Nikdo nesešel.“ Řekla to tak, jako by řekla *řeka je mokrá*. Netrvala na tom; jen opravovala otázku. „Byla tu včera večere, ta velká večere, a já zůstala vzhůru, abych hosty vypustila, všechny, každý kabát, a sešli pozdě, k jedné, a já po posledním zastrčila domovní dveře a šla si lehnout. Potom — nic. Nikdo po těch schodech nesešel.“ Pozdvihla bradu o stupínek k červeně potaženému schodišti stoupajícímu do tmy nad nimi. „Spím u jejich paty. Mé dveře jsou tady. Ani kočka po těch schodech v noci nesejde, abych ji neslyšela, a co jsem zastrčila dveře, neslyšela jsem nic, a dnes ráno seběhne ta žena ke mně bílá jak stěna a jdeme nahoru a tam je. Nikdo nesešel. Řeknu to soudci, řeknu to na hrobě svého muže. Nikdo po těch schodech nesešel.“

Pokaždé říkala *po těch schodech*, všiml si Hron, a uložil to neprozkoumané, drobnou plochou skutečnost položenou rubem vzhůru, aby ji obrátil později. *Po těch schodech*. Jako by proti snad jiným schodům. Ale byt byl v posledním patře a to velké schodiště bylo jediná cesta nahoru, kterou viděl, a netlačil na ni, protože to, co vám domovnice řekne první, není nikdy to, co ví, a to druhé z ní vytáhnete tím, že to první necháte na pokoji.

„Zůstala jste včera večer vzhůru kvůli večeri,“ řekl místo toho. „Kolik jich přišlo?“

„Jak mám počítat? Mnoho. Tucet a víc. Kabáty ke stropu na mém věšáku.“ Mimoděk pohlédla na mosazný věšák u dveří, teď prázdný a lesklý. „Vznešení lidé. Staří lidé. Uměl prostřít, pan Reszke, když prostíral, což nebývalo často, už ne.“

„A šli nahoru.“

„A šli nahoru, a potom, pozdě, k jedné, sešli, a já je vypustila a zastrčila dveře.“ Rozpletla ruce a složila je opačně. „To bylo poslední, co jsem slyšela. Co jsem dveře zastrčila, nic.“

—

Žena, která ho našla, stála ve dveřích jídelny a do předsíně nešla, a Hron pochopil, že tam stojí už nějakou chvíli, drží se zárubně, nechce být u mrtvého a tak docela nedokáže být od něho dál.

Rosa Wertheimerová byla snad čtyřicátnice, útlá, v šedých vlněných šatech s bílým límečkem vyžehleným toho rána před tím vším, a v tváři měla vyrovnanost člověka, který se drží velmi nehnutě nad velkou hloubkou, tak jako sklenice vody stojí plná až po okraj a nepřeteče, dokud na ni nikdo nedýchne. Vedla Reszkovi knihy, řekl mu cestou potichu Bouda — jeho katalogy, jeho účty, věděla, kde co je a co co stojí. Neplakala. Její ruce, když na ně Hron pohlédl, byly dokonale klidné a v kloubech dokonale bílé.

„Vy jste ho našla, slečno.“

„Přišla jsem v sedm, jako chodím každý den.“ Její čeština byla pečlivá, čeština někoho, kdo měl doma napřed němčinu a naučil se být v druhém jazyce přesný z hrdosti. „Domovní dveře byly zastrčené. Mám vlastní klíč. Dveře bytu — ty vnitřní —

nebyly zamčené, což nebylo divné, přede mnou nikdy nezamýkal. Zavolala jsem. Žádná odpověď, a v ložnici svítila lampa, a já myslela, že usnul nad knihou, dělává to, dělával.“ Drobná oprava, učiněná mrtvému. „A pak koupelna. A zástrčka nepovolila.“

„Ničeho jste se nedotkla.“

„Dotkla jsem se zástrčky. Nehnula jsem s ní. Pak jsem šla dolů pro paní Kühnovou.“ Nadechla se nádechem, který tak docela nedosáhl na dno. „Ničeho jiného jsem se nedotkla. Neudělala bych to.“

„Dobře,“ řekl Hron mírně, protože jinak to s ní nemělo smysl, a prošel kolem ní do jídelny.

—

Jídelna ho zastavila.

Byla to dlouhá místnost o dvou oknech do řeky, prostřená k hostině a pak sklizená, ale sklizená lidmi, kteří v půli práce vzdali, nebo byli vyrušeni, nebo to prostě nechali na ráno. Ubrus byl ještě na stole, bílý damašek prošedlý starými skvrnami od vína a drobné souostroví vosku tam, kde svíce doplály a kde je nechali doplát. Svíce byly dohořelé na oharky ve vysokých stříbrných svícnech. Židle stály odsunuté ve svých zvláštních úhlech po večeři, každá z nich tělo, jež povstalo a odešlo. Dobré talíře byly naskládány na příborníku, čekaly na služebnou, která nepřišla; po ubruse dosud stály sklenky, v některých na dně prst vína zoctovatělého, jenž zachycoval to šedé světlo, které řeka vrhala vzhůru skrz jíní. Místnost páchla studeným svíčkovým kouřem a starým vínem a pod tím pra-

chově kožešnatým pachem celého bytu, pachem papíru a let.

Hron stál v čele stolu. Nepotřeboval, aby mu Bouda říkal, že je to z včerejška, večere nesklizená nikým, místnost zavřená a zapomenutá v žalu a zmatku smrti — mělo to vzhled věci, na kterou domácnost neměla srdce sáhnout. A uprostřed ubrusu, trochu odsunutá stranou, aby udělala místo k servírování, ale ponechaná otevřená, ležela kniha.

Byla to kniha zápisů. Velké ploché folio vázané do mramorovaných desek, v rozích změkklých ohmataním, hřbet popraskaný do běla v rýhách sterého otevírání, a ležela rozevřená ke konci, levá stránka téměř plná, pravá prázdná a čekající. Hron se nad ní sklonil, aniž se dotkl, ruce za zády po starém zvyku. Bylo to pěkné staré obchodní písmo, vzpřímené, německy školené, totéž písmo ubíhající zpět — neobracel listy, ale viděl hnědou čáru let v oříznutí pod sebou — zpět čtyřicet let a víc. Celá mužova pohostinnost, sepsaná. Data dole v levém okraji v úzkém sloupci. Pak jména. Pak menšími písmeny umístění: kdo seděl kde, *po pravici*, na pravé ruce, na levé.

Poslední zápis byl datován jeho vlastní rukou. 28. února 1934. Noc velké večere — včera, té večere, kvůli níž visely v předsíni kabáty.

Hron začal počítat jména.

Dělal to tak, jak počítal všechno, bez pohybu rtů, oko mu sjíždělo po sloupci a mysl ukládala každé jméno naplocho, jak mýjelo, tak jako muž rozkládá karty. Jména mu zatím nic neříkala — ci-

zinci, němečtí a čeští a jeden či dva, které nedokázal zařadit, doktor, něčí vdova, pan rada to a paní ono, ti vznešení staří lidé, jejichž kabáty se otíraly o strop. Venku, náhle a z nevelké dálky, začal Orloj na Staroměstské radnici odbíjet hodinu, hluboký pomalý bronz nesoucí se přes střechy a přes vzduch chladný od řeky a dovnitř skrz zamrzlé sklo, a Hron, počítaje, pomyslel proti své vůli na neděli, na tramvaj nahoru na Vinohrady, na dívku, která bude u okna, až přijde, a neřekne jeho jméno, protože pět let neřekla žádné jméno. Ta myšlenka jím prošla jako chlad ze schodiště a byla pryč. Počítal dál. Orloj odbíjel, lhostejný, a malí dřevění apoštolové konali svůj pomalý průvod ve svých dvířkách nad hlavami toho, kdo dole na náměstí stál a zíral, a Smrt tahala za provaz zvonu, jak to Smrt na hodinu každou hodinu dělala, ať se někdo díval nebo ne.

Dvanáct. Třináct. Čtrnáct.

Došel k patě sloupce a sloupec skončil a pod ním byla stránka prázdná.

Čtrnáct jmen.

Vnímal Rosu Wertheimerovou u svého ramene. Vešla za ním, aniž ji slyšel, a stála teď trochu vzadu a stranou, dívala se s ním dolů na otevřenou stránku, bílé ruce složené v pase, a když promluvila, byl její hlas velmi nízký a velmi rovný, hlas plné sklenice, jež nepřetéká.

„U stolu jich bylo patnáct,“ řekla.

Hron nezvedl oči ze stránky.

„Čtrnáct jmen,“ řekl.

„Bylo jich patnáct,“ řekla Rosa. „Já roznášela víno. Toho rána jsem počítala židle a prostírala je a bylo jich patnáct.“ Hlas nezvyšovala a nezměkčovala. Nehádala se. Byla z těch lidí, jak se Hron záhy dozví, jimž je z nepřesnosti fyzicky nevolno, kdo by opravil i řeku ohledně barvy její vlastní vody, kdyby ji měl za chybnou. „Čtrnáct míst napsal. Patnáct jich usedlo.“

Orloj dozněl. V tichu po něm byt tikal a usazoval se, těžké hodiny v předsíni počítaly dál, řeka pod okny plynula barvy mince příliš dlouho nošené v kapse. Hron pohlédl dolů na jména v mrtvého mužově pečlivém, čtyřicet let starém písmu a počítal je znovu, pomalu, jako se přepočítává součet, jimž jste si jistí, protože sama ta jistota vás začala znepokojovat.

Dvanáct. Třináct. Čtrnáct.

Čtrnáct.

2. Co po sobě voda nechá

ÚSTAV SOUDNÍHO LÉKAŘSTVÍ SI DRŽEL vlastní počasí. Venku, na Albertově, se ráno oteplilo natolik, že povolily okapy, a tramvaje stoupající od nábřeží s sebou nesly pach mokré vlny, uhlí a první tenkou předtuchu ročního období, které ještě nepřišlo; ale schody dolů do pitevny vedly pod to všechno a ještě níž, do chladu, který nepocházel z března. Pocházel z dlaždic a ze zinku a z dlouhého zvyku toho místa. Hron cítil, jak mu sevřel bolest nad kolenem, tak jako říční voda sevře kámen — pomalu, naráz, a pak už natrvalo. Na schodech nespěchal. Nikdy nespěchal. Člověk se naučí, když sestupuje za mrtvými, že mrtví jsou trpěliví a že nic, co cestou udělá, nezmění ani jediné slovo z toho, co se za chvíli dozví.

Doktor Emanuel Stross už měl plášt' a už kouřil, což bylo proti jeho vlastnímu pravidlu i proti pravidlu všech ostatních, a držel Egyptku mezi dvěma prsty na délku paže od stolu, jako by ji ta vzdálenost činila zákonnou. Byl to malý, suchý šedesátník, holohlavý až k temeni, s klidnýma, ničím neudivenýma očima člověka, jehož už dávno přestaly obličej obelhávat. S Hronem to spolu kdysi táhli — ne stejnou práci, ale stejná léta, stejnou válku kdesi za zády, stejné dvě řeči obroušené ve

švu. Nepodali si ruce. V téhle místnosti se to nedělalo.

„Jdeš pozdě,“ řekl Stross česky, a pak, protože sanitář byl Němec a at' klidně rozumí tomu vtipu, „a on je tu brzo. Vždycky to tak je.“

„Šel jsem pěšky z Karlova náměstí.“

„Šel jsi pěšky, protože tě bolí noha, a chtěls, aby tě bolela víc, abys měl na co poctivého myslet. Znáš tě, Tobiáši.“ Stross položil cigaretu na okraj smaltované misky, kde dál sama dohořívala, tenká šedá nitka stoupající v nehybném vzduchu přímo vzhůru. „Pojd' se podívat na svého antikváře. Byl zajímavější, než jsem čekal, a čekal jsem velmi málo. Utopenci jsou nudní. Řeknou ti tu jedinou věc a pak se zatváří uraženě.“

Tělo leželo pod vysokým severním světlem, které bylo v té místnosti jedinou laskavostí — plochým, rovnoměrným, bezestínovým světlem, jež se na nic neptalo a nedopřávalo žádné drama. Šimon Reszke býval kdysi velký muž a teď' byl už jen dlouhý, maso zšedlo do barvy řeky, nad níž žil, vlasy na spáncích stále učesané tak, jak je učesal sluha nebo manželka, přechkávající ho o pár hodin marnivosti. Čtyřicet let, kdy bral do rukou staré a krásné věci, mu zanechalo měkké dlaně. Hron se podíval nejprve na ruce. Vždycky tak činil. Tvář ti řekla, jak chtěl být člověk viděn; ruce ti řekly, co se svými dny doopravdy dělal, a Reszkovy nedělaly nic těžšího, než že obracely stránky a počítaly mince, a nehty byly čisté, a nikde žádná stržená kůže, žádná obrana, nic pod nimi.

„Žádný zápas,“ řekl Hron.

„Žádný zápas,“ souhlasil Stross. „Který by ti dal muž topící se ve vlastní vaně, at’ už upadl, nebo ne — drápal by do smaltu, poznamenal by okraj, nehty by mu nesly nečistotu z dlaždic. Tyhle ti říkají, že se na konci ani nevzepřel. Tedy. Buď byl pryč už dřív, než přišla voda, což plíce zakazují, anebo nemohl.“ Posunul lampu na kloubovém rameni a dvěma prsty naklonil mrtvou čelist, ne jemně, ne hrubě, tak, jak se naklání věc, aby se zespodu přečetla značka výrobce. „Podívej se sem. Pod úhlem čelisti. A sem, na ramena.“

Hron se naklonil. Chlad sálal ze stolu a šel mu vstříc. Pod čelistí, kde měla kůže ochablou průsvitnost utopeného, ztemněly dvě skvrny do barvy slabého čaje, oválné, velké jako palce, posazené kousek za uchem a pod ním na obou stranách. A přes vrch ramen, kam muži sedá límec, širší podlitina, hlubší, vtlačená dolů do masa.

„Palce,“ řekl Hron. Nebyla to otázka.

„Palce na čelisti. Hrana dlaně a váha těla na ramenou.“ Stross se narovnal, sáhl po cigaretě a zadíval se na ni, jako by za jeho zády něco provedla. „Dám ti ten obraz a můžeš si ho nechat, nebo zahodit, mně je to jedno. Někdo ho vzal za dolní část obličej — takhle — aby mu udržel bradu nahoře a hlavu nehybnou, a zatlačil na ramena, aby ho udržel pod hladinou. Shora. Vkleče, řekl bych, vedle vany, s tím prostorem, jaký člověk má, když ten pod ním je už měkký. Žádná podlitina po úderu. Žádný zápas v rukou. Byl držen, a šel ke dnu, a voda do něj vnikla, zatímco byl držen.“ Potáhl z cigarety. „To není pád, Tobiáší. Muž, který uklouzne,

udeří se do hlavy a sjede pod hladinu, ti nechá ránu na lebce a čistý příběh. Na téhle lebce žádná rána není. A není to ani ta druhá věc, kterou bude tvůj vyšetřující soudce chtít, ta snadná — člověk se neutopí vlastníma dvěma rukama, které mu tlačí vlastní dvě ramena. Mrtví se neudrží pod vodou sami. Hledal jsem ten rok, kdy by mohli. Ještě nepřišel.“

Hron stál s kloboukem v rukou a nechal ten obraz usednout. Přišel do ústavu, proti své vůli, se svůdným tvarem případu, jak mu jej nábřeží zrána nabídlo: otevřená kniha hostů na jídelním stole, čtrnáct jmen psaných rukou nebožtíka, večere z předešlé noci, celá ta mluvnice věci ukazující ke smrti, která vzešla z onoho stolu — host, hádka, jed ve víně, tělo nalezené nad troskami poslední večere. Byl to dobrý příběh. Měl tvar, jaký příběhy rády mívají. A Stross, jemuž na žádném příběhu nezáleželo, mu právě, aniž jednou zvýšil hlas, vytáhl zpod toho příběhu první prkno.

„Plíce,“ řekl Hron. „Říkals, že plíce to zakazují.“

„Plíce mluví důrazně.“ Stross to řekl s čímsi téměř jako úctou, tak, jak by jiný muž mluvil o svědkovi, jenž pod tlakem nemění výpověď. „Voda dolů do jemných průchodů, pěna, přepětí — vdechl ji, byl naživu a dýchal, když šel pod hladinu, o tom není pochyb, neumřel dřív a do vody nebyl vložen potom. Ale způsob je špatný na pád a špatný na mdlobu. Je to plíce muže držného pod hladinou, který zápasí o vzduch proti tíze a nemůže se zvednout. Viděl jsem to třikrát. Dvakrát to

byl kanál. Jednou umyvadlo a macecha. Nelže.“ Odmlčel se. „A pak je tu ta druhá věc, která je tvým skutečným dárkem, tak odlož klobouk a dávej pozor.“

Hron klobouk neodložil. Dával pozor.

„Kdy zemřel.“ Stross to řekl rovně, nikoli jako otázku, prostě mu tu otázku sděloval. „Tvá domovnice, tvá kniha, tvých čtrnáct hostů — ti ho chtějí mrtvého u večeře, nebo někde blízko ní. Večeře skončila, jak jsi řekl mému sanitáři, o půl dvanácté.“ Přešel k tabuli u dřezu a četl vlastní křídu jako muž, který čte cenu, o niž nehodlá smlouvat. „Žaludek skoro prázdný — večeře dávno strávená a postoupila dál; cosi pozdějšího, drobného, čaj, snad trochu chleba, požitého několik hodin nato. Posmrtná ztuhlost, jak ji nacházím teď, chlad té místnosti nad řekou té noci, posmrtné skvrny ustálené a tam, kam bych je umístil pro muže ležícího tak, jak byl nalezen — neudělám tvému soudci minutu, jen by se do té minuty zamiloval a oběsil na ní člověka. Ale udělám mu hodinu a podepíšu ji. Druhá. Kolem druhé ráno. Ne jedenáctá. Ne půlnoc. Druhá.“

Nitka kouře ze smaltové misky se zachvěla, znovu nalezla svou linii a stoupala dál. Kdesi nad nimi, skrze tři patra kamene, dvakrát zazněl zvoněk tramvaje na kopci a byl pryč.

„Dvě a půl hodiny poté, co poslední host sešel ze schodů,“ řekl Hron.

„Poté, co sešel ze schodů poslední host, o kterém víš,“ řekl Stross, a řekl to bez váhy, bez jakéhokoli povědomí o tom, co ta slova jednou budou

znamenat, prostě jen reflexem soudního lékaře urovnat ledabylé tvrzení. „Já počítám, co mi dá tělo. Kdo chodil nahoru a dolů po tvých schodech, to je tvůj průvan, ne můj.“

Byla to mezi nimi stará věta, starší než tenhle případ — *tvůj průvan, ne můj* — čára, kterou Stross vedl na okraji svého stolu a za níž se nedal vlákat. Tělo bylo jeho zemí, vládl mu naprosto a nepřipojil by ani píď chodby venku. Hron tu hranici vždycky ctil. Bylo to, pomyslel si teď, proč tomu muži věřil. Stross ti nikdy neřekl víc, než řekli mrtví, a tak mrtví, skrze něj, nelhali.

Ale ta slova v Hronovi seděla se svým vlastním chladem. Obracel je, pomalu, tak, jak obracel jízd- ní řád. Večeře, která skončila o půl dvanácté. Smrt o druhé. A mezi nimi to, co mu nábreží podalo v osm ráno a co dosud nedokázal odložit: dveře zaji- štěné zevnitř, závora správně zasunutá, a domov- nice, která by na svého mrtvého muže přísahala, že v noci nikdo nesešel hlavním schodištěm. Ne- chal to být nemožností, dokud smrt byla smrtí od večeře — nemožnost ovinutá kolem těla, které ve- čeře mohla pravděpodobně usmrtit, zamčený po- koj jen ozdoba, divadlo, něco, co by noviny nazvaly *záhadou* a soudce sebevraždou, protože sebevražda byla jediný klíč, který se hodil k zastrčené závoře.

Stross právě posunul tu smrt o tři patra po proudu času, doprostřed mrtvé noci, do hodiny, kdy dům spal a řeka běžela černá pod okny a po- slední tramvaj odrachotila na sever a nevrátila se. Uzavřený pokoj už nebyl ozdobou kolem otravy. Byl to celý ten problém, vztyčený ve tmě a hledící

na něj. Jestli muž zemřel o druhé, za dveřmi zajištěnými zevnitř, pak někdo byl v tom pokoji o druhé — nebo našel způsob, jak dovnitř dosáhnout — v hodinu, kdy podle všeho, co Hron měl, jedinou živou duší v bytě byl muž držený pod vodou.

„Vidíš to,“ řekl Stross a pozoroval ho. Nebylo to nelaskavé. Bylo to tak, jak lékař pozoruje pacienta, jak chápe rentgen. „Nemusím ti to kreslit.“

„Vidím díru tam, kde jsem měl příběh.“

„Dobře. Ten příběh byl špatný. Příběhy jsou vždycky špatné. Těla jsou poctivá.“ Stross si konečně stáhl rukavice a přešel k dlouhému dřezu, a hovor se uvolnil, jako vždycky, jakmile měli stůl za zády a muž mohl být zase mužem. Pustil vodu a ta dál tekla, ten jeden teplý domácí zvuk v celém tom chladu, zatímco se mydlil až k zápěstí s pomalou důkladností řemesla, které se naučilo, co člověk na rukou nosí. „Vypadáš hubený, Tobiáší. Nejíš. Krmíš tě sestra v neděli, nebo krmíš jen tu holku?“

„Krmíš nás oba. Anežka jí.“

„Anežka.“ Stross to jméno vyslovil opatrně, postavil je celé, nedal mu zlomit se. Pohřbil syna v osmnáctém — ne ve válce, na chřipku, která přišla po ní, tatáž zimní vlna, jež běžela napřed před tou, co o deset let později vzala Hronovi jeho Kláru, jako by ta věc obkroužila město a vrátila se pro ostatní z nich — a manželku pět let nato, a teď žil ve dvou pokojích na Vyšehradě s hospodyní a velkým množstvím knih a se zvláštním klidem člověka, který už přestal čekat, že se otevrou dveře. On a Hron o ničem z toho nikdy ani jednou nemluvili

přímo. Mluvili o tom takto, postranně, přes dřez, tak, jak se hledí do slunce. „Pořád žádná slova.“

„Pořád žádná slova. Kreslí.“

„Kreslí.“ Stross zavřel kohoutek a chvíli stál s odkapávajícíma rukama, nedíval se na Hrona, ale na bílou kachlíkovou stěnu, na nic, na cokoli, nač hledí šedesátiletý muž, když mezi něj a odtok kdosi postavil jméno. „Můj kluk kreslil. Koně. Pořád koně, a nohy vždycky špatně, čtyři najednou dopředu, jako — jako věc, která nemůže být. Chvíli jsem si je nechával.“ Sáhl po ručníku. „Pak jsem si je nenechal. To byla chyba, myslím si teď. Člověk by si měl ty špatné nohy nechat. To je ta část, která byla pravdivá.“ Sušil si ruce, prst po prstu, chirurgův návyk přežívající chirurgii. „Čti jí v neděli. Udělá to víc, než si doktoři myslí, a my jsme ti doktoři, tak to víme.“

„Čtu jí,“ řekl Hron.

„Pak nejsi úplný blázen.“ Stross pověsil ručník a obrátil se, a ta suchost se do něj vrátila jako příliv, jenž se navrácí, a byl zase soudní lékař, svižný, hotový, už napůl v té další věci, kterou den těmi schody snese dolů. „Protokol budu mít přepsaný do odpoledne. Bouda si pro něj může dojít. Násilné utonutí, způsob: vražda, čas: kolem druhé hodiny — a poznamenám tvému soudci, že to *není* vlastnoručně způsobené, těmi slovy, aby nemohl předstírat, že jsem mu nechal pootevřené dveře. Ber to jako dar. Bude to nenávidět.“

„Bude to nenávidět,“ souhlasil Hron.

Měl klobouk napůl na hlavě a jednu nohu obrácenou ke schodům a k teplejšímu, špinavějšímu,

obyčejnému světu nahoře, kde jezdily tramvaje a kapaly okapy a člověk si mohl koupit noviny a sli-
vovici, kterou nechtěl, když Stross — již kráčející k
tabuli křídou napsat další jméno, zády napůl od-
vrácený, věc řečená skoro pro sebe, skoro jako do-
větěk, který opatrný muž přidá jen proto, že by ho
jinak hlodal — řekl tu poslední věc.

„Jedna zvláštnost. Pro tvůj průvan.“ Neobrátil
se. „Voda ve vaně. Dal jsem prohlédnout vanu a
vytáhnout sifon, než ji uklidili. Žádné mýdlo. Žá-
dné oleje, žádné soli, nic z té vonné břechky, v níž
se muž jeho druhu a jeho věku myje — a byl to
muž, který se v něčem myl, mýdla v jeho skříňce
by sama vyzdobila výlohu drogerie. Čistá voda. A
studená.“ Ted' se obrátil, a ty klidné, ničím neudi-
vené oči na Hronovi spočinuly bez jakéhokoli dra-
matu, což bylo jaksi horší. „Napuštěná studená a
nikdy neohřátá. Člověk si nenapustí studenou
koupel ve dvě ráno, Tobiáši. Napustí ji horkou,
nebo si ji nenapustí, a muž jeho věku, po víně, s
říčním chladem pronikajícím sklem — ten si ji ne-
napustí vůbec. Ale napuštěná byla. Někdo mu ji
napustil.“

Nitka kouře z opuštěné cigarety dohořela až do
misky a zhasla, a nehybný chladný vzduch toho
místa už nedržel ani její pach, jen dlaždice, jen zi-
nek, jen řeku, která v té místnosti nebyla, a přece
tu jaksi vždycky byla. Hron si nasadil klobouk. Vy-
šel po schodech do rozvolňujícího se rána se dvě-
ma skutečnostmi v sobě jako dva kameny v kabátě,
a nespěchal, protože mrtví jsou trpěliví a protože
nějaká část jeho samého začala chápat, že ta věc,

jež na něj čeká nahoře nad těmi schody, není vůbec příběh o jedné večeri.

3. Mřížka ve dveřích

V BYTĚ BYL VĚTŠÍ CHLAD NEŽ VENKU NA ulici. Hron to ucítil v okamžiku, kdy ho Kühnová pustila dovnitř — ten chlad, jaký nepřichází z otevřeného okna, ale z domu, který se rozhodl zapomenout, že se v něm kdy bydlelo; kamna vyhaslá, řeka dýchající nahoru skrz staré okenice, jako by byl ležel pod hladinou, a ne tři patra nad ní. Kabát si nechal na sobě. Podruhé si kabát nechával vždycky. Když člověk prochází smrtí poprvé, dívá se; podruhé porovnává, co viděl, s tím, co vidět chtěl, a k tomu je dobré se na ten mráz trochu zlobit.

Bouda vešel za ním, dupal nohama, svěží jako neděle, pod paží pouzdro s fotoaparátem a plochou desku knihy stop. Bylo mu jednatřicet a ještě se nenaučil být v přítomnosti mrtvých zticha, což mu Hron nezazlíval. Mrtvým to nevadilo. Ticho potřebovali živí.

„Odvezli ho na Apolinářskou,“ řekl Bouda. „Stross ho má dnes odpoledne na stole. Žena je u sestry na Vinohradech. Syn —“ neměl se nač podívat, jen vyplňoval studený vzduch — „syna pořád ještě shánějí.“

„Hm,“ řekl Hron a vešel do koupelny.

Byla to úzká místnost, užší, než by majetek toho muže napovídal, do výšky ramen obložená

zelenými kachlíky, které byly v módě, když dům stavěli, a teď měly zeleň staré láhve, již kdosi podržel proti oknu. Vana stála na železných nohách pod vysokým okénkem z matného skla, přibitým nátěrem, a nátěr byl celý — zkusil to znovu nehtem palce, a nátěr držel; okno, které se léta neotevřelo. Voda už byla pryč; na porcelánu zůstal slabý lem, šedý kruh ve výšce, kam by jej dosáhla mužova hrud'. Reszke byl velký muž. Ten kruh byl vysoko.

Hron si u dveří dřepł.

Tohle bylo to pravé. Tohle bylo celé a on to věděl, tak jako člověk pozná bolavý zub jazykem, vrací se k němu, protože je to jediná zajímavá věc v ústech. Dveře se otvíraly dovnitř, do koupelny; pořádné staré dveře, čtyři výplně, dvě dolní z hustého borového dřeva mnohokrát přetřené, dvě horní — a tady si klekl kolenem na studený kachlík a sklonil oči do roviny — pravá horní výplň byla vyříznutá a osazená větrací mřížkou. Mosazné žaluzie velké jako rozevřená dlaň, tři vodorovné lamely skloněné dolů, přišroubované do rámu ze strany koupelny, zezelenalé párou tisíce koupelí. Skrz ně bylo vidět šerou délku chodby, koberec na podlaze, zavřené dveře ložnice naproti.

A tam, dole na hraně dveří, zástrčka.

Závorková zástrčka. Nic víc. Dětská zástrčka, jaká bývá na zahradní brance, mosazná závorka na čtyři prsty dlouhá přišroubovaná ke dveřím, mosazná příchytkka přišroubovaná k zárubni, knoflíček, jímž se závorka zasune a člověk se zavře dovnitř. Byla zastrčená, když vyráželi dveře. Viděl ji zastr-

čenou hned to první ráno, jak strážníci hasičskou tyčí tříští zárubeň, závorka drží v příchytce, dokud se příchytce nevytrhnou šrouby ze dřeva, a všichni stáli a hleděli na ten důkaz: dveře zastrčené zevnitř, uvnitř mrtvý muž, žádná jiná cesta dovnitř ani ven. Nemožná věc.

„Zamčeno zevnitř,“ řekl Bouda ode dveří, skoro něžně, tak jak člověk pronáší věc, jejíž zvuk se mu líbí. „Člověk by řekl, že nechtěl, aby ho při tom někdo viděl.“

Hron neodpověděl. Od středy si tu zástrčku rozebral v hlavě snad tucetkrát a pokaždé ji zase poskládal špatně. Ted' ji rozebíral očima.

Zasunul závorku. Šla ztuhla, pak hladce, pak na konci zase ztuhla — stará mosaz, nikdy nenamazaná, malý odpor tam, kde byla závorka ojetá. Vytáhl ji. Zase ji zasunul. Položil palec na knoflík.

Tady.

Na boku knoflíku, na ploše obrácené pryč od koupelny, ke straně dveřních pantů — škrábanec. Světlý. Nový. Jediná rýha v matné mosazi, snad centimetr, vedoucí ne podél závorky, ale kolem knoflíku, zahnutý vryp, jako by se přes něj něco přehodilo a táhlo. To první ráno ho neviděl, protože to první ráno se díval na to, jestli je závorka zastrčená, ne na knoflík, a člověk vidí tu otázku, kterou si přinese. Ted' si přinesl otázku jinou.

Vyňal z náprsní kapsy lupu — laciné sklopné sklíčko v mosazi, dárek od Kláry rok před tím rokem, na to nemyslel — a podržel ji nad škrábanecem. Mosaz pod tím světlym vrypem byla čistý kov, nanejvýš pár dní starý. Dýchl na něj; nezaml-

žil se tak, jak by se zamlžila mastnota od palce; byl holý.

„Boudo. Vyfotografuj to. Knoflík, tahle plocha, tak zblízka, jak aparát udrží ostrost. A změř to od příchytky.“

Bouda přišel, dřepł si, dělal své veselé zvuky a postavil deskový aparát na krátké nožky, a Hron vstal, koleno mu na vlhkém kachlíku zaprotestovalo, a zadíval se na mřížku.

Díval se na ni dlouho.

Ruka by tudy neprošla. Zkusil to, dva prsty, a lamely mu prsty propustily do druhého kloubu a dál ne, mosaz studená a na kůži lehce mastná. Dva prsty tudy projdou, a v těch dvou prstech tenká věc, a lamely skloněné dolů — dolů k závorce, ke knoflíku, k tomu světlému novému škrábanci čtyři dlaně níž na chodbové straně dveří, které byly zastřené, na tom se strážníci shodli, zevnitř.

Vytáhl prsty. Na prostřední lamele, zachycené tam, kde měla mosaz u díry pro šroub otřep, viselo jediné vlákno.

Nedotkl se ho. Požádal o pinzetu a malé pergaménové sáčky z desky, Bouda mu je přinesl, a Hron stáhl vlákno z otřepu hrotem pinzety jemně, jako když člověk zvedá řasu. Centimetr a půl, světlé, tužší než nit, s nepatrným leskem po celé délce ve světle z chodby, leskem jako stopa odkapaného vosku na svíčce. Otočil je v sevření. Ne vlna. Ne bavlna v tom smyslu, v jakém je bavlna kabát. Nějaký provázek, nějaká šňůrka, protažená voskem. Vídal podobné na sterých všedních místech a teď, jak tu stál, neuměl jediné z nich pojmenovat.

„Co to je?“ zeptal se Bouda.

„Zatím nevím.“ Zatavil je do pergamenu a napsal na sáček tužkou, svým drobným kolmým písmem, datum a místo a *mřížka, prostřední lamela, vlákno, voskované (?)*, otazník ze zvyku, poctivost, kterou vůči sobě zachovával. „Očísluj to. A ten škrábanec je C-tři, vlákno C-čtyři, drž je v knize odděleně.“ Neřekl proč. Ani sám neznal důvod, leda že dvě podivné věci v jedné malé místnosti chtěly být drženy od sebe na délku paže, dokud mu každá zvlášt' nepoví, co je, dřív než je nechá promluvit společně a lhát.

Bouda to zapsal. Uměl dobře zapisovat věci. Byla to první z jeho ctností a Hron si jí cenil víc, než kdy dal najevo.

Přešli přes chodbu do ložnice.

Tady byl chlad jiný, chlad látky a prachu, chlad zatažené místnosti. Postel byla široké staré manželské lože z tmavého dřeva, ačkoli žena teď spala, a už nějaký čas spala — Kühnová to dala odfrknutím najevo — v pokoji na konci. Reszke tady spával sám, a v posteli se spalo. Hron nad ní stál a četl ji pomalu, nechával ji nabídnout, co nabídnout chtěla. Peřina byla odhnutá na bližší straně, na té, z níž by těžký muž vstával. Polštář držel dlouhý důlek po hlavě. Prostěradlo, kam Hron položil dlaň, bylo studené a nedrželo nic, ale bylo zmačkané a stažené tak, jako bývá postel, v níž muž ležel a vstal a už si zpátky nelehl — ne hladká postel muže, který si vůbec nelehl, ne rozervaná postel zápasu. Muž se do té postele uložil. Muž z ní vstal. Mezi těmi dvěma všedními úkony skončila večere

a starý muž přešel studenou chodbou do studené vany a zemřel v ní, a postel říkala jen to, že se chystal spát a chvíli, kratičko, spal.

Na nočním stolku stála sklenice s prstem zvětřalé, zaprášené vody, složené brýle, kniha — Hron naklonil hlavu: *Meyrink*, laciné vydání, jeden roh stránky ohnutý — a malá hnědá lahvička.

Poznal tvar té lahvičky dřív, než přečetl štítek, tak jako člověk pozná tvář na konci dlouhého nástupiště. Zvedl ji do kapesníku. Zátka byla zasunutá. Podržel ji proti šedému světlu z okna a štítek hlásal, co takové štítky hlásávají — jméno lékárníka z Vinohrad, kroužkované slovo *Veronal*, dávkování psané pečlivým perem — a lahvička byla snad z třetiny prázdná. Postavil ji přesně tam, kde stála, do drobného čistého kroužku, který v prachu zanechalo dno, a hleděl na ni, jako by se mohla, bude-li se na ni dívat dost dlouho, sama ze sebe zodpovídat.

„Prášek na spaní,“ řekl Bouda. „Staří páni a jejich nervy.“

„Staří páni a jejich nervy,“ souhlasil Hron, a nemyslel tím nic, a myslel tím mnoho, a nechal ten význam usazený v sobě nevyslovený, tak jako leží kámen v kapse kabátu, tíha, kterou člověk nese a v tramvaji ji nezkoumá. *Veronal. Nádobí umyté. Služebná pryč.* Měl teď tři takové kameny a neobrátil je, dokud nebude mít víc, dokud mu jejich tíha nepoví jejich tvar. Muž, který obracel své kameny příliš brzy, dělal z oblaků obrazy. Vídal to dělat Pelce a říkat tomu instinkt.

„Tu lahvičku at' odnesou Strossovi,“ řekl. „Vyříd' mu, že chci vědět, jestli byl v starém pánovi veronal dřív než voda. On už bude vědět, jak se na to ptát.“ Stross to věděl, a Stross neslíbí víc, než mu rok 1934 může dát, a právě proto Hron věřil Strossovi, a ne soudcově naději.

Vrátili se do jídelny, jež byla srdcem bytu a jejíž chlad byl ze všech chladů nejhlubší, a tady si dal Hron od Kühnové přinést lampu a sem si dal přinést na stůl tu knihu.

To první ráno ležela otevřená tam, kde ji nechali, na dlouhém stole — deska stolu pořád vytažená na celou délku, ne všechny židle vrácené. Ted' ležela ve svém obalu na důkazy, a Hron ji rozbaloval opatrně jako muž zacházející s věcí, o níž napůl věřil, že zacházení cítí. Čtyřicet let večerí. To první ráno ji pořádně nepřečetl; to první ráno bylo tělo, a tělo sní celou místnost. Četl ji ted', pod dobrou mosaznou lampou Kühnové, řeka v oknech tmavla do zelena a podél vzdáleného nábřeží pod Hradem se jedno po druhém rozsvěcela světla.

Byl to krásný předmět, to mu musel nechat. Kupecká kniha, polokožená, hřbet popraskaný a zase praskající, papír těžký krémový papír z dob před válkou, a v ní, rok za rokem, drobné kolmé písmo muže zaznamenávajícího, kdo u jeho stolu lámal chléb. Jména. Data. Plánek zasedání, dlouhý ovál se značkou židle u každého místa a se jménem u každé židle, písmem tak drobným, že se Hron musel sklonit, aby je přečetl. *Wertheimerová. Brod. Schück.* Jména, která začínal poznávat. V pozdějších letech večere řídly — méně hostů, delší

mezery — tak jako řídne mužův stůl, když ti, kdo u něj sedávali, umírají nebo se rozkmotří nebo prostě přestanou chodit, až měl ten ovál nakreslené židle a u nich prázdno, místa po starém zvyku zachovaná pro nepřítomné.

Poslední zápis byl datovaný 28. února 1934.

Čtrnáct jmen. Spočítal je tupým koncem tužky, dotkl se každého, nedal počítání oku, protože oko unavenému muži lže. Čtrnáct, Reszkeho drobným kolmým písmem, týmž písmem, které psalo rok 1931 a 1925 a 1908, ruka starého muže trochu rozvolněná, ale rozpoznatelně tatáž ruka, týž hnědočerný inkoust, týž drobný háček na velkém písmenu, jímž začínalo rodové jméno. Čtrnáct míst kolem oválu, čtrnáct židlí, čtrnáct jmen.

A pod čtrnáctým jménem, posazený trochu stranou, v čele oválu — na místě naproti Reszke mu samému, na hostitelově místě na druhém konci — patnáctý řádek.

Hron znehybněl.

Byl jiným inkoustem. Ne jiné barvy — to bylo právě to podivné, to, co si nedokázal pustit z hlavy: barva byla táž hnědočerná, sestárlá do téže hloubky, zaschlá v papíře s týmž slabým rozpíjením na koncích tahů, jaké mělo čtrnáct jmen, ne mokrá lesk čerstvého inkoustu, ne šed' tužky. Týž věk inkoustu. Ale *vedení* bylo špatné, tlak špatný, sám sklon písmen špatný — Reszkeho ruka stála kolmo a trochu drápatě; tahle ruka ležela nazad, šikmo, písmena spojená do dlouhých ligatur takových, jaké Hron vídal na starých listinách pod sklem v univerzitní knihovně, dlouhé s a švihnuté

t, krasopis, který zešel divně, cizí, stará ruka, starší než ten muž, starší než to století. A znělo — natočil lampu, aby si byl jist, a dal to Boudovi přečíst nahlas, a Boudova veselost při čtení prořídla —

Ten, který počítá.

The One Who Counts.

„Tak,“ řekl Bouda po chvíli, vzpamatovav se, sahaje po tom jasném hluku, který mu byl štítem. „Tady máte ten vtíp. Některý z hostů si dal pár sklenic a podepsal se tam pro legraci. Nebo paní — ne. Někdo. Je to padělek, jasný dost, podívejte se na to, vůbec to nevypadá jako starý pán. Najdeme, čí je to ruka, a je po vaší patnácté židli.“ Zasmál se, krátkým smíchem, rád, že má to vysvětlení. „Hostův žert, pane komisaři. Večeře starých pánů. Vyvádějí.“

Hron neodpověděl.

Díval se na inkoust. Díval se na tutéž hnědočernou, stejně sestárlou, stejně rozpitou, zaschlou do téže třídenní suchosti jako čtrnáct poctivých jmen nad ní — a na ruku, jež ležela nazad od kolmice jako muž odklánějící se od otázky.

Lehce si po straně patnáctého jména táhl tužkou vlastní čáru a zatím nenapsal nic. Nenapíše žert a nenapíše to druhé slovo, slovo, které slovem nebylo, a nedopustí, aby se Boudova úleva stala úlevou spisu, protože úleva ve spisu byla druh lži, a lži ve spisech zabíjely nepravé muže. Byla tu nějaká Leica, řekla Kühnová to první ráno, ve svém zarmouceném odbočení — jeden z hostů zapálený amatér, cvak cvak celý večer u svíček a stříbra, a

starý pán se mu kvůli tomu smál. Fotografie. Stolu.

„Boudo,“ řekl Hron, stále hledě na řádek, který nenapsala žádná živá ruka, kterou zatím znal, „byly tam fotografie. Host s Leicou. Najdi ho, najdi desky — filmy, na Leice jsou filmy — a sežeň mi každé políčko toho stolu. Chci ty židle spočítat.“

„Myslíte, že uvidíme vašeho patnáctého muže,“ řekl Bouda napůl žertem.

„Myslím, že uvidíme čtrnáct,“ řekl Hron a nevysvětlil to, protože ta věc, kterou začínal cítit, neměla zatím v mužově hlášení místo, a muž takové věci ze hlášení vynechával, dokud ho hlášení nedo-
nutilo je tam dát.

Zavolal Kühnovou.

Přišla z kuchyně, kde se činila s hadrem, hrana-tá tmavá žena šedesáti let s domovnickým svazkem klíčů u pasu a s domovnickou tváří, přes niž devatenáct let nechala přejít příchody a odchody domu a ponechala si z nich nejvíc. To první ráno plakala a teď už měla pláč za sebou.

„Paní Kühnová.“ Hron k ní obrátil knihu a postavil lampu tak, aby plně padla na poslední stránku, a položil prst — nedotkl se inkoustu, kousek nad ním — pod patnáctý řádek. „Tohle poslední jméno. Tahle ruka. Čí je?“

Sklonila se k němu. Musela si ze zástěry vyndat vlastní brýle a dala si na čas, a Hron jí ten čas dopřál, protože uspěchaný svědek je lživý svědek, a tuhle uspěchat nechtěl. Přečetla to. Sledoval, jak se její rty hýbou na české podobě toho, *ten, který počítá*, a sledoval, jak se jí za tváří cosi pohnulo, co

nebyl smutek a co nebyl tak docela ani strach, ale rozpaky praktické ženy, jíž někdo podal věc, která se jí na poličku nevejde.

„To není jeho,“ řekla nakonec.

„Jste si jistá.“

„Uklízím tenhle byt devatenáct let, pane komisaři.“ Nezvedla oči ze stránky. „Každý ten týden jsem mu vyprazdňovala podstavec na pera a znám každé pero, které starý pán měl, to ocelové i to zlaté, co mu dala žena, i to široké, které si schovával zvláště na tuhle knihu, v šuplíku, pro tuhle samou knihu.“ Dotkla se desek, lehce, věci, na niž měla právo. „Vím, jak to vypadá, když přitlačí, a když je unavený a píše lehce. Tohle není nic z toho. Tohle není žádné jeho pero.“

„Tedy host. Někdo od stolu.“

„Žádnou takovou ruku neznám.“ A pak se napřímila, sundala si brýle a podívala se na Hrona s prostou jistotou ženy, která se rozhodla říct pravdivou věc a nechat pány, ať si z toho vyberou, co chtějí. „A povím vám ještě něco, když se ptáte, a můžete si to zapsat nebo ne. Starý pán psal česky špatně.“ Řekla to skoro láskyplně, skoro jako omluvu mrtvému, že to prozrazuje. „Čtyřicet let v Praze a jeho čeština byla čeština řemeslníka, kostrbatá, bylo vidět, jak s ní zápasí. Ale jeho němčina —“ kývla na ty dlouhé šikmé litery ležící nazad přes krémový papír, „— jeho němčina byla krásná, němčina pána, ze starých škol. Slýchala jsem ji každý den. A tohle —“

Zarazila se. Pomalu si zastrčila brýle zpátky do kapsy zástěry, jako by snad ta stránka mohla být

jiná, až bude mít od nich ruce volné.

„Tohle je taky němčina. Cítíte ji pod těmi českými slovy, v tom, jak jsou ta písmena udělaná. Ale není to žádná němčina, jakou jsem z něj kdy slyšela. Není to žádná němčina, jakou jsem kdy slyšela.“ Pohlédla na řeku černající v oknech. „Je starší než to. Je starší než kterákoli němčina, jakou jsem kdy slyšela z živých úst.“

Lampa zasyčela. Dole na nábřeží zazvonil tramvajový zvonec, sedmnáctka, ujížděla nahoru k Národnému divadlu, a pak řeka ten zvuk pohltila a zbyl jen chlad, stoupající podlahou tak, jak stoupal celé odpoledne, průvan odněkud, kde nebylo otevřené okno, jež by ho mohlo dát.

Hron se na stránku díval ještě chvíli. Pak knihu zavřel, jemně, nad čtrnácti jmény a patnáctým, a znovu ji zabalil do plátna, a neřekl, co si myslí, protože si zatím nemyslel nic, k čemu by se byl ochoten přiznat.

4. Dvojí schodiště

DŮM ŘEKNE PRAVDU TOMU, KDO MÁ DOST trpělivosti stoupat jím pomalu, a Hron toho sobotního rána stoupal nábrežním domem pomalu, ruku na studené mosazi zábradlí, s bolestí nad kolenem, která mu každé patro ohlašovala dřív, než k němu došel. Světlo dopadalo dovnitř vysokými okny zjizvenými starým tmelem a vrhalo stín zábradlí přes stupně v dlouhých šikmých pruzích a schodiště vonělo včelím voskem a kamenem a pod tím vším řekou, která v tomhle domě nebyla nikdy docela mimo vzduch. Boudovi řekl, že si chce projít schodiště. Bouda se na něj podíval tak, jak se mladí dívají na rozvážné, a odešel sehnat cateringovou firmu. Hronovi to tak vyhovovalo. Nejlépe přemýšlel ve společnosti věcí, které ho nepřerušovaly.

Hlavní schodiště bylo štědrá stavba, postavená v dobách, kdy bylo století mladé a sebejisté, široká kamenná šroubovice otáčející se kolem hlubokého zrcadla, mahagonové zábradlí v ohybech vyšoupané do světla, kde je čtyřicet let dlaní zaoblilo, středem běžel pruh koberce přidržený matnými mosaznými tyčkami, každá tyčka na svém místě. Sešel po něm nejdřív dolů, od nejvyššího patra, kde dveře mrtvého ještě nesly policejní pečeť, až do vstupní haly s šachovnicí černobílého mramoru a

se zasklenými vnitřními dveřmi, a cestou počítal — ne stupně, třebaže ty počítal také, ze staré tělesné zvyklosti, ale věci, které nemohly lhát. Koberec. Prach na koberci, který byl prachem dobře vedeného domu, tenký a rovnoměrný, nedotčený u krajů, kam nedbalá noha nešlape. Způsob, jakým každé patro vyúsťovalo do dvou bytů, jejich dveře proti sobě přes zrcadlo, mosazné štítky a táhla zvonků a drobné domácí smetí — vystavené konvice na mléko a boty a složené noviny. Počestné schodiště. Hlídané schodiště. Člověk, který by po něm scházel v hluchých hodinách, by minul čtvery dveře lehce spících a vrátnici dole, a mramor haly by nesl jeho podpatky jako buben.

U jeho paty, v koutě u vnitřních skleněných dveří, byla lóže domovnice.

Byla to úzká místnost, napůl kuchyně a napůl strážní budka, a Marta Kühnová jí vyplňovala lepší část tak, jako kamna vyplňují malou světnici, pevná a vyzářující usazené teplo, které nebylo tak docela vlídností. Židli měla postavenou tak, aby okno lóže hledělo ven a mírně vzhůru do vstupní haly, a Hron, než zaklepal, postál chvíli v hale, aby zjistil, co to okno vidí. Vidělo skleněné vnitřní dveře. Vidělo patu hlavního schodiště, první půlobrat, koberec na mosazných tyčkách stoupající do stínu. Člověk na těch stupních, nahoru či dolů, by jí přešel přes čáru pohledu právě tak jistě, jako ryba přepluje osvětlené ústí jezu. Pochopil tehdy část toho, co odpřísáhla, a jak na to mohla přísahat při svém mrtvém muži a mluvit, v mezích vlastního vidění, čirou pravdu.

„Ušoupete ten mramor, pane komisaři, když na něm budete takhle stát,“ řekla, aniž se otočila, a on viděl, že ho pozoruje v temnotě skla.

„Učím se vašemu výhledu,“ řekl.

„Je chudý. Hala, pošta, kdo chodí za slečnou Wertheimerovou a kdo neplatí plyn.“ Pustila ho dovnitř. V lóži bylo horko a dusno a vonělo to cikorkovou kávou a připáleným žehlicím prknem. Na policiče nad stolkem tikaly hodiny těžkým, nespěchaným tepem hodin, které přežily lidi, co je natahovali, a vedle nich stála fotografie vojáka ve staré rakouské šedi, mladého muže s Kühnové umíněnou bradou, který by byl tím mrtvým mužem, při němž přísahala. Přistihla Hrona, jak se dívá, a neobměkčila se.

„Vidíte schodiště,“ řekl.

„Vidím schodiště. Devatenáct let to schodiště vidím. Cizí nohu na něm bych slyšela jako cizincův kašel ve vlastním kostele.“ Nalila mu kávu, o kterou si neřekl, a tvrdě ji postavila. „Tě noci po těch schodech nikdo nesešel, pane komisaři. Řekla jsem to strážníkovi a řeknu to soudci a řeknu to Pánu Bohu, jestli se mě zeptá. Společnost se rozešla o půl dvanácté. Pustila jsem je ven sama, každého, do jejich drožek a galoší. Potom — nic. Seděla jsem do jedné s nemocnýma nohama a rádiem, a pak jsem šla na lůžko, které je tamhle —“ kývla k zatažené alkovně sotva tři kroky od židle „— a cizí noha na tom schodišti by mě zvedla s pohrabáčem, jakkoli jsem stará.“

Věřil jí. To byla ta nesnáž, a obracel ji v mysli tak, jak obrací minci, kterou má v podezření, po-

dle váhy spíš než podle líce. Věřil jí docela, a tři poschodí nad nimi ležel mrtvý muž s vodou z vany v plicích, a její víra i ta smrt mohly být obě pravdivé jen tehdy, jestliže smrt nepoužila jejího schodiště.

Na zdi vedle dveří, kam ze židle dosáhla rukou, visela deska s klíči.

Byla to poctivá stará věc, čtverec tmavého korku v lemovaném rámu, a do ní byly zaraženy dvě úhledné řady mosazných háčků, každý s lístečkem kartonu pod sebou ve vybledlém krasopise — sklep, půda, skříňka s plynoměrem, byty po číslech, schránka na poštu. Z většiny háčků visely klíče, některé samostatně, jiné ve svazcích navlečených na provázku, mosaz měla barvu starého medu. Hron četl desku tak, jak četl všechno, zleva doprava a shora dolů, beze spěchu, ruce za zády, aby nebyly v pokušení se dotknout. Ještě nevěděl, co hledá, a tak se díval na všechno, a to, čeho si člověk všimne, když neví, co chce, mívá často větší cenu než to, co najde, když ví. Půda. Sklep. Plyn. Byt 1, byt 2. Uložil si desku do paměti tak, jak si ukládá tvář, celou, k pozdějšímu prozkoumání v tichu, a na nic se jí nezeptal. Některé otázky je nejlépe nepoložit, dokud člověk nepřestal potřebovat odpověď; zeptej se příliš brzy a odpověď se uspořádá tak, aby byla nápomocná.

„Všechny klíče máte u sebe,“ řekl. Konstatování, k němuž bylo možné přisvědčit nebo je opravit.

„A kdo jiný?“ řekla. „Mám klíče, mám poštu, mám klepy a účty za plyn. Dům je tělo, pane ko-

misaři. Domovnice jsou jeho játra. Játrům nikdo neděkuje.“

Trochu se napil kávy, ze zdvořilosti k horké světličce, a postavil ji, a položil otázku, kvůli které sešel ta tři poschodí dolů.

„Je tohle jediná cesta ven?“

Tehdy se na něj podívala, zpříma, s plochou trpělivostí ženy, které už chytří muži kladli prosté otázky. „Je tu cesta, kterou se nosí uhlí,“ řekla. „Vzadu v domě. Staré schodiště pro služebnictvo.“

Myslel si, že tu nějaké bude. Domy tohoto stáří a této náročnosti se stavěly se dvěma krevními oběhy, viděným a neviděným — širokým jasným schodištěm pro rodinu a její hosty a úzkým zadním pro uhlíře a kuchařku a noční odpad a všechno, co se průčelí počestného života na cestě vzhůru raději nevidí. Požádal ji, ať mu je ukáže, a ona pro to nehodlala opustit svou židli a své nemocné nohy, ale popsala mu cestu — dveřmi na konci přízemní chodby, kolem klece výtahu, který nejel od té doby, co v zlé zimě praskla lana — a on šel a našel je.

Schodiště pro služebnictvo byla jiná země. Točilo se na opačnou stranu, proti slunci, těsná kamenná spirála se železným zábradlím místo mahagonu, stupně ve středech ošlapané do mělkých korytek a po krajích černé od zadřeného uhelného prachu půlstoletí, a žádný koberec, a žádné světlo než to, které šedě dopadalo malým drátěným okénkem v každém mezipatře. Byl tu chlad zvláštním způsobem komínovým, chlad, který se hýbal, a vonělo to škvárou a vlhkem a slabou nasládlou

hnilobou odpadu kdesi dole. Stoupal jím, pomalu, ruka na železe se mu pod dlaní stávala kluzkou a zrnitou, a v každém patře nacházel jeho ubohé dvířka vyúst'ující do zadních chodbiček bytů — kuchyňské konce, pokojíky služebných, místa, kde si viděný život schovával svá soukolí. Nahoře ho dveře vypustily ne dál než šest kroků od kuchyně mrtvého muže. Člověk, který by znal tohle schodiště, mohl jím vystoupat z ulice a stanout u zadních dveří Reszkeho, aniž by jednou přešel mramor, aniž by jednou minul osvětlené okno lóže, aniž by jednou byl nohou na hlídaných předních stupních. Postál chvíli nahoře, v pohyblivém chladu, a nechal druhou pravdu domu, ať se v něm usadí vedle té první. Pak zase sešel dolů, aby zjistil, kde končí.

Končilo vlastními malými dveřmi do ulice.

To byla ta věc, kterou architektura tiše říkala, a Hron před ní stál v šeré studni přízemí a nechal ji, ať to dořekne. Schodiště pro služebnictvo se nevracelo zpět do haly, aby je hlídala lóže; běželo přímo dolů kolem zamřížovaného poklopu uhelného sklepa k vlastním úzkým dveřím, zasazeným do bočního ústupku budovy, vyúst'ujícím do slepé uličky mezi tímhle domem a sousedním, kde stály popelnice a kočky držely svůj parlament. Dveře s vlastním zámkem. Dveře, které domovnice ze své židle neviděla, ze svého lůžka neslyšela, dveře, které patřily k tělu domu, ale ne k jeho hlídané tváři. Celá nemožnost té věci nahoře — zasunutá vana, odprísáhnuté schodiště, scházené nikým — se tady, v tmě páchnoucí škvárou, začínala tiše rozpadat v jeho rukou tak, jako se rozpadá uzel,

když přestaneš tahat a najdeš tu jedinou smyčku, která nikdy nebyla utažená. Ne vyřešeno. Byl příliš starý, aby si spletl počátek s koncem. Ale zed', kterou ten případ zdánlivě byl, byla, jak teď viděl, dveřmi, a dveře mají tu vlastnost, že se jimi dá projít, ví-li člověk, že tam jsou, a drží klíč.

Vystoupal ještě jednou do patra mrtvého muže, přední cestou, aby našel Boudu, který čekal na nejhořejším odpočívadle se svým zápisníkem a s dychtivým, lehce dotčeným výrazem člověka, jenž vyřídil pochůzky dobře a ještě za ně nebyl pochválen.

„Catering, pane vrchní komisaři.“ Bouda obrátil laciné stránky. „Firma Stein, dva muži a děvče, najatí na večeři. Přišli v šest, obsloužili, umyli v kuchyni nádobí z večeře — to je porcelán, sklenice, stříbro z jídla — a do čtvrt na dvanáct byli zaplacení a pryč ve své dodávce. Kühnová je pustila ven předem s ostatními. Jejich výpověď souhlasí s její na minutu.“

„A domácnost. Služebná.“

„To je právě ono.“ Bouda obrátil stránku s nepatrnou parádou, kterou si nemohl odpustit. „Je tu denní děvče, Boženka, spí mimo dům. Reszke jí na večeři dal volno — řekl, že catering postačí, a pán chtěl mít potom v domě klid, žádné cinkání. Tak šla domů do Nuslí před šestou a vrátila se až ráno, kdy našla strážníka u dveří.“ Vzhlédl. „Což nezbyvá nikdo. Hosté venku o půl dvanácté, catering venku do čtvrt na dvanáct, služebná v Nuslích, manželka —“ podíval se do stránky „— manželka říká, že si vzala prášek a spala, a starý pán

šel někdy potom do vany, a to je z toho všeho poslední až do rána. Mezi půl dvanáctou a ránem měl tenhle dům čtyři lidi spící za čtyřmi dveřmi a jednoho starého muže vzhůru, a ani živá duše dovnitř ani ven.“

„Předem,“ řekl Hron.

Bouda se zarazil. Nebyl pomalý, jen mladý, a Hron sledoval, jak mu za očima dorazila oprava tak, jak se sleduje tramvaj zatáčející za daleký roh dřív, než ji slyšíš. „Předem,“ opakoval Bouda.

„Večeře skončila o půl dvanácté a každý, koho dovedeme jmenovat, byl odsud vypuštěn pod dohledem ženy, kterou na jejím vlastním schodišti nelze oklamat,“ řekl Hron. „A Stross ti řekne, že voda vnikla do Šimona Reszkeho kolem druhé ráno. Mezi těmi dvěma hodinami, Karle, je kus noci, na němž není ničí jméno. Dvě a půl hodiny, v nichž byl tenhle dům zapečetěnou bednou, a nebyl.“ Vyňal svou Zorku a nezapálil ji, jen ji obrátil v prstech a hleděl na dveře mrtvého muže a na policejní pečeť přes ně. „Služebnou poslali pryč. Nádobí z večeře umyla firma Stein a podepsala se za ně. Ale někdo v tom bytě udělal před starým pánem k spaní čaj, po hostech a po cateringu, a vypil z něj šálek, a šálek i konvici umyl rukou a postavil je na odkapávač, protože jsme je našli čisté na odkapávači. Se služebnou v Nuslích. Rád bych věděl, čí ruce to byly.“ Schoval cigaretu nezapálenou. „Ale ne hned. Nejdřív ty dveře.“

Sešli spolu dolů, Bouda teď kladl správné otázky a Hron na málokterou odpovídal, a dole ho Hron vedl přízemní chodbou a skrz k bočnímu

ústupku, k malým ubohým dveřím u paty schodiště pro služebnictvo, k dveřím, které vyústovaly do uličky s popelnicemi a do ulice za ní, aniž se kdy ukázaly lóži. Chtěl, aby je Bouda viděl. Chtěl, ještě víc než to, položit na ně jednou vlastní ruku, s celým ranním uvažováním za tím gestem.

Dveře byly zamčené. Čekal to; zadní dveře v pečlivém domě budou zamčené. Přesto na ně zkusil sáhnout, železná klika studená a rozrytá rzí pod jeho sevřením, rez mu scházela na dlaň v jemném červeném květu, a dveře nepovolily, a on se sklonil k zámku a pak k závoře pod ním, ke staré válcové zástrčce zapuštěné do kamene prahu.

Zástrčka byla lesklá. Viděl to dřív, než to pochopil. Na schodišti, kde každá železná věc nosila stejnou srst červené koroze — zábradlí, mříže oken, klika, která se mu právě otiskla do ruky — se zástrčka klouzala ve svém úchytu hladká a tmavá a čistá, a když ji jedním prstem zatáhl tam a zpět, pohybovala se beze zvuku, a konec prstu mu z ní odešel ne červený, ale slabě kluzký, s tenkým šedým leskem čerstvého oleje. Krčil se tam v pachu škváry a v pohyblivém chladu a hleděl na tu jedinou naolejovanou věc v domě plném rzi, a ranní tiché rozplývání přestalo být tiché.

Narovnal se, pomalu, koleno si stěžovalo, a vrátil se chodbou do horké lóžičky, kde tikaly hodiny nad fotografií mrtvého vojáka.

„Paní Kühnová,“ řekl. „Ty zadní dveře. Schodiště pro služebnictvo, do boční uličky. Kdo je olejuje?“

Vzhlédla od žehličky a něco v té široké usazené tváři, co bylo celé ráno jisté, na okamžik jisté nebylo. „Olejuje?“

„Zástrčka je promazaná. Nedávno. Je to jediná věc na celém tom schodišti, kterou nesežrala rez.“

Postavila žehličku na patu. „Nikdo ji neolejuje,“ řekla. „Těmi dveřmi už léta nikdo neprošel, pane komisaři. Uhlí teď chodí poklopem. Ty dveře —“ pomalu zavrtěla hlavou a hodiny vtíkaly do mezery, kde dřív byla její jistota „— ty dveře se za mého času a za jeho neotevřely.“ Mimoděk, aniž to chtěla, pohlédla na fotografii. „Léta.“

Hron jí poděkoval a vyšel zpátky do vstupní haly, na šachovnici černobílého mramoru, a stál tam v hlídaném světle hlavního schodiště s pachem čerstvého oleje ještě na konečku prstu, naslouchaje řece, jak se pohybuje za zdí domu, a tramvajovému zvonku kdesi nahoře na nábřeží, jak zazvonil dvakrát a pak, po odmlce, jednou.

5. Hluché ucho

DOMOVNICKÝ BYT STÁL O PŮL PATRA NÍŽ než ulice, takže z okna měl Hron výhled na kotníky, které míjely nábřeží — galoše, lemy zimníků, psa vedeného na provázku — a z horního světa už jen málo víc. Byla to místnost toho druhu, v jakém město drží své správce: místnost, která páchla vařeným zelím, lampovým olejem a tou zvláštní vlhkostí, jež žije v kameni pod hladinou. V rohu ticala kamna. Na zdi visel kalendář od smíchovského uhlíře, fotografie muže v tramvajácké blůze a malý černý kříž, u nohou vyšeptaný do běla tam, kde se ho po třicet let dotýkal palec. Paní Marta Kühnová seděla s rukama složenýma na voskováném plátně a hleděla na Hrona tak, jak žena hledí na doktora, který ještě nevyslovil to slovo.

Byl třetí březen, sobota, a od řeky šlo dovnitř nízké šedé světlo. Bouda odešel nahoru do bytu mrtvého pro knihu hostů; Hron slyšel jeho boty přecházet po podlaze o tři patra výš, jak dům vede ten zvuk dolů svými kostmi, jak to staré domy dělávají. Nechal domovnici chvíli čekat. Naučil se, že druhá minuta ticha vám poví víc než ta první.

„Odpustíte mi,“ řekl konečně, česky, mírně, „když se vás na totéž zeptám dvakrát. Není to tím, že bych vám nevěřil, paní Kühnová. Je to tím, že

jsem hloupý a musím slyšet věc několikrát, než mi v hlavě zůstane.“

Tomu, že je hloupý, nevěřila; ústa se jí stáhla. Ale rozevřela ruce.

„Já jsem tomu mladému řekla všechno,“ pravi-la. „Třikrát ráno. Nikdo nešel dolů. Byla jsem u svých dveří, nebo jsem byla tady s otevřenými dveřmi, celou tu noc, protože mě bolely nohy a ne-spala jsem. Nikdo po těch schodech nešel dolů.“ Zvedla bradu ke schodišti za bytem, kde se hlavní schodiště zvedalo ve spirále ošlapaného kamene a mosazné zábradlí zachytávalo to málo světla, co tu bylo. „Odpřísáhla bych to před knězem. Odpři-sáhla bych to na svého Václava.“ Pohled jí sklouzl k fotografii muže v blůze a zase zpátky.

„Já vám věřím,“ řekl Hron.

„To říkáte a pak se zase ptáte.“

„Ptám se znovu právě proto, že vám věřím,“ řekl. „Kdybyste lhala, neměl bych už žádné otázky. Lež je zeď — přijdete k ní a za ní není nic. Pravda je okno. Člověk se jím dívá dál a dál.“ Vytáhl balíček Zorky, podíval se na něj a zase ho schoval; v místnosti, kde žena vaří, se nekouří. „Když říkáte, že nikdo nešel dolů — myslíte, že nikdo nešel dolů tam, kde jste ho mohla slyšet. Kde jste ho mohla vidět.“

„Myslím, že nikdo nešel dolů.“

„Poseďte se mnou chvíli,“ řekl. „Které ucho je to dobré?“

Zamrkala. Poprvé se v ní něco zastavilo, to za-stavení člověka, kterého se bez varování zeptali na věc, kolem níž po léta rozestavoval nábytek svého

života. Ruka jí stoupla do poloviny cesty k levé straně hlavy a zastavila se.

„Tohle slyší,“ řekla. „To pravé —“ Lehce poklepała kousek od něj, jako se klepe na hodiny, které se zastavily. „Od té chřipky. Tě zimy, co horečka prošla domem. Vzala mi sluch na téhle straně a zbytek mi nechala.“ Řekla to bez stěžování, jako fakt o počasí. „Sedávám vždycky tak, abych měla dveře po levici. Abych slyšela zvonek a pány, jak přicházejí, a poštu.“

Hron se podíval, kde sedí. Podíval se na dveře bytu, které se otvíraly k patě hlavního schodiště — po její levici. Pak otočil hlavu, pomalu, tak, jak se člověk otáčí, aby našel zdroj průvanu, a podíval se na druhé dveře: nízké, tmavé, dlabané dveře ve zdi naproti, napůl ukryté za věšákem a plechovým vědrem. Vedly, jak teď z Boudova procházení domem věděl, do služebního průchodu a na služební schodiště, na zadní schody, které vystupovaly neosvětlené domem až ke kuchyním každého bytu a vystřovaly o tři patra výš u dveří spíže bytu Šimona Reszkeho — a dole, na samém spodku, do úzkého světlíku a k vlastním domovním dvířkám do boční uličky.

Ty dveře měla po pravici.

„Paní Kühnová,“ řekl, a hlas si nechal stejný, plochý a laskavý. „Zadní schody. Služební dveře — tamhle.“ Kývl k nim. „Když sedíte tak, jak sedíte, s dobrým uchem k hlavním dveřím, jsou tyhle dveře na vaší hluché straně.“

Sledovala jeho pohled. Díval se, jak k té věci dospívá půl vteřiny za ním, a díval se, jak se jí to

nelíbí.

„Zadem nikdo nechodí,“ řekla. „To je pro uhlí a pro prádlo a pro kuchyňské holky. Závora je na něm každou noc zastrčená. Zastrkávám ji sama, v deset, když přihrabu kamna. Tu noc byla zastrčená. Policie se ráno dívala — váš vlastní člověk se díval — a pořád byla zastrčená, zevnitř, rozumíte, zajištěná zevnitř.“ Hlas se jí zvedl. „Takže tudy nikdo nepřišel a tudy nikdo neodešel, a tak je jedno, které mám ucho, protože ty dveře byly proti světu zavřené celou noc.“

„Je to jedno,“ souhlasil Hron, a mínil těmi slovy něco jiného než ona, a nechal jí její smysl. „Chci jen porozumět tvaru té noci. Ne vás nachytat. Paní Kühnová — poslouchejte mě.“ Počkal, dokud neposlouchala. „Vaše poctivost je v tomhle domě to nejužitečnější. Má pro mě větší cenu než doktor a jeho nástroje. Lhářka by mi řekla, že nic neslyšela, protože nic neslyšela. Vy jste mi řekla, že jste nic neslyšela kvůli tomu, kde jste seděla a čím vám zbylo slyšet. To je pravda řečená pořádně, s ostrými hranami. Chápete? Nežádám vás, abyste byla lepší svědkyně. Žádám vás, abyste byla přesně ta, kterou jste byla.“

V tváři se jí cosi uvolnilo. Krucifix, fotografie Václava, celý ten aparát života stráveného pod ulicí v opatrování cizích klíčů — to ji připravilo na to, že bude obviněna. On vinu sundal ze stolu a ona teď tak docela nevěděla, co s rukama.

„Tak mi povězte ten večer,“ řekl. „Od prvního zvonku. Jak jste ho viděla. Spočítejte mi je, ty pány, pomůže-li to. Mám rád počítání.“ Skoro se

usmál. „Věci, kterou mohu spočítat, věřím víc než věci, kterou mohu cítit.“

Položila obě ruce naplocho a začala, a jak je jmenovala, přitlačovala vždy po jednom prstu, jak žena počítá prádlo.

První přišel ten tlustý s holí, doktor jakýsi, a jeho žena v kožešině — to byli dva, na jeden zvoněk, krátce před osmou. Pak malíř, sám, který páchl terpentýnem i v dobrém kabátě — tři. Pak manželský pár, jež neznala, cizinci, v řeči Němci, ale příjemní — pět. Pak vdova po knihkupci v černém, sama — šest. Pak tři pohromadě, kteří se podělili o taxa od strany Slavie, smáli se, jeden z nich už nahřátý vínem — devět. Pak starý pán se špatným hrudníkem, který se zastavil na odpočívadle, aby nabral dech — deset. Pak dáma a její bratr, kteří přišli pozdě a omlouvali se jí, jí, domovnici, jako by zmeškali její večeři — dvanáct. Pak hubený mladík s brýlemi, který neřekl nic — třináct. Pak —

Zarazila se. Zbýval jí jediný prst, palec, a ten zůstal vztyčený, sám, jako otázka.

„A ještě jeden,“ řekl Hron.

„A ještě jeden.“ Zamračila se na svůj vlastní palec. „Pán. Hubený. Pozdě — nejpozději ze všech, dlouho potom, co byli ostatní už všichni nahoře a jejich hluk se rozléhal nad hlavou. Zazvonil, nebo myslím, že zazvonil; odstoupila jsem ke kamnům. Když jsem přišla ke dveřím, byl už uvnitř, v hale, u paty schodiště.“ Zamračila se ještě víc, ne už na Hrona, ale na samu tu noc, jako by ji zvedala k nízkému oknu, aby ji lépe viděla. „Starý kabát.

Takhle střižené kabáty už dnes nevidíte — dlouhý, až sem —“ dotkla se vlastního holení „— a vysoko u krku, postaru, jak je nosívali lidé mého dědečka. Černý, nebo věc tak tmavá, že to bylo totéž. Nepromluvil. Řekla jsem dobrý večer a on sklonil hlavu, takhle.“ Naklonila bradu, malá vážná zdvořilost z jiného století. „A šel nahoru. Tiše. Neslyšela jsem jeho krok, ale to bych ani nemohla, na téhle straně, s tím hlukem nahoře. Šel nahoru k večeri.“

„A dolů kdy?“

Podívala se na něj.

„To je právě ono,“ řekla pomalu. „Obracela jsem to a obracela od chvíle, co se mě ten mladý ptal na příchody a odchody. Šli domů, ti pánové, mezi jedenáctou a půl po půlnoci — malíř předposlední, ti tři smějící se před ním, vdova po knihkupci s nočním vrátným, kterého z drožkářského stanoviště přivedli, aby ji doprovodil, všichni dolů kolem mě, všechny jsem je viděla, všem jsem se uklonila na rozloučenou, zamkla jsem za posledním přední dveře k jedné hodině.“ Přitlačila zase každý prst naplocho, jak to říkala, vyúčtovala je, poslala každého bezpečně dolů a ven do studené březnové ulice. „Čtrnáct nahoru. Čtrnáct dolů. Těch čtrnácti jsem si jistá. Ale ten hubený ve starém kabátě —“ Palec měla pořád vztyčený. Dívala se na něj, jako by patřil někomu jinému. „Toho jsem nikdy nevyprovodila. Nemám žádnou vzpomínku na jeho nohu na posledním schodu, na jeho ruku na tomhle zábradlí, na dveře pro něj. Pustila jsem ho dovnitř. Nepustila jsem ho ven.“

Kamna tikala. Nad nimi, slabě, přešly Boudovy boty podlahu jídelny a zastavily se.

„Odešel, zatímco jste na okamžik usnula,“ řekl Hron. „Není to žádná hanba. Bylo po půlnoci, bolely vás nohy, přední dveře ještě stály odemčené pro poslední hosty — člověk se vyklouzne v minutě, kterou nepočítáte.“

„Tu noc jsem nespala. Řekla jsem vám to.“

„Tak vyšel za jiným, v hloučku těch tří smějících se, a vy jste vyprovodila dva muže a myslela si, že vyprovázíte tři.“ Řekl to trpělivě, tak, jak člověk pokládá rozumný groš na stůl a nechá druhého, aby si jej zvedl. Sám tomu napůl věřil. Pozdní host, nezapamatovatelný odchod v uzlu hlučnějších — nebylo to nic, byla to obyčejná mlha dlouhého večera, byl to způsob, jakým pracuje paměť, když je unavená a poctivá zároveň. Zařadil to tak, do materialistovy zásuvky, kde uchovával věci, jež nepotřebovaly jméno. *Patnáctý muž v čele stolu*, řeknou brzy fotografie něco jiného; jenže ty fotografie ještě neměl, a dobrý detektiv si nepůjčuje zítřejší fakta, aby je utrácel dnes.

A přece.

„Paní Kühnová,“ řekl. „Zadní schody. Kdyby muž chtěl odejít z tohoto domu, aniž by šel kolem vás — vaše dobré ucho, vaše klanění, vaše zamýkání předních dveří — sešel by zadem a ven bočními dveřmi do uličky. Že?“

„Sešel,“ řekla. „Kdyby byla závora odsunutá. Jenže závora byla zastrčená. Zastrčila jsem ji v deset. Ráno, když se váš člověk díval, byla zastrčená. Tak.“ Rozevěřela ruce, prsty teď dolů, a vrátila mu

celý ten počet zpátky. „Zadek byl proti světu celou noc zavřený, zevnitř. Nikdo tudy ven. Nikdo dovnitř. A přední dveře jsem držela celou noc a vypovídala jsem jimi každého muže, každého, kterého jsem viděla — a jednoho muže jsem dolů nikdy neviděla.“

Podívala se na nízké tmavé služební dveře přes celý byt, za jejich věšákem a vědrem, a pak zpátky na Hrona, a tvář jí zešedla do barvy řeky.

„Šel nahoru,“ řekla, „a zadní dveře byly zastrčené zevnitř celou noc, přísahám na svého Václava, a tak je tam pořád nahoře, není-liž pravda — někde — protože jsem ho nikdy nepustila ven.“

Pokřičovala se, a ono vyšeptané místo u nohou malého černého krucifixu se znovu dotkl její palec.

Hron se nepokřičoval.

Seděl s tím tichem tak, jak se to naučil, nechával ho délit, a nízkým oknem sledoval, jak jdou kolem kotníky města — dětské botky utíkající, nosičovy, pomalé šourání starce s holí — obyčejné nohy třetího března, jak si jdou za obyčejnou odpolední záležitostí. Za sebou slyšel Boudu na hlavním schodišti, jak konečně sestupuje, jeho mladé kroky hlasité a živé na kameni, a Hron si pomyslel, aniž to chtěl, že tady aspoň je muž, kterého domovnice slyší a vidí a kterého, až přijde čas, vypovídá předními dveřmi a zamkne za ním.

Závora služebního schodiště, když mu ji Bouda ten den ráno ukázal, byla obyčejná ocelová tyčová závora, stará, ta, jakou člověk zastrčí, aniž o tom přemýšlí — a někdo ji, jak si Hron všiml a neřekl o tom nic, naolejoval. Nedávno. Dřevo kolem ní nes-

lo tmavé žilkování oleje vsáklého dovnitř a závo-
ra klouzala ve své zástrčce zcela bez hlesu; sám ji od-
sunul a byla tichá jako spolknuté slovo. Staré dve-
ře ponechané uhlí a prádlo, jichž nikdo nepouží-
val, a někdo si dal tu práci naolejovat jejich závo-
ru, aby běžela tiše. I tohle zařadil. Vyňal to teď a
položil vedle hluchého ucha, a ty dvě věci nechtěly
ležet v klidu.

Bouda vešel skloněn pod překladem, velkou
knihu hostů drže naplocho v obou pažích jako číš-
ník nesoucí mísu. Tvář měl jasnou chladem a tím,
že našel věc, pro niž byl poslán.

„Otevřeno na té večeri, přesně jak jsme to ne-
chali, pane vrchní komisaři,“ řekl. „Osmadvacáté-
ho února. Vedl to čtyřicet let, povídá vrátný —
každou večeri, každé jméno, kde každý muž
seděl.“ Položil ji na voskované plátno, otáčeje ji k
Hronovi, a vůně starého papíru a duběnkového in-
koustu se zvedla do zelí a lampového oleje. „Čtr-
náct hostů jeho vlastní rukou, s vyznačenými mís-
ty. Máme tedy seznam. Čtrnáct k nalezení a k vy-
ptání.“ Notes už měl venku, tužku olíznutou.
„Kde začneme — u toho tlustého doktora?“

Hron si přitáhl knihu dvěma prsty a hleděl na
pečlivé krasopisné písmo mrtvého, na jména lin-
kovaná a datovaná, na malý plánek stolu vedle
nich s číslovanými židlemi dokola, hostitel v čele
dole a dlouhé prkno stoupající k hornímu konci.
Čtrnáct jmen. Přečetl je shora dolů. Cítil, jak ho
domovnice přes voskované plátno pozoruje, a její
palec, pomyslel si, je pořád ještě kdesi v ní napůl
vztyčený, ten, který nikdy nepustila ven.

„Začneme se všemi,“ řekl. „S každým jedním. Posadíme každého muže tam, kde seděl, a zeptáme se ho, co viděl přes stůl a vedle sebe a u dveří, a zapíšeme to, a žádnému z nich neřekneme, co řekli ostatní.“ Zavřel knihu na svém palci, aby si udržel stránku. „A najdeme, který z těch čtrnácti přišel pozdě a hubený ve starém černém kabátě — protože jeden z nich přišel, paní Kühnová, jistě; jeden z nich byl váš pán, oblečený do maškary nebo do zimy nebo do ničeho vůbec, a my postavíme jeho jméno proti jejímu počtu a ta věc si tiše lehne.“

„Ano, pane vrchní komisaři,“ řekl Bouda, píše.

Byl to rozumný groš. Hron jej položil na stůl kvůli hochovi i kvůli sobě, a díval se, jak tam leží, a tak docela nevěřil, že koupí, co slibuje.

Nebot' případ se rozpukl. Cítil, jak se rozpukl ve chvíli, kdy se žena dotkla pravé strany hlavy — tak, jak se rozpukne ledová tabule, ne prasknutím, které slyšíte, ale čarou, o níž náhle vidíte, že tam byla po celou dobu, jdoucí čistě od kraje ke kraji. Na jedné straně: smrt oblečená do maškary nemožného, muž utopený za závorou zastrčenou zevnitř, v domě, jehož jediné schodiště nespává žena přísahala, že hlídala celou noc. A na druhé, ležící pod tím jako řeka pod svou kůží světla — hluché ucho k zadním dveřím, závora naolejovaná, aby běžela tiše, služební schody vinoucí se tmavé a nehlídané ke dveřím spíše o tři patra výš, a cesta ven do uličky, kterou žádný poctivý svědek nemohl slyšet sejít živou duši.

Jeden případ byl hádanka. Ten druhý byl muž, který přečetl dům.

Hron věděl, tak, jak věděl počasí v koleně, který z těch dvou zabil Šimona Reszkeho. Vzal si knihu pod paži, poděkoval domovnici, drže její obě ruce chvíli ve svých, a šel nahoru, kolem bytu, aby se ještě jednou podíval na dveře, jež běžely tiše, a na dveře, jež byly zastrčené zevnitř, a aby stanul po pravici hluché ženy.

6. Náčiní na čaj

KUCHYŇĚ BOHATÉHO ČLOVĚKA JE NEJPOTIVĚJŠÍ MÍSTNOST V JEHO DOMĚ. Hron se to za třicet let, co stával v cizích pokojích poté, co se přihodilo to nejhorší, naučil, a teď stál v neděli ráno v kuchyni Šimona Reszkeho a nechal ji vypovídat pravdu, kterou nemohla zamlčet. Byla to úzká místnost vzadu v bytě, odvrácená od řeky, jediným oknem do šedavé světlíkové šachty, a páchla studeným plynem, cibulí z minulého týdne, tou minerální zatuchlostí, jakou pokoj nasaje, když v něm nikdo několik dní nevařil. Spíš komůrka pro služku než pro pána. Reszke jídal své velké večeře vpředu, pod lustrem; tady se práce těch večeří potom odestýlala, drhlo se a pařilo a utíralo. Hron sem přišel postát, protože přední část bytu mu pověděla všechno, co povědět chtěla, a on se naučil nedůvěřovat místnosti, která se chce nechat prohlížet.

Náčiní na čaj bylo to první. Stálo v otevřeném příborníku nalevo od dřezu, na druhé polici, kde domácnost přechovává denní porcelán, nikoli ten dobrý — konvice z hnědě glazované kameniny, dva šálky, dva talířky, mléčenka, sítko na svém háčku. Bylo čisté. Nebylo jen čisté; bylo osušené a pečlivě uklizené, šálky obrácené dnem vzhůru na vystýlce police, talířky srovnané do rohu, konvice vypláchn-

nutá od lupení a postavená okapat a pak utřená a přiklopená. Hron na ně dlouho hleděl, aniž by se jich dotkl. Viděl fotografie z prvního rána — Boudův člověk vyfotografoval kuchyni jako vše ostatní, svědomitě, a nic v ní nenašel — a na těch fotografiích stálo náčiní přesně tak jako teď, osušené, uklizené, nevinné. Tehdy je nepochopil. Měl za to, že je teď začíná chápat.

Člověk si neumývá vlastní náčiní na čaj ve dvě ráno a nesrovnává talířky do rohu. Člověk vypije svůj večerní čaj a šálek nechá, kde dopadne, na nočním stolku, ve dřezu, aby ho služka v sedm našla. To byl přirozený řád, ten ledabylý lidský řád, a Hron počítal s tím, že jej tu najde, a místo něj našel tohle — řád vnucený, jaký zavádí pečlivý člověk, když pečlivý člověk chce, aby místnost vypořádala, že se v ní nic nestalo.

Sundal jeden ze šálků a otočil jím proti světlu. Kostěná bělost, tenká zlatá linka kolem okraje téměř setřená, vlasová prasklinka, kterou nehtem nahmatáš, ale neuvidíš. Postavil jej zpátky. Dva šálky. Poznamenal si to s tou drobnou chladnou pozorností, již věnoval faktům, jež dosud neměla své místo: umyté dva šálky, kde by člověk žijící o samotě — a Reszke ten týden žil o samotě, žena pryč, služka volná — byl použil jediný.

Služka. Měl její jméno v notesu z Boudova prvního obhlídání: Boženka Tichá, devatenáct, z Nuslí, chodila ráno a zůstávala na večere a jinak chodila domů k matce. V noci té velké večere zůstala, aby obsloužila a uklidila to nejhorší, a šla domů dlouho před půlnocí, protože — Bouda měl její

slova — *pan Reszke ji vždycky pouštěl, když bylo umyto to hrubé*, pán ji vždycky pustil, jakmile byla hrubá práce hotová, a tu jemnou, náčiní na čaj, poslední ze sklenic, dělávala až ráno. Prvního března ráno přišla a na schodišti zastala policii a svého pána tři hodiny utopeného, a do kuchyně vůbec nev kročila; strážník ji ode dveří poslal zpátky. Náčiní na čaj tedy neumyla Boženka. Bylo umyté předtím, než přišla, a potom, co odešla — v hluboké noci, rukama, kýmsi, kdo zůstal, anebo se vrátil.

Zapsal to. Nic nepodtrhl; nedůvěřoval vlastnímu podtrhávání, které bývalo jistým druhem přání.

Lékárnička byla v koupelně, do níž Hron nerad vstupoval a vstoupil přesto, protože vana už byla vypuštěná a tělo tři dny na Strossově chladném stole v Albertově a místnost už byla zase jen místností, vykachlíkovaná bíle, závora pořád odsunutá tam, kde ji zámečník nechal, větrací mřížka v horní výplni dveří chytala v prachu světlo z chodby. Stál tu už předtím, s Boudou, v prvních hodinách; teď tu stál sám, a tak o tom raději přemýšlel.

Lékárnička byla malá věc natřená bíle nad umyvadlem a obsahovala, co takové lékárníčky obsahují — holicí náčiní, téměř prázdnou lahvičku kolínské, plechovku trávicí soli, ruličku náplasti a na dolní polici tři lékárnícké lahvičky a jednu malou krabičku, vše s tištěnými etiketami lékárny na Maiselově, té josefovské krám, kde Reszke léta nakupoval, přes řeku a napříč městem od Vinohrad.

Trávicí kapky. Tinktura na dásně. Lahvička na srdce, *na srdce*. A ta krabička, polovina jejích malých složených papírků pryč: *Veronal*. 0,5 g. Pod tištěnou dávkou, lékárníkovým inkoustem: *1 prášek na noc dle potřeby*.

Hron držel krabičku v dlani a necítil triumf, který necítil nikdy a nebyl by mu věřil, ale cítil to drobné usazující cvaknutí věci, jež zapadá do místa, pro ni vytvarovaného. Na konci pitvy se Stross ptal, zda starci něco podali, a Stross řekl, že hrubé zkoušky neukázaly nic, na co by mohl přísahat před soudem — barbiturát v krvi byla věc, již lze tušit z povolení svalů a z hloubky utonutí, z něhož by se spící neprobudil, ale ne věc, kterou lze v roce 1934 zvážít a pojmenovat. *Šel pod hladinu a nebránil se*, řekl Stross, *anebo se bránil teprve docela nakonec, kdy už to v něm bylo a bylo pozdě*. Hron si to *nebránil se* nosil s sebou dva dny jako kámen v botě.

Veronal. Volně prodejný, volně předepisovaný, v každém lékárnickém výkladu ve městě, útěcha polovičky pražské nespavé buržoazie, milosrdný ve své malé dávce a, ve velké, u starce už opilého burgundským z vlastní večeře, měkká a tichá brána. Reszke měl recept; krabička to dokládala; člověk jeho let a jeho nervů si po nocích klidně mohl brát prášek dle potřeby. Nebylo tu nic, co by soudní lékař nedokázal vysvětlit jako domácnost starce, jenž špatně spal. A přece — Hron otočil krabičkou — balení bylo na deset prášků a obsahovalo, napočítal, čtyři. Šest pryč. Nevěděl, přes kolik nocí. Bude se muset zeptat lékárníka, jak často se to vy-

dávalo a komu; josefovský krám vedl své knihy jako každý jiný, a člověk si nemohl nechat namíchat prášek, aniž by v nich zanechal jméno. Ta nit běžela zpátky přes řeku, na Maiselovu, a on si ji v myslí odložil na pondělí ke zbytku.

Vložil krabičku do obálky a podepsal se přes chlopeň, ten drobný obřad, který z věci v lékárnice mrtvého muže udělal věc, jíž se mohl chopit vyšetřující soudce. Pak chvíli stál v bílé místnosti a mřížka mu na šíji dýchala svou nitku chodbového vzduchu, studenou, nepřetržitou, průvan odnikud, jaký dům odjakživa dělal, a pomyslel si, že dům si nechává své pro sebe a vydá jen to, oč je požádán správnými slovy. Správná slova ještě neměl. Měl o jeden čistý šálek navíc, napůl prázdnou krabičku prášků a jistou vědomost, že kdosi stál v té tmě u dřezu a myl a sušil a uklízel a chtěl, aby ráno našlo uklizenou kuchyni a tichou smrt. To nebylo nic. To byl první lidský otisk prstu, jež v bytě plném krásných nelidských věcí našel.

Dvaadvacítka ho pozdním dopolednem vyvezla na Vinohrady, tramvaj nedělně poloprázdná, dvě stařeny v černém a chlapec s papírovým kornoutem pražené kaštanové, jejichž vůně vyplnila vůz. Hron seděl u okna a díval se, jak se město naklání do kopce — Muzeum, dlouhá křivka třídy, krámy zavřené pro den Páně, fronta už se tvoří před vývažovou u kostela, ač sotva minulo jedenáctou, muži s ohrnutými límci a tím tichem, jaké mívají nezaměstnaní, tichem čekání na nic určitého. Po-

myslel na cenu uhlí. Pomyslel na popraskané vlásečnice, jež mu Stross ukázal pod sanicí mrtvého, na to drobné temné rozkvětání, jaké zanechá násilné ponoření, na věc, kterou se voda snaží skrýt a tak docela nedokáže. Pomyslel na slabou kávu své sestry a na tu půlhodinu, již prosedí s dcerou, a na čtyři prášky chybějící z balení deseti.

Vystoupil na náměstí Míru a šel kolem velké cihlové masy kostela a kolem lékárny — *U Anděla strážce*, zlaté písmo na zeleni, výklad nastrojený pyramidou lahviček rybího tuku a diskrétní cedulkou na posilující prostředek na nervy — a nevešel dovnitř, protože byla neděle a lékárna byla zavřená, a protože ta část v něm, jež byla policistou, mohla počkat do pondělí, a ta část, jež byla otcem, nemohla. Dveře lékárny a dveře jeho sestry stály na témž krátkém kusu chodníku. Prošel jej desettisíckrát a ani jednou na ty zelené dveře nepomyslel jinak než jako na pevnou součást sestřiny ulice, tak jako člověk nikdy nevidí krám, který denně mívá. Pomyslel na ně teď jen proto, že měl mysl plnou krabiček a prášků, a řekl si, že to nic není — lékárna je lékárna, je jich čtyřicet odsud k řece — a šel po dvou patrech nahoru za dcerou, jako se v téhle práci nakonec všechno ukáže bydlet blíž domovu, než bys byl chtěl.

Marie ho vpustila a vzala mu kabát a podala mu slabou kávu, a chvíli mluvili o drobnostech — cena nových bot, jež Anežka potřebovala, kašel Mariina muže, křtiny v rodině — a pak Hron prošel do malého zadního pokoje, kde jeho dcera seděla u stolu u okna se světlem na rukou.

Bylo jí teď čtrnáct a dostávala matčinu bradu. Vzhlédla, když vešel, a v tváři se jí pohnulo cosi, co nebyl úsměv a bylo to vřelejší než úsměv, ta věc, kterou dělala místo slov, jež neměla, a Hron se posadil naproti ní a na chvíli jí položil ruku na obě její ruce a pak ji zase vzal zpátky, protože nerada se nechávala dlouho držet; ráda byla nablízku a nedotčená, jako kočka, jako on sám. Po stole měla rozložené tužky v plechové krabičce a tlustý blok laciného kreslicího papíru. Hron přinesl, v kapse kabátu, knihu, kterou byli z části přečtenou — *Broučci*, ten starý příběh o světluškách, který milovala, když byla malá, a který jí pořád čítal, protože to byla věc z dřívějšíka, z let, kdy ještě stály čtyři stěny rodiny, a protože čtení po ní nežádalo nic než naslouchat.

Četl. Jeho hlas v tichém pokoji a škrabání radiátoru a, vpovzdálí, zvony kostela přes náměstí svolávající lidi na pozdní mši. Četl o broučkovi a jeho tatínkovi a o lampičkách, jež nosili, o těch malých poslušných světýlkách vycházejících do tmy zahrady a vracejících se domů, a jeho dcera se skláněla nad papírem a kreslila, tužka jí běžela s tím tichým vytrvalým zvukem myši ve zdi, a nevzhlédla a nepromluvila, a Hron už dávno přestal v kterékoli své části čekat, až promluví, anebo věřil, že přestal.

Četl, a myšlenka, kterou si choval pro tyto neděle a pro žádné jiné místo, přišla a usedla vedle něj, jak činila vždy. Byla tato: že jsou věci, jež člověku není dáno znát. Že jeho žena vešla do chřipkové zimy roku 1929 a nevyšla z ní, a že jeho dce-

ra do ní vešla jako dítě, které mluvilo, a vyšla jako dítě, které nemluví, a že žádný lékař v Praze ani ve Vídni nedokázal říci, proč se v ní zámek otočil a kam se klíč poděl; a že on, který dokáže z umytého šálku a naplň prázdné krabičky prášků zrekonstruovat tajné hodiny smrti cizího člověka, nedokáže zrekonstruovat ani tu nejmenší část mlčení vlastní dcery, a smířil se, anebo s tím, co nazýval svým smířením, s tím, že to nedokáže. Některé věci nám prostě nejsou dány k poznání. Choval tu víru, jako člověk v zimě chová uhlík, blízko, pro jeho teplo, a nikdy ji nevyslovil nahlas na Bartolomějské, kde by byla slyšena jako měkkost nebo hůř; a nikdy, ani jednou, ji nenechal přejít do své práce. V jeho práci nebyly žádné věci, jež by nebyly dány k poznání. Byly jen věci dosud nepoložené ve správných slovech. Choval ty dvě víry ve dvou kapsách a nedovolil jim, aby se dotkly, tak jako choval své dva jazyky, a snad ze stejného důvodu: že člověk ze švu se záhy naučí být dvěma věcmi naráz, anebo být rozerván.

Dočetl kapitolu a zavřel knihu. Zvony přes náměstí ztichly. Marie přes pokoj zavolala, že oběd bude ještě za hodinu. Anežka odložila tužku a dívala se na svou kresbu s tou plochou pohrouženou pozorností, již věnovala věcem hotovým, rozhodujíc se, v jakékoli zemi teď přebývala, zda je dokončena.

Sešel dolů za časného šera. Odpoledne bylo to obvyklé odpoledne — těžký oběd, opatrná řeč Marii-

na muže, Anežka pozvolna ustupující do svého bloku — a teď ho tramvaj nesla zase dolů z kopce do města modrajícího se a pak šednoucího, lampy na třídě se rozsvěcely ve svém pomalém nepravdělném sledu, jedna a pak tři a pak naráz celá ulice. Marii řekl, že nepřijde na večeři, že je v bytě věc, již chce vidět za posledního světla, a to byla pravda, ač tu věc, již chtěl vidět, by nebyl dokázal pojmenovat; chtěl jen znova postát v pokojích mrtvého s tím, co teď věděl, a nechat to usadit.

Řeka, když k ní na nábřeží přišel, se barvila do břidlice. Zeleň, kterou nesla ráno, byla se sluncem pryč; ležela plochá a kovová mezi svými zdmi a přes ni byl hrad černý tvar ztrácející své obrysy proti nebi barvy mokrého chodníku, a první z večerních tramvajů, sedmnáctka, přijela po nábřeží se svým jedním jasným okem a svým zvoncem, dva a pak jeden, a projela, a dráty za ní zpívaly v chladu. Hron stál u zábradlí pod okny mrtvého, jak stál prvního rána, a vzhlížel. Poslední patro bylo tmavé. Za tím tmavým sklem kdosi v časných hodinách umyl dva šálky a osušil je a uklidil — a nebyla to služka, jež byla v Nuslích, ani žena, jež byla pryč, ani účetní, jenž odešel po večeři s ostatními hosty. Byl to tedy kdosi, kdo zůstal, když ostatní odešli, anebo se po schodišti vrátil nahoru, když si dům myslel, že spí. Hron cítil tvar toho kohosi ve tmě nad sebou, dosud bez tváře, leč už ne beztvářeho. Případ měl teď v sobě tělo, jež nebylo tím tělem na Strossově stole.

Vpustil se dovnitř a vystoupal, a byt jej přijal ve svém chladném muzejním tichu, lustr mrtvý, říční

světlo přicházelo šedě předními okny. Lampy nerozsvítil. Stál v jídelně, kde byl ten velký stůl, stůl poslední večere, teď odklizený a holý, a vyňal z náprsní kapsy notes a obrátil na místo, kam si dříve opsal drobnou věc, jež ho hlodala, aniž jí to tak docela dovolil.

Nebyla z kuchyně. Byla z knihy hostů, vyfotografované a uložené před dny do sáčku a teď uložené na Bartolomějské — kniha hostů, otevřená na poslední straně, večere z osmadvacátého v Reszkeho vlastním hnědém pečlivém rukopisu, čtrnáct jmen dolů po levé straně v jejich pořadí, zasedací pořádek, *u stolu* tento a *vpravo* onen, vše úhledné a známé a čtyřicet let zaběhané. A pod těmi čtrnácti, položený trochu stranou, inkoustem, jež ploché světlo fotografa nechalo vypadat přesně tak vyschle a tak staře jako vše ostatní, patnáctý řádek rukou, jež nebyla Reszkeho. Měl jej nazpaměť, tak jak si člověk uchovává tu jedinou věc v případě, jež se nedá ulehnot. Zapsal si jej znovu do vlastního notesu, z důvodu, jež by nebyl dokázal obhájit, jako člověk jazykem ohledává bolavý zub. *Ten, který počítá*. Hleděl na ta slova ve svém vlastním písmu a ona hleděla zpátky na něj a neznamenal nic a nepřestávala to znamenat.

Zavřel notes. To byl ten druhý případ, ten, jenž běžel souběžně a jež nemínil nechat dotknout se prvního, tak jako nemínil nechat dotknout se své dvě kapsy; patnácté jméno bylo na později nebo na nikdy, a umyté šálky byly na pondělí a na zelené dveře lékárny. Obrátil se k odchodu, světlo z oken téměř pryč, a teprve tehdy, vyndávaje ruku z kabá-

tu, si vzpomněl na ten volný list, který si z Vinohrad nezamýšleně přinesl. Anežka mu už několik týdnů dávala své kresby k uschování, vtiskávala mu je do ruky u dveří; tuhle si vzal složenou do kapsy jako vždy, aniž se podíval, protože dívat se na ně před ní oba uvádělo do rozpaků.

Rozložil ji teď, u posledního šedého okna, aby ji uviděl, než ji vezme tma.

Nakreslila stůl. Dlouhý stůl, viděný shora, jak stoly kreslila vždy, dětský zploštělý půdorys dospělého stolu, a kolem něj rozsadila své malé pečlivé postavy, kulaté hlavy a čárkové paže, jaké lidem dávala, každou v něčem drobně jinou — kloboúk, spadlý vlas, zdvižená ruka. Hron na ně hleděl a policista v něm, jenž počítal všechno, jenž nedokázal projít kolem hejna hus nebo fronty na polévku, aniž by se mu za očima neutvořilo číslo, je spočítal.

Čtrnáct.

A v čele stolu, posazená trochu stranou od ostatních, nakreslená tenčí než zbytek, vyšší, hlava ne kulatá, nýbrž podlouhlá, paže ne čárkově rozvřené jako ostatním, ale držené dolů těsně podél boků — patnáctá.

Stál s papírem v ruce a řekou černající za sklem a neřekl nic, protože nebyl nikdo, komu by to řekl, a nic v něm, co by ta slova dokázalo zformovat. Nikdy jí o tom nepověděli ani jediné slovo. Neznala jméno mrtvého. Nakreslila to v neděli ráno na Vinohradech, zatímco jí četl příběh o světluškách a jejich lampičkách vracejících se domů tmou.

7. Čtrnáct tváří

PONDĚLÍ PŘIŠLO POD NÍZKÝMI MRAKY, nebe mělo matnou cínovou barvu polévkové lžice, a Hron se pustil do té dlouhé pondělní práce, totiž ptát se čtrnácti lidí na tytéž čtyři otázky. Seznam si opsal vlastní hranatou rukou z poslední stránky účetní knihy a vedle každého jména stála adresa, kterou předešlého večera dostal od Rosy Wertheimerové; ta vedla Reszkovy záležitosti tak, jak hrobník vede hřbitov, každý kus očíslovaný a tráva posekaná. Bouda si vzal jih za řekou a vinohradská jména; Hron si nechal Staré Město a Josefov a ty dva, co bydleli za vodou na Malé Straně, protože chodil rád a protože případy, na kterých mu záleželo, raději nosil do kopce na vlastních nohou. V šest se měli sejít ve Slavii a dát den společně na stůl. To byl plán, a držel skoro až do konce.

Německý bankéř bydlel za sklem na Pařížské, té nové široké třídě, kterou město prořízlo starým ghettem jako chirurg zvyklostí, a jmenoval se Adler a přijal Hrona vestoje, klobouk už v ruce, jako by se sám chystal opustit vlastní byt. Byl to muž, který slova odvažoval po gramech. Večere: ano. Čtrnáct: domníval se, že ano. Přišel proto, že Reszke držel jeho směnky, vůči nimž bylo prozíravé chovat se zdvořile, a řekl to bez okolků, muž,

který věděl, že policie umí číst v účetních knihách, a raději jim tu práci ušetřil.

„A ten patnáctý,“ řekl Hron, „v čele stolu.“

Adlerův klobouk se mu v rukou pootočil. „Už vám o něm pověděli.“

„Ptám se vás.“

„V čele stolu seděl člověk, kterého jsem neznal, kterého mi nepředstavili a s nímž jsem nemluvil. U Reszka to nebylo nic neobvyklého. Sbíral podivné známosti tak, jako sbíral podivné tabatěrky.“ Odmlka, odvážená. „Jednou promluvil k našemu hostiteli německy. Jsem pražský Němec, komisaři. Narodil jsem se Na Příkopě, studoval ve Vídni a obchoduji ve čtyřech jazycích. Nerozuměl jsem jedinému slovu, které ten muž řekl, a nejsem člověk, který to snadno přizná, takže si to klidně poznamenejte.“ Ústa se mu zkroutila do tvaru úsměvu a ten tvar zase opustila. „Bylo to archaické. Snad dvorská němčina, velmi stará, jaká bývá v listinách. Předpokládal jsem učence, muže od rukopisů, jaké Reszke prodával. Předpokládám to i nadále.“

„Viděl jste ho odcházet?“

„Po polévce jsem ho vůbec neviděl. Člověk nevírá. Když pánové vstávali, mezi nimi nebyl, a přiznávám, že jsem si toho nevšiml, dokud mě otázka vašeho kolegy nepřinutila si toho všimnout, a teď, když si toho všímám, zjišťuji, že nemám žádnou vzpomínku na jeho odchod, což se mi nelíbí, protože mám výtečnou paměť a draho za ni platím.“ Nasadil si klobouk; rozhodl se, že rozhovor je svého druhu odchodem. „Měl byste si dát pozor, ko-

misaři, kolik váhy věšíte na vzpomínky večere, která se tři dny topila ve víně a teď se topí v něčem horším. Paměť je dlužník, který splácí falešnou mincí. Ale ptal jste se, a já vám pověděl, co stojí v mých knihách, a mé knihy jsou poctivé.“ Sám ho doprovodil ke dveřím, zdvořile, a dveře nového domu se zavřely s tím tichým, drahým zvukem, jakým se zavírají peníze.

Adler, napsal si Hron na jasné nové dlažbě. 14 + 1. Dvorská němčina, nerozuměl — a rozumí čtyřem řečem. Odchod nikdo neviděl. Varuje mě před pamětí. A pod to, spravedlivě: muž, který nesnese přiznat nevědomost; možná si vymyslí div, aby zakryl výpadek. Stál tam s tužkou a uvážil, že mu ten člověk dal, aniž to zamýšlel, to nejpoctivější, co měl: ne ten div, nýbrž onu nechut' k divu, bankéře rozmrzelého z díry ve vlastním účetnictví. Takovou rozmrzelost si nelze koupit. Hron šel dál.

Týnský kanovník ho přijal v hovorně u křížové chodby, kde chlad měl jakousi kostelní povahu, zachovávaný a pěstěný, a dal mu slabou kávu a zprávu, že muž v čele promluvil cosi, co nejdřív pokládal za latinu a teď, když na něj naléhal, si tím nebyl vůbec jist — latina převlečená za němčinu, nebo naopak, a tak jako tak seděl na druhém konci a věnoval víc pozornosti kaprovi než teologii. Neviděl toho muže odejít. Soudě podle kabátu předpokládal učence od starých církevních knih. Jednou se krátce pokřížoval, když Hron o Reszkovi použil slova *bál*, a nedal se přimět vysvětlit proč.

Herečka bydlela tři patra nad modistkou poblíž Prašné brány a podle plakátů bývala roku 1911 jménem. Předvedla Hronovi dlouhé představení vzpomínání, rukama kreslila stůl ve vzduchu, a co z toho vzešlo, když člověk odloupl ta gesta, mělo týž tvar jako vše ostatní. Hubený muž v čele. Staré šaty. Hlas, který nedovedla zařadit, a němčina, o níž si byla jistá, že to němčina je, a která jí, jak řekla, připomněla nápojevní budku — hlas vystupující z podlahy divadla od muže, kterého nevidíte. Reszke vyděšený: ano. A odchod? Naklonila hlavu. „Drahoušku, odvrátila jsem se, abych se zasmála něčemu, co kanovník neřekl, a když jsem se podívala zpátky, ta jeho židle byla zase jen židle. Prázdňá židle je ta nejobyčejnější věc na světě a zároveň nejděsivější, jestliže jste sledovala muže, který v ní seděl.“ Zнала dobrou repliku a uměla ji použít; a Hron, který si potřetí před polednem zapisoval *14 + 1, odchod nikdo neviděl*, se nemohl rozhodnout, zda tři lidé, kteří užijí téže dobré repliky, lžou, nebo zda se pravda opakováním prostě naučí mluvit dobře.

Do druhé hodiny měl pět ze svých osmi a Bouda, když se podle úmluvy potkali na rohu Bartolomějské, aby si srovnali ráno, měl čtyři ze svých šesti, a sloupce se shodovaly. Hronovi se nelíbilo, že se sloupce shodují. Lež se šíří dotykem, tím, jak si lidé porovnávají dojmy přes telefon, jež bohatí všichni měli a chudí jim ho záviděli; jenže tihle lidé se mimo onen stůl neznali, bankéř a kanovník

a uvádající herečka si netelefonují, aby se domluvili na společné verzi, a Rosa mu dala adresy čerstvě toho rána, takže žádné dvě z jeho návštěv nebyly varovány návštěvou předchozí. Nezávisle. To bylo to slovo, které ho znepokojovalo. Napsal si je na okraj a nepodtrhl je, protože podtrhávat znamená svého druhu věřit.

„Všichni mluví o tom Němci,“ řekl Bouda. Byl mladý a ten div na něm seděl špatně; držel hlas tlumený, ač stáli na otevřené ulici. „Pane vrchní komisaři, ten fotograf. Host s Leicou. Šel jsem tam hned po ránu, jak jste řekl.“

„A.“

Bouda vytáhl zpod kabátu obálku a ve větru ji neotevřel. „Dal je vyvolat. Dělal je sám, je do toho zapálený, ukázal mi lázeň a červenou lampu a všechno. Z té noci jedenáct snímků. Některé jsou špatné, ten kouř, plynové světlo. Ale hlavy spočítat můžete.“ Podal ji Hronovi. „Počítal jsem je v tramvaji čtyřikrát a pak jsem to vzdal a jen jsem se díval.“

Hron otevřel obálku v závětrí domovních dveří. Jedenáct malých lesklých obdélníčků, ještě slabě páchnoucích lékárnickou lázní, světlo lampy v nich přešlo do barvy silného čaje. Stůl od kredence. Stůl od okna. Hlouček mužů s doutníky, ústa otevřená nad nějakým vtípem. Reszke v čele té strany, v jednom snímku zpřímá, v druhém pootočený, a na tom pootočeném bylo vidět, že fotograf zachytil, jak se dívá vzhůru přes stůl k čelu, jak hledí na čestné místo s výrazem, jaký Hron vídal ve válce

na tvářích mužů, k nimž nedolétl granát a kteří čekali, zda byl míněn pro ně.

Hron se podíval tam, kam se díval Reszke. V čele stolu byla prázdná židle, povytažená kousek od ubrusu, jak bývá židle, když v ní někdo sedí, a před tou židlí prostřeno a použito — talíř na polévku odsunutý, talíř na rybu, sklenka s vínem, jež ještě zachycovalo světlo lampy, ubrousek upuštěný, nesložený. Místo, z něhož se jedlo. A nikdo v něm. Probral zbylých deset. Na každé fotografii, kde bylo vidět čelo stolu, bylo v čele stolu použité prostírání a prázdná židle. Na žádné fotografii nebyl hubený muž ve starém tmavém kabátě ani tlustý muž ani žádný muž ani žádné rozmazání či šmouha či zdvojení, jaké dlouhá expozice udělá z člověka, který se pohne. Čtrnáct tváří, v tomto setkání či onom, mluvících, jedoucích, smějících se, vyděšených. A patnácté místo prostřené, obslužené a vyprázdněné, a nikde na skle žádná patnáctá tvář.

„Vidíte to,“ řekl Bouda. Nebyla to tak docela otázka.

„Vidím použitý talíř a prázdnou židli,“ řekl Hron. „To vidím a to také napíšu.“ Srovnal fotografie a vrátil je do obálky a obálku zastrčil pod kabát na prsa, kde měl srdce, čehož si všiml a nelíbilo se mu, že si toho všiml. „Talíř se nesní sám, Boudo. Někdo tam seděl a jedl. Fotoaparát je hloupý povětivý nástroj a pověděl nám, že člověk může chybět na fotografii. Nepověděl nám, že chyběl v té židli.“ Podíval se na chlapce, který si moc přál slyšet, že svět je místo poslouchající vlastní pravidla.

„Dva případy,“ řekl Hron. „Drž je od sebe. Je tu muž, který se utopil ve vaně se zastrčenou závorou, a někdo ji zastrčil, a ten někdo žije a zanechává otisky bot a platí za tramvaje a bude pověšen. To je náš případ. A je tu židle u večere, a co se v té židli stalo, není dnes naše věc. Nepouštěj to druhé do toho prvního. Pokaží ti to první. Moc rádo by ti pokazilo to první.“

Bouda přikývl, nepřesvědčen, jen poslušen, což v pondělí stačilo.

Boudu poslal dokončit jména na jižním břehu a zbytek svých obešel sám, a ten zbytek mu nedal nic nového a vždy totéž, což je zvláštní druh ničeho, ono nic věci tolikrát opakované, až přestane znít jako věc vůbec. Hubený muž v čele, starý v látce, němčina, kterou nikdo neuměl zařadit, Reszke vyděšený, nikdo ho neviděl odejít. V půl šesté světlo z ulic vyhasínalo tak, jak vyhasíná v březnu, náraz, jako když se zavře kohoutek, a on šel po nábřeží, řeku po levici, z cínové už zčernalou do inkoustu, a lampy vzcházely žluté podél Smetanova nábřeží, a okna mrtvého byla tmavá nahore pod římsou, kde někdo konečně zatáhl záclony. Nedíval se na ně dlouho. Zahnul do Slavie.

V kavárně bylo teplo a hluk lžiček a tramvaje zvonily dovnitř pokaždé, když se otevřely dveře, a stoly u oken byly plné pozorovatelů řeky, advokátů od soudů a literátů, kteří hleděli na Národní divadlo, jako by jim dlužilo peníze, a těch pár, kteří chodili jen proto, aby tři hodiny seděli nad jednou

kávou a dívali se na vodu, jak plyne, což je v tomto městě uznávané řemeslo. Otylie mu našla malý stolek vzadu u dveří k obsluze, kde mohl komisař sedět, aniž byl komisařem celému sálu, a přinesla mu kávu a slivovici, o niž nežádal a o niž nestál a kterou vypije.

„Vypadáte jako člověk, který celý den mluvil,“ řekla a postavila to před něj. Otylie Bárová obsluhovala ve Slavii jedenáct let a znala pozorovatele řeky tak, jak domovnice znala schody, každého štamgasta a jeho stůl a jeho starost. Za těch jedenáct let dávala Hronovi drobné pravdivé věci, nikdy za peníze, většinou pro potěšení být tou, kdo ví. „Čtrnáct jich prý bylo, slyšela jsem. Stůl starého Reszka.“ Nezeptala se, jak to slyšela. V tomto sále se člověk neptal.

„Slyšíte toho hodně, Otylie.“

„Slyším, co projde kolem kasy.“ Otřela mramor, který otření nepotřeboval, jen aby zůstala. „Sedával tady, víte. Reszke. Ne často, ale. Stůl u okna, když mohl, druhý od konce, s tou účetní, tou hubenou, Wertheimerovou. Počítal nad kávou. Spropitné dával jako člověk, který peníze přepočítal dvakrát a obě počítání ho mrzí.“ Drobný úsměv. „Nebudu o něm mluvit zle. Je tři dny mrtvý.“

„A ten syn,“ řekl Hron, ne proto, že by chtěl, ale protože jedenáct let drobných pravdivých věcí ho naučilo, kde v tomhle rozhovoru stojí kasa. „Viktor. Sedává tu?“

Něco jí přeběhlo přes tvář, ne docela opatrnost, ona obyčejná lidská zdráhavost být tím, kdo řekne tvrdou věc o člověku v nesnázích. „Mladý pán. Se-

dává spíš v Louvru než tady, řekla bych — tam se hraje karban, sem se chodí na kávu. Ale byl tu. Poslední měsíc dvakrát, třikrát. Sám, vzadu, kde sedíte teď.“ Pohlédla na židli, v níž Hron seděl, jako by v ní snad Viktor zanechal teplo. „Ten je nemocný starostí. Bylo to na něm vidět. Člověk může sedět v kavárně a vy z druhého konce sálu poznáte, jestli ta káva před ním je potěšení, nebo jen místo, kam dát ruce. U něho to bylo místo, kam dát ruce.“ Narovnal se. „Neměla bych to říkat. Zrovna pochoval otce, nebo bude mít pohřeb, prý ve čtvrtek. Starost není zločin, komisaři, jinak byste nás zavřel všechny.“

„Ne,“ řekl Hron. „Starost není zločin.“ Pootočil slivovici o čtvrt obrátky na mramoru a nenapil se. „Děkuji, Otylie.“

Vzala to jako propuštění, jímž to vlídně bylo, a vrátila se ke lžičkám a páře a zvonícím dveřím, a Hron seděl v židli, kam si Viktor Reszke dával ruce, v teplém hlučném sále s řekou černající venku, a vytáhl zápisník a obrátil na čistou stránku a rozdělil ji čarou vedeném po hraně tramvajenky.

Vlevo napsal *PROVÁNO* — dokázáno — a pod to ty věci, jimiž lze jednoho člověka pověsit: *Utopení vynucené — Stross. Smrt kolem druhé hodiny ranní. Závora, jednoduchá, prostá. Mřížka ve dveřích. Dvoje schody, jedny hlídané. Domovnice hluchá k zadnímu vchodu. Veronal — od čaje umyto. Syn: ke služebním schodům kdysi existoval klíč. Syn: v dluzích, ve strachu, poblíž, tenhle měsíc. Poslední řádek psal pomalu a díval se na něj a ještě nevěděl, kolik váží, jen že váží.*

Vpravo napsal ZBÝVÁ — co zbývá, co zůstává navíc — a pod to, touž prostou rukou, ne větším, ne menším, nikde nic nepodtrženo: *14 hostů, 1 místo prostřeno a použito. 14 tváří na skle, 0 patnáctá. Němčina, kterou nikdo nezařadil. R. vyděšený. Nikdo ho neviděl odejít. Mince a kniha a otisk palce — teprve přijdou.*

Díval se na ty dva sloupce dlouho, tak, jak se díval na řeku před nálezem mrtvolky, myslel na nic určitého — na cenu té slivovice, na bolest nad kolennem, na čtvrtěční pohřeb, na čistou stránku, kterou zítra rozdělí stejnou čarou. Levý sloupec byl cesta a mohl po ní jít; vedla někam, ke služebním schodům a k zastrčené závoře a k muži, který si dává ruce kolem šálku kávy, protože je už nemůže dát kolem hrdla. Pravý sloupec nevedl nikam, kam by člověk mohl jít. Jen tam stál, čtrnáct tváří a prázdná židle, a čekal, až bude sečten.

Zavřel zápisník na obou sloupcích. Dveře se otevřely a tramvaj dvakrát zazvonila v chladu a zavřela se, a na okamžik, než se teplý sál zase uzavřel, ucítil to v zátylku — ten drobný plochý průvan z ulice, z řeky, z té tmy nahoře za zataženými záclonami v oknech mrtvého. Neotočil se, aby našel dveře, pode dveřmi kterých vál. Rozhodl se, sedět v teple a v hluku se dvěma sloupci rozdělenými v zápisníku, že bude honit jen ten levý, ten lidský, ten, který končí provazem; a byl to ukázněný muž a držel se toho.

Zbývalo jediné jméno, a ta bydlela ze všech nejbliž, tak si ji nechal na konec po cestě domů: vdo-

va po knihkupci, paní Felkelová, na Karlově ulici, v domě, který se nakláněl nad ulici jako muž čtoucí noviny, o níž Rosa řekla, suchá jako řádka v účetní knize, že si pamatuje všechno a neodpouští nic. Schodiště páchlo klihem a starou kůží a tím zvláštním chladem domu, který nebyl teplý, co lidská paměť sahá. Otevřela dřív, než zaklepal, drobná žena v černé vlně s broží u hrdla velikou jako nehet palce, a podívala se mu na kabát a na klobouk a na místo, kde nebyl snubní prsten, a nepozvala ho dál.

„Vy jste od policie. Přišel jste kvůli Šimonovi.“ Měla odpovědi připravené a dala mu je na prahu, prostě, tak, jak člověk podává účet, který si nacvilil proti bezesné noci. Čtrnáct u stolu, dvacátého osmého, ve středu; kapra v březnu nejedla, ale jedla; mělnické, na něž byl Šimon pyšný a jaké pila lepší; řeči o penězích převlečené za řeči o knihách. A ten druhý. V čele, naproti Šimonovi, na čestném místě, hubený muž, kterého nikdo z nich neznal, starý v látce, kabát, jaký mohl nosit její děd, čerň přešlá za čerň do barvy bez jména; nejedl, co viděla, a nepil, co viděla, a sklenka mu byla použitá; a nevěděla, kdy odešel, ani — jak řekla — to nevěděl nikdo, koho se od té doby zeptala.

„Můžete napsat, že jsem stará žena, která viděla, co staré ženy vidí,“ řekla. „Němčinu jsem měla po matce a můj muž ji měl ze živnosti, a třicet let jsem proseděla v místnostech, kde se mluvilo německy třemi způsoby naráz. Zním němčinu bankéře a němčinu profesora a němčinu starých rodů, která už skoro ani není němčina.“ Začala zavírat

dveře, a pak se zastavila, a udělala věc, kterou Hron vídal u vyděšených lidí, kteří nejsou na strach zvyklí: podívala se mu přes rameno dolů po prázdném schodišti, ač na něm nebyl nikdo než chlad, a ztišila hlas, ač byli sami.

„Mluvil k Šimonovi německy,“ řekla, „ale ne naší němčinou, ne němčinou bankéře — starou, studenou němčinou, samohlásky stály zpříma jako vojáci z jiného století, a Šimon, který se nebál žádného živého člověka, zešedl. A pak jsem odvrátila zrak, a když jsem se podívala zpět, židle v čele byla prázdná, a nikdo nevstal.“

8. Klíč, který chybí

V DOMOVNICKÉM BYTĚ PÁCHLO VAŘENÉ zelí, vosk na podlahu a ten zvláštní chlad, jaký bydlí v přízemní místnosti s jediným oknem do dvora, kam slunce nikdy nedosáhne. Marta Kühnová ho vpustila dovnitř bez údivu — bylo to třetí ráno, co ho vpouštěla, a domovnice počítá, kolikrát se policista vrátí, tak jako pekař počítá dny, po které vydrží chleba — usadila ho na tvrdou židli u kamen a vrátila se k žehlení; žehlička zasyčela pokaždé, když se dotkla kapky slin, jíž ji zkoušela. Hronovi to nevadilo. Už dávno poznal, že lidé řeknou pravdu spíš člověku, který je nechá dál pracovat, a místnost, kde žena žehlí, je místnost, kde čas plyne tím správným způsobem, pomalu, a otázku tu lze položit na stůl a nechat ležet, dokud nedozraje k tomu, aby ji člověk zvedl.

Přišel kvůli desce s klíči. Viděl ji prvního rána i druhého a obojí vzal za to, čím byla, za věc bez zájmu: čtverec tmavého korku přišroubovaný ke zdi vedle dveří, dva sloupce mosazných háčků a na háčcích náhradní klíče od domu, každý na své smyčce navoskovaného provázku s papírovým štítkem, který zhnědl do barvy slabého čaje. Jednou je spočítal a šel dál. Dnes ráno je spočítal znovu.

Počítal kvůli závoře. Před dvěma dny na služebním schodišti odsunul dole zástrčku domovních

dveří a ta se mu pohnula pod rukou bez hlásku — pohnula se naolejovaná, hladká, čerstvá, zatímco každá jiná železná věc v tom schodišti plakala rzí — a neřekl o tom Boudovi nic a do zápisníku nenapsal nic, jen uložil tu drobnou nepatřičnost na místo, kam takové věci ukládal, jako si člověk chvíli nechává kamínek v botě, než se zastaví a vyndá jej. Naolejovaná závora je závora, kterou někdo míní použít potichu. Závora, kterou někdo míní použít potichu, jsou dveře, a dveře jsou klíč.

„Paní Kühnová,“ řekl. „Smím tu desku na okamžik sundat?“

„Je přišroubovaná,“ řekla, aniž zvedla oči.

„Jen ji nakloním.“ Nadzvedl ji, jak stála na svých šroubech, naklonil korek k šedavému světlu z okna a přejížděl palcem po háčcích, čta štítky. Zahradní branka. Uhelny sklep — ty byly dva. Dva na půdu. Domovní dveře, náhradní. Reszke, byt — náhradní k bytu mrtvého samotného, který si vypůjčil a vrátil a který visel, kde měl. Pročetl druhý sloupec a u sedmého háčku, blízko spodku, byla mosazná miska prázdná a pod prázdnou miskou visel štítek z ničeho, či spíš visel pořád na své smyčce provázku, jenže bez klíče provléknutého skrz, smyčka stažená naprázdno. Inkoust na štítku byl starší než ostatní, zhnědlý téměř do barvy samotného korku, a ruka, jež jej psala, byla pečlivá, staromódní ruka, smyčky písmen vysoké. Přečetl jej dvakrát, aby si byl jist tahem dolů u písmene *d*.

Mladý pán.

Mladý pán.

Držel desku v jejím náklonu a hleděl na uzavřenou smyčku tak, jak člověk hledí na větu, jež mezi prvním a druhým přečtením změnila význam. Za ním syčela žehlička.

„Tenhle,“ řekl. „Ten prázdný háček. Povězte mi o něm.“

Kühnová postavila žehličku na patku. Přišla blíž, otírajíc si ruce do zástěry, a podívala se na desku, ne na háček, který měl na mysli, nýbrž na ni celou, tak jako se člověk dívá na tvář, kterou přestal vidět, protože ji vidí každý den, a pak našla prázdnou misku a ústa jí trochu změkla, jak ústa měknou nad věcí, na niž se vzpomíná vlídněji, než si zasloužila.

„To je klíč od zadního schodiště,“ řekla. „Od služebního schodiště, toho do postranní chodby. Byly tři. Starý pán měl jeden, já mám jeden — měla jsem —“ zamračila se, šla k zásuvce, vrátila se, a tam byl, na jejím vlastním kruhu, dvojče toho prázdného, tmavé železo, dlouhý dřík — „a třetí byl mladého pána. Pana Viktora. Otec mu jej dal vybrousit, ach, je to roky, ještě když ten chlapec chodíval. Aby se mohl dostat zadem, když přišel pozdě, a nevzbudil dům. Pán Reszke jej sám popsal, vidíte to písmo, to je vlastní ruka starého pána, *mladý pán*, jako štítek na víně. Byl v takových maličkostech sentimentální a ve velkých věcech tvrdý jako hřebík.“

„A ten klíč na háčku není.“

„Není.“ Řekla to bez výrazu, a pak, protože bezvýraznost se chce naplnit, naplnila ji. „Nikdy se nevrátil. Když oni — když došlo k té roztržce, mla-

dý pán ho nepřinesl dolů, nepověsil sem a neřekl: tady ho máte, končím. To lidé nedělají, že ano. Prostě se přestal používat a pak byl pryč. Mysleli jsme, že se ztratil. Starý pán o něj nikdy nepožádal zpátky, aspoň ne v mé přítomnosti, a člověk by čekal, že požádá, muž, který znal cenu věci až na haléř. Jenže jsou klíče, které by člověk raději prohlásil za ztracené, než aby požádal syna o jejich vrácení.“ Hleděla na něj ještě chvíli. „Štítek jsem si nechala. Nevím proč. Vyhodit štítek a nechat prázdný háček mi připadalo horší než nechat obojí.“

Hron zasadil desku zpátky na šrouby, srovnal ji a usedl znovu na tvrdou židli. Vytáhl zápisník, ale ještě nepsal. Zjistil totiž, že psát příliš brzy nutí lidi sledovat tužku místo vlastní paměti.

„Povězte mi o té rodině,“ řekl. „Od začátku, tak, jak byste to vyprávěla, kdybych nebyl od policie.“

Vyprávěla to, jak vyprávějí domovnice, což je nejpravdivější historie, jaká existuje, neboť domovnice vidí prádlo i návštěvy i hodiny, kdy se chodí, a nikdo jí nelže, protože nikdo ji nepokládá za hodnu lži. Starý pán — vždycky říkala *starý pán*, nikdy jméno — se kdysi dávno, ještě před jejím časem zde, oženil poprvé, s jistou Reszkovou z prvního manželství, jež zemřela, neznámo na co, před válkou či těsně po ní, a ta první žena mu dala jediného syna, Viktora. Syn byl vychován pro něco lepšího než pro krám. Poslán na techniku, aby z něho byl architekt, řekla Kühnová a hlas dal kolem toho slova trochu odstupu, architekt, jako se říká slovo pro věc, jež se nepovedla. Bylo prý několik

let, na něž si vzpomínala, kdy mladík chodíval po těchto schodech nahoru a dolů v dobrých kabátech, s rolemi papíru pod paží, a s jistým způsobem, řekla, *se způsobem* — a Hron z toho, jak to slovo položila, pochopil, že ten způsob nebyl laskavý, že mladý pán byl muž, který neviděl ženu, jež mu otvírala dveře.

A pak se z toho architekta nějak architekt nestal. Otevřela se kancelář a byl tam společník a pak žádná kancelář nebyla. Byly tam dluhy, soudila, třebaže měla jen jejich pach, tak jako člověk cítí vlhko ve zdi dřív, než se objeví. A pak přišlo druhé manželství, starý pán přes šedesát si bral ženu sotva třicetiletou, Hanu, a po tom syn chodil méně a pak vůbec, a ti dva, otec a syn, se pohádali — kvůli nové ženě, kvůli penězům, kvůli tomu, co bylo ranou a co solí do ní, to už dnes nikdo neřekne — a hádka ztuhla, jak tuhne malta, naráz a pak navždy. Dva roky už, řekla Kühnová. Dva roky mladý pán nepřekročil práh.

„A ta žena. Paní Reszková. Hana.“

„Tichá,“ vybírala Kühnová slova. „Mladá. Dost hezká. Chodila ke mně o Vánocích s balíčkem, což starého pána nikdy nenapadlo a nikdy to neudělal, takže o ní nic zlého slyšet nebudu. Jestli si brala toho muže nebo ten obchod, to mně nepřísluší. Teď zdědí všechno, počítám. Ona a ty dobročinné spolky, které pořád obmýšlel, aby naštvál příbuzné.“ Zvedla žehličku, zkusila ji, postavila ji zpátky. „Je to těžké, vrchní komisaři, říkat to o mrtvém, ale byl to muž, který by dal nemocnici ti-

síc korun, jen aby je nedostal synovec. To dávání bylo to nedání. Rozumíte.“

„Rozumím,“ řekl Hron, a rozuměl, a nenapsal nic, a to nepsaní bylo svým druhem pozornosti, kterou ona cítila a odměňovala.

Měl, pro co přišel, a víc, než pro co přišel, a tím víc byl tvar té věci: starý muž, který užíval svých peněz jako zdi, žena, jež tu zed' zdědí, syn vyhnaný před ní na dva roky s klíčem v kapse, jenž padl do dveří, které nikdo nehlídal. Nedovolil, aby se mu z toho cokoli usadilo v tváři. Místo toho se jí vyptával na dodávky uhlí a na kominíka a na časy, kdy přijíždí popelářský vůz, na neslavný provoz domu, neboť chtěl, aby v ní zůstal pocit, že vyprávěla policistovi o uhlí, a protože někde v hodinách popelářského vozu mohl jednoho dne ležet fakt, který bude potřebovat, a měl rád, když byla půda připravena dřív, než po ní bude muset jít.

Bouda čekal ve vstupní chodbě s kloboukem v rukou a s výrazem mladého muže, který svůj úkol splnil a chce, aby si toho někdo všiml. Vyšli pod podloubím do nábrežního rána, řeka pod parapetem plynula svou zimní zelení a níž po vodě klesal náklad mířící dolů k Smíchovu, a chlad od vody našel staré místo nad Hronovým kolenem hned a usadil se tam, aby zůstal. Za nimi přešla tramvaj po kolejích sedmnáctky, se zvoncem a dlouhým elektrickým povzdechem.

„Byl jsem v matrikách, jak jste řekl,“ začal Bouda, příliš dychtivě, a Hron ho nechal dychtit, neboť dychtivost byl celý hochův motor a člověk nelije vodu na něco, co hoří přesně tak, jak chce, aby

to hořelo. „Reszke, Viktor. Narozen šestadevadesát, takže je mu — osmatřicet. Studoval na technice, nedokončil, nebo dokončil a nikdy nesložil státní zkoušku, úředník si nebyl jist čím z toho. Bydlí na Vinohradech, na Korunní, byt nad pekařstvím, nad zabeđeným kloboučnictvím. Vlastní záznam žádný, nic mu kladeno za vinu, ale —“ Bouda ztišil hlas, což na otevřeném nábřeží působilo komicky, ale Hron se neusmál — „ale ten muž v matrice, takový starší pán, znal to jméno, aniž jsem se ptal. Říkal, že mladý Reszke je muž, který dlužil. Říkal to tak, jak by se řeklo, že někdo pil. Dlužil, a nesprávnému druhu lidí. Víc k tomu dodat nechtěl.“

„Nesprávnému druhu lidí,“ zopakoval Hron. Hleděl přes vodu na holé stromy Střeleckého ostrova a na věž za ním a myslel na muže bez peněz a otce s příliš mnoha penězi a na klíč ve vybledlém inkoustu a na závoru, kterou byl někdo tak laskav naolejovat. Neřekl z toho nic.

„Přivedeme ho?“ zeptal se Bouda.

„Ne.“ Hron vytáhl plochou krabičku Zorek a neotevřel ji; takhle časně stačilo držet ji v ruce. „Zatím nepřivedeme nic. Muž, kterého přivedete, vám poví příběh, který si připravil. Raději bych napřed znal ty peníze. Zda jimi získá, nebo ztratí.“ Otočil se a vykročil zvolna podél parapetu k rohu Národní a Bouda zařadil krok vedle něj a zkrátil svůj mladický rozkrok do tempa staršího muže, což byla zdvořilost, již si Hron povšiml a zapamatuje ji hochovi k dobru. „Najděte mi toho advokáta. Reszke měl advokáta — bude tu závět', takový

muž má závět' tak, jako jiní muži mají zimní kabát, a mění ji stejně často. Chci vědět, kdo měl dostat všechno tu noc, kdy se starý utopil. Syn, nebo ta žena, nebo ty nemocnice.“

„A jestli to je syn?“

„Potom máme muže s důvodem a“ — neřekl *a s klíčem*, protože některé myšlenky jsou silnější, když si je člověk nechá za zuby — „a půjdeme pomalu, a půjdeme bokem. Neuvidí nás přicházet zpříma.“

Šli. Orloj měl co nevidět odbíjet; bylo cítit, jak se hodina sbírá v ulicích za nimi, lžičky ve Slavii přes vodu, drožky na stanovišti u Národního divadla. Hron se zastavil na rohu a ohlédl se po cestě, kterou přišli, nahoru po průčelí domu, čtyři patra k oknům mrtvého, kde před třemi rány ležela na skle jinovatka, a závora a klíč a prázdný háček se v něm ještě jednou převalily a zase ulehly, dvě poloviny, jež se zatím nesměly dotknout.

„Ještě jednu věc,“ řekl, otočil se a šel zpátky, nechávaje Boudu na rohu, zpět pod podloubí a ke dveřím domovnice, a Kühnová mu znovu otevřela, žehličku ještě teplou v ruce, s tou malou trpělivostí ženy, jež usoudila, že tento policista s ní jen tak hned neskončí.

„Ten syn,“ řekl Hron. „Viktor. Kdy tu byl naposledy? Naposledy, co jste ho viděla v tomto domě, nebo poblíž něj.“

„Dva roky,“ řekla okamžitě. „Já vám to říkala. Od té hádky. Nevkročil sem —“

A pak se zarazila.

Zarazila se tak, jak se člověk zarazí na schodišti, když přepočítá schody, celé tělo zaražené mezi jednou jistotou a druhou, a oči jí přešly přes Hronovo rameno k šedému čtverci dvorního světla a čára jejích úst, jež byla pevná po celé vyprávění, se v jednom koutku rozvolnila.

„Ne,“ řekla pomalu. „To je — ne, to není tak docela pravda, a policii lhát nebudu. Ne v tomhle domě. Nebyl v domě. Ale.“ Otočila žehličkou v ruce, aniž věděla, že to dělá. „Před čtrnácti dny. Trochu víc. Byl večer, šero zrovna padalo, lampy na nábřeží právě rozsvícené a to mokré světlo od řeky, jaké tu bývá — vyšla jsem stáhnout rohožku, než zmrzne, a naproti, u parapetu, stál muž, stál, ne kráčel, jak v březnu nikdo nestojí, a hleděl vzhůru. Hleděl vzhůru na dům. Na jeho vršek. A já znala tu jeho postavu, vrchní komisaři, člověka poznáte podle zad tak, jako ho poznáte podle tváře, podle ramen a podle toho, jak nese hlavu, a pomyslela jsem si, to je mladý pán, to je pan Viktor, co tam dělá. A zavolala jsem. Zavolala jsem na něj přes vodu jeho jméno, *pane Viktoro*, ne nahlas, na nábřeží se nekřičí, ale slyšel by to, přes vodu se to za šera nese, všechno se nese —“

Zarazila se znovu.

„A?“ řekl Hron. Nepohnul se. Chlad ze dvora prošel kolem ní otevřenými dveřmi a dotkl se hřbetů jeho rukou.

„A byl pryč,“ řekla. „Když jsem zanesla rohožku dovnitř a podívala se znovu. Jen parapet a lampa a voda plynoucí kolem. Víc jsem na to nemyslela. Lidé chodí. Muž smí stát na veřejném nábřeží a

hledět na dům, nad nímž vyrostl. Víc jsem na to nemyslela, dokud jste tu nestál vy a nepřivedl mě na něj.“ Pohlédla na prázdný háček desky s klíči na zdi vedle vlastního ramene a pak na Hrona a vlídnost z její tváře byla pryč a přišlo do ní něco prostšího. „Proč by tam stál, vrchní komisaři. A hleděl vzhůru. A nepřišel dolů říct, že tu byl.“

9. Rabínova výstraha

V JOSEFOVĚ MĚLA ZIMA JINOU JAKOST NEŽ u řeky, jako by staré uličky, úzké a stočené samy do sebe, držely chlad tak, jak jej drží sklep — ne ten jasný nábřežní mráz, který přicházel od vody a zase někam odešel, nýbrž chlad nehybný, jenž neměl kam, a tak zůstával a usazoval se do kamene, do železa a do kostí lidí, kteří tudy chodili. Hron stoupal Maiselovou kolem nových bankovních průčelí a kolem prořezu Pařížské, kterou město před generací prohnalo starým ghettem, rovnou a širokou a netečnou, lemovanou krámy, kde se prodávaly rukavice a čokoláda lidem, kteří nevěděli, co se muselo strhnout, aby měli ten výhled. Měl raději ulice, jež nechali bořiči stát. Zahnul do nich.

Bylo po druhé. Odpoledne už šedlo na okrajích, jako odpoledne v březnu šedávala, světlo ne tak hasnoucí jako spíš řídnoucí, jako by je kdosi vtahoval zpátky do zásuvky na noc. Minul dlouhou slepou zeď starého hřbitova, za níž se náhrobky opíraly jeden o druhý jako zástup, který stojí příliš dlouho, dvanáct tisíc jich tam bylo, mrtví naskládání deset a dvanáct vrstev hluboko, protože místa nikdy nebylo dost a nikdy nebude, a pomyslel si, ač nechtěl, že tohle je město, které umí mít své mrtvé nablízku, ve zdi, pod nohou, po boku. Neve-

šel. Muž, který pochoval ženu, se naučil, kterými brankami projít bez zastavení.

Židovská radnice stála na konci ulice se svými dvěma hodinami. Horní ciferník byly hodiny křesťanské, s římskými čísly, a ukazovaly obyčejný čas města, čas tramvají a úřadů. Pod nimi, na hebrejském ciferníku, běžely ručičky pozpátku — doleva, tak, jak se čtou písmena, a člověk stojící na malém náměstíčku mohl sledovat tutéž hodinu povězenou dvakrát, jednou kupředu a jednou proti srsti, a mohl pocítit, stál-li dost dlouho, že vlastně nevěděl docela jistě, v které z těch dvou žije. Hron stál dost dlouho. Pak kdesi venku na novém bulváru zazvonil tramvajový zvonec, rázně, řečí jízdních řádů, a on šel dál.

Obec rabína Broda byla malá, hrstka rodin v jakémsi dvorku za Širokou, a jeho pracovna byla nahore po schodišti ošlapaných stupňů, nad místností, kde se o sabatu modlilo snad třicet mužů. Chlapec asi devítiletý vpustil Hrona dovnitř bez údivu, jako by policisté chodili po těch schodech den co den, a vedl ho chodbou, jež voněla papírem a tím zvláštním prachem, který žije jen v knihách, a zaklepal a odešel.

Pracovna byla obezděna svazky od podlahy až ke stropu, na nějž by Hron nedosáhl ani koštětem. Nebyly to vázané a pozlacené knihy sběratele — byly to knihy pracovní, hřbety popraskané a znovu slepené, lístky papíru z nich trčely jako pera línajícího ptáka, a na velkém stole uprostřed místnosti ležely tři z nich rozevřené naráz, jedna na druhé lícem dolů, způsobem, nad nímž by knihovník zal-

kal a čtenář by pochopil. Okno hledělo na dvorek a na pruh tmavnoucí oblohy. V koutě tikala malá železná kamínka. V místnosti bylo teplo, což Hron nečekal, a to teplo mu po nehybném chladu ulic rozbolelo koleno tam, kudy před devatenácti lety vešel šrapnel, stará rána se probudila, jak se probouzela pokaždé, když počasí změnilo úmysl.

Rabín vstal zpoza stolu. Byl to malý muž, starší než Hron snad o patnáct let, vous měl zbarvený do popela a oči, jež nebyly těmi měkkýma očima, jaké Hron napůl čekal, nýbrž rychlé a suché a velmi pevné, oči člověka, který strávil život hleděním na malé znaky na stránce a rozhodováním, co znamenají, a nesením odpovědnosti za to rozhodnutí.

„Komisaři,“ řekl. „Posad'te se. Přicházíte kvůli Šimonu Reszkemu.“

„Znal jste ho.“

„Znal jsem ho čtyřicet let. Nebyli jsme přátelé.“ Řekl to bez nevlídnosti, jako bod přesnosti. „Posad'te se, prosím. Stojíte na špatné noze.“

Hron se posadil. O noze neřekl nic. Uložil si to, jak si ukládal věci, do té své části, jež nedůvěřovala mužům, kteří si všímají příliš mnoho, a zaznamenal, tou druhou částí, že rabín se už obrátil zpátky ke svým knihám, jako by Hronův příchod byl jen malým přerušením delšího rozhovoru, který vedl s mrtvými.

„Přišel za vámi,“ řekl Hron. „V únoru. Nedlouho předtím, než zemřel.“

„Dvakrát.“ Brod nepředstíral, že o tom uvažuje. „Osmého a pak znovu ke konci měsíce. Čtyřiačcatého, myslím. Můžete to brát za přesné; zapisuji

si, kdo ke mně přijde, tak jako on si zapisoval, kdo přišel k němu.“ Suché zachvění, ne tak docela úsměv. „Je to zvyk mužů, kteří půjčují peníze, a mužů, kteří uchovávají víru. Oba jsme vedli knihy, Šimon a já. Jeho byly knihy dluhů. Moje jsou knihy dluhu jiného druhu.“

„Co ho znepokojovalo?“

Rabín chvíli mlčel. Venku na dvorku usedl hohlub na římsu s tichým třepotáním křídel a kdesi dole se napouštěl kotlík, potrubí klepalo. Hron čekal. Uměl čekat; bylo to z větší části to, čím ta práce byla, čekat a pak zapsat, co čekání přineslo.

„Koupil jednu věc,“ řekl Brod konečně. „Pořád něco kupoval; to bylo jeho řemeslo i jeho potěšení a nakonec, myslím, i jeho choroba — člověk, který musí vlastnit staré a krásné, který nesnese, aby krásná věc patřila někomu jinému než jemu. Koupil prsten. Malý pečetní prsten, zlatý, s kamenem řezaným do hloubky — pečetidlo, takové, jaké muž vtiskne do vosku. rudolfínský, říkal, a nemám důvod mu nevěřit; znal svá období, jako kněz zná své svaté. Z dílen, jež císař Rudolf vydržoval nahore na Hradě, v letech, kdy bylo tohle město plné lidí, kteří měli proměnit olovo ve zlato a vyčíst budoucnost z mističky inkoustu.“ Brodova ústa se pohnula. „Před třemi sty lety. Tenkrát jsme měli svého golema, komisaři, v pověstech — jistě jste ty pověsti slyšel, dnes je každý průvodce na Maiselově vypráví cizincům za korunu. Byl to věk lehkověrný, vystrojený za věk učený. Vyrobili tehdy množství předmětů s množstvím nároků na ně na-

věšených, a většina těch nároků byly lži, povězené, aby se prodal mosaz za zlato.“

„Tenhle ho však znepokojoval.“

„Tenhle ho znepokojoval.“ Brod pohlédl Hronovi přímo do očí. „Vázalo se k němu jisté podání. Příběh, psaný a přepisovaný, že prsten byl řezán pro jednoho z císařových účetních — že muži, který jej nosí nebo jej má u sebe na stole, bude dán svědek jeho účtů. Rozumíte tomu rčení? Ne svědek ve vašem smyslu, komisaři, ne muž u soudu. Svědek, který vidí, co je dlužno. Který sedí a počítá a nedá se oklamat, protože vede pravdivější knihu než tu, kterou si vede člověk sám.“ Kamínka tkla. „Šimon mi to místo přečetl. Latinu měl lepší než hebrejštinu, ale uměl obojí. Četl mi to tady, u tohoto stolu, v únoru, a pak mi položil otázku.“

„Jakou otázku?“

Brod neodpověděl hned. Přitáhl si jednu z rozervěných knih trochu k sobě a otočil ji, ne aby v ní četl, pomyslel si Hron, nýbrž aby měl kam položit ruce.

„Zeptal se mě,“ řekl rabín, „zda lze odezvat, co člověk pozval.“

Kotlík dole přestal. Potrubí přestalo klepat. V tom malém tichu zaslechl Hron docela slabě, jak hebrejské hodiny běžící pozpátku odbíjejí kdesi přes střechy, anebo se mu to jen zdálo — zvuk přišel a byl pryč dřív, než si mohl být jist, že to vůbec zvuk byl.

„A vy jste řekl?“

„Tu otázku jsem odmítl. Odmítám ji i nyní.“ Brod to řekl mírně, tak, jak člověk odmítne dru-

hou porci. „Řekl jsem mu, že jsem muž, který čte texty, a že text není dveře. Že at' si lehkověrný písař roku tisíc šest set deset zapsal jakoukoli pošetilost, aby polichotil kupci, byla to pošetilost, a že vzdělaný muž osmašedesátiletý by měl prsten dát do zásuvky a mysl obrátit ke svému zdraví, jež nebylo dobré.“ Odmlčel se. „Řekl jsem mu to, co rozumný muž říká vystrašenému. Odešel. Nevím, zda mu to pomohlo. Nebyl to muž, který si nechá radit; byl to muž, který rady sbíral, tak jako sbíral všechno, a pak je postavil na polici a díval se na ně.“

Hron vyňal ze své aktovky plochou obálku a z obálky fotografii, velkou, ostrou, pečlivě dílo policejního fotografa — poslední stránku Reszkeho knihy hostů, večeri osmadvacátého, čtrnáct jmen drobným vzpřímeným písmem mrtvého. A pod nimi, položený trochu stranou, na místě, kam by muž zapsal hosta sedícího proti němu, v čele, patnáctý řádek, psaný písmem zcela jiným.

„Požádám vás, abyste se na něco podíval,“ řekl Hron. „A abyste mi řekl jen to, co vidíte. Ne co to znamená. Co to je.“

Položil fotografii na stůl, na rozevřenou knihu, a otočil ji tak, aby na ni padlo světlo od okna, a rabín sklonil svou popelavou hlavu a podíval se.

Díval se dlouho. Déle, než trvá přechíst čtrnáct jmen a jedno. Prst se mu zvedl a zavisl nad posledním řádkem, nedotýká se skla fotografie, opisuje tvar písmen ve vzduchu pár milimetrů nad nimi, tak, jak Hron vídal staré muže opisovat slova modlitby, kterou už nepotřebovali číst.

„Je to německy,“ řekl Brod. „Ale není to němčina, jakou mluví v kavárnách na Národní nebo jakou tiskne Tagblatt. Je stará. A ruka je stará také — ne udělaná staře, rozumíte; stará. Strávil jsem život hledáním na ruce, komisaři, na to, jak muž utváří písmeno, protože polovina mých textů jsou opisy a opisovač je polovinou smyslu. Tohle nepsal muž, který předstírá, že píše starou rukou. Muž, který tohle psal, se naučil psát dávno, na místě, jež už neexistuje, a jeho ruka se nikdy nezměnila, protože ruka člověka se po třicítce nemění.“ Stáhl prst. „To je, co vidím.“

„A co to říká.“

„Co to říká, je zřejmé. *Ten, který počítá*. Der, welcher zählt. *Ten, který počítá*. *Ten, který zúctuje*.“ Brod se napřímil. „Přečtu vám ta slova, protože jste o slova požádal. Nepřečtu vám pocit z nich. Ten si musíte beze mne, anebo vůbec.“

„Jsem policista,“ řekl Hron. Slyšel ve svém hlase tu suchost a nechal ji být. „Hledám muže s perem a důvodem. Někdo to napsal. Někdo seděl v té místnosti — nebo do ní přišel potom — a vepsal patnáctý řádek do knihy mrtvého, písmem, jež si nacvičil, k nějakému účelu, který jsem dosud nenašel. Dlužník. Dědic. Muž, který chtěl, aby smrt vypadala jako něco, čím nebyla. Podvrh, rabíne, vystrojený do staré němčiny, aby postrašil lehkověrné, tak jako vaši padělatelé šestnáctého století strojili mosaz za zlato. Dejte mi toho podvodníka. Znal jste toho muže, znáte jeho okruh, čtete tu ruku. Řekněte mi, kdo to mohl napsat.“

Brod si jej měřil suchýma pevnýma očima, a Hron měl letmý nepříjemný dojem, že je sám čten, jeho vlastní ruka opisována ve vzduchu, smyčky a tlaky muže ohledaného a nepolichoceného.

„Nemohu,“ řekl rabín. „Ne proto, že bych někoho chránil. Není koho chránit; Šimonovi nepřátelé nejsou moji přátelé. Nemohu, protože to není v tom, co mám před sebou. Ptáte se nesprávného muže ze správného důvodu. Já se zabývám texty, komisaři. Ne triky. Padělal-li tohle člověk, padělal to líp než kterýkoli padělatel, jakého jsem kdy četl, a četl jsem ty velké, ty, kteří prodávali celá evangelia celým církvím — a i ti zanechávají v minulosti znamení přítomnosti, nové slovo, jež vklouzne do starých úst. V tomhle není žádná přítomnost. Je tu jen minulost. Jsem příliš poctivý, abych vám dal padělatele, kterého nemohu najít, a vy, myslím, jste příliš poctivý, abyste ho chtěl.“

Bylo to řečeno mírně, ale cosi to uzavřelo. Hron pohlédl na fotografii ještě chvíli, na čtrnáct jmen a na to jedno, a pak ji vrátil do obálky a obálku do aktovky, a ten malý úkon uložení byl svou vlastní odpovědí — odpovědí muže, který bude dál hledat to pero a ten důvod, protože to byla práce, a práce byla jedinou půdou, na níž mohl stát. Pochoval ženu a uchoval si dceru, jež za pět let nepronesla celou větu, a naučil se v té péči o ni, do kterých dveří se nemá opírat ramenem. Neřekl to. Vstal a ucítil, jak koleno špatně přijímá jeho váhu, a zachytil se rukou o stůl mezi starými knihami.

„Ten prsten,“ řekl. „Kde je nyní.“

„Nevím.“

„V jeho bytě není.“ Hron dal pokoje prohledat dvakrát; Rosa Wertheimerová prošla každou zásuvku a každé pouzdro svým katalogizátorským okem, a prsten — rudolfínské pečetidlo, zlaté, s kamenem řezaným do hloubky, věc, kterou by poznala na první pohled a zapsala do seznamu — nikde. „Koupil prsten, který ho znepokojoval, a ten prsten je pryč, a ten muž je mrtvý. Vidíte, proč se ptám.“

„Vidím, proč se ptáte.“ Brod obešel stůl, aby ho vyprovodil ke dveřím, zdvořilost, pomalá vlídnost starého muže. „Ale nemohu vám jej pomoci najít. Nikdy jsem jej neviděl. Popsal mi jej; nepřinesl jej. Myslím — to není vědění, komisaři, je to jen dojem, jaký si starý muž odnáší o jiném starém muži — myslím, že jej nepřinesl, protože jej nerad nosil. Držel jej trochu od sebe, tak, jako vy jste před chvílí držel tu fotografii, aby na ni padlo světlo, ale nedotkla se vaší ruky.“

Došli ke dveřím. Chlapec čekal v chodbě, aby Hrona svedl dolů, a za ním schodiště padalo do studeného dechu nevytápěného domu. Hron si nasadil klobouk. Měl, pro co přišel, což bylo méně, než si přál, a více, než mohl použít: prsten, který existoval a byl pryč, muž, který se bál a byl mrtvý, řádka staré němčiny v ruce, jež se neshodovala s žádnou rukou žijící a kterou poctivý učenec nechtěl nazvat padělkem. Měl tvar nepřítomnosti. Nebyl to důkaz. Nikdy to nebude důkaz. Uložil to tam, kam ukládal věci, jež byly pravdivé a neuzitečné, do té své části, jež se rozrostla od chřipkové zimy.

„Děkuji vám, rabíne,“ řekl. „Pomohl jste mi víc, než si myslíte.“

„Nepomohl jsem vám vůbec,“ řekl Brod bez hořkosti, „ale jste laskav, že to říkáte.“

Hron stál v čele schodiště, ruku na chladném železe zábradlí, chlapec už o stupeň níž, když rabín promluvil znovu — mírně, téměř ledabyle, tak, jak muž poznamená, že se vítr stočil k severu a do rána napadne sních.

„Vyřešíte, kdo zabil Šimona Reszkeho, komisaři. Jste dobrý policista; vidím to.“ Malá odmlka, ne delší než nádech. „Ale nevyřešíte, kdo seděl v čele jeho stolu. Nezaměňujte jedno za druhé, nebo se zmýlíte v obojím.“

A dřív než se Hron stačil obrátit, dřív než otázka, jež už se mu rodila za zuby, mohla být otázkou, dveře se zavřely — nepřibouchly, nepospíšily, prostě a tiše zavřely, klika zapadla s malým rozhodným zvukem — a Hron stál na temném schodišti, chlapec čekal dole a chlad stoupal šachtou domu, a za dveřmi nebylo nic než teplá místnost plná starých knih a muž, který mu pověděl pravdu a víc mu nepoví.

Sešel dolů. Venku na dvorku už odpoledne dořídlo a stalo se večerem, modrým mezi vysokými zdmi, jediné rozsvícené okno nahoře. Šel zpátky starými uličkami k nábřeží a k tramvajím a k obyčejnému, kupředu jdoucímu času města, a neohlédl se po radničních hodinách, jež běžely opačně, ač věděl, po celé délce Maiselovy, přesně, kde jsou.

10. Vinohradská lékárna

TOHO RÁNA, KDY SE PŘÍPAD OBRÁTIL K SYNOVI, se neobrátil přiznáním ani výkřikem, nýbrž jakousi knihou skromnějšího druhu, než byla ta po mrtvém — lékárnickým registrem, linkovaným fialovým inkoustem, jenž slabě páchl kafrem a prachem, který se usazuje na hřbetech knih, do nichž nikdo nemá podruhé nahlížet.

Našel jej Bouda. To si Hron později ukládal v paměti, když došlo na rozdělování zásluh i viny: byla to Boudova práce, ne jeho. Mladík obešel jednu po druhé lékárny druhého okresu, v mraze — krámky vinohradských drogistů, blízko místa, kde si Viktor Reszke držel pokoj a dluhy —, a v každé se ptal, zda muž toho jména neměl v únoru něco vydáno. Většina neměla nic. Sedmá, na rohu, kde se ulice svažovala k železničnímu zářezu, měla všechno. Bouda se vrátil do Bartolomějské s vlhkým límcem a očima příliš jasnýma, jaké míval, kdykoli uvěřil, že je něco uzavřeno, co se ve skutečnosti teprve začalo, a postavil se do dveří Hronovy kanceláře a řekl: Máme ho, pane, aniž si sundal klobouk.

Vypravili se znovu spolu ve středu sedmého března ranní sedmnáctkou. Tramvaj stoupala z chladu od řeky do vyššího, suššího chladu výšin, za okny mýjely činžovní novostavby, jejich omítka

barvy slabého čaje, a na náměstí Míru se proti obloze, jež se ještě nerozhodla, zda má sněžit, tyčil velký cihlový kostel. Hron se naň díval, aniž myslel na Boha. Myslel na byt své sestry o čtyři ulice dál a na to, že je středa, a ne neděle, a že se nezastaví.

Lékárna se jmenovala U Anděla strážce a anděl byl namalován nade dveřmi plátkovým zlatem, jež zezelenalo do hnědavé patiny staré mosazi, a podával ruku dítěti, které tam již nebylo — barva se z dolní třetiny obrazu odloupala. Uvnitř bylo teplo a šero a vonělo to lékořicí, éterem a onou zvláštní čistou hořkostí místa, kde se bolest odměřuje po zrnkách. Police vystupovaly až ke stropu, jejich porcelánové dózy popsané latinou rukou sto let mrtvou. Tikal radiátor. Kdesi za výdejní zástěnou cinkla váha, dvakrát, jak bylo malé závaží položeno a zase zvednuto.

Lékárník byl úzký muž jménem Hořejší, snad šedesátník, se shrbenou zdvořilostí svého řemesla a brýlemi vysunutými na čelo, takže se na člověka jako by díval přes okraj nějaké myšlenky. Poznal je dřív, než Bouda vytáhl průkaz z púli kabátu. Čekal je už od první návštěvy mladého detektiva-strážmistra; člověk nezapomene, že se ho policie ptala na zákazníka, a on to dva dny převracel v hlavě a převrácením se to nelepšilo.

„Ten registr,“ řekl Hron. „Kdybyste byl tak laskav.“

Hořejší jej vynesl zpod pultu a rozevřel na skle, a obrátil jej dvěma prsty, aby mířil k nim, a ustoupil, jako ustupuje člověk od věci, o níž nechce, aby

si mysleli, že vám ji vnučuje. Stránky byly linkovány fialově. Každý řádek datum, jméno, přípravek, množství, podpis vydávajícího lékárníka a číslo předpisu. Bylo to, pomyslel si Hron, a ne poprvé, že celou nauku o člověku lze vyčíst ze sloupců, které o něm vedou jiní lidé — z prádla, jež posílal do prádelny, z tramvaje, kterou jezdil, ze zrnka barbiturátu, jež si nesl domů ve smotku papíru proti dlouhé hrůze vlastních bdělých nocí.

Boudův prst tam dopadl dřív než Hronovo oko, a Hron jej nechal; chlapec si ten řádek zasloužil.

Byly tam dva zápisy. První stál pod osmým únorem. *Reszke, Viktor — Veronal, tabl. 0,5 g, č. XX — dle předpisu Dr. Wassermann.* Veronal, půlgramové tablety, dvacet kusů, na předpis jistého doktora Wassermanna. Druhý stál pod dvaadvacátým téhož měsíce, o čtrnáct dní později, ve stejném sloupci, stejnou výdejní rukou. Stejný přípravek. Stejný počet. Stejně jméno lékaře. Druhá dvacítká.

Hron se na ty dva řádky chvíli díval a mlčel. Venku, tlumeně, zazvonila tramvaj sjíždějící z kopce, a radiátor tikal, a váha za zástěnou ztichla.

„Dvakrát,“ řekl konečně. Nebyla to otázka, ale Hořejší na ni odpověděl.

„Dvakrát, pane komisaři. Během jediného měsíce.“ Ted' už měl brýle dole, na nose, a oči za nimi byly zvětšené a smutné. „Není to — rozumějte, není to proti zákonu. Předpis byl v pořádku. Doktor Wassermann je skutečný muž, má ordinaci v Korunní, jeho rukopis znám, vydávám na jeho recepty už jedenáct let. Na papíře toho není nic nesrovnalého.“

„Ale.“

„Ale.“ Lékárník položil obě dlaně naplocho na sklo po stranách registru, jako by chtěl pult přidržet. „Dvacet půlgramů je mnoho na muže, který jen nemůže spát. Je to — na nespavost se bere čtvrt gramu, nanejvýš půl, k večeru, a ne každý večer, protože tělo si na to zvykne a pak vám to není k ničemu a hůř než k ničemu. Dvacet tablet je měsíce, šest týdnů zlých nocí. A nechat si to znovu vydat po čtrnácti dnech—“ Zarazil se. Tohle, pochopil Hron, si přesně takhle říkal sám během dvou vlastních bezesných nocí. „Ptal jsem se sám sebe, zda to první nerozsypal. Neztratil. Někteří lidé jsou nedbalí. Ale on nic neřekl, a člověk se neptá.“

„Obsloužil jste ho oba ty časy sám.“

„Oba. Ten druhý si pamatuji lépe než první.“

„Popište mi toho muže.“

Hořejší si teď brýle sundal docela a držel je v ruce, a podíval se na zlatého anděla nade dveřmi, jako by se ho radil, a to, co dal zpět, byl ten druh portrétu, jaký dává opatrný člověk, který ví, jakou váhu může nést neuvážené slovo — pomalý, opatrnícký, a o to víc usvědčující čím opatrnější.

Mladý pán, řekl, dosti dobře oblečený, ale kabát chtěl vykartáčovat a manžety byly obrácené. Hezká tvář, jež nedávno přestala být hezkou a ještě se tomu divila. Vpadlé oči — ne ta vpadlost po jedné noci, řekl lékárník, ale ta, která se usazuje, ta, jež se stane tváří. Poprvé, osmého, stál u dveří a počkal si na řadu dosti tiše a zaplatil a odešel. Podruhé, dvaadvacátého, nečekal dobře. Přišel k pultu, zatímco byl ještě obsluhován jiný zákazník, a stál

příliš blízko, a převracel drobné mezi prsty, a dvakrát pohlédl sklem do ulice, jako by čekal, že tudy půjde někdo, s kým se nechce setkat. Ruce, řekl Hořejší, neměl klidné. Při pohledu na ně si pomyslel, že tu má muže, který bere veronal ze správného i z nesprávného důvodu zároveň — že nemůže spát, jistě, ale že je tu cosi, *kvůli čemu* nemůže spát, a že se toho ten prášek nedotýká.

„Přes ten pult toho hodně uvidíte,“ řekl Hron.

„Vidíte celou ulici přicházet nemocnou, pane komisaři, rok za rokem. Po čase je ta nemoc, kterou ve tváři nepřečtete, ta vzácná.“

Bouda byl po celou tu dobu nehybný, nehybností muže, jenž drží cosi v obou dlaních a bojí se to rozlít, a teď to z něho vyšlo tichým rychlým hlasem, zpola k Hronovi a zpola k andělu. „Čtyřicet tablet, pane. Dvacet gramů veronalu. Soudní lékař řekl, že byl ten stařec zdrogován — Stross to řekl sám, ten žaludek, ten způsob, jakým ho to vzalo pod vodu tak tiše. A tady máte syna, který má dvacet gramů toho v kabátě a otce mrtvého do čtrnácti dnů. To je ten prostředek, pane. Prostředek v jeho vlastní ruce a pod jeho vlastním jménem.“ Zrudl. „Mohli bychom ho mít dnes odpoledne.“

Hron neodpověděl hned. Podíval se na ty dva fialové řádky naposledy, osmý a dvaadvacátý, malá dvojí přebytkovost mužových zlých nocí, a ucítil tu věc, již se každý detektiv naučí ve své vlastní povaze nedůvěřovat nejvíc, a tou je rozkoš z faktu, který sedí. Seděl. Přesně to na něm bylo špatné.

„Karle,“ řekl. „Co měl Reszke na svém vlastním umyvadle?“

Boudovo zrudnutí zhoustlo. Znal odpověď, protože ho Hron donutil, aby ten inventář sepsal sám, celé to dlouhé bídné odpoledne druhého dne, položku po položce pod bdělým okem Kühnově. „Veronal,“ řekl. „Tubu. Z poloviny plnou.“

„Vydanou kde?“

„U jeho drogisty v — v Maiselově. V tom krámmě v Josefově.“ Chlapcův hlas zploštl poznáním, kam to vše směřuje. „Měl svůj vlastní.“

„Měl svůj vlastní,“ řekl Hron. „Osmašedesátiletý muž, který špatně spal a ještě hůř pil, se zrnky na svém vlastním umyvadle, předepsanými svým vlastním lékařem. Takže barbiturát, který v něm tu noc byl, nemusel přijít z Vinohrad vůbec. Mohl přijít z té tuby tři kroky od jeho vany.“ Zavřel registr jemně, hranou dlaně, a Hořejšího oči to zavření sledovaly dolů. „Vidíte to, Karle. Člověk si může koupit čtyřicet tablet za měsíc, protože se bojí tmy. Bát se tmy není zločin. Půl domu za námi se bojí tmy a tamní lékárník na tom dělá kvetoucí obchody. Ten přebytek je skutečný. Ale přebytek není užití. Máme prášek dvakrát koupený. Ještě nemáme prášek vsypaný do šálku.“

„Ale kdo si koupí čtyřicet—“

„Mnoho lidí. Smutných lidí. Lidí, kteří to myslí pro sebe a ztratí nervy, což je nejběžnější milost, jakou jim Bůh dopřává.“ Hron to řekl bez tvrdosti a viděl, že to na chlapce přesto dopadlo, a litoval toho, a tu lítost nechal posloužit. „Chce to užití, Karle. Přebytek, který volá po užití, je věc, kterou si ponechám. Není to věc, pro kterou bych muže zatkl, protože chytrý advokát by to nechal vysmát

ze dveří za tu dobu, co se vysloví slovo nespavost, a my bychom na něj byli vystříleli svou jedinou dobrou ránu a minuli.“

Bouda mlčel. Vytáhl zápisník, protože nevěděl, co jiného s rukama, a nic do něj nenapsal, a zase jej schoval.

Hron se obrátil zpět k Hořejšímu, který tomu všemu naslouchal s vážnou neutralitou zpovědníka, a poděkoval mu, a požádal o čísla předpisů a adresu lékaře, kterou lékárník udal zpaměti a pak potvrdil z knihy, prst pevný tam, kde prst mladého pána pevný nebyl. Bude třeba vzít výpověď, formálně, řádným způsobem, dřív než si ji vyžádá vyšetřující soudce; Hron ji domluvil na pátek a stařec sklonil hlavu jako k čemusi dávno dlužnému.

Vyšli pod oloupaným andělem do chladu, a chlad se rozhodl: spustil se řídký suchý sníh, ten druh, jenž ani tak nepadá, jako se vznáší, prosívá se bokem mezi domy, a nic nebílil, jen šedil vzduch. Hron chvíli postál na chodníku a na dvě sirky si proti větru připálil Zorku, a tabák byl hořký a dobrý, a obrátil se, aniž to docela zamýšlel, tím směrem, kterým se ulice svažovala k sestřinu domu.

Byly to čtyři ulice. To číslo znal tak, jak člověk zná ránu — bez dívání, podle jejího tepání. Mohl tam dojít za tu dobu, co cigareta dohoří. Namlouval si, že se jen orientuje, nic víc, že bere míru téhle čtvrti, jako bere míru každé čtvrti, kde žije podezřelý, a nechal se tou lží odnést až k rohu, a na rohu se zastavil.

Její okno bylo ve třetím poschodí, třetí zleva, za muškátem, který sestra držela při životě každou zimu jakousi zarputilostí, jakou on nesdílel. A Anežka u něho stála. Nedomluvil to, nedoufal v to, namluvil si, že ani nezvedne oči — a ona tam byla, zarámovaná v šedém světle, dívala se dolů na padající sních s bradou opřenu o obě dlaně a lokty o parapet, ta zvláštní vážná pozornost, kterou věnovala počasí a ptákům a pomalým věcem, to dívání, jež v ní zaujalo místo řeči. Neviděla ho. Bylo jí čtrnáct a dívala se na sních, jako by jí sních cosi říkal v jediném jazyce, který si podržela, a Hron stál na rohu s cigaretou dohořívající mezi prsty a nezvedl ruku.

Mohl jít nahoru. Sestra by ho nakrmila; Anežka by na něj upřela své vážné oči a přitiskla mu svou hubenou studenou tvář ke kabátu na tři nadechnutí, což byla celá její slovní zásoba uvítání a bylo to téměř víc, než se dalo unést. Byla středa. Tuhle tramvaj měl pokaždé před sebou, a pokaždé do ní nenastoupil, namlouval si neděle, namlouval si případ, namlouval si, že člověk nemůže truchlit a pracovat v jediné hodině. Pravda, na niž se díval tak zřídka, jak jen mohl, byla, že její mlčení je otázka, na kterou nemá odpověď, a že nevydrží dlouho v pokoji, kde otázka přetrvá odpověď. Četl jí v neděli, protože čtení plnilo mlčení cizími slovy. Holé nevěděl, co si s ním počít.

Díval se na ni nahoru, dokud ho cigareta nepálila do prstů, a pak zahrnul za roh tím druhým směrem, dolů k tramvaji, a to nezastavení do něj vešlo a usadilo se tam, kde se takové věci usazují,

pod kolenem, jež bolelo, jako chlad, pro který měl místo.

Bouda ho dohonil na zastávce, neřekl nic, neviděl nic, anebo to předstíral, což u Boudy bylo táž laskavost. Stáli pod železným sloupem s číslem linky, zatímco sníh visel a prosíval se, a chlapec, který nedovedl dlouho mlčet, když v něm cosi hořelo, řekl: „Tak kam, pane. Když ne pro něj dnes odpoledne.“

„Za jeho penězi,“ řekl Hron.

„Za jeho penězi?“

„Mužův lék vám poví, čeho se v noci bojí. Jeho peníze vám povědí, co udělá ve dne, aby ten strach přestal.“ Potáhl z posledku Zorky, odhodil ji a zaslápl patou. „Veronal dvakrát koupený je vyděšený muž. Vyděšených mužů mám v tomhle městě velké množství a nemohu je zatknout všechny. Chci vědět, proč byl tenhle vyděšený, a co by ho stálo přestat být, a komu to dlužil. Zmapujte ten lék a máte smutného mladíka. Zmapujte ty peníze a možná budete mít důvod.“ Pohlédl dolů z kopce, kde koleje vlhce leskle běžely šedí. „Zítra zajdeme do Louvru. Tiše. Podíváme se na jeho dluhy dřív než na jeho vinu, protože ty dluhy tam ještě budou, až advokát vysměje veronal pryč, a ony se tak snadno smát nedají.“

Sedmnáctka přijela do kopce ze sněhu se zvonkem a zamlženými okny, a oni nastoupili, a její teplo bylo zvířecí a těsné, pach mokré vlny a dechu sta lidí. Hron si našel místo u skla, otřel si manželkou kroužek a díval se, jak mívají náměstí Míru, cihlový kostel stojící trpělivě v padající šedi, a o čtyři

ulice dál, teď neviděná, dívka v okně hledící na tž padající snůh. Dvě zastávky o případu nemyslel. Pak se na něj donutil myslet.

Byla tu ještě věc, málem ji nechal být, ta, kterou lékárník řekl naposled — řekl ji téměř ve chvíli, kdy odcházeli, ve dveřích, tak, jak člověk dává to nejhorší až na prahu, aby nemusel přihlížet, jak to přijímáte. Hron se vrátil pro čísla předpisů a Hořejší, zapisuje je, se zarazil s perem dole, a řekl to, dívaje se na stránku, a ne na Hrona, tichým rovným hlasem muže odkládajícího cosi, co nesl příliš dlouho.

Podruhé, řekl. Dvaadvacátého. Když měl mladý pán drobné v dlani a obracel se k odchodu, zastavil se, a obrátil se zpět, a na cosi se zeptal. Lehce, řekl Hořejší — to mu utkvělo, ta lehkost, líná lehkost mladého muže, jako se člověk ptá na cenu věci, kterou nemá vůbec v úmyslu koupit. Zeptal se, kolik veronalu by bylo třeba. Aby muž prospal cokoli. Starý muž, řekl. Kolik by ho starý muž potřeboval, aby prospal úplně cokoli.

A Hořejší, jenž za rok slyšel přes ten pult sto temných otázek a měl na všechny pohotově suchou lékárnickou odpověď, se zasmál a řekl, že to záleží na tom starci — na jeho váze, jeho játrech, jeho zvyku, jeho srdci; že starý muž je rozmanitější věc než mladý a nedá se to říci.

A mladý pán, řekl Hořejší, se nezasmál.

11. Zadní pokoj v Café Louvre

CAFÉ LOUVRE O OSMÉ VEČER BYL SÁL, KTERÝ nevěděl, že je krize. Hron přišel z Národní třídy z větru, jenž páchl uhlím a řekou a první vlhkostí tání, a teplo ho přivítalo už ve dveřích jako dlaň položená naplocho na hrud'. Chvíli stál na mramoru za vstupní předsíní a nechal žár prostoupit kabátem, zatímco podnik pokračoval bez něho dál: dlouhé zrcadlové galerie, mosaz a mléčně bílé skleněné koule, mramorové desky stolů těsně u sebe, drobná suchá hudba lžiček a těžší hudba slonoviny o slonovinu z kulečnickového sálu vzadu. Kolem prošel číšník s podnosem zdviženým do výše ramene a na podnosu káva a sodová voda a malé skleničky čehosi zlatého zachytily světlo a zase je pustily. Kdesi se muž zasmál vlastní poznámce a žena ne.

Odevzdal kabát šatnářce, klobouk si nechal v ruce a vešel mezi stoly, jako by na něj čekal vlastní stůl, což nečekal. Tohle byla ta část práce, kterou Hron uměl nejlépe a měl nejméně rád — snadný příchod, tvář, kterou si člověk nasazuje v sále, jenž mu nepatří. Nosíval ji na italské frontě, když vcházel do vesnic, jež v jednom týdnu dvakrát změnily pána, a nosil ji teď mezi mramorovými stoly Café Louvre, a obojí, jak dávno usoudil, nebylo zase tak

rozdílné. Vcházelo se měkce. Nechal jste sál, ať vám poví, co je zač, dřív než jste mu řekl cokoli vy.

U šachových stolků podél zadní stěny seděli staří páni nad svými deskami, jak nad nimi seděli třicet let, schoulení, trpěliví, nesmrtelní, hodiny tikaly u jejich loktů. Střelec sjel s cvaknutím po dlouhé diagonále. Žádný z nich nevzhlédl. Hron je minul a po pravici se otevřel kulečnickový sál, zelené sukno pod nízkými stíněnými lampami, a za kulečnický, kde se galerie zužovala a zrcadla mizela, byly dveře, a ty dveře byly důvod, proč přišel.

Nebyly nijak označeny. Nebylo třeba. Byly to dveře s výplní a s mosaznou klikou vyleštěnou do leska tou zvláštní rukou, která je otvírala, a poblíž stál muž, jak takoví muži stojí u takových dveří všude — nestřežil je, jen tu náhodou byl, statný v dobrém obleku, s nehybnýma očima někoho, kdo je placen za to, aby si pamatoval tváře. Hron ke dveřím nešel. Šel místo toho k nejbližšímu volnému stolu, odkud na ně bylo vidět, sedl si, klobouk položil na židli vedle sebe, objednal si kávu a po malé hře na rozmýšlení slivovici, kterou neměl v úmyslu vychutnat. Pil takové věci, aby měl sklenku v ruce. Muž se sklenkou v ruce je nábytek. Muž s prázdnýma rukama je otázka.

Byl tam snad dvacet minut a slivovice sjela teple a špatně, když krupiér skončil směnu.

Hron ho poznal podle manžet. Karbaníci v lepších sálech udržovali manžety velmi čisté a často je vystrkovali, a tenhle vyšel neoznačenými dveřmi, kroutě rameny po způsobu muže, který dlouho stál bez pohnutí, a zapálil si cigaretu dřív, než

se za ním dveře docela zavřely, a Hron v té půlvtě-
řině, co dveře zůstaly otevřené, zahlédl přes jeho
rameno zeleň dalšího sukna a skloněné hlavy a
stojící dým zadního pokoje. Pak se dveře zavřely.
Krupiér stál v galerii, kouřil, díval se na nic, hube-
ný chytrý obličej, jenž kolem očí přecházel v úna-
vu, a Hron ho nechal dokouřit půl cigarety, než za-
chytil jeho pohled a zdvihl dva prsty z mramoru
oním drobným všeobecným gestem, které zname-
ná: chvílku, máte-li.

Krupiér přišel bez chvatu. Mluvili s ním už po-
licisté; bylo to na něm vidět tak, jako je na koni vi-
dět, že na něm jezdili. Sedl si, aniž byl vyzván, če-
hož si Hron všiml a líbilo se mu to. „Vy nehrajete,“
řekl. Nebyla to otázka.

„Ne.“

„A ani to nepijete.“ Pokývl ke slivovici. „Z
Bartolomějské?“

„Vrchní komisař Hron.“ Řekl to tiše, jen pří-
jmením, jak se podává karta lícem dolů. „Ten sál
mě nezajímá, pane. Nechci o něm vědět nic, kdo
tam hraje a jak, a ve chvíli, kdy odejdu, zapomenu,
že ty dveře vůbec jsou. Chci jednoho muže, a ten
tu týden nehrál a hrát už nebude.“

Krupiér potáhl z cigarety a díval se na něj skrz
ni. „Jména stojí,“ řekl, ale mírně, spíš z profesní
formy než z očekávání.

„Tohle nebude stát,“ řekl Hron. „Viktor
Reszke.“

V tom chytrém obličejí se cosi pohnulo a pak
to bylo uklizeno, jak si hráč u stolu vrací kartu
zpátky do ruky. „Ach,“ řekl krupiér. Podíval se na

konec cigarety. „To jste asi slyšel o tom otci. Pánbůh mu dej věčnou slávu.“ Pokřičoval se, dvěma rychlými úspornými tahy, gestem muže, který to dělá ze zvyku, a ne z Boha. „Utopil prý se. Ve vaně. Ošklivá smrt.“

„Ošklivá smrt,“ souhlasil Hron. Otočil sklenkou o čtvrt obrátky na mramoru a nezvedl ji. „Hrával často? Ten syn.“

„Často.“ Krupiér řekl to jediné slovo a nechal je ležet, a v tom, jak je nechal ležet, byl celý výčet, jako jediný upadlý peníz prozradí váhu měšce. „Často a špatně a o příliš mnoho, což je z těch tří nejhorší. Architekt, byl to — je to. Člověk by řekl, že kdo staví, ví, jak se věc hroutí. Nikdy to nevědí. Ti, co staví, jsou na to nejhorší. Myslí si, že stavba drží, protože ji vidí.“ Pokrčil rameny. „Sedával u toho stolu“ — drobný pohyb hlavou ke neoznačeným dveřím — „řekl bych tak čtyři noci ze sedmi, tu poslední dobu. V poslední čas pět. Když člověk chodí tak často, není to už zábava. Zábavu můžete nechat být. On nemohl.“

„Jak hluboko?“

Krupiér se na něj chvíli díval, vážil dveře za zády proti muži před sebou, diskrétnost podniku proti trpělivosti zákona, a sklonil se, jak se takoví lidé zpravidla sklánějí, na stranu toho zákona, jenž seděl u stolu, a ne toho, jenž by mohl přijít později a s víc muži. „Markéry nevedu,“ řekl. „To je věc podniku. Ale rozdávám karty a oči v hlavě mám. Spadl mezi ty, kteří už ani tak markér neberou, jako proti němu půjčují, rozumíte mi. Ti trpěliví půjčí proti jménu a platu. Tihle druzí —“ udělal

drobné gesto, dlaní dolů, prsty rozevřené, plácnutí naplocho „— ti půjčují proti samému člověku. Proti tomu, co s ním mohou udělat, je-li pomalý. Ty pány u stolu nevidíte. Uvidíte je na chodbě, potom.“

„Pomalý,“ řekl Hron. „Byl pomalý?“

„Měl markér splatný k prvnímu březnu,“ řekl krupiéř. Řekl to prostě, bez důrazu, a právě ta prostota byla to, co dopadlo, jako strohá, plochá oznámení ve výpovědi dopadají tvrději než přídavná jména. „K prvnímu. Pamatuju si to, protože se o tom mluvilo mezi muži, kteří takové věci sledují, mluvilo se, že to nezvládne, že mu tentokrát dojdou otcové, ke kterým by mohl jít.“ Zarazil se. Zaslechl tvar vlastní věty o úder později a jeho chytrý obličej se nezměnil, ale oči mu vyjely k Hronovým a tam se zastavily, a dým stoupal mezi nimi, a v sousedním pokoji jednou cvakly kulečnickové koule, a ani jeden z nich okamžik nepromluvil okamžik delší než okamžik.

„Ke kterým by mohl jít,“ zopakoval Hron, velmi vyrovnaně.

„Je to způsob řeči,“ řekl krupiéř.

„Tím jsem si jist.“

Prvního března. Hron podržel to datum, aniž dal najevo, že je drží, jako se drží horký talíř za okraj. Nechal krupiéřa chvíli mluvit dál — o architektově způsobu u stolu, lehkém a zničeném zároveň, o tom, jak se nejhlasitěji smál ty noci, kdy nejhůř prohrával, o cigaretě, na kterou zapomněl a nechal ji dohořet mezi prsty, až mu je popálila — a Hron poslouchal přední částí mysli a tou zadní po-

ložil to datum vedle té druhé věci, kterou nosil, té věci, kterou mu Stross dal ve studené místnosti na Apolinářské, zatímco v ocelovém žlábků ještě tekla voda: kolem druhé ranní. V noci z osmadvacátého února na prvního března. Postavil ta dvě data vedle sebe ve tmě za očima a zapadla do sebe s drobným chladným cvaknutím, jako šachový střelec sjíždějící po dlouhé diagonále, jako zástrčka zasunutá nadoraz.

Markér splatný k prvnímu březnu, mužům, kteří půjčují proti samému člověku.

A otec utopený v časných hodinách téhož prvního března, v bytě, ke kterému — Hron to ještě nevěděl, ale cítil to místo, kam to vědění přijde, prázdnou jamku ve tmě — ke kterému zničený architektský syn mohl, navzdory všem zamčeným dveřím a přísežné domovnici, mít způsob, jak se dostat dovnitř.

Poděkoval krupiérovi a víc se ho té noci neptal, protože ptát se víc by znamenalo ukázat tvar toho, co stavěl, a muž, který rozdává karty pro obživu, dokáže přečíst tvar ruky z rubu. Krupiéř vstal, vystrčil čisté manžety, věnoval Hronovi poslední pohled, v němž bylo cosi, co se blížilo úctě, a cosi, co se blížilo výstraze. „Není to tvrdý člověk, ten architekt,“ řekl nečekaně, na pokraji odchodu. „To je na něm to zlé. U tvrdých víte, na čem jste. Ti měkčí udělají cokoli, protože nesnesou tu jedinou pravdivou věc před sebou. Řekněte mu —“ a pak jako by si vzpomněl, s kým mluví a o kom, zavřel ústa a vrátil se neoznačenými dveřmi do zeleného světla, a ony se zavřely.

Hron poseděl ještě chvíli u špatné slivovice a nechal sál, ať si ho podrží. Zaplatil. Vyšel galerií kolem šachistů, kteří se nepohnuli, jejichž hodiny stále tikaly, kteří přečkají republiku i toho muže za řekou v Berlíně a velmi pravděpodobně i samotného Hrona, a byl už skoro u šatny, když zahlédl, jak z větru přichází s kabátem stále zapnutým až ke krku a s chladem ulice na sobě, Otylie Bárová.

Slávijskou zástěru měla srolovanou pod paží a ten zvláštní volný krok ženy, jež přechází z jedné dlouhé směny k tomu, co doufá, že je konec dne. Slavia ji držela dlouho a uklízečská práce, kterou dělala její sestra, držela rodinu ještě déle, a Otylie se pohybovala mezi kavárnami Národní třídy jako mince mezi kapsami, a uviděla Hrona a její tvář udělala to, co dělala vždy, to drobné soukromé otevření, které v kavárně nedávala nikomu jinému a které bylo celým důvodem, proč byla — v knihách, jež nikdo nevedl — jeho.

„Jste daleko od svého okna, Otylie,“ řekl.

„Jdu si pro mzdu své sestry k té holce od Louvru, dluží jí za stolní prádlo a vrchní je sobotní platič s úterní pamětí.“ Podívala se na prosklenou místnost za ním, na mramor a šachy a zavřené dveře s výplní, na něž neviděla, ale jaksi věděla, kterým směrem jsou, jako ženy, jež celý den obsluhují muže, vědí, kterým směrem je malér. „Nepřišel jste sem kvůli šachu, pane komisaři.“

„Ne.“

„Kvůli tomu Reszkovic klukovi,“ řekla. Také ne otázka. Byl to večer pro věty, které nebyly otázkami. Řekla to tiše, se zástěrou přitisknutou k sobě

jako věci, již zaměstnat ruce, a oči jí přešly za něho do sálu a zase se vrátily. „Říkala jsem si, že to bude on, za kým přijdete, dřív nebo později.“

„Jak to?“

Chvíli mlčela. Vítr vnikal kolem dveří pokaždé, když se otevřely a zase zavřely, tenká chladná čára napříč teplou podlahou, a Otylie se posunula, aby k němu stála zády. „Přišel na podzim do Slavie,“ řekla. „Sedl si k oknu nad řekou, kde sedávají spisovatelé, kam neměl co sedat, muž oblečený takhle a s takovými manžetami, a pil kávu, kterou nenesl, a pak si dal ode mě přinést koňak, a pak ještě jeden, a když se sál vyprázdnil, on —“ zarazila se, vybrala další slova, jak se vybírá, kam šlápnout na špatném ledě „— požádal mě o peníze. Mě. Servírku. Byl při tom okouzující, rozumíte, udělal z toho takový žert mezi námi, půjčku mezi přáteli, vrátí to, až otec povolí, starý pán prý jen dělá těžkosti. Ale nalévám už patnáct let a žert, který žádáný žert není, poznám. Topil se. Bylo to na něm vidět tak, jak je to vidět na člověku, který byl v řece — ten pohled, když je vytáhnou, dřív, než si jsou jisti, jestli jsou tomu rádi.“ Vzhlédla pak k Hronovi, přímo. „Nedala jsem mu nic. Neměla jsem co dát. Odešel dolů po Národní v dešti bez klobouku a já si pomyslela, ten skončí v řece sám, do jara, tak či onak.“

„A jeho otec,“ řekl Hron. „Mluvil o otci?“

„Jen tolik, že starý pán má peníze a nepustí je, a že to není správné, po tom všem —“ Zarazila se. „Že to není správné. Řekl to tak, jak to říkají všichni, ti odštížení. Jako by jim ukradli něco, co si

nezasloužili.“ Přitáhla srolovanou zástěru pod paží. „Neměla bych vám to říkat ve dveřích. Neměla bych vám to říkat vůbec.“

„Vy mi to neříkáte,“ řekl Hron. „Já sem vůbec nevešel. Na stole žádná slivovice není; pil jsem vodu.“ Podržel jí dveře jednou rukou a ona vyšla pod jeho paží do větru, a na schodu, kde se vlhko Národní třídy lesklo pod lampami a tramvaj sedmnáctky stoupala k Národnímu divadlu se svým zvoncem a dlouhou modrou jiskrou z drátu, řekla, skoro sama pro sebe, hledíc k tomu konci ulice u řeky, kde okna mrtvého muže byla kilometr odtud a tři patra vysoko ve tmě:

„Ten by udělal cokoli. Ne ze špatnosti. Na špatnost neměl páteř. Z toho, že to nedokázal snést.“ A přitáhla si límec ke krku a odešla směrem ke Slavii a k sestřině mzdě, a Hron chvíli stál na mramorovém schodu s teplem Café Louvre v zádech a chladem ulice ve tváři, muž švu jako vždy, ani v jedné z obou místností.

Měl teď prostředek. Klíč ještě neměl v ruce, ale znal tvar mezery, kde visel. Veronal v lékárnické knize na Vinohradech, vydaný dvakrát v jediném únoru. A teď, dnes večer, třetí noha té věci — hodiny. Markér splatný k prvnímu březnu, mužům, kteří půjčují proti tělu, a otec utopený v časných hodinách téhož prvního března. Člověk nepotřebuje vždy důvod, jenž by obstál u soudu. Potřebuje jen datum, jímž nemůže pohnout, a dluh, který nemůže zaplatit, a dveře, kdesi, o nichž jediný on ví, že jsou otevřené. Hron měl tři ze čtyř. Sešel ze schodu do tání a rozhodl se, mezi jedním mokrým

dlažebním kamenem a druhým, že další věcí bude závět' — závět' a to, co za ní stojí — a umínil si, dřív než došel k rohu, že ráno pošle ke Schückovi a dá si starou závět' i každou pozdější listinu vyzvednout z trezoru a předložit, každý dodatek, každé datum, každý podpis, celou suchou papírovou stavbu toho, kdo co dostane, až starý pán zemře.

Skoro se nevrátil dovnitř. Měl zdvižený límeček a tramvaj odjela a Café Louvre už mu nemohl dát nic, co by si nevzal. Ale je to ta drobná uvolněná nit, na níž případ visí, a Hron strávil třicet let učení, jak je nenechávat viset, a tak se otočil na mokrém schodu a vrátil se teplými dveřmi, a zastihl krupiéra, právě jak si natahuje kabát k odchodu, a zeptal se ho ještě na jednu věc, lehce, jako by ho to napadlo teprve tu chvíli, což ho nenapadlo.

„Ten markér,“ řekl Hron. „Splatný k prvnímu. Zvládl ho?“

Krupiér se zastavil s jednou paží v kabátě. Cosi mu přešlo přes tvář — drobné navyklé počítání muže rozhodujícího, kolik za co stojí prozradit — a pak to vzdal, snad protože noc skončila a dveře byly zavřeny a nebyl už žádný zisk v tom držet to v sobě, snad z nějakého vlastního důvodu, který Hron nikdy nepozná.

„Roztrhaný,“ řekl. „Viděl jsem to. Druhého března ráno přišel jeden z mužů těch trpělivých pánů a markér byl roztržen napříč a kousky šly do kamen se sirkami, splaceno do posledního, do halčáře, a architekt byl vykoupěn zpátky do světa čistý jak při křtu.“ Vsoukal se do druhého rukávu. „Sám

jsem se tomu divil, odkud to vzal. Jednu noc nemá člověk ani korunu a druhou je čistý od všeho.“

„Za jediný den,“ řekl Hron. Udržel hlas vyrovnaný jako mramor. „Kde najde zničený architekt tohle, pane — za jediný den?“

Krupiér zdvihl trojúhelník a kladl slonovinové koule do jejich trojúhelníku, jednu po druhé, jejich cvakání bylo teď v prázdnoucím sále velmi hlasité, a nevzhlédl, a jeho chytrá unavená tvář neprozradila docela nic.

„Zemřel mu otec,“ řekl. „Pánbůh mu dej věčnou slávu.“ A odzdvihl trojúhelník, a koule podržely svůj sevřený jasný tvar na zeleni, čekající na rozehrání.

12. Dodatek k závěti

KANCELÁŘ JUDR. VILÉMA SCHÜCKA ZABÍRALA první patro v Karlově ulici, v té ohnuté úžině, kde se ulice svírá směrem k mostu a kde si v létě turisté hladí svaté pro štěstí. Teď tu žádní turisté nebyli. Byl tu chlad raného března, nejhorší chlad, jaký si Praha drží, protože už přestal být poctivým mrazem zimy a stal se vlhkostí, jež vleze do malty i do prsou a zůstane. Hron stoupal po schodech za příručím, který ho nahoru pustit nechtěl a který nakonec nenašel způsob, jak odmítnout vrchního komisaře kriminální ústředny, a na mezipodlaží minul okno, jež ústilo do dvora, kde jediný strom, holý, stál ve čtverci dlažby jako svědek, jemuž bylo řečeno, aby počkal.

V kanceláři to vonělo pečtním voskem, dobrými doutníky a tím zvláštním prachem, který se sbírá v místnostech, kde se papír uchovává proti dni, kdy ho bude třeba. Schück vstal zpoza psacího stolu velikosti malé loďky, podal mu ruku a nabídl židli, v tomto pořadí, s hladkostí muže, který si předem rozhodl, kolik ze sebe vydá. Bylo mu šedesát, byl těžký, pečlivý ve svém prádle. Zlatý řetízek od hodinek se křížil přes vestu, kterou už nejednou popouštěli. Na stěně za ním visela ocelorytina staré radnice a zarámovaný diplom v latině a mezi

nimi tmavší obdélník, kde kdysi viselo cosi třetího a bylo to sňato.

„Komisaři. Odpustíte Pelikánovi dole. Má příkaz hlídat mé hodiny. Hodiny jsou většina toho, co notář prodává.“ Řekl to vlídně, jako muž, jenž oznamuje cenu. „Jste tu kvůli panu Reszkemu. Strašná věc. Byl mým klientem třicet let a přítelem tak, jak si to muži obchodu dovolují být přáteli — totiž že jsme si nikdy nepůjčili peníze.“

„Jsem tu kvůli jeho závěti,“ řekl Hron.

„Pochopitelně.“ Schück sepal ruce. „A povím vám, co zákon dovoluje, abych vám pověděl, což je, jelikož pozůstalost dosud není vypořádána a dědické řízení nezahájeno, méně, než si budete přát, a více, než bych měl. Jsem vykonavatelem závěti. Mou povinností je pozůstalost. Chápete ten rozdíl.“

„Sloužíte majetku. Ne mrtvému muži.“

„Mrtvého muže,“ řekl Schück, „už není komu sloužit. Majetek má dědice, a ti mrtví nejsou.“ Usmál se, aby tomu ubral na ostří, ale ostří zůstalo. Byl to muž, který chránil pozůstalost stejně, jako domovnice Kühnová chránila své klíče — z poctivého opatrovnictví, jež svou povahou náhodou drželo jisté dveře zavřené.

Hron vyňal zápisník, ne aby do něj psal, nýbrž aby ho nechal ležet otevřený na koleně, malou tupou hrozbu. Za oknem odbil Orloj půlhodinu kdesi mimo dohled, zvonění dolétalo přes střechy tence a z druhé ruky. Počkal, až dozní. Naučil se, že lidé promlouvají do ticha, jež sami nezpůsobili.

„Existuje stará závět‘,“ řekl Hron. „Povězte mi o té staré závěti.“

Schück to zvážil. To zvažování trvalo právě tak dlouho, jak dlouho muž potřebuje k tomu, aby usoudil, že fakt, jakmile policie drží jeho jeden konec, je lépe vydat celý než ho po kouscích tahat. „Existuje. Sepsaná roku 1928. Po jeho druhém sňatku. Je — byla — přímočarým nástrojem pro muže jeho jmění. Odkazy synagogální radě, dvěma starým sloužícím, obnos slečně Wertheimerové za její léta katalogizace. Hlavní část zbytkové pozůstalosti — byt, sbírka, dlužné pohledávky, peníze — synovi. Viktorovi.“

„Viktorovi,“ zopakoval Hron. „Navzdory odcizení.“

„Odcizení je nedávné. Závět‘ je stará. Muž nepřepisuje svůj testament pokaždé, když ho syn zklame, jinak by žádný notář v Praze neměl volné odpoledne.“ Schück si dovolil ten malý žert a pak ho odložil. „Podle závěti z roku 1928 dědí Viktor Reszke v podstatě všechno. Je dědicem. Je dědicem už šest let.“

„Byl,“ řekl Hron.

Notářovy ruce ležely nehybně na kůži. Venku přejel po dlažbě vůz se zvukem jako špatně napodobené vzdálené hřmění, dítě cosi vykřiklo a kdesi daleko na Karlově nebo na nábřeží za ní odpověděl tramvajový zvonek.

„Jste velmi rychlý, komisaři.“

„Jsem velmi pomalý,“ řekl Hron. „Jen to vypadá jako rychlost, protože jsem začal před týdnem.“

Schück sklonil hlavu a tu opravu připustil ze zdvořilosti. Vstal, přešel ke skříni z tmavého dubu s dobrým zámkem, otočil klíčem, jež nosil na řetízku od hodinek, a vyňal složku převázanou šedou tkanicí. Neotevřel ji. Držel ji tak, jak muž drží věc, kterou hodlá vrátit do její zásuvky.

„Čtyřiaadvacátého února,“ řekl, „pořídil Šimon Reszke v této místnosti dodatek k závěti. U toho stolu, u něhož sedíte. Za svědectví mého příručího a doktora Mahlera, který má kanceláře v patře nad námi a který se náhodou octl tady. Řádně ověřeno. Zapečetěno. Je to ve všech podrobnostech platné.“

„A praví se v tom.“

„Ruší zbytkový odkaz Viktorovi v celém rozsahu.“ Schück to řekl bezbarvě, tak, jak Stross předčítal mrtvé tělo. „V celém rozsahu, komisaři. Ne zmenšeno — vyhlazeno. Zřizuje se dobročinná nadace, již má spravovat synagogální rada, na pomoc uprchlíkům přicházejícím přes německou hranici — Reszke se tím tento poslední rok velmi trápil, těmi lidmi z Drážďan, z Lipska, s jejich kufry a dobrými kabáty a nikde nic. Sbírka má být prodána, aby ji financovala. A vyměřený podíl, zaopatření, připadne jeho vdově. Paní Haně.“

Hron pohlédl na tmavý obdélník na stěně, kde viselo cosi třetího. „Jak velký podíl vdově?“

„Vdovský podíl. Slušný. Ne pozůstalost.“ Schückova ústa se profesionálně sevřela. „Povím vám to bez obalu, jelikož byste se to z dědického řízení tak jako tak dozvěděl a z mé zdrženlivosti byste vyvodil horší závěry: dodatek ponechává paní Reszkové podstatně méně, než by jí dalo zá-

konné dědění bez závěti, a méně, než si klepy myslí, že mladá druhá žena pikle kuje získat. Hlavní část jde uprchlíkům. Reszke to mínil jako — užil toho slova sám — *očistu*. Říkal, že strávil čtyřicet let půjčováním peněz vyděšeným lidem na úrok a že stráví svou smrt jejich půjčováním vyděšeným lidem bezúročně.“ Odmlka. „Nebyl to sentimentální muž. Překvapilo to i mě.“

Hron s tím chvíli seděl. Obrys té věci se mu obracel pod rukama jako mince, kterou člověk osahává v kapse, aby ji rozeznal jen podle vroubkování. Hana Reszková — ostražitá mladá vdova s chladnou, vyrovnanou tváří, samozřejmě oprávněná, žena, kterou polovina ústředny už odsoudila na chodbě nad kávou — získala málo. Méně, než by jí zákon dal i neptané. Pohnutka, jež před třemi dny vypadala jako pokladna, byla náprstkem. Pocítil to malé čisté uspokojení z podezřelé, jež odpadá, a pod ním tu chladnější věc, jež vystupovala, aby zaujala její místo.

„Takže od čtyřiadvacátého února,“ řekl Hron, „Viktor Reszke nedědí nic.“

„Od čtyřiadvacátého února dědí Viktor Reszke obsah otcova popelníku.“ Schück konečně položil složku na stůl, srovnanou s hranou, a nerozvázal ji. „Dodatek má přednost před závětí. Je vyloučen. Až do kořene.“

Okno zšedlo do barvy cínu. Kdesi dole na dvoře vyklepávala jakási žena koberec, tlumený rytmičtý buchot stoupal podlahou, a Hron pomyslel, bez souvislosti, na byt své sestry na Vinohradech, na koberec přehozený přes zábradlí balkonu a na

Anežku, jak se dívá, jak prach stoupá do chladu, a neříká, že to vypadá jako kouř, ač to tak vypadalo, protože neříkala nic, a tu myšlenku odložil tam, kam na něj nedosáhne, a podíval se na notáře.

„Pan Reszke zemřel v noci dvacátého osmého,“ řekl Hron. „Čtyři dny poté, co podepsal.“

„Čtyři dny. Ano.“

„Kdo věděl, že dodatek byl podepsán?“

Ted' Schüick znehybněl jinak — ne tou nehybností muže, jenž volí, co vydá, nýbrž muže, jenž dospívá k samému okraji věci, k níž doufal nedojít. Zvedl nůž na papír s rukojetí ze slonoviny, jednou jej obrátil a položil zpět.

„To,“ řekl, „je ta část, která mi bere spánek, komisaři. A povím vám ji, protože jsem starý muž a rozhodl jsem se, že bych byl raději, abyste ji měl ode mne, než abyste ji páčil z Pelikána, který by vám popletl data a smysl ještě hůř.“ Nadechl se. „Reszke byl muž tajemství, jak takoví muži bývají. Nechtěl, aby se vědělo, že vydědil syna. Zčásti hanba — muž neoznamuje, že jeho krev nepřišla k ničemu. Zčásti opatrnost. Řekl mi, abych dodatek držel potichu až do jeho smrti. A domácnosti a každému, kdo se ptal — a Viktor se ptal — říkal, že *podpis byl odložen*.“

Vyklepávání koberce dole ustalo. Ticho, jež nastalo, mělo váhu, jako by se místnost sama nadechla.

„Odložen,“ řekl Hron.

„Odložen. Nechal věřit, že se *kloní* k tomu změnit závět', že hádek bylo dost, že advokáti cosi sepisují — ale že nic není *hotovo*. Že se to vyřídí na

jaře. Řekl to Haně. Řekl to, mám důvod věřit, slečně Wertheimerové. A řekl to Viktorovi přímo do tváře.“ Schückův hlas ztichl a zpřesněl. „Vím, že to řekl Viktorovi, protože Viktor přišel za mnou. Sem. Do této místnosti.“

Hron se nepohnul. „Kdy.“

„Šestadvacátého února.“ Notář mu pohlédl do očí a podržel ten pohled a v té těžké, opatrné tváři bylo cosi téměř jako úleva, úleva muže, jenž skládá břemeno, které vynesl po příliš mnoha schodech. „Dva dny po podpisu. Dva dny předtím, než se jeho otec utopil. Přišel bez ohlášení — Pelikán ho chtěl odbýt a nemohl, rodová podoba otevírá dveře — a byl, komisaři, ve stavu, jaký jsem u dospělého muže často nevidal. Bledý. Zpocený, v únoru. Měl způsoby člověka, jenž nespal. Ptal se mě — snažil se tomu dát lhostejný tón a nedokázal to — ptal se mě, zda otcova závěť *stále platí*. Zda se cokoli *měnílo*. Zda je staré uspořádání *jisté*.“

„A vy jste mu řekl.“

„Neřekl jsem mu nic,“ pravil Schück, a poprvé ho hladkost zcela opustila; pod ní byl znavený muž. „Byl jsem vázán. Klient mi přikázal držet to při sobě. Řekl jsem Viktorovi, že o záležitostech jeho otce nemohu hovořit, že musí promluvit se svým otcem, že tohle nejsou věci, jež by notář probíral se — synem, který už, odpusťte, nebyl oprávněným, ač jsem to nesměl říci. Postavil jsem před něho zed', jakou notář staví. A on to vzal — viděl jsem ho, jak to bere — jako potvrzení. Vyšel těmi dveřmi“ — Schück kývl k nim — „s barvou vracející se mu do tváře. Uklidněn. Protože jsem neřekl,

že se ta věc změnila, a otec mu pověděl, že je to jen odloženo, a člověk věří tomu, co mu dovolí dýchat. Odešel odsud v přesvědčení, že stará závěť platí. V přesvědčení, že je stále dědicem.“

Hron pohlédl na dveře. Obyčejné dveře, výplňové, s mosaznou klikou, jejíž stisk ztupěl čtyřiceti lety rukou. Muž tu stál se svou zkázou dva dny vzdálenou a bylo mu dáno věřit, že je zachráněn.

Ted' měl celý obrys. Cítil, jak se uzavírá kolem případu tak, jako se řeka zavírá nad kamenem — bez hlesu, zanechávajíc jen kruhy. Dluh v Louvru, směnka splatná prvního března, lidé bez trpělivosti. Druhý klíč od služebního schodiště, popsany *mladý pán* vybledlým inkoustem. Veronal dvakrát vyzvednutý v jediném únoru. A nyní stroj, jenž tím vším otáčel: syn topící se v dlužích, jemuž zbývaly dny svobodného života, a který věřil — a jemuž *bylo dáno věřit*, vlastní otcovou poslední nelaskavostí —, že jediná smrt stojí mezi ním a dědicetvím dosti velkým, aby pohřbilo každou směnku v Praze. *Proč právě ted'*. Protože prvního března byly hodiny tikající na dluhu, a protože pokud Viktor věděl, byla pozůstalost stále jeho, aby do ní vešel, a zoufalý muž nečeká na jaro, když lidé, jimž dluží, nepočkají do úterý.

Bylo to všechno tady. Bylo to úplné. A bylo to, jak Hron věděl, sedě v cínovém světle se zápisníkem otevřeným a nepopsaným na koleně, *téměř nic, co by mohl použít*. Pohnutka byla dokonalá a nedokazovala nic. Muž může být zruinovaný a může mít klíč a může kupovat veronal a může být dědicem, jenž se za dědice pokládal, a stejně mohl být

té noci, kdy jeho otec zemřel, ve své vlastní posteli, jak tvrdil. Hron měl obrys zločinu celý, a ani jediné vlákno, jež by postavilo Viktora Reszkeho na nábřeží v hluché hodině mezi odchodem posledního hosta a druhou ranní. Celá ta lidská stavba spočívala na jediném chybějícím prkně — na hluché hodině — a hluchá hodina byla stále temná.

„Byl jste velmi upřímný,“ řekl Hron.

„Byl jsem upřímný o tajemstvích mrtvého muže, abych živého muže uchránil oprátky, jíž si možná nezaslouží, nebo abych ho připodobnil k té, jíž si zaslouží,“ řekl Schück. „Už nevím, k čemu z toho. To je vaše řemeslo, komisaři, ne moje. Mé je majetek.“ Začal s pomalou, zvláštní péčí starého muže sbírat své papíry — složku, nůž ze slonoviny, spis, jež srovnal s hranou stolu — a Hron pochopil, že rozhovor je uzavírán, jemně, tak, jak Schück činil všechno, a vstal.

Měl klobouk v ruce, když notář promluvil znovu, nezvedaje oči, vázaje šedou tkanici složky do uzlu.

„Nejsmutnější na tom,“ řekl Schück, „je ta ironie. Jistě jste ji postřehl. Vidíte všechno, myslím, o úder později, než nechte nás ostatní věřit, že vám to ušlo.“ Zavázal uzal a utáhl jej a složku odsunul stranou a konečně pohlédl na Hrona, a jeho těžká tvář byla bez veškeré své hladkosti. „Jestliže to Viktor učinil — jestliže zavraždil svého otce, a Bůh mi odpusť, že v této místnosti, kde ten muž podepsal, pronáším to slovo — pak to učinil, aby zdědil pozůstalost, kterou mu dodatek odňal už tři dny předtím, než pozvedl ruku. Zabil svého otce pro

nic, komisaři. Pro věc, již už nevládnul. Ztratil ji čtyřiaadvacátého a nikdy se to nedozvěděl.“

To slovo se vznášelo ve vzduchu mezi nimi — *zavraždil* — a Hron pozoroval, jak je starý notář slyší, o dvě vteřiny pozdě, jak slyší, co nahlas pronesl ve své vlastní spořádané kanceláři o muži neobžalovaném, nezatčeném, dosud o ničem než synovi s klíčem. Barva vystoupila Schückovi po těžké šíji a do tváře, pomalý tmavý ruměnc, a sáhl znovu po noži ze slonoviny a neměl s ním co dělat a položil jej.

„To bylo — vyjádřil jsem se ledabyle,“ řekl. „Škrtněte to. Řečnický obrat. Nemám pranic, co by nasvědčovalo —“

„Vyprovodím se sám,“ řekl Hron a ponechal ho tichu a majetku a holému stromu na dvoře a vyšel kolem Pelikána, který ho sledoval celou délkou chodby, a sešel po ošlapaných schodech do Karlovy, kde vlhko zhoustlo k dešti a tramvajový zvonek zazněl dvakrát na nábřeží, a řeka, když k ní došel, byla barvy mince ponechané příliš dlouho v kapse, přesně tak, jak byla před týdnem a jak bude zítra, lhotejná ke všem z nich.

13. Průvodčího tolar

VOZOVNA SEDMNÁCTKY STÁLA NA DOLNÍM okraji řeky, za posledními dobrými adresami ná-břeží, tam, kde domy zapomněly být pěkné a obrá-tily se k vodě zády. Byla to dlouhá cihlová kůlna krytá sklem, jež zešedlo kouřem, a uvnitř ní pře-čkávaly tramvaje odpoledne v řadách jako dobytek v zimní stáji, sběrače stažené, vnitra temná, pách-noucí mazadlem a tím suchým kovovým prachem, který dělá elektrické strojnictví a který se usazuje na jazyku. Hron přešel dlažbu dvora s kloboukem přidrženým proti větru od Vltavy, jenž v sobě nesl chlad tajícího sněhu, a myslel, protože si v tako-vých místech nemohl pomoci, aby na takové věci nemyslel, na svého otce, jenž třicet jedna let pro-dával lístky na smíchovské lince a zemřel na cosí v plicích, čemu doktoři dali latinský název, aby si mohli účtovat víc. Dvůr se nezměnil. Lidé byli mladší. To bylo jediné, co se kdy měnilo.

Předák v kožené zástěře ho ukázal palcem po-dél řad. Procházka, řekl, má tento týden ranní i pozdní, mezi jízdami bude v kantýně a nepoděkuje za to Hronovi, ale Procházka neděkoval nikomu za nic; bylo to na něm cosi typického.

Kantýna byla zasklený kout kůlny s uhelnými kamny, čtyřmi stoly a samovarem kávy, který vařil už od minulé vlády. Albín Procházka seděl sám,

čepici posunutou dozadu a cigaretu odhořelou málem k papírovému náustku, muž snad šedesátiletý, s tou širokou nehybností lidí, kteří strávili život vestoje v jedoucích bednách a naučili se podržet pod sebou podlahu světa pevnou jakýmsi úkonem vnitřního ucha. Nevstal. Podíval se na Hronův kabát, pak na Hronovu tvář a vyčetl z obojího hodnot dřívě, než padlo slovo.

„Policie,“ řekl. Nebyla to otázka a nebyla to stížnost. Byl to muž pojmenovávající počasí.

„Kriminální ústředna.“ Hron se posadil, aniž byl vyzván, což byla v takové společnosti svého druhu malá zdvořilost — sednout si, ne se tyčit. „Hron. Nebudu vás zdržovat od jízdy.“

„Jízda se zdrží sama.“ Procházka odklepl popel do plechového víčka. „Je to ta noc s antikvářem. Nahoře na nábřeží. Ten utonulý.“

„Jak to víte?“

„Protože nikdo z Bartolomějské nepříjde v březnu do téhle vozovny kvůli ničemu jinému.“ Řekl to bez uspokojení. „I my tady dole máme jazyk. Ten muž v zamčené koupelně. Vykládá si to celá linka.“ Potáhl z mrtvé cigarety, shledal ji mrtvou, odložil ji. „Měl jsem ten úsek nábřeží tu noc. Budete chtít výkaz.“

Byla to odpověď muže, který čekal, až ji bude moci dát, a Hron tehdy pochopil, že Procházka tu věc převracel v dlouhých bezesných hodinách nočního řidiče a dospěl k týmž zavřeným dveřím, jaké Hron nosil ve vlastním kabátě, a stejně jako on je nedokázal otevřít. To bylo už podruhé v tomto případu, co se Hron setkal s tím pohledem. Měla jej

domovnice Kühnová, jak stála ve dveřích, dobrým uchem k němu nakloněna, a říkala pravdu a dívala se, jak nedokáže uvěřit věci, které sama uvěřit nemohla.

Výkaz byla měkká černá kniha velikosti misálu, uložená v kukani výpravčího; výpravčí ji přinesl, aniž by k tomu byl roztomilý, a stál nad Hronem, dokud četl, což mu Hron dovolil, neboť muž má právo střežit vlastní knihu. Noční jízdy byly zapsány úhledným úředním písmem z papírových lístků průvodcích: čas odjezdu, čas na každé konečné, průběžný součet lístků podle série a čísla. Byl to nejvšednější dokument na světě a ten druh, který Hron miloval — usazenina obyčejné hodiny, nerozmantický důkaz toho, kde se pohybovala těla města a za jakou cenu — a postavil na takových knihách víc případů než na kterémkoli doznání.

Našel noc z osmadvacátého února na prvního března. Procházka ruka na papírových lístcích, přepsaná: pozdní jízda po nábřeží, ta, co projížděla kolem oken mrtvého muže a dál k Národnímu divadlu a k mostu.

„Tady.“ Procházka položil silný prst na řádek, aniž se podíval — věděl, kde to je, našel to sám v temnu vlastního vzpomínání. „Nastoupil na Smetanově zastávce. U muzea. Jedenáct padesát jedna, bezmála. Zrovna jsem dojel obrátku u mostu.“

Hron přečetl číslo lístku a sérii a jízdné. Dvě koruny. Zvedl oči. „Kdo?“

A tu si Procházka dal načas, neboť to, co měl říci, byla věc, jejíhož tvaru ve vlastních ústech nemiloval, a byl to čestný muž, a čestní muži prochá-

zejí pomalu těmi částmi svého svědectví, po nichž znějí jako lháři.

„Pán,“ řekl konečně. „Sám. Nastoupil u muzea, jel tři zastávky a vystoupil před mostem, u Mánesa, a šel k vodě. Tiše. Starší než já, podle toho, jak se nesl, ač bych mu teď tvář nepřířkl, ani kdyby šlo o mou penzi.“ Zamračil se, nespokojen. „Tmavý kabát. Starý. Ne chudobně starý — opatrovaně starý, rozumíte mi, tím způsobem, jak je věc stará, když se čtyřicet let kartáčuje. Ten stříh byl —“ udělal dvěma prsty u vlastní klopky nepatrné bezmocné gesto — „viděl jsem takové kabáty na starých rytinách. Tamhle ve výkladech muzea. Ten stříh. Dlouhý tmavý kabát po lýtka, límec vztyčený takhle, a pod ním nic moderního, čeho bych si všiml. Pohyboval se jako duchovní. Ruce sepjaté.“

„Vidíte za noc sto mužů,“ řekl Hron, ne aby ho zpochybnil, ale aby nechal toho muže opřít se do něj, neboť svědek zkouší svou vlastní paměť nejtvrději, když mu cosi vzdoruje.

„Vidím za noc sto mužů a do druhého rána zapomenu každého požehnaného z nich, a zaplat' pánbůh za to.“ Procházka mu pohlédl do očí. „Na tohohle jsem nezapomněl. Snažil jsem se.“

Hron to nechal sednout. Skrz skleněnou přepážku přijela z linky tramvaj, brzdy zazpívaly na oceli, a podlaha kůlny přijala její drobné zachvění a vrátila je, a kdesi byl stažen sběrač na své pružině se zvukem jako zakašlání.

„Pane komisaři,“ řekl výpravčí, který poslouchal, „povězte mu o té minci.“

Procházkovi ztvrdla čelist. Nerad byl pobízen k té části svého příběhu, kterou měl ze všeho nejméně rád. Ale rozhodl se ji vyprávět už dávno, ve tmě, a tak ji vyprávěl.

„Platil mincí. Všichni to dělají, ti noční. Vrátil jsem mu nazpátek a hodil jeho minci do kožené brašny, a povím vám, cítil jsem tu nesprávnost skrz rukavici. Ruka průvodčího zná pokladnu, jako pekařova zná mouku — váhu a hranu a chlad. A tohle bylo v ruce špatně. Těžší než pětikoruna. Tlustší. Vroubkování na okraji ne jako naše vroubkování. Pomyslel jsem si, cizí — marka, někdo přešel hranice s kapsami plnými cizích peněz, a takových teď máme, každý měsíc víc, těch vyděšených.“ Odmlčel se, a po tváři mu přešlo cosi, co byl rok přecházející přes ni, ta tíseň, pro niž nikdo z nich ještě neměl čisté slovo. „Ale nebyla to marka. Odložil jsem ji stranou, jak děláme s těmi zvláštními, a ve vozovně jsem ji hodil do plechovky, a Vacek tamhle“ — kývl k výpravčímu — „Vacek si myslí, že se vyzná v mincích.“

„Můj strýc byl v mincovně,“ řekl výpravčí Vacek, jako by tím bylo všechno vyřízeno, a mezi tramvajáky tomu tak snad bylo.

„Ukaž panu komisaři tu plechovku.“

Plechovka byla placatá tabatěrka, značka Zlatá Praha, víko ohmatané do lesklého plechu tam, kde za rok čtyřicet palců páčilo. Vacek ji sundal z poličky nad okénkem výpravčího a jednou s ní zatřásl, takže mince sklouzly a zacinkaly — umrlčí komora obchodu jedné tramvajové linky: knoflíky, jež za tmy prošly za haléře, jeden švýcarský centim, dva

rakouské šilinky z doby, než se posunuly hranice, jedna děrovaná čínská mince, kterou tu jakýsi námořníkův spropitný vynesl po Labi a Vltavě, aby zemřela v plechovce v pražské vozovně. A mezi nimi, když Vacek vyklopil krabičku do Hronovy otevřené dlaně a zamíchal tu drobotinu jedním prstem, široký stříbrný kotouč velikosti dna od šálku, matný jako starý cín tam, kde byly ostatní jen mdlé, temný v hloubi svého reliéfu a jasný jen na vyvýšených místech, kde jej ohmatávání napříč dlouhým časem vyleštilo.

Hron jej podržel proti světlu z okna.

Byl to tolar. Poznal jej jako tolar dříve, než dokázal přečíst, podle tíhy a podle té misky, již tvořil, a podle toho, jak stříbro přijalo šedé světlo a vrátilo ne lesk, nýbrž jakousi podrženou hloubku. Na líci poprsí muže z profilu, s okružím, korunované malou vysokou korunou staré říše, vous zastřižený do špičky a oko, v ohmataném kovu, jaksi stále hledící úkosem za cosi mimo rámeček. Opis obíhal kolem okraje v latině zkrácené na kost, a Hron, který uměl trochu latiny od kaplanů na italské frontě a o něco víc z chlapectví strávených u kostelů, vybíral slova jedno po druhém, otáčeje minci pod palcem, jako Procházka otáčel onu noc pod svým.

RVDOLPHVS. II. D : G. ROM : IMP : SEMP :
AVG :

Rudolf Druhý, z milosti boží císař římský, vždy rozmnožitel říše. Na rubu dvojhlavý orel s prsním štítkem Čech a pod ním, drobné, datum, jež musel dvakrát naklonit ke světlu, aby si byl jist, protože

rytina byla rytinou před třemi sty lety a jeho oči byly očima devětačtyřiceti let špatného tisku.

Přečetl je. Neřekl je nahlas. Položil tolar na otevřený výkaz tak, aby ležel napříč řádkem, kde bylo zapsáno Procházkovu jedenáct padesát jedna — minci na řádek muže, který ji zaplatil — a oba tam seděli na měkkém černém papíře a říkaly tutéž nemožnou věc dvojitým písmem, a Hron na ně hleděl a nechal dlouhou kázeň svého řemesla snést se nad chladné místo na jeho hrudi jako muž zatahující okenici.

„To nejsou peníze,“ řekl konečně, a hlas mu vyšel klidný, což ho potěšilo, neboť to byla věc, kterou si nacvičil — být klidný před tím nevysvětlitelným, držet své jistoty malé, aby mu nemohly být vzaty. „Ne peníze, které byste utratil. Vyšlo to z oběhu před třemi sty lety.“ Pohlédl na Vacka. „Váš strýc z mincovny by vám řekl totéž.“

„Můj strýc je po smrti,“ řekl Vacek, ne nelaskavě. „Ale ano. Je to rudolfínský tolar, pane komisaři. Pravý, vsadil bych na to vozovnu. Měl jsem v ruce tři za celý život, všechny pod sklem u obchodníka. Opotřebení se nepadělá. Opotřebení, to je ta věc, kterou na to nenasadíte.“ Poškrábal se pod čepicí. „Jak něco takového projde skrz rukavici průvodčího za dvoukorunové jízdné na noční jízdě —“ Zastavil se a nedokončil. Nikdo z nich to nedokončil. Ta věta neměla konec, který by strážlivý muž za denního světla v kantýně vozovny řekl nahlas.

Hron věděl, jaká je ta pohodlná myšlenka, a protože byla pohodlná, nedůvěřoval jí, a protože jí

nedůvěřoval, přiměl se ji prozkoumat do dna, jako se muž přinutí sníst lůj stejně jako maso. Mrtvý obchodoval se starými a krásnými věcmi; Šimon Reszke vlastnil tisíc takových mincí. Muž jako on, podnapilý, po dobré večeři, plný vlastní vznešenosti, mohl vtisknout rudolfínský tolar do dlaně nějakého sluhy jako král rozhazující almužnu, pro potěšení z toho gesta, a ten, kdo jej přijal, nevěda, co drží, mohl jím zaplatit jízdné za tmy.

Byla to dobrá myšlenka. Měla všechno kromě tíhy pravdy. Neboť Reszke z bytu neodešel. Celá ta smutná stavba případu na tom stála — zastřená závora, hlídané schodiště, domovníččina přísaha, tělo ve studené vodě o druhé ráno. Reszke nesešel dolů na nábřeží v jedenáct padesát jedna, aby posadil hubeného muže ve starém kabátě do sedmáctky. Byl o tři patra výš, dopíjel poslední ze svého života, s umytým nádobím po večeři a se služkou, jež šla domů, a do dvou hodin bude mrtev ve vodě, s pohmožděnou čelistí pod bradou. A hubený muž v staromódním kabátě té noci nahoru přišel — Kühnová ho přijít napůl viděla — a nikdo, podle žádné výpovědi, kterou mu kdo mohl dát, ho neviděl sejít. Kromě Procházky. Procházka ho viděl sejít a jet tři zastávky a vystoupit u Mánesa a jít k vodě a do ničeho, s mincí v rukavici, která nebyla zákonným platidlem od doby před bitvou na Bílé hoře.

Hron vytáhl zápisník a nezapsal žádnou z těch myšlenek. Zapsal fakta. Zastávku. Čas. Sérii a číslo lístku. Jízdné. Minci, popsanou: tolar, stříbrný, Rudolf II., rub dvojhlavý orel, opotřeбенý, pravý dle

svědka z vozovny Vacka. Nakreslil kolem toho malý rámeček, jak ho učili rámovat věc, kterou ještě nedokázal zařadit, a slyšel, proti své vůli, otázku rabína Broda v chladné malé studovně z Maiselovy, tu, kterou si odnesl na ulici a nedokázal odložit: *Lze odvolat pozvání, jež jsme vyslovili?* Řekl rabínovi, že s takovými otázkami neobchoduje. Orámoval minci a posunul tužku níž po stránce, neboť ve výkazu byla druhá věc, a byla to věc důležitější, a byla to věc lidská, a on nechtěl, aby ta první pohltila ji.

„Je tu ještě jeden nástup,“ řekl. „Později. Tatáž zastávka.“

Procházka se naklonil, podíval se a jeho prst sjel dál po sloupci. „Ano. Tady. Blíží se ke druhé. Jedna padesát pět, plus minus — obrátku u mostu jsem si značil na jedna padesát a tohle bylo potom.“ Prst držel řádek. Ruka na lístku byla táž ruka, ale ten zápis byl zápisem jako kterýkoli jiný, beze vši té mrtvé tíhy, již měl ten první. „Mladší muž. Nastoupil na nábreží, na téže zastávce u muzea, jel po lince nahoru, opačným směrem, k Florenci. Ve spěchu. Bez klobouku, nebo ho nesl v ruce. Kabát rozhalený. Zaplatil dvě koruny dvěma korunami“ — usmál se tence vlastnímu žertu, rád, že může mluvit o obyčejném muži — „dobré stříbro, naše vlastní, nazpátek z pětikoruny. Nic na něm. Mladý pán, který měl dlouhou noc a chtěl do postele a nehodlal k ní jít pěšky. Takových vozíme tisíce.“ Zvedl oči a v tváři měl teď bystrost starého svědka, ochotu být špatně pochopen a přání nebyt. „Vůbec se nepodobal tomu druhému. Rozumíte

mi, pane komisaři. Vidím, jak je píšete na jednu stránku. Nedávejte je do jednoho muže. Byli to dva muži, hodinu a víc od sebe, a jediné, co měli mezi sebou, byla zastávka a řeka.“

Bylo to přesně to, co si Hron říkal sám pro sebe, a slyšet vlastní kázeň vracející se mu z úst tramvajového průvodčího ho ustálilo víc než kterýkoli rozkaz nadřízeného, protože přišla od muže, který neměl co získat. Cítil to nutkání po celé délce dvora — nutkání té pohodlné postavy, jediného nadpřirozeného cizince, který přišel o půlnoci a sešel o druhé a byl celou hádankou v jediném tvaru. Byla by to úleva tomu uvěřit. Uzavřelo by to případ do strašidelné historky a pustilo ho domů. A bylo to nepravdivé. Byli dva muži. Půlnoční muž byla ta věc, kterou nedokázal zařadit, chladná usazenina, průvan; a muž od druhé hodiny — mladý muž, bez klobouku, kabát rozhalený, ve spěchu, s dobrým československým stříbrem a vůbec ničím zvláštním na sobě — byl ten případ. Hron cítil, jak druhý zápis zapadá do časové osy, kterou stavěl celý týden, tak, jak zapadá svorník, s malou suchou konečností, a uzavřel nad tím tvář.

„Popište mi ho znovu,“ řekl o tom mladém. „Toho pozdějšího.“

„Dost vysoký. Štíhlý. Tmavý kabát — ale *kabát-kabát*, chápete mě, městský pánský kabát z věšáku v tomto roce páně, nic z rytiny.“ Procházkova jistota o tom, čím ten druhý muž *nebyl*, byla svého druhu důkazem. „Bledý. Ustaraný. Tak, jak vypadají, když jim karty padly špatně, a takových jsem v noci z nábřeží odvezl spoustu — jsou tu dole stoly,

kteří slušný muž nepojmenuje. Nepromluvil. Hodil mince, vzal si lístek, sedl si na stranu k řece, límec vztyčený a tvář ke sklu, a vystoupil o tři zastávky dál a šel nahoru k městu, rychle. To je celý on.“

Karty mu padly špatně. Hron napsal ta drobná plochá slova bez komentáře a neřekl průvodčímu, jakou mají cenu — zadní pokoj v Louvru, splatná směnka k prvnímu, klíč mladého pána ke schodišti, jež hluchá žena nemohla slyšet. Nechal to ležet v zápisníku, nerozsvíceno, jako nechával ležet všechny své svorníky, dokud nebyl připraven přijmout jejich tíhu. *Nedávejte je do jednoho muže.* Nedá. Měl dva muže a ponese je jako dva, toho lidského k Bartolomějské a toho druhého k — ještě neměl slovo pro to, kam toho druhého nese. Orámoval to a nechal rámeček bez adresy.

Zavřel výkaz a poděkoval Vackovi, jež si svou knihu vzal zpátky, jako kostelník přijímá zpět vypůjčený klíč. Pak Hron udělal věc, kterou chvíli vážil a stejně udělal: vzal tolar ze stolu, zeptal se Vacka, jakou má cenu v korunách, a když Vacek pojmenoval částku třicetkrát vyšší než jízdné, jež zaplatil, odpočítal tu částku z vlastní kapsy na parapet okénka výpravčího v dobrém republikovém stříbře, neboť ta mince byla důkazem a on nehodlal připravit vozovnu o její plechovku zvláštních mincí kvůli kriminální ústředně. Vacek se podíval na peníze a na komisaře a rozhodl se, s taktem svého řemesla, shledat to rozumným. Hron složil tolar do kapesníku a vložil jej do vnitřní kapsy nad srdcem, kde mu spočíval chladný a těžký skrz plát-

no — jediná mince, jakou kdy nosil a kterou by nemohl utratit v žádném obchodě v republice — a nedokázal by říci, kdyby se ho byl nadřizený zeptal, čeho je důkazem.

Měl ještě jednu věc. Ušetřil si ji, jako si ušetřil otázku, na níž záleželo, ke dveřím, neboť muž vám prozradí nejvíc ve chvíli, kdy si myslí, že hovor skončil.

„Pane Procházko. Ten půlnoční muž. Muž ve starém kabátě.“ Hron měl klobouk už v ruce, napůl obrácen k chladu dvora. „Řekl vám něco?“

Průvodčí povstal, ztuhlý v kolenou, sahaje po čepici a po cigaretách a po dlouhém zvyku své jízdy. Zastavil se s čepicí v půli cesty k hlavě a na okamžik se ta praktická tvář otevřela na cosi, co držel zavřené, a Hron poznal, že i tohle ten stařec převracel ve tmě a nedokázal odložit.

„Jen děkuju,“ řekl Procházka. „Německy. Tím zdvořilým starým způsobem — *danke, mein Herr.*“ Vyslovil ta cizí slova opatrně, jako muž zachází s věcí, jež není jeho. „Ale mně, ne ode mě, rozumíte. Jako by byl on průvodčí a já cestující. Jako by to byl *jeho* vůz a jeho linka a jeho město a on mě vypouštěl na mé zastávce a přál mi dobrou noc.“ Jednou pomalu zavrtěl hlavou, nasadil si čepici a praktická tvář se snesla přes tu druhou. „Studený byl. Celý vůz vychladl, když nastoupil — okna nabrala jíní zevnitř, v březnu, s puštěným topením — a zase se oteplil ve chvíli, kdy vystoupil u Mánesa.“ Promnul si nadloktí skrz obnošené sukno uniformy, bezděčné gesto starého muže proti starcovskému chladu, jenže nebyl to chlad dvora,

který si vytíral z paže; byla to vzpomínka na chlad ještě studenější. „Jezdím tu linku jedenáct let, pane komisaři. Florenc na most a zpátky, každou černou hodinu, co jich je. Jedenáct let.“ Pohlédl na Hrona, a nebyl v tom strach a nebyla v tom obrazotvornost, jen prostá urážlivost praktického muže nad věcí, která neměla co být pravdou. „Nikdy jsem nic takového necítil. Ani předtím, ani potom. A poděkoval bych vám, jestli je vám to jedno, abyste *tuhle* část nepsal do své knížky — protože vím, jak to zní, a já nejsem muž, který slyší věci.“

Hron schoval zápisník. „Ne,“ řekl. „Nejste.“

Vyšel přes dlažbu s větrem od řeky ve tváři a se stříbrem mrtvého císaře ležícím chladně u srdce, a neohlédl se, a ještě nevěděl, co o čemkoli z toho řekne, a myslel, protože tramvaje přijížděly z linky za ním v slábnoucím světle se staženými sběrači a tichými zvonky, na svého otce a na cenu uhlí a na dívku z Vinohrad, jež za pět let neřekla celou větu a jež mu v neděli vloží do ruky kresbu, které neporozumí až o mnoho později a na kterou už nikdy potom nedokáže zapomenout.

14. Lístek v kabátě

BOUDA NA NĚJ ČEKAL NA SCHODECH ústředny už s kloboukem na hlavě, a podle toho Hron poznal dřív, než padlo slovo, že hoch něco má. Bouda nehybný byl úředník. Bouda v půl deváté s kloboukem na hlavě, přešlapující z nohy na nohu na studeném kameni s nezapálenou cigaretou mezi dvěma prsty, to byl ohař, který narazil na stopu a před budovou to ještě nemohl říci. Hron přišel Bartolomějskou z pachu řeky a uhlí, koleno mu hlásilo, že noc byla vlhká, a viděl tu tvář a neřekl nic, jen o stupeň zvedl bradu, což znamenalo: jdi se mnou a mluv tam, kde budeme mít dveře za zády.

Šli Bartolomějskou opačným směrem, proti pramínku písáček a strážníků, kteří nastupovali na ranní službu, a Bouda mluvil.

„Je to Otyliina sestra,“ řekl. „Růžena. Pracuje v čistírně na Vinohradech, na Korunní, blízko kostela. Otylie se o tom zmínila v neděli, jen tak mimochodem — povídala, že její sestra pořád nosí domů pánské kabáty kartáčovat u kuchyňského stolu, protože v krámě nestačí na práci. Nevěnoval jsem tomu pozornost. A pak se mi to včera usadilo.“

„Co se usadilo.“

„Že muž, který právě zavraždil svého otce a který je opatrný, posílá svůj dobrý kabát do čistírny.“ Bouda měl tolik slušnosti, že vypadal nejistě, i když byl pyšný. „Anebo že muž, který opatrný není, ale který má potíže s takovými lidmi, jaké jsme našli v Louvru, má ženu nebo domácí, která mu kabát do čistírny posílá, protože k takovým lidem nemůže člověk přijít vyhlížející jako žebrák. Tak nebo onak, kabát opustí byt. A kabát, který opustil byt, je někde, kam se dostaneme bez papíru od soudce.“

Hron šel. Neřekl, že druhá úvaha je správná a první chlapecký výmysl, protože hoch se k tomu krámu dostal stejně, a ten krám byla ta věc.

„Růžena kartáčuje,“ řekl.

„Růžena kartáčuje. A Růžena, když přijde kabát, vyklepe kapsy, protože páni v nich nechávají věci — kapesníky, lístky z divadla, tramvajenku, jednu pětistovku, kterou ji mistr přinutil vrátit, což mu nikdy neodpustila. Co najde, schová do plechovky za pultem, dokud si kabát nevyzvednou, a vrátí to s kabátem. Je to od ní poctivé a je to také“ — Bouda si dovolil to slovo — „prozřetelnost.“

„Čí kabát.“

„Reszkeho. Viktora Reszkeho. Tmavošedý ulster, dobrá látka, přinesený třetího března s lístkem psaným ženskou rukou — myslíme, že domácí, na Korunní, kde má pokoj. Růžena ho měla pořádně na věšáku, nevyzvednutý, protože pán se nestavil zaplatit.“ Bouda se zastavil na rohu a podí-

val se na něj. „Přišel s něčím v náprsní kapse. Měla to v té plechovce.“

„Máte to.“

„Mám to tam, kde to je,“ řekl Bouda, a Hron pod tou dychtivostí zaslechl, že se hoch tu zimu naučil aspoň jednu věc. „Nevzal jsem to. Šel jsem se podívat, viděl jsem to, nechal jsem to v plechovce a řekl jsem Růženě, ať na to sahá co nejmíň, míň, než na to už sáhla, a ať nikomu nic neříká, a vrátil jsem se pro vás. Protože jsem si myslel — myslel jsem, že to budete chtít zvednout sám, před ní, aby to bylo čisté.“

„Teď je to čisté,“ řekl Hron. „Kdybyste to zvedli vy, byl by to lístek, který našel Bouda. Když to zvednu já před ženou, která to našla, a ona řekne, kde to našla, je to lístek, který našel případ.“ Vykročil zase dál, k tramvaji. „Dobře. Jedeme na Vinohrady.“

Jedenáctka je vyvezla k náměstí Míru a od náměstí ušli ten kousek na Korunní, kolem doktorských mosazných tabulek a tmavých výkladů zavřeného knihaře, do rána, které tady nahoře, ve výšce, mělo řidší, čistší chlad než nábřeží, chlad obytné ulice, kde nedýchá žádná řeka. Čistírna byl úzký krám se zapařeným oknem a s pachem — když je zvonek u dveří pustil dovnitř — horké látky a benzínu a něčeho květinového, položeného přes ten benzín, aby byl snesitelný, což to jen zhoršovalo. Za pultem žehlila malá žena s Otyliinou bradou a beze vsí Otyliiny hbitosti pánskou nohavici pod plát-

nem, žehlička vzdychala a celý krám byl teplý tím způsobem, ze kterého zima zalévá člověku oči.

„Paní Růžena,“ řekl Bouda a smekl klobouk. „To je vrchní komisař Hron.“

Postavila žehličku na patu, bez spěchu, otřela si ruce o zástěru a podívala se na Hrona tak, jak se opatrní chudí dívají na policii: ne přímo se strachem, ale s počítáním ceny každých dveří v místnosti. „Otylie říkala, že přijdete,“ řekla. „Neříkala, že budete starý.“ Nebylo to nelaskavé. Bylo to něco, co by řekla i její sestra, a Hron, kterého přes pult už nazvali leccím, sklonil hlavu, jako by to byla zdvořilost.

„Ten šedý ulster,“ řekl.

Přinesla ho zezadu na ramínku a položila přes pult, a byl to dobrý kabát, těžký rybí kost s velvetovým polovičním límcem, který se v záhybu už leskl, kabát muže vychovaného v penězích, který teď opatrně nosí svou poslední dobrou věc. U lemu byl slabý kroužek staré soli, kde zaschl rozbrědlý sníh. Hron se kabátu zatím nedotkl. Díval se na něj tak, jak by se díval na mrtvé tělo, a nechal ho promluvit, co chce.

„Tu plechovku,“ řekl.

Postavila ji na pult mezi ně, plochou tabákovou plechovku s barvou prodřenou na rozích až na lesklý kov, a otevřela ji. Uvnitř, na složeném útržku hnědého papíru, do jakého balili vyčištěné prádlo, ležel nevypraný kapesník, mosazný knoflíček do límce, dva halěře a tramvajový lístek.

Hron vytáhl z náprsní kapsy pinzetu — nosil ji tak, jak jiní muži nosí nůž — a zvedl lístek za

okraj do šedého světla od okna.

Byl to lístek městské dráhy, levný žlutavý papír, linka 17, a průvodčího kleště prokously do tištěné mřížky času čistý malý půlměsíc. Hron jej obrátil ke světlu. Kleště padly do sloupce pro malé hodiny a do řádku pro třetí čtvrtinu. Četl to tak, jak se čte jízdní řád, bez dramatu, protože jízdní řád nelže a nestará se o to, zda chcete, aby lhal.

Padesát dvě minuty po jedné. Ráno prvního března. Sedmnáctka — nábřežní linka.

Stál tam, pára mu vlhčila zátylek, žehlička za pultem vzdychala, a necítil to malé jasné nadzvednutí triumfu, které viděl vystupovat naproti v Boudově tváři. Cítil místo toho tu zvláštní studenou trpělivost, jež na něj přicházela, když věc, která mu týden ležela volně v rukou, naráz dosedla a stala se faktem. Viktor Reszke řekl domácí na Korunní, a řekne Hronovi, až si pro něj Hron přijde, že té noci, kdy mu zemřel otec, byl v kavárně Louvre u karet do dvou a potom doma v posteli, do půl třetí, a spal, neslyšel nic, nevěděl nic, dokud ráno nepřineslo zprávu z nábřeží. A tady, v tabákové plechovce, v čistírně na Korunní, v náprsní kapse jeho posledního dobrého kabátu, ležel žlutavý lístek, který ho stavěl do tramvaje na Smetanově nábřeží padesát dvě minuty po jedné, pod okny mrtvého, v hodinu, kdy mrtvý zemřel.

„Růženo,“ řekl, a jeho hlas se vůbec nezměnil. „Kdy vám ten kabát přinesli.“

„Třetího. V pondělí. V lístku stálo vykartáčovat a vyžehlit a nedávat do lázně“ — myslela benzínovou kád' — „protože látka skvrní. Ženský rukopis.

Paní Tobolová, domácí; vždycky mu píše ona.“ Podívala se z Hronovy tváře na lístek a zpátky, a jelikož nebyla hloupá, ztišila hlas, ač tu nebyl nikdo, kdo by ji slyšel. „Je to pro něj zlé?“

„Je to lístek,“ řekl Hron. „Pro nikoho to není zlé, dokud to nepřečte soudce nahlas. Sáhl do té kapsy ještě někdo?“

„Jenom já. A lístek vyndávám jen proto, abych se podívala, jestli to nejsou peníze, a dám ho do plechovky. Já lístky nečtu. Číst umím,“ dodala s důstojností, „ale tramvajový lístek je tramvajový lístek.“

„Ano,“ řekl Hron. „Obvykle je.“

Pak nechal Bouda všechno zapsat, řádně, hochovým hranatým pečlivým písmem — kabát, odesílatele, datum, plechovku, svědkyni — a nechal Růženu udělat značku a napsat pod to své jméno, a lístek složil do čisté obálky z kapsy a zapečetil ji a přes chlopeň napsal datum a místo a vlastní jméno, protože věc, která putuje z tabákové plechovky do soudní síně, musí v každém kroku umět říci, číma rukama prošla. Bouda ho při tom pozoroval s trpělivostí muže, který chce běžet a učí se chodit.

Venku na Korunní jim chlad sebral páru jediným nádechem a ulice byla obyčejná a lhostejná, žena vyklepávala běhoun o zábradlí, vůz s uhlím, zvon kostela odbíjel čtvrt. Bouda si konečně zapálil cigaretu, chráně ji dlaní proti slabému větru, a nedokázal už déle mlčet.

„To je on,“ řekl. „To ho tam staví. Říkal doma v posteli a byl na sedmnáctce na nábřeží ve dvě, tak nějak. Stross říká utonul ve dvě. Máme klíč, máme

veronal z vinohradské lékárny, máme dluh v Louvru, máme dodatek závěti, který ho vydědil, a teď máme jeho, jak stojí pod okny v mrtvé hodině, s lístkem ve vlastní kapse, který to dokazuje.“ Potáhl z cigarety. „Já bych ho vzal ještě dnes. Vzal bych ho před obědem.“

„Na co,“ řekl Hron. Řekl to mírně, tak, jak kladl ty nejtěžší otázky.

„Na tohle.“ Bouda kývl na náprsní stranu Hronova kabátu, kde byla obálka.

„Na lístek.“ Hron se dal do chůze, z kopce, k náměstí a tramvaji. „Lístek, který říká, že muž jel sedmnáctkou ve tři čtvrtě na dvě. Muž může jet tramvají. Jet tramvají není zločin, Karle, ani té noci, kdy se jeho otec utopí. Muž může jet na nábreží stát hodinu pod okny mrtvého ze žalu, nebo počkat na ženu, nebo proto, že je opilý a v tramvaji je teplo a nechce se mu domů. Stavíš ho pod okna. Dobře. Nestavíš ho do koupelny. A v koupelně jsou dveře, které byly zevnitř zastrčené.“

Hochovi vychladla tvář. Byl dost bystrý, aby to sledoval.

„Schück,“ pokračoval Hron — jmenuje advokáta mrtvého, který bude i Viktorův, až na to dojde, nebo hůř, nějaký ostřejší muž najatý za vypůjčené peníze — „nebo at' si seženou kohokoli, se s lístkem ani neobtěžuje. Řekne: ano, můj klient byl na nábreží, proč by neměl, přišel se podívat nahoru do otcových oken, odcizený syn v noci, je to smutné, je to lidské, nepřistihli jste ho v ničem než v jeho žalu. A pak řekne tu jedinou věc, na kterou zatím nedokážu odpovědět. Řekne: můj

klíent, ten muž ve vaší tramvaji, jak se dostal ke svému otci, který ležel utopený za dveřmi zastrčenými zevnitř, v místnosti, o níž ani policie neumí říci, jak by ji živá ruka mohla zamknout a odejít? A soudce se na mě podívá a já budu mít lístek a klíč a dluh a syna stojícího na ulici pod okny — a mezi ním a tělem dveře zastrčené zevnitř, které neumím otevřít. A ty dveře ho vyvedou ven.“

Po lince k náměstí sjížděla tramvaj, sestřenice sedmnáctky, zvonek dvě krátké noty a dráty nad ní plivly modrou jiskru ve spoji, a Hron se díval, jak projíždí, a nenastoupil. Žal byl tramvaj, do které stále nenastupoval; tak i toho rána triumf.

„Vedl jste si velmi dobře,“ řekl Boudovi, a myslel to vážně, a hoch slyšel, že to myslí vážně. „Vy a Otyliina sestra jste položili případ tam, kde potřebuje toho muže mít. Ale případ ještě není ten muž. Případ jsou dveře. Vracím se do bytu.“

„Ted?“

„Ted'. Dokud je látka horká.“ Byla to jeho fráze, kterou nikdy nevysvětlil a Bouda se přestal ptát. Myslel: dokud se věc ještě hýbe, než vychladne a usadí se do špatného tvaru. „Jed'te na ústřednu a zamkněte tu obálku do mé zásuvky a Pelcovi neříkejte nic, ten by Viktora chtěl vzít ještě dnes pro to, jak by to znělo na chodbě. Nikomu neříkejte, že jsme byli na Vinohradech. Lístek vydrží. Lístky jsou trpělivé.“ Skoro se usmál. „Trpělivější než vy.“

Bouda vzal obálku, jako by to bylo vejce, a šel, a Hron stál ještě chvíli na rohu Korunní, v řídkém čistém chladu výšin, daleko od řeky, a dovolil si

pocítit tíhu toho, co drží — což bylo nic, ruce měl prázdné, lístek odešel do kopce s hochem.

Lístek byl skutečný. Obracel jej v myslí, jak ho obracel v pinzetě. Žlutavý papír byl skutečný, linka byla skutečná, kleště ve třetí čtvrtině hodiny byly skutečné, nábreží pod okny mrtvého bylo skutečné, a muž, jenž nebyl uveden v žádném záznamu a který se ničeho nebál, byl, tak nějak v téže hodině, opravdu mrtev ve své vaně. Viktor na sedmnáctce ve tři čtvrtě na dvě. Měl to. Držel to. Nevyklouzne mu to.

A jak stál ve dveřích čistírny s benzínem a horkou látkou za zády a studenou ulicí před sebou, zjistil Hron, že na Viktora vůbec nemyslí.

Myslel na toho druhého cestujícího. Na toho, kdo jel po téže lince o dvě hodiny dříve — ne Viktorovou tramvají, na dřívějším voze, kolem půlnoci, sedmnáctkou podél téže tmavé vody — na tichého muže, cizokrajně starého v šatech, který zaplatil Procházkovi mincí, jež teď ležela v plechovce v tramvajové vozovně tak, jak tenhle lístek ležel v plechovce v čistírně, jen s tím rozdílem, že ta mince byla stříbrná a tři sta let mimo oběh, ražená za císaře mrtvého dřív, než položili první koleje. Pro Viktora tu byl lístek, kabát, čistírna, lístek od domácí, sestřina značka, obálka zapečetěná jeho vlastní rukou — čistý jasný řetěz papírů táhnoucí se z tabákové plechovky rovnou do soudní síně. Pro Viktora tu vždy bude záznam. To z něj dělalo muže, a vinného, a dohledatelného.

Ten druhý si nekoupil žádný lístek. Žádný jeho kabát nepříjde do žádné čistírny. Žádná domácí

mu nepsala lístky. Zaplatil mincí a nechal po sobě jen tu minci, a mince dokazovala ruku a ruka nedokazovala nic, a nebylo žádné plechovky, žádného krámu, žádné sestry, žádné obálky, žádného záznamu na zemi, který by ho kdy někam vůbec postavil — jen na Reszkeho schody nahoru, a v čelo Reszkeho stolu, a do půlnoční tramvaje, odjíždějícího, když nikdo nedokázal vysvětlit, jak se tam ocitl, aby mohl odjet.

Zvon kostela dozněl svou čtvrt. Od náměstí mu odpověděl zvonek tramvaje, dvě noty a jedna. Hron strčil studené ruce do kapes a šel z kopce hledat dveře, které dokáže otevřít, zanechávaje za sebou, jak jede po téže lince do tmy, ty, které otevřít nikdy nedokáže.

15. Mezihra: Anežka

SVĚTLO PŘEŠLO PŘES PARKETY BRZY ODPOledne tak, jak přicházelo vždycky v neděli — šikmo, trochu znaveně, barvy vnitřku čajového šálku — a Anežka v něm seděla s koleny přitaženými k bradě, se sešitem otevřeným, a nechala je ležet přes ruce, dokud nebyly teplé. Byt voněl nedělí. To byla vůně, která se skládala z částí, a ona je znala všechny: husí sádlo, jež teta včera škvařila a nestihla docela vydrhnout z kuchyňského vzduchu; pach mokré vlny z běhounu u dveří, kde stávaly boty; suchý hořký prach, který dělaly radiátory, když se rozžhavily, a to byl pach zimy, jež končí, aniž to dokáže docela vyslovit. Pod oknem jela tramvaj nahoru do svahu k náměstí Míru a v zatáčce jednou zazvonila, a sklo ten zvuk přijalo a podrželo na okamžik, tak jako voda podrží kámen, než ho pustí ke dnu.

Pro většinu z toho neměla slova. Kdysi je měla. Věděla, že je měla, tak jako člověk ví, že pokoj, do něhož přestal chodit, je pořád za svými dveřmi, se svými židlemi a se svým zvláštním šerem. Ale slova odešla kamsi s její matkou v chřipkové zimě a už se nevrátila, a ona je přestala čekat, a to nečekání bylo svým způsobem ticho, v němž se naučila žít, tak jako se člověk naučí žít v kabátě, který je příliš velký, protože je to jediný teplý. Svět k ní teď

přicházel bez jmen. Jméno bylo držadlo, které člověk nasadí věci, aby ji mohl odnést někomu jinému. Ona neměla komu věci odnášet, a tak věci zůstávaly celé, a těžké, a velmi jasné.

Otec četl.

Seděl v křesle u okna, nemocnou nohu nataženou před sebou, tu, která ho v takovémhle počasí bolela — viděla, jak si ji při chůzi po schodech netře, a podle toho to poznala — a knihu držel kousek od obličeje, jak to dělávají starší muži, a četl nahlas svým nízkým, rovným hlasem, který pokračoval jako cesta. Byla to kniha o chlapci a psovi a o dlouhé pouti Čechami, a chlapce ani psa příliš n sledovala. Sledovala hlas. Hlas byla ta věc. Byly v něm dvě země, v jeho hlase; slyšela ho na ulici mluvit s domovníkem tvrdou, hranatou němčinou, a pak se otočit a mluvit s tramvajákem česky, měkce a rychle, a šev mezi tím nikdy nebylo vidět, leda jí, která teď žila na švech a všímala si jich. Když četl, držel se češtiny, pomalu, a ona ji nechávala stékat přes své ruce spolu se světlem, a kreslila.

V neděli kreslila vždycky. Byla to ta jediná věc, kterou dělala a kterou on sledoval, aniž se z toho stala otázka. Doktoři ze všeho udělali otázku — ten laskavý doktor s tetičkovským obličejem na Vinohradské se svou dřevěnou tyčinkou a svým *no tak teda*, a ten přísný u řeky, který o ní mluvil před ní, jako by byla oknem, u něhož se rozhoduje, zda je opravit. Chtěli, aby vydávala zvuky. Drželi před ní kartičky s červenými jablky a modrými domky a čekali, a v tom čekání byly zuby, a ona se dívala na jablko a myslela si: *to není barva žádného jablka, které*

jsem kdy jedla, a neřekla nic, a ticho zaplnilo pokoj, až i doktorovi bylo nepříjemně, což byla, to musela přiznat, malá soukromá radost. Její otec nikdy nedržel žádné kartičky. Otec četl, a nechával ji kreslit, a na konci odpoledne se dlouho díval na to, co udělala, a pak si nasadil klobouk a políbil ji do vlasů a odešel dolů po schodech, a to byla věc, kterou dělali spolu a která nepotřebovala žádná jablka.

Kreslila ten stůl znovu.

Nerozhodla se tak. To bylo na tom stole zvláštní; bylo to prostě to, co tužka chtěla dělat, tak jako voda na okně chce stékat dolů, a ne nahoru. Dlouhý stůl, viděný shora, jak se ráda dívala na věci, obdélník ubíhající přes papír. Kolem něj rozsazovala drobné postavičky, tak jako se rozkládají talíře. Dělal je rychle, v té kulatohlavé zkratce, jež byla teď celou její abecedou — kroužek na obličej, dvě tečky, čárka na zavřená ústa, tělo jako malý zvon. Sázela je podél dvou dlouhých stran, dbalá rozestupů, protože stůl, kde byly rozestupy špatné, vypadal jako hádka, a stůl, kde byly správné, vypadal jako zadržovaný dech. Počítala přitom, ne v číslech — čísla měla, čísla neztratila, čísla zůstala, když odešla slova, což jí nepřipadalo divné ani nedivné — ale v těle, v malém rovnoměrném tlaku tužky, tak jako člověk počítá schody potmě nohama. Po jedné straně. Po druhé.

A potom ten hubený.

Šel na čelo, na krátký konec stolu, naproti místu, které vždycky nechávala o trochu plnější než ostatní, místu hostitele, místu toho, kdo všechny pozval, aby přišli. Hubeného nekreslila tak jako

ostatní. Ostatní byly zvony. Hubený byl dlouhý tah, svislice, muž udělaný tak, jak se dělá svíce, úzký a tmavý a stojící velmi rovně, a tam, kde ostatní měli kulatý obličej se dvěma tečkami a čárkou, on měl obličej, který nechávala prázdný — ne čistý, nenechávala ho čistý, udělala kroužek a pak nedokázala dostat tečky a ústa, aby přišly, a tak to zůstalo O, otevřená věc, okno, za nímž není nic než běl papíru. Nevěděla, proč ho stolu dávala. U takového stolu nikdy neseděla. Sedávala u malých stolů a u stolu své matky, který byl teď pryč v pokoji za dveřmi, a u tetina nedělního stolu s husou, a žádný z nich nebyl dlouhý, a žádný neměl na čele hubeného. Přicházel, když přicházel stůl. Rozsadila ostatní a pak na čele pořád chybělo místo a to místo ho chtělo a ona ho dala, a to dávání byla jediná část, kterou dělala bez počítání.

Nenaháněl strach. Chtěla, aby se to pochopilo, ačkoli nebylo komu to pochopit. Lidé si mysleli, že věci, které přicházejí, aniž je člověk volal, nahánějí strach, tak jako si mysleli, že její mlčení je jakýsi druh utrpení, v němž je statečná. Ona se však naučila, v chřipkové zimě a ve všech zimách od té doby, pravý tvar toho, jak věci jsou, a ten byl takovýhle: že některé věci přicházejí, aniž jsou přivolány, a jakmile přijdou, nemůžeš je poslat pryč, a že to není hrůza, nýbrž prostě pravidlo, tak jako pravidlo tramvaje je, že přijede, když přijede, a ne když stojíš a toužíš po ní na chladných kamenech. Její matka se v ní usadila, dřív, živá, teplo a hlas a zvláštní způsob, jakým se dotýkala Anežce zátylku, když procházela za její židlí. Pak její matka odešla

ze světa a *neodešla* z Anežky, zůstala, tak jako vůně zůstává ve vlně, tak jako teplo ruky zůstává na okamžik na zátylku, když už ruka odešla. To se nedalo přivolat a nedalo se to poslat pryč. Nebyl to mrtvý, který se vrátil. Bylo to jen tak, že některé úcty se neuzavřou. Hubený na čele stolu patřil k tomu pravidlu. Byl tou částí stolu, která se neuzavírá.

Otec obrátil stránku. Ten suchý drobný zvuk. Přestal číst, došlo jí; přestal před větou nebo dvěma a ona dál slyšela hlas, který už nemluvil, tak jako člověk dál vidí jasný tvar okna na temnotě, když už se podíval jinam. Zvedla oči zpod vlasů, aniž zvedla hlavu.

Díval se jí na ruce.

Znala jeho pach, aniž byla u něho — uhlí a tabák, uhlí, jež bylo celé město v březnu, a ten zvláštní tmavý tabák cigaret, kterých vykouřil příliš mnoho, ty modrošedé v měkké žluté krabičce, *Zorka*, slovo, které dovedla přečíst, ač je nedovedla říct. Pach k ní přicházel přes teplý vzduch spolu s husím sádlem a prachem, a byl to ten nejbezpečnější pach na světě, a milovala ho láskou, která neměla kam jít. To byla ta nejpravdivější věc a ta jediná, kterou nemohla říct nikomu. Láska byla v ní celá, velká, bez dveří do ní vyřezaných. Nemohla ven jako slovo — *tatínku* — to slovo tam bylo, viděla je, viděla přesně tvar, který by udělala její ústa, a dveře k němu byly zazděné a ona už na cihly netloukla. Nemohla ven jako zvuk. Ven se dostala, docela maličko, tužkou. Když na stole kreslila místo hostitele o trochu plnější než ostatní, kre-

slila, způsobem, pro nějž neměla jméno, jeho; a on to nevěděl, sedě tam v křesle s nemocnou nohou nataženou, dívaje se, jak se její ruce pohybují, a nevěda, že jeden z těch malých zvonů u stolu je on, ten, kdo zve, ten, kdo zařizuje neděle a chodí nahoru po schodech ve špatném počasí pro svou nohu a čte o chlapci a psovi a nasazuje si klobouk a odchází.

Měl v sobě tuto neděli něco, co ještě neviděla, nebo ne v tomhle tvaru. Sledovala švy; to bylo to jediné, co uměla líp než kdokoli jiný. Dnes v něm byl šev. Četl s malou částí sebe podrženou za vlastními dveřmi, a tu a tam, zatímco četl, mu oči zabloudily k oknu a k šedému odpoledni nad střechami směrem k řece, kterou odtud neviděl, a v té podržené části bylo cosi, v čem byla voda. Nevěděla co. Nosil si z práce domů věci, které u dveří odkládal, tak jako odkládal klobouk, a nikdy o nich nemluvil, a ona za to byla ráda, protože v těch věcech, které nosil, bylo železo, a ona měla co unést sama. Ale trochu z toho přece jen pokaždé přišlo dovnitř, pode dveřmi, tak jako chlad. V poslední době tu byl nějaký muž. Muž a voda. Věděla to tak, jako věděla, že ho bolí noha — ne tak, že by jí to řekl, ale tak, že sledovala, co nedělal. Nemluvil o tom. Četl o tom psovi s ještě větší vyrovnaností, tak jako člověk nese plný šálek.

Podívala se zpět na svou stránku a přidala na čelo stolu víno — malý svislý ovál na místě hubeného, sklenku, protože hubený měl vždycky sklenku a nikdy talíř, který by naplnila, a nedokázala by

ani říct, proč tomu tak je. Tužka to věděla. Nechala ji to vědět.

Pohnul se v křesle. Cítila, jak se sbírá, aby se zeptal. Cítila to už dřív, mnoho nedělí; sálalo to z něho jako teplo z radiátoru, ta touha zeptat se, *kdo to je, Anežko, kdo je ten vysoký na konci* — a pokaždé ta otázka vystoupila až na samý jeho okraj a tam zůstala stát, na prahu, ve studeném průvanu jejího mlčení, a nahlédla dovnitř, a neprošla. Byl to muž, který se otázkami živil, to chápala i bez slov pro to; ptaní bylo to železo v něm. A u ní to železo odložil. Nezeptal by se jí na věc, kterou nemohla zodpovědět, protože ta nezodpovězenost by mezi nimi ležela poté, co odešel, v prázdném bytě a v prázdné tramvaji, a on ji miloval příliš, než aby ji tam nechal ležet. A tak nechával otázku vystoupit a stát a zase klesnout, a to neptaní bylo, tak jako to čtení, tak jako to dlouhé dívání na její hotové stránky, věc, kterou dělali spolu, zadržžený dech té správné šíře.

Řekl nakonec jen, svým nízkým hlasem jako cesta: „To je pěkně dlouhý stůl.“

A ona pod tím zaslechla všechny ty otázky, které složil a uložil, a byla vděčná, a ta vděčnost také neměla dveře.

Kdyby mohla, řekla by mu to. Ne v jablkách a domcích; v té pravé věci. Řekla by mu, že hubeného na čele stolu se není třeba bát. Že nepřichází si někoho vzít. Že nic nenese a o nic nežádá a žádné neděle nezařizuje. Jen počítá. Sedí na krátkém konci, kde ho hostitel může vidět, a počítá stůl tak, jako ona ho počítala malým rovnoměrným tla-

kem tužky, po jedné straně a po druhé, a to, co počítá, není ztraceno tím, že je sečteno; je to jen, konečně, započítáno. Každý je nakonec sečten. Maminka byla sečtena a je teď podržena ve vlně a na zátylku a za dveřmi, v nichž jsou ty židle. A ten muž s vodou, ten muž, kterého si její otec přinesl domů a odložil s kloboukem a nemluvil o něm — i on byl sečten, někde, u nějakého stolu, tím hubeným svislým s prázdným O místo obličeje; neznala ho, nikdy ho nepozná, a to bylo v pořádku, to bylo pravidlo. Některé věci přicházejí, aniž jsou přivolány. Neposíláš je pryč. Dáš jim jejich místo na čele stolu a místo hostitele naplníš o trochu plnější a jdeš dál.

Nakreslila hubenou postavu ještě jednou, v čistém rohu, tentokrát samotnou, bez stolu pod ní — jen svislý tah a prázdný obličej a malý ovál sklenky vedle jeho ruky — a nevěděla proč, a to nevědění v ní sedělo lehce, vrabec na drátě, nic nevážící, ničím nehrozící. Byli to jen dospělí muži, pomyslela si, dívajíc se na otce koutkem oka, jak konečně sahá, aby si protřel nohu, kterou si při čtení protírat nechtěl, kdo nedokáže snést věc, jež se neuzavře. Ona neuzavírala nic. Nechala obličej jako O. Odpolední světlo po stupních sešlo z parket, a radiátor cvakal, a pod oknem přijela tramvaj nahoru do svahu a v zatáčce jednou zazvonila a byla na okamžik podržena ve skle a pak puštěna ke dnu.

16. Noční hlášení

VOZOVNA MĚSTSKÉ DRÁHY NA KONCI LINKY u řeky páchla ložiskovým mazadlem, rozpáleným mědí a studeným čpavkovým ostnem koryt, v nichž se noční vozy splachovaly, a Hron, který sem přišel pěšky z Bartolomějské, ještě než dozněly zvony od Týna, stál ve dveřích kanceláře a nechal oči přivyknout šeru osvětlenému lampou, zatímco muž v košili a v kožené zástěře scházel po lávce s neuspěchanou úsporností člověka, který nikde jinde nemá co pohledávat, protože už dávno je tam, kam patří. Venku se rozplizle, lehce dalo do sněhu s deštěm. Dlažební kostky na dvoře se leskly jako rybí hřbety. Dva vozy sedmnáctky stály ve svých jámách se staženými sběrači a oslepenými okny a třetí ze zastřešení vyváděl řidič, který jednou, ze zvyku, zazvonil na nic, a zvuk se vznesl k železným krovům a dozněl.

„Komisař Hron,“ řekl Hron muži v zástěře. „Kriminální ústředna. Včera jsem telefonoval výpravčímu kvůli nočním výkazům.“

„Telefonoval.“ Muž si otřel ruce o hadr, který nepomohl. „Ledvina. Vedu knihy.“ Řekl to tak, jak by kostelník řekl, že se stará o hroby — bez vychloubání, jako člověk, který ví, kde každý leží. „Chcete tu noc ze sedmého na osmého. Šestadvacátého na sedmadvacátého?“

„Noc osmadvacátého,“ řekl Hron. „Do prvního.“

Ledvina kývl, jako by ta oprava byla drobná las-kavost, za níž je vděčný, a vedl ho dozadu mezi regály, kde byly průvodčovské výkazy uloženy v dlouhých plochých zásuvkách jako sazba v tiskárně, výnos každého vozu složený do vlastní obálky a každá obálka v rohu se služebním číslem průvodčího. Našel zásuvku. Našel tu noc. Položil výkazy na sklopený čtecí pultík pod jedinou lampu se zeleným stínidlem a ustoupil a Hron vytáhl brýle a zápisník a začal.

Pracoval, jak pracoval vždycky, totiž pomalu a dvakrát. První čtení bylo jen proto, aby viděl tvar věci. Linka 17, jízda kolem řeky, pozdní vozy: jednáctáctyřicítka od Národní, půljednová, jednová, půldruhá, dvojková a pak dlouhá mezera až k prvnímu rannímu vozu. Procházkově číslo — 1144 — na výkazech od půlnoci až po zatahovací jízdu. Procházka mu před čtyřmi dny vyprávěl o dvou cestujících, kteří mu utkvěli: o tichém starobyle oděném muži na nábřeží kolem půlnoci, jenž zaplatil mincí, která teď byla kuriozitou v plechovce od tabáku, a o mladším muži, později, jenž nastupoval na téže zastávce ve spěchu, s vyhrnutým límcem dobrého zimníku. Výpověď byla jedna věc. Hron neusvědčoval podle toho, na co se rozpomene unavený člověk. Výkaz byl věc druhá. Výkaz si nevpomínal; zaznamenával.

Druhé čtení provedl s tužkou.

Průvodčovský výkaz je domácí dokument. Není to seznam cestujících — tramvaj se neptá na

jméno —, ale jsou to hodiny s tržbou a hodiny dobrého průvodčího jsou poctivé, protože auditoři dráhy poctiví nejsou. Procházka si výkaz nalinkoval do vlastních úzkých sloupců: čas na každé konečné, průběžný součet jízdného, prodané jízdenky podle tříd. A na okraj, kde formulář dráhy nechával prázdnou kolonku na *poznámky*, Procházka, jenž byl ten druh člověka, který si věci zapisuje, zapsal věci.

Ve 23:51, k zastávce na nábřeží pod Smetanovým muzeem, tísnivou tužkou člověka, který píše na rozhoupané plošině: *cizí host — stříbrňák, neplatí?* A druhým, drobnějším písmem, či týměž písmem, jež zopatrnělo: *odevzdáno do pokladny*. Hron na těch slovech na okamžik zadržel palec. Nedovolil si je číst jako cokoli jiného než to, čím byla, totiž poznámkou průvodčího, že cestující zaplatil mincí, na niž nemohl nazpět, a že ji poctivě odevzdal, místo aby si rozdíl nechal. Tolar. Do vlastního zápisníku napsal: *půlnoční cestující — nábřeží 23:51 — nepravidelnost jízdného, stříbro — evidováno jako neztotožněno*, a slovo *neztotožněno* jednou, suše podtrhl a šel dál. Dávno se naučil, že jedinou obranou před věcí, kterou nedovedeš vysvětlit, je zapsat si přesně její velikost, a ani o vlas víc. Tolar byl fakt velký jako tolar. Tak jej zařadil.

Pak došel k jízdě, kvůli níž sem v plískanici přišel.

01:55. Půldruhý voz, podle vlastního výkazu opožděný, odjíždí z nábřežní konečné směrem k Újezdu a k mostu. Proti tomu, ve sloupci tržby, jediné jízdné druhé třídy; a na okraji Procházková

tužka: *mladý, naspěch, límec nahoru*. Jízdné byla papírová jízdenka, jedna z pásu, jaké dráha tiskla v sešitech po padesáti, a sériová čísla pásu šla za sebou a dráha porovnávala řadu sérií s prostřížením, jež do každé vykousl průvodčího strojek, a tak měla jízdenka, kterou Procházka prodal v 01:55, číslo, a to číslo bylo na výkazu, a to číslo — Hron je porovnal s lístkem papíru složeným vzadu ve vlastním zápisníku, s tím, který Bouda před dvěma dny přivezl od čistírny na Vinohradech, s prostříženou jízdenkou linky 17 nalezenou v podšívce šedého zimníku Viktora Reszka — to číslo bylo totéž.

Držel to obojí pod lampou, vyfotografovaný výkaz a skutečnou papírovou jízdenku v obálce, tak, jako člověk drží klíč a zámek, o nichž dlouho tušil, že k sobě patří, a necítil naprosto nic, podle čehož poznal, že na tom záleží. Jízdenka v kabátě syna mrtvého muže byla koupena ve voze 1144 linky 17 padesát pět minut po jedné ráno prvního března, na zastávce pod okny bytu, kde do hodiny bude Šimon Reszka držen pod vlastní koupelovou vodou, dokud nepřestane.

„Máte svého člověka,“ řekl Ledvina. Na výkaz se nepodíval. Sledoval Hronovi tvář, což byla věc, kterou Hron nerad nechával sledovat.

„Mám jízdenku,“ řekl Hron.

Zůstal ještě půl hodiny, protože nalézt to, pro co jste přišli, je nejnebezpečnější okamžik celého rána a on mu nedůvěřoval. Nechal Ledvinu vytáhnout audit prostřížení a ověřit sérii proti vlastnímu počtu dráhy, aby žádný obhájce nemohl pozdě-

ji tvrdit, že průvodčí číslo dopsal dodatečně, aby udělal radost policii. Nechal ho ověřit číslo 1144 proti služebnímu rozpisu, aby to byl Procházkův vůz a ničí jiný. A nechal si dvakrát přečíst časy na nábřežní konečné za celou tu noc, zatímco si je Hron zapisoval do čistého sloupce, protože jediný fakt není případ a případ je sled, a sled byl to, co ještě neměl celé.

Poděkoval muži, který pokrčil rameny, jako by ani na díky neměl drobné, a vyšel do plískanice, a sám se prázdnou sedmnáctkou svezl zpátky podél řeky, druhou třídou, platil své halěře průvodčímu, který ho neznal, a díval se, jak zelená voda šedne pod padajícím nečasem, a myslel, způsobem, který měl nejbliž k modlitbě, na časy.

Na ústředně klepaly radiátory a v místnosti to páchlo mokrou vlnou a laciným tabákem a Bouda mu připravil tabuli — širokou korkovou tabuli na stojanu, kterou mladší muži používali na fotografie a Hron na hodiny. Hron si svlékl kabát, který se kouřil, a pověsil ho na věšák, a stál před prázdným korkem s krabicí špendlíků a zápisníkem a začal stavět tu noc.

Stavěl ji nejprve tužkou, na dlouhém pruhu papíru, a připíchl ji teprve tehdy, když držela.

Večere o osmé — 23:30. Hosté podle vlastních výpovědí a podle svědectví leiky: čtrnáct u stolu, víno koluje, podivná postava v čele stolu, o níž všichni mluvili a kterou aparát nezachytil — to odložil, schválně, do prostoru u pravého okraje tabule

s jediným špendlíkem a bez čáry k čemukoli, jako se izoluje věc, kterou nesmíte vpustit do úvahy, aniž byste ji otrávil. *Hosté ven, hlavním schodištěm, do 23:40.* Kühnové výpověď, ta, na niž mohla poctivě přísahat: dolů předním schodištěm, kolem její lóže, do Pařížské a do drožek. Hlavní schodiště hlídáno. Hlavní schodiště čisté.

Mrtvá hodina. Napsal to a pod tím nechal mezeru, protože ta mezeru byla případ. Od půlnoci do druhé. Hodiny, v nichž poctivé ucho hluché ženy neslyšelo nic na schodišti, které by stejně slyšet nemohla, a služební dveře, k nimž nebyla obrácena, se samy na naolejovaných pantech otevřely a zavřely do dvorku vzadu.

Pak syn.

Viktor — služební schodiště — kolem 01:00. Vedle připíchl klíč: fotografii, kterou Bouda pořídil mezery na věšáku klíčů mrtvého muže, vybledlý štítek *mladý pán*, duplikát ke služebním dveřím, který se nikdy nevyměnil, protože otec, i otec, který syna vyškrtl od svého stolu, nemění zámek proti vlastní krvi až do toho posledního týdne, kdy to míní udělat, a pak zemře dřív. *Veronal ve večerním čaji — kolem půlnoci, vypito, věci umyty.* Vinohradský recept v jednom únoru vydán dvakrát. *Utonutí — kolem 02:00* — a sem připíchl Strossovu zprávu, podlitinu pod čelistí, popraskané cévky vynuceného ponoření, a nikoli pádu, suchou větu soudního lékaře, že muž byl *držen*. *Ven — služební schodiště — kolem 02:05.*

Ustoupil, podíval se na to a hned viděl, že to nesouhlasí, a byl rád, protože rekonstrukce, která

vyjde napoprvé, je příběh, a ne sled.

Tramvaj byla špatně.

Jestli Viktor přišel zadním schodištěm v jednu a sešel dolů pět minut po druhé, pak jízdenka, kterou mu Procházka prodal v 01:55 — *směrem ven, límec nahoru, ve spěchu* —, nemohla být tramvaj, na níž odjel. Muž, který je v 01:55 uvnitř bytu, nemůže v 01:55 kupovat jízdné na nábreží. Hron stál se špendlíkem v zubech a cítil to drobné čisté potěšení z přistížené chyby, což bylo jediné potěšení, které mu jeho práce spolehlivě dávala, a sundal pruh a udělal to znovu.

Byly dva způsoby, jak mohla jízdenka i tělo být obojí pravdivé, a jen jeden z nich přečkal hodinu přemýšlení.

První: že muž z 01:55 nebyl vůbec Viktor, nýbrž půlnoční muž, jenž se vrátil — tichý starobyle oděný cestující, projíždějící linkou u řeky mrtvou tmou z důvodů, které nikdo nedovedl udat. Hron se přinutil u téhle se zdržet, protože to byla ta pohodlná, ta, po níž by sáhl Pelc, ta, jež by dovolila, aby se podivná postava v čele stolu a podivná postava v noční tramvaji a závora zastrčená zevnitř složily dohromady v jediný záhadný uzel, který by mohl vyšetřující soudce rozhodnout a odložit. Zdržel se u ní. A nedržela. Procházkova vlastní tužka je rozdělila: půlnoční cestující platil stříbrem, žádná jízdenka, *nepravdivost jízdného, evidováno jako neztotožněno* — proti němu nebyla žádná sériová čísla pásu, protože žádný pás nebyl utržen; audit dráhy tam ukazoval mezeru v tržbě, minci v plechovce, ne jízdenku v jízdě. Cestující z 01:55

platil papírem, sériové číslo to a to, prostříženo, oauditováno, nalezeno v podšívce kabátu Viktora Reszka. Vozové knihy nevěděly o tváři ani jednoho z těch mužů, ale věděly, s lhosejnou jistotou podvojného účetnictví, že jeden jízdné nezaplatil a druhý zaplatil, a člověk neplatí dvakrát dvěma způsoby v jedné noci, a mince není jízdenka. Dva cestující. Záznamy nedovolily, aby z nich byl jeden.

Hron to napsal na pruh prostou tužkou, aby nebyl později v pokušení zapomenout, že to promyslel: *Půlnoční muž (stříbro, bez jízdenky) ≠ muž z 01:55 (jízdenka, série, Viktorův kabát). Dva cestující. Neslučovat.* Připíchl stříbrného muže zpátky do jeho izolace u pravého okraje, samotného, s jeho jediným špendlíkem a bez čáry.

Druhý způsob byl tedy ten pravý, a byla to věc šipek, nikoli náhody.

Viktor neodjel v 01:55. Přijel kolem ní.

Hron přestavěl pruh potřetí, a tentokrát to drželo, a jak to drželo, cítil, jak se případ usazuje do něj tak, jako se řeka usazuje do svého řečiště poté, co projel člun: *Viktor — nábřeží, linka 17, 01:55, směrem ven* — ale „směrem ven“ bylo slovo dráhy pro směr jízdy, ne pro mužovo poslání; vůz jedoucí ven k Újezdu míjel dveře mrtvého muže a služební dvorek o padesát kroků dál, a člověk ve spěchu s vyhrnutým límcem nejede až na konec linky, jede jednu zastávku a vystoupí vzadu u domu, do něhož chce vejít nepozorován. Jízdenka kladla Viktora na nábřeží pět minut před druhou — ne v jednu, jak Hron nejprve příliš úhledně hádal, nýbrž

později, mrtvá hodina o to užší a o to krutější. *Přijíždí 01:55. Po služebním schodišti nahoru do druhé. Dolů koupel, podlitina, držení muž, kolem druhé. Ven služebním schodištěm kolem 02:05.*

Bylo to těsnější než první návrh, a tudíž pravdivější, a stálo ho to věc, kterou mu první návrh dával zadarmo, totiž útěchu. Okno, v němž Viktor Reszke utopil svého otce, už nebyla volná hodina. Byla to čtvrt hodina po druhé, pevně sevřená na bližším konci prostříženou papírovou jízdenkou a na vzdáleném konci odhadem soudního lékaře, kdy se srdce pod vodou zastaví, a čtvrt hodina, to Hron věděl, je dlouhá doba na to držet starého omámeného muže pod vodou, a krátká doba na to ji vymluvit.

Připíchl nový pruh a stál a díval se na něj, a radiátory klepaly, a kdesi v chodbě běžel a ustal a zase běžel psací stroj.

„Děláte na tom, co jste přišel,“ řekl Bouda. Přinesl dvě sklenice čaje s lžičkou už v nich. „Je to on?“

„Je to on na nábřeží.“ Hron si vzal čaj a nenapil se. „Pět minut před druhou. S vyhrnutým límcem, platí za jízdenku, kterou si pak strčí do kapsy jako poctivý dojíždějící a zapomene na ni, tak jako člověk zapomene tu jedinou věc, která ho pověsí.“ Poklepal na prostříženou jízdenku v obálce, jak visela na svém špendlíku. „Procházkovi dva cestující nebyli nikdy jeden. Udělal jsem z nich dnes ráno na půl hodiny jednoho a knihy mi to vzaly zpátky. Napiš to do spisu, Karle — že jsem zkusil to snadné spojení a záznamy ho odmítly. Chytrý obhájce

ho zkusí taky, a já chci mít odpověď připravenou dřív než on.“

Bouda to napsal. V tom byl dobrý; nepotřeboval opatření chápat, aby je zaznamenal.

Dveře se otevřely bez zaklepání, což znamenalo Pelce, a byl to on. Vešel na teplo z radiátorů s kloboukem ještě na hlavě, jak nosíval klobouk uvnitř, aby naznačil, že je tu jen mimochodem, a četl tabuli Hronovi přes rameno se samozřejmostí člověka, který se rozhodl, co věc znamená, dřív, než se na ni podívá.

„Máte syna v tramvaji,“ řekl Pelc. „Dobře. Velmi dobře, Tobiáší. Teď posad'te syna do tramvaje a nechte starého pána, ať se odebere sám.“ Kývl k pravému okraji, k jedinému izolovanému špendlíku, ke stříbrnému muži a k prázdnému prostoru nad večeří, kam Hron tužkou vepsal postavu v čele stolu, kterou nikdo z nich nedovedl zařadit. „Vyšetřující soudce čte výpovědi hostů. Vyděšený bohatý Žid, který si koupil nějakou prokletou rudolfínskou tretku, který se ptá svého rabína, jestli člověk může odpozvat, koho pozval, který si zevnitř zastrčí vlastní dveře a jde pod vlastní vodu ve tmě — to se napíše samo. Sebevražda. Sebevražda vyděšeného muže. Vysvětlí vám to vaši závoru, což“ — usmál se bez zloby, což bylo horší — „vaše tramvaj ne.“

„Moje tramvaj nemusí vysvětlovat závoru,“ řekl Hron. „To Stross.“ Posunul jeden prst k poznámce soudního lékaře na tabuli, k té suché větě o podlitině pod čelistí a o zadržném dechu. „Člověk, který si bere život ve vaně, se nejdřív neuhodí pod

bradou a nepopraská si cévky vynuceného ponoření. Nedrží si vlastní tvář pod vodou čtvrt hodiny. Reszka nevezala voda, Augustine. Vzaly ho dvě ruce. Můžete to přes mou zprávu uzavřít jako sebevraždu, pokud soudce chce tenký spis, ale budete to uzavírat přes ruku lékaře, a jeho ruka je ta, která drží u soudního líčení.“

Pelc se na chvíli na poznámku zadíval. Nebyl to hloupý člověk, což byl s ním ten problém. „A závora,“ řekl. „Zastrčená zevnitř. Ten váš muž s rukama na hrdle — jak za sebou nechal dveře zastrčené závorou, jestli ne tím, že byl sám tím mrtvým?“ Nechal to viset, a měl pravdu, že to viselo, protože to viselo. „Dokud tohle nedokážete soudci říct, Tobiáši, máte syna v tramvaji a mrtvolu za závorou, kterou žádný živý člověk nemohl zastrčit, a nejúhlednější čára mezi těmi dvěma je ta, kterou jsem vám právě nakreslil. Rozmyslete si to.“ A odešel, nechal dveře otevřené, které Bouda vstal a zavřel.

Hron pak vypil ten čaj, studený, protože si to drobné potrestání zasloužil.

Měl Viktora u řeky v mrtvou hodinu. Měl prostředek ve vinohradské lékárně, motiv v zadní místnosti Louvru, chybějící klíč na věšáku popsaném inkoustem mrtvého muže. Měl dvě ruce soudního lékaře. Co neměl — co stálo na tabuli jako čisté bílé místo pod slovem *závora*, ta jediná mezera, do níž může muž s dobrým advokátem vlít celý svůj život — bylo, jak muž na chodbě zatáhne zástrčku, o níž každé oko, jež stálo v těch dveřích koupelny, přísahá, že byla zastrčena ze-

vnitř. Postavte muže na místo činu a máte podezření. Ukažte, že se dveře nemohly zamknout samy, a máte muže. To první Hron měl. To druhé potřeboval, a to druhé nebylo v žádné vozové knize.

Vzal tužku a napsal, dole na tabuli, kde bylo bílé místo, tím plochým hůlkovým písmem, jehož užíval pro věc, kterou hodlal udělat příště, slova, jež byla méně závěrem než pokynem sobě samému na ráno: *Závora. Jak.* Pak ustoupil ještě jednou k celku, k večeri a k mrtvé hodině a ke dvěma schodištím a ke dvěma šipkám teď správně nakresleným, k lidské noci toho všeho rozprostřeně neprodyšně podél řeky od jedenácté do druhé — a u pravého okraje, samotný, stříbrný muž s mincí z ražebny mrtvého císaře, jenž jede tramvají nikam na žádnou jízdenku, přítomný v knihách jen jako absence, kterou auditoři poctivě zaznamenali červeně, *nepravidelnost jízdného, neztotožněno.*

Dva muži jeli té noci sedmnáctkou podél řeky, napsal dolů na tabuli a dvakrát to podtrhl. Jednoho pověsit umím. A druhého nedovedu najít.

Stál a díval se na ten druhý řádek dlouho, dokud okno nepřešlo ze šedi do modři časného soumraku a déšť se sněhem se nezměnil v tenký déšť o sklo, a Bouda, který se naučil, kdy věc nechat na pokoji, nakonec sáhl kolem něj a zhasl lampu.

17. Falešné rozuzlení

PŘES NOC SE DALA DO POŘÁDNÉ OBLEVY A ústředna na Bartolomějské nasákla tím pachem, jaký na sebe pokaždé brala, když se počasí obracelo — mokrý kámen, horký prach z radiátorů, nasládlý smrad koksu, jenž se páčil v kotli ve sklepech, a pod tím vším ten pach studené kávy, studeného tabáku a studeného inkoustu mužů, kteří byli v jedné budově příliš dlouho. Hron přišel po schodech o půl deváté s ranními novinami nepřečtenými pod paží a s noční knihou z Procházkovy vozovny v aktovce, dva odlišení cestující byli konečně přibiti, nábrežní časosled uzavřen tak těsně, jak jen rok 1934 dovolil uzavřít, a měl v úmyslu strávit celý den na závoře a na ničem než na závoře. Došel až na podestu druhého patra. Tam na něho čekal Bouda, u okna hledícího dolů do temné studny dvora, a Bouda měl tvář mladého muže, který byl vyslán doručit zlou zprávu a rozhodl se doručit ji vstoje.

„Pelc je u rady,“ řekl Bouda. „Od osmi. A v čtvrt na devět přešel od soudu soudce — Lederer, ne ten mladý. Poslali pro spis.“

„Pro který spis.“

„Pro náš. Pro Reszkeho.“ Bouda ztišil hlas, ač na schodišti nikdo nebyl. „Pelc tam mluví o prstenu. A o té večeri. O tom německém hostu.“ Odml-

čel se. „Říká tomu sebevražda, pane komisaři. Sebevražda.“

Hron chvíli postál na podestě, šedé rovné světlo od řeky padalo oknem dovnitř. Dole ve dvoře oplachoval strážník dlažbu, voda stékala černá ke kanálu a její zvuk se nesl nahoru, slabý a nepřetržitý, ta jediná obyčejná věc. Potom vešel.

Radova kancelář byla největší v budově a nejstudenější, neboť rada věřil, že teplo dělá z mužů změkčilce, a toho rána v ní seděli pohromadě tři muži, které by si Hron přál najít sedět spolu ze všech nejméně. Rada Kreutz za psacím stolem, šedivý a hranatý a unavený, muž blízko konce své služby, který si nade vše přál spisy, jež se zavírají. Vyšetřující soudce Lederer v dobrém křesle u okna, hubený přesný šedesátník s brýlemi bez obrouček a se suchým papírovým způsobem vyšetřujícího soudcovství, mužů, kteří v této zemi řídili formální vyšetřování a jimž policie nakonec sloužila. A inspektor Augustin Pelc, vestoje — Pelc stával vždy, poblíž sedícího nadřízeného, aby nadřízený musel vzhlížet — Pelc už s kabátem na sobě, jako by tím říkal, že je tu jen na skok, že jen tak náhodou nese v kapse řešení obtížného případu a napadlo ho, že je tu cestou k něčemu většímu nechá ležet.

„Hrone,“ řekl Kreutz. „Sedněte si. Mluvili jsme o vašem starožitníkovi.“

„Můj starožitník je vražda,“ řekl Hron, usedl a položil si klobouk na koleno. „Stross to podepsal před týdnem. Násilné utopení, způsob smrti vraž-

da, těmito slovy, aby nikdo nemohl předstírat, že nechal otevřené dveře.“ Nehleděl při tom obzvlášť na nikoho. „Mám to tady, jestli to soudce nečetl.“

„Četl jsem to.“ Ledererův hlas byl mírný, neuspěchaný, hlas muže, který přečetl velmi mnoho protokolů a poznal, že žádný z nich nikdy nebyl tak docela posledním slovem. „Četl jsem to celé, komisaři. V tom právě vězí potíže. Přečetl jsem toho velmi mnoho, a čím víc čtu, tím méně z toho, jak zjišťuji, mohu předložit soudu, aniž to obhájce za jedno odpoledne rozebere.“ Sundal si brýle bez obrouček, podržel je proti světlu od okna a podíval se skrze ně, nikoli na Hrona. „Inspektor Pelc nám dnes ráno položil otázku, na niž, přiznávám, neumím odpovědět, a já doufal, dřív než nechám váš spis dál stát úřad peníze, které nemá, že byste mi na ni odpověděl vy.“

„Tak ji položte.“

Byl to Pelc, kdo odpověděl. Pelc, jak Hron viděl, čekal po celou délku té výměny tak, jako čeká muž u karetního stolu s kartou, kterou má jistou, a sleduje, jak ostatní vyhazují své malé.

„Jak zamkl ty dveře, Hrone?“ Pelc to řekl skoro mírně, což byl u Pelce ten nejnebezpečnější rejstřík. „Máte syna s dluhem. Dobře. Syna s klíčem od zadního schodiště. Lépe. Syna s veronalem v kapse a s tramvajovým lístkem v kabátě. Velmi dobře — odvedl jste dobrou práci, nikdo neříká opak, vy i váš strážmistr jste schodili pěkných pár kamenů. A na konci toho všeho máte muže utopeného za železnou závorou pravdivě zaraženou zevnitř dveří, v místnosti s jinovatkou na skle neporušenou, a

soudci nedovedete povědět, jak se ten váš syn dostal ven a nechal to za sebou zavřené na závoru. Jedenáct dní. Nedovedete mu to povědět.“ Nechal to ležet. „Já ano.“

„Tak mu to povězte,“ řekl Hron.

„Zavřel se na ni sám.“ Pelc rozhodil rukama, kouzelník ukazující prázdné dlaně. „Šimon Reszke. Starý muž, osmašedesát, churavý — Strossova vlastní slova, *jeho zdraví nebylo dobré* — který strávil poslední měsíc, podle všeho, co jste sám sebral, vyděšen napůl k smrti. Koupil si jakousi prokletou rudolfínskou cetku a vsugeroval si, že mu k jeho stolu přivedla *cosi*. Čtrnáct jich pozval a patnáct jich usedlo; máte to ve svých vlastních výpovědích, Hrone, každý z vašich svědků odpřisáhne na muže v čele stolu, který není na žádné fotografii, který mluvil němčinou jako z hrobu, který vyděsil muže, jenž se nebál žádné živé duše. Takový muž — starý, nemocný, pijící, vyděšený z věci, o níž věřil, že si přišla pro jeho účty — pustí si uprostřed noci vanu, zavře se na závoru proti tomu, o čem si myslí, že stoupá po schodech, a jde pod hladinu vlastní rukou. Závora zaražená zevnitř, protože ji tam zarazil on. Zamčená místnost, protože ji zamkl on. A váš patnáctý host“ — Pelcova ústa se pohnula — „není pro kriminální policii vůbec žádnou hádankou. Je důvodem, proč se nemocný stařec utopil. Je tím motivem. Honil jste vraha po Praze jedenáct dní, a mrtvý si to udělal sám ze strachu, a jediná záhada je ta, o níž i váš rabín říká, že ji nikdy nerozluštíte, tak proč“ — teď ke Kreutzovi, k Led-

rovi, otevíraje to celé místnosti — „proč mu platíme za to, aby ji luštil?“

Radiátor tikal. Venku na chodbě někde naskočil psací stroj a zase ustal. Lederer si znovu nasadil brýle a sepal hubené ruce na spise a Kreutz se díval z okna, a Hron pochopil, s tou zvláštní studenou jasností, jaká k němu při této práci občas přicházela jako chlad od Strossova stolu, že věc byla už zpola rozhodnuta dřív, než přišel po schodech nahoru. Pochopil také — a to bylo to horší, ta část, kterou si odnese zase dolů — proč.

Protože to bylo krásné. Seděl velmi tiše a dovolil si pocítit, jak je to krásné. Příběh, který Pelc vystavěl, byl jediný, jaký za jedenáct dní slyšel a jenž zavíral všechny dveře naráz. Vzal zamčenou místnost — ten jediný fakt, jenž obstál ve tmě Strossovy předsíně a nehodlal ulehnout — a rozpustil ho: muž se zavřel na závoru, samozřejmě že zavřel, jen poslední vyděšený čin starého člověka. Vzal mrtvou hodinu a tu studenou neohřátou vodu, kterou si žádný živý muž sám nepouští, a učinil i je laskavými: vyděšený muž si v hodinách po půlnoci pustí studenou vodu, sedne si do ní, nechá říční chlad vlastní smrti, ať mu vystoupí vstříc. A vzal tu věc, před jejíž záměnou ho rabín varoval — patnáctý rádek nestárnoucím inkoustem, tolar v průvodčího plechovce, otisk palce, který se neshodoval s žádnou živou rukou — a neponechal ji jako průvan pode dveřmi. Zapřáhl ji do práce. Učinil z nepoznatelného *příčinu* poznatelného, dal mu místo ve spise, větu, kterou soudce mohl napsat. *Zesnulý v stavu nervového rozrušení následkem nabytí předmětu,*

ježž pokládal za nadpřirozené povahy, vlastní rukou— A spis by se zavřel, a žádný muž by neviset, a průvan pode dveřmi by byl konečně, po jedenácti dnech, vysvětlen.

Toužil po tom. Seděl v té studené kanceláři a cítil, jak se v něm ta touha hýbe jako slivovice, kterou pil a netěšil se z ní, klesající dolů teplá a falešná. Založit tu lež a sejít dolů do oblevy a už nikdy nepřiložit rameno k zavřeným dveřím. Rabín řekl *nerozlušíte, kdo seděl v čele jeho stolu*. Tady byla cesta, jak to nikdy nemuset — cesta, jak vzít tu jedinou věc, již nedokázal unést, totiž že některé věci přicházejí, aniž jsou přivolány, a nelze je poslat pryč, tu věc, jež žila v sestřině bytě na Vinohradech a kreslila nohy obrácené naopak, a vložit ji do paragrafu ohledací zprávy a být jí zbaven. Stačilo nic neříct.

„Vysvětluje to všechno,“ řekl Lederer tiše, pozoruje ho. Nebyla v tom zloba. Bylo to skoro nabídnutí. „Vidíte, že to vysvětluje všechno, komisaři. Neříkám, že to miluji. Říkám, že to mohu podepsat a soud to přijme a rodina bude ušetřena procesu a úřad bude ušetřen žaloby, kterou by snadno mohl prohrát. Vystavěl jste proti synovi pěkný případ. Přečetl jsem každou jeho stránku. A ztroskotává na zavřených dveřích, a inspektor Pelc mi ukázal dveře, které se zavírají samy. Co chcete, abych učinil?“

Hron odpovídal dlouho. Hleděl, nikoli na Lederera, nýbrž na spis na stole mezi nimi — žlutavé desky, tkanici, strojem psaný protokol, který neviděl, ale znal zpaměti, *způsob smrti: vražda, nikoli*

vlastní rukou, těmito slovy. Stross to napsal takhle úmyslně, před jedenácti dny, otíraje si ruce prst po prstu, *vezměte to jako dar, on to bude nenávidět.* Stross to věděl. Stross, který si neuzurpoval ani palec chodby za vlastním stolem, který vám řekl jen to, co mu pověděli mrtví, a skrze nějž tedy mrtví nelhali — Stross viděl toto ráno scházet po schodech k němu o jedenáct dní dřív a přibil přes ty dveře tu jedinou desku, kterou žádný příběh, jakkoli krásný, nedovede vyrvat.

„Dvojí to zapovídá,“ řekl Hron. Řekl to ploše, tak jako Stross čítal z křídy. „A to dvojí není moje. Je to tělovo, a tělo se nestará o to, co se hodí.“

„Pokračujte,“ řekl Kreutz, neboť Kreutz, ať byl jinak čímkoli, byl starý policista, a starý policista si nemůže pomoci a chce tu pravou věc, i když hlasuje pro tu snadnou.

„Podlitiny.“ Hron přece jen vytáhl protokol z aktovky, položil jej na stůl a neotevřel. „Pod čelistí, po obou stranách, velikosti palců. Přes ramena, hrana dlaně a váha těla. Stross postaví u kteréhokolí soudu v této republice a poví, co jsou. Jsou to stopy muže drženého pod hladinou. Muž, který se utopí sám, si nepohmoždí vlastní čelist, aby si udržel vlastní bradu nahoře; netiskne si vlastní ramena pod vodu vlastní vahou shora. Mrtví se neudrží pod hladinou sami, soudce. Stross hledal rok, kdy by mohli. Ten nepřišel.“ Nechal to dosednout, jeden plochý úder. „A ta voda. Napuštěná studená a nikdy neohřátá, žádné mýdlo, žádné oleje, v bytě plném mýdel zámožného muže. Vyděšený stařec si v hodinách po půlnoci napustí horkou

koupel, pustí-li si vůbec jakou, pro útěchu z ní, proti říčnímu chladu jdoucímu sklem. Studenou si nenapustí. *Někdo* tu vodu napustil — někdo, komu bylo lhostejné, zda je teplá, protože muž, jemuž byla určena, ji neměl cítit. Můžete celý Pelcův příběh pověsit na nervy mrtvého muže“ — nepodíval se na Pelce — „ale ty dva palce a tu studenou vodu na ně pověsit nemůžete. Vyděšený muž může zavřít dveře na závoru. Vyděšený muž si nedovede pohmoždit spodek vlastní čelisti tím tlakem, který ho dostal pod hladinu. Tělo je důrazné. Já to nenapsal. Netroufl bych si.“

V kanceláři bylo ticho. Hadice ve dvoře ustala; strážník dokončil dlažbu a šel dovnitř. Lederer vzal protokol, který Hron položil, otevřel jej, pomalu, na stránku, již Hron znal, a četl ji znovu, tu stránku, kterou už přečetl, a jeho hubený prst sjížděl po strojem psaných řádcích a zastavil se tam, kde Hron věděl, že se zastaví, u věty, již tam Stross postavil jako muž ukládající kámen napříč přes hrob. *Není sebevražda*. Není sebevražda. Těmito slovy, aby nikdo nemohl předstírat, že nechal dveře.

„Napsal to tam,“ řekl Lederer, napůl k sobě.

„Napsal to tam před jedenácti dny,“ řekl Hron, „pro dnešní ráno. Je to lepší policista než kdokoli z nás a nikdy v životě nenesl služební pistoli.“

Pelc se nepohnul, ale cosi z něho vyprchalo, karta, jíž si byl tak jist, že ji obrátí, aby zjistil, že je to přece jen ta nižší ze dvou. Vzpamatoval se rychle; vždycky se vzpamatoval. „Pak se váš syn pořád nemohl dostat ven ze zavřené místnosti,“ řekl. „Strhl jste jediné dveře, které se otvíraly. Jste tam,

kde jste začal, Hrone, jenže teď bez příběhu vůbec, namísto se špatným. Můj aspoň ten spis zavíral.“

„Můj jej zavře pravdivě, nebo vůbec ne,“ řekl Hron. „Raději podám soudci otevřený spis než čistou lež. Otevřený spis je poctivý v tom, co neví. Čistá lež předstírá, že ví tu jedinou věc—“ zarazil se, protože byl na pokraji říci *tu jedinou věc, kterou žádný muž vědět nemůže*, a to bylo blíž jeho vlastní ráně, než hodlal v této místnosti dojít. Nechal větu klesnout nedokončenou, tak jako nechával klesat žal, tu tramvaj, do níž stále nenastupoval. „Čistá lež,“ řekl místo toho, „je horší zločin než ten, za jehož řešení jsme placeni. Usvědčuje mrtvého muže z jeho vlastní vraždy, aby ten živý mohl sejít po schodech. Nepodepíšu to. Nedopustím, aby pod to šlo Strossovo jméno. A podepíše-li to soudce beze mě, podepisuje to pod protokolem, který prostou češtinou říká, že to nemůže být pravda, a bude s tím žít, a časem i ten syn, který nám vyklouzl, protože jsme byli příliš unaveni, než abychom našli ty dveře.“

Byla to delší řeč, než jakou Hron pronesl za rok, a stála ho to, a opřel se z ní lehce zadýchaný a chabě zahanbený, tak jako se tichý muž stydí, že zvýšil hlas. Radiátor tikal. Lederer zavřel spis.

„Jak dlouho,“ řekl soudce.

„Tři dny.“ Hron měl to číslo připravené; měl je připravené, už když šel po schodech nahoru, tak jako měl připravené všechny své malé jistoty, aby mu je nikdo nemohl vzít. „Dejte mi do pátku. Ukážu vám, jak byla závora zaražena z chodby —

je na to způsob, vždycky je nějaký způsob, lidská ruka, a ne přízračná.“ Nebyl tak blízko, jak řekl; měl rýhu na hraně dveří a vlákno a tvar jisté věci v hlavě, nic víc. Řekl to přesto, protože tři dny byly to jediné v té místnosti, co stálo za boj. „A prolomím synovo alibi pro tu mrtvou hodinu, kterou by Pelcova sebevražda nechala stát navždy. Tři dny, soudce. Nebudu-li mít v pátek nic, podepište si, co chcete. Ale nepřipojíte své jméno ke lži, dokud mám ještě jednu pravou věc na cestě.“

Lederer se na něho dlouho díval skrze brýle bez obrouček, suchá papírová tvář nedávajíc nic, a pak pohlédl na protokol, jež stále držel v ruce, *není sebevražda*, a pak na Kreutze, jenž neřekl nic, což u Kreutze byl souhlas.

„Pátek,“ řekl Lederer. „Konec dne. Mám velmi mnoho spisů, komisaři, a jen úřední peníze na jejich vedení, a tento nemiluji — je v něm příliš mnoho, co nemohu předložit soudu, a něco z toho“ — nepatrné zaváhání, jediná známka, že i soudce Československé republiky přečetl čtrnáct výpovědí o muži, který není na žádné fotografii, a na půl vteřiny pocítil ten průvan — „něco z toho bych nejraději nepředkládal soudu vůbec. Ale o těch palcích máte pravdu. Vyděšený muž si nepohmoždí vlastní čelist. Přineste mi ty dveře a přineste mi tu hodinu, do pátku.“ Sebral spis a vstal, a slyšení bylo u konce tak, jako bylo u konce Schückovo, vlídně, tím, že muž povstal. „Nepřinášejte mi patnáctého hosta. Ať je čímkoli, není pro soud této republiky, a nestrpím ho ve svém spise.“

„Ne,“ řekl Hron. „Není pro žádný soud. Neměl jsem v úmyslu ho přinést.“

Sešel po schodech s Ledererem před sebou a Kreutzem za sebou, a na podestě druhého patra, u okna, kde toho rána stál Bouda, zařadil krok vedle něho Pelc. Soudce šel dál dolů k soudům a rada zabočil ke své vlastní kanceláři, a na okamžik byli na podestě v rovném světle od řeky jen oni dva, inspektor a vrchní komisař, sokové patnácti let, a Hron se obrnil proti té malé krutosti, kterou Pelc rád nechával muži na cestu, proti chodbové jehle, proti věci řečené pro potěšení z jejího zvuku.

Nepřišla. Pelc stál u okna pořád v kabátě a hleděl dolů do dvora, kde dlažba osychala v tmavých plochách, a když promluvil, nebylo to oním mírným nebezpečným rejstříkem ani rejstříkem chodbovým, nýbrž jakýmsi třetím hlasem, který od něho Hron dosud neslyšel a už neuslyší.

„Chcete, aby to byla vražda, protože ta druhá věc vás děsí, Hrone.“ Pelc to řekl tiše, nedívaje se na něho, sleduje, jak voda osychá. „To je to celé, vespod. Obléknete to do svých palců a do studené vody a do svého *nepodepíšu lež* — a o těch palcích máte pravdu, ty palce vám přiznám, vždycky jste byl ten lepší technik — ale vespod je to jen tohle. Muž, který skočí, protože ho napočítal duch — to nesnesete. Sedíte tam nahoře se svými výpověďmi o muži, který není na žádné fotografii, a vám se to dostává dovnitř, a nemůžete to mít, a tak byste raději, ať je to syn s klíčem. Syn s klíčem, kterého

můžete zatknout. Syn s klíčem, kterého můžete dát do cely a před soud a do čistého konce. Tu druhou věc nemůžete dát nikam, a tak nemůže být pravda. To je celé vaše vyznání, vrchní komisaři. Všechno lze učinit obyčejným.“ Konečně se odvrátil od okna a podíval se na Hrona, a v tom pohledu nebyla zloba, což bylo ze všeho nejpodivnější. „Většinu věcí lze. Snad. Doufám, pro vaše dobro. Máte víc důvodů než kdo jiný, abyste to potřeboval.“

A sešel po schodech, neuspěchaně, kroky rovnoměrné na kameni, muž, který prohrál ranní spor a na cestě z něho řekl tu jedinou docela poctivou věc, již za celou délku té záležitosti řekne — a to nejhorší na tom, pomyslel si Hron, stoje teď sám na podestě s osychající dlažbou dole a s oblevou crčící okapy a s pachem koksu a mokrého kamene stoupajícím studnou budovy, to nejhorší na tom bylo, že Pelc měl zpola pravdu. Potřeboval to. Potřeboval, aby svět byl místem, kde věci lze učinit obyčejnými, potreboval to tak, jako jiní muži potřebují Boha, protože tou druhou možností byl byt na Vinohradech, kde dívka, jež za pět let neřekla celou větu, kreslila nohy obrácené naopak, a zima, jež obkroužila město a vrátila se, a tramvaj, do níž stále nenastupoval. Pelc položil jeden prst přesně na tohle, na ránu pod práci, a měl pravdu.

A zbytek toho — ta část, kterou Pelc neznal, ta část, kvůli níž se celé obvinění zhroutilo, i když dosedlo pravdivě — zbytek toho byl, že ten syn *měl* klíč. At' pod jeho odmítnutím seděl jakýkoli strach, Strossovy palce nelhaly a studená voda

nelhala, a kdesi v tomto městě měl muž jménem Viktor Reszke duplikát od služebního schodiště, štítek *mladý pán* vybledlým inkoustem, a dal si během jediného února dvakrát vydat předpis na veronal, a jel tramvají podél nábřeží v mrtvou hodinu proti alibi, jež tvrdilo, že spí. Pelc měl zpola pravdu v tom, proč to Hron chce. Zcela se mýlil v tom, že to chtění z toho dělá lež. Strach byl skutečný a vražda byla také skutečná, a slabší muž, anebo unavenější, by nechal to první, ať ho přesvědčí, aby upustil od druhého.

Měl tři dny. Nasadil si klobouk. Sešel po schodech dolů do oblevy, aby našel ty dveře.

18. Uprchlice

PŘIVEDLI JI DŘÍV, NEŽ HRON STAČIL DORAZIT na ústřednu, a měl v tom prsty Pelc, a Pelc si přál, aby se to vědělo.

Potkal Hrona na chodbě a tu novinu před něj natáhl jako zatykač. „Ta cizinka,“ řekl Pelc. „Ta, o které mluví hokynář z Maiselovy už od prvního týdne. Bydlí tři domy od postranní uličky. Němka. Přišla na podzim bez pořádných papírů a se jménem, které nikdo neumí napsat.“ Měl palce zaseknuté za vestou, jak stával, když věřil, že se počasí konečně obrátilo jeho směrem. „Viděli ji na nábřeží. Ševcův kluk. Tě noci.“

„Které noci,“ řekl Hron.

„Jak to myslíš které noci. Tě noci.“

„Bylo jich několik. Obvykle bývá.“ Hron pověsil klobouk na věšák. Kabát si nesvlékl. „Kde je.“

„Ve čtyřce. Posadil jsem k ní Slavíka.“ Pelcův hlas klesl do důvěrného rejstříku, kterého užíval, když chtěl být zaslechnut. „Říkám ti, Tobiáší, voní to správně. Cizinka, která má důvod bát se policie, tři domy od uličky, kterou vrah použil — tvojí vlastní uličky, tvého zadního schodiště, z něhož sis udělal takové muzeum. Ten dům zná. Tihle lidé, když sem přijdou, berou práci, kde se dá, posluha, hlídání dětí — chodila těmi služebními dveřmi

sem a tam. A má na to povahu. Slavík říká, že se třese od chvíle, co si k ní sedl.“

„Žena se třese,“ řekl Hron, „když si k ní sedne policista, pro kterého neposlala, a neřekne proč. Ten třes ti neřekne nic, leda že se naučila, k čemu je uniforma. Tam, odkud přišla, tu lekci vtloukali důkladně.“ Udržoval hlas v rovině, což byla u Pelce jediná účinná kázeň. „Promluvím s ní. Sám.“

„Je to společný—“

„Augustine.“ Vyslovil to jméno tiše. „Vzbudil jsi ji, prohnal jsi ji ulicemi Josefova, kde teď každé okno zná její tvář, a dal jsi chodbě historku, kterou má ráda. Jestli se z ní vyklube nic — a vyklube, protože muž, kterého hledáme, má klíč a kabát a tramvajový lístek a jméno, které mu dal jeho otec — pak jsi dnes ráno namířil vyděšené město na vyděšenou ženu kvůli barvě jejího strachu. To nechci mít ve spisu pod oběma našimi jmény. Nech mě s ní mluvit o samotě.“

Pelcovi zacukalo v čelisti. Ale ta úhledná soudcova sebevražda se mu před třemi dny pod Hronem zhroutila, před svědky, a Pelce viděli stát příliš blízko, když padla; teď neměl nazbyt, aby ho promrhal na Hrona. Ustoupil ode dveří čtyřky s výrazem muže, který ustupuje v malém, aby si později vzal větší.

„Tvoje svědomí,“ řekl Pelc. „Pamatuju si, čím to bylo.“

„Já taky,“ řekl Hron a vešel.

Nebyla tím, co z ní chodba udělala. Chodba z ní udělala fúrii, cizotu, ženu, která zná služební dveře; co sedělo v křesle u studeného radiátoru, byla osoba snad třicetiletá v dobrém šedém kabátě, na manžetách už ošlapaném do lesku, s rukavicemi jednou přeloženými a sevřenými v obou dlaních v klíně, jako by to byla poslední teplá věc, kterou vlastní. Na stole před ní, srovnané s hranou s instinktem člověka, jenž se naučil, že papíry musí být vždy připravené a vždy úhledné, ležely její doklady: německý pas s orlicí, československé povolení k pobytu, papír od uprchlického výboru, papír z lidové kuchyně v Dušní s razítkem. Rozložila si je sama. Nikdo ji o to nepožádal. Rozložila je tak, jako hluchá domovnice vyložila vinu na stůl dřív, než pro ni kdokoli sáhl — připravenost jako jistý druh ucuknutí.

Hron se posadil naproti ní a na papíry se nepodíval.

„Slečno Brandeisová,“ řekl. „Já jsem Hron. Je mi líto, že vás sem přivedli tak brzy a řekli vám tak málo. To bylo špatně udělané a neudělal jsem to já.“ Řekl to česky, pomalu, a pak, protože její oči zalétly k jeho ústům, aby četly tvar slov, jimiž si nebyla jista, řekl další větu německy, prostě, tou tvrdou hranatou pražskou němčinou, kterou mluvili lidé jeho matky: *„Sie sind hier kein Verdächtiger. Ich muss nur ein paar Fragen stellen, dann können Sie gehen.“* Nejste tu podezřelá. Mám jen pár otázek, a pak můžete jít.

Tě poslední části nevěřila. Díval se, jak jí nevěří. At' se svému strachu naučila kdekoli, a pak mů-

žete jít tam říkali lidem, kteří nešli.

„Moje čeština není dobrá,“ řekla, česky, s bolestnou přesností člověka, který se rozhodl, že řeč státu je dluh, jež zaplatí, i když ho to stojí. „Učím se. Učím se ji od dětí ve výboru, smějí se, je to dobré, to smání.“ Malý pokus o úsměv, který v té místnosti nepřežil. „Mám papíry. Všechno je v pořádku. Pobyt je do června. Hlásím se na komisařství každý měsíc, čtrnáctého, dnes je čtrnáctého, měla jsem jít odpoledne, nezmeškala jsem ani jednou—“ Slova přicházela rychleji, větná stavba se rozpadala, němčina se tlačila zesponu pod češtinu, jako se tlačila pod Reszkeho krásný drobný rukopis. „Prosím. Jestli je něco špatně s razítkem, dám to do pořádku, půjdu, kam řeknete—“

„S vašim razítkem není nic špatně.“ Řekl to pevně, aby ten pád zastavil. „Na vaše razítko jsem se nedíval. O vaše razítko mi nejde. Slečno Brandeisová, podívejte se na mě.“ Podívala se. „Nejsem z cizineckého. Nikoho nikam neposílám. Jsem od vražd. V téhle čtvrti byl zavražděn muž. Starý člověk, obchodník s knihami, na nábřeží — ten vysoký dům na rohu uličky blízko místa, kde bydlíte. Šimon Reszke. Jistě jste o tom slyšela.“

Něco se jí změnilo v tváři — ne vina; opak viny; jakýsi zármutek přicházející tam, kde byla hrůza. „Ten starý pán od knih,“ řekla. „Ano. Slyšela jsem. Výbor — dával výboru. Nám. Pro lidi, kteří přicházejí. Říkali jeho jméno na schůzi, potom, že — že budou peníze, pro nové, od mrtvého, kterého nikdo z nás neznal.“ Oči se jí zalily a nedala jim přetéct; i tomu se zjevně naučila. „Je mi líto. Pomáhal

lidem jako já a já nikdy nepoznala jeho tvář. A teď si myslíte—“ Zarazila se. Pochopení jí projelo jako chlad stoupající po schodech. „Myslíte si to, protože jsem blízko, protože jsem odtamtud a protože se vás bojím.“ Řekla to ploše, teď německy, příliš unavená, než aby o to s češtinou bojovala. „*Weil ich Deutsche bin und Angst habe.*“ Protože jsem Němka a mám strach.

„Řekněte mi, kde jste byla,“ řekl Hron, „v noci z osmadvacátého února na prvního března. Ne proto, že bych si myslel, že jste zabila starého antikváře. Proto, že když zapíšu, kde jste byla, pak vás nikdo — ani ten muž na chodbě, ani ten příští — nebude moct dát do jedné místnosti s tímhle. Váš strach je věc pravdivá a mně k ničemu. Váš večer použít umím. Dejte mi svůj večer.“

Tomu rozuměla. Viděl, jak tomu rozumí — že jí nabízí jediné útočiště, které může policejní spis dát člověku, jako je ona, totiž být zapsána někam neškodně a nudně. Nadechla se a dala mu svůj večer, a byl, jako ty pravdivé vždycky bývají, plný drobného určitého počasí.

Osmadvacátý byla středa. Ve středu pomáhala v lidové kuchyni v Dušní, ve sklepě pod místnostmi výboru, od pěti do chvíle, kdy umyli poslední hrnec, což za studené noci s frontou až za roh bylo po deváté. Byla tam jistá paní Klausnerová, která to vedla a potvrdí mu to; byl tam chlapec, Pavel, který nosil chleba; čtyřicet, padesát nasycených lidí, někteří chodili každou středu a poznali by ji. Po deváté domů nešla, protože ve středu také zasedal výbor — ten malý výbor, šest lidí, který umi-

st'oval nově příchozí a hádal se o peníze — a toho večera zasedali v místnosti nad kuchyní až dlouho do noci, protože ten týden přijela z Drážďan rodina, muž, jeho žena a tři děti a tchyně, a nebylo je kam dát, a výbor zůstal přes půlnoc, než pro babičku našel pokoj a lůžko. Vyjmenovala těch šest. Vyjmenovala drážďanskou rodinu. Domů šla, řekla, ke druhé hodině ranní, s paní Perlmutterovou, která bydlela ve stejném domě a bylo jí šedesát a sama nešla, a rozloučily se na schodech, a ona vyšla nahoru do svého pokoje pod střechou a spala špatně, protože prochladla a už se nezahřála.

„A po druhé,“ řekl Hron. „Když jste byla ve svém pokoji. Šla jste ještě ven.“

„Ven?“ Ta představa ji jako by zmátla. „Kam bych šla ven? Byl březen, byla půlnoc, jsem žena sama ve městě, které není mé. Já nechodím ven. Ležím a poslouchám dům a čekám na ráno. To dělám tady v noci. Dělán to každou noc od října.“ Řekla to bez sebelítosti, jako popis podnebí. „Poslouchám dům.“

Hron položil tužku.

Tady to bylo. Nešel to hledat; přestal to hledat před třemi dny, protože případ byl uzavřen a zbývala jen zamčená místnost a prolomení jediného alibi, a muž, který hledá příliš usilovně, najde to, co si přeje. Ale za třicet let se naučil držet jedno ucho otevřené na hluché straně své vlastní pozornosti, a ta věta vešla tudy. *Poslouchám dům*. Žena, která každou noc ležela vzhůru a poslouchala budovu, protože noc byla jediný nepřítel, kterého ještě slyšela přicházet.

„Slečno Brandeisová,“ řekl, a teď byl opatrný, velmi opatrný, aby se neopřel o nic, aby před ní nepostavil žádný tvar, který by její vděčnost vyplnila. „Co dům říká. V noci. Ležíte v něm vzhůru od října. Znáte jeho zvuky.“

Nechápala, proč to chce, a přesně to chtěl, aby nechápala. Trochu pootočila hlavu, jako to dělá člověk, když poslouchá místnost, která tam není.

„Dýchá,“ řekla. „Staré domy dýchají. Voda v rourách, když někdo nahoře napouští vanu. Perlmutterovic hodiny. Kočka, co žije v uličce a křičí, když je zamilovaná.“ Drobné suché zableskutí, první věc v ní, která nebyla strach. „Tramvaje přestávají kolem jedné. Pak je tu jen dům a řeka a kočka. A zadní dveře.“

Hron nechal ruce klidně ležet na stole.

„Můj dům má zadní dveře,“ řekla, „do dvora, a dvorem se projde do uličky — té postranní, té, na kterou ústí i dům vašeho starého pána, myslím, ty domy mají vzadu uličku společnou. Dveře do uličky mají ve zvyku bouchat. Vezme je vítr, nebo je někdo nedově, nebo je stará klika. Ve dne to neslyšíte. V noci, když tramvaje přestanou, slyšíte všechno, a dveře do uličky jsou hlučná věc.“ Svráстила čelo, sbírajíc to dohromady. „Té noci — té noci, kdy tramvaje přestaly a já byla prochládlá a nemohla spát, té noci s výborem, slyšela jsem to bouchnout. Ty dveře do uličky. Pozdě. Potom, co Perlmutterovic hodiny odbily dvě; pamatuju si to, protože jsem ty údery počítala, dvě, a pomyslela jsem si, *teprve dvě, ta noc je tak dlouhá*, a pak, o chvíli později, to bouchnutí.“ Pohlédla na něj, a přešla přes

ni pochybnost, pochybnost člověka, který strávil půl roku tím, že se učil, že jeho dojmům nemá věřit nikdo, nejméně ze všech úřady. „Ale to nic není. Dveře bouchají. Ani nevím, čím dveře. Mohly to být moje vlastní, vítr—“

„Kolikrát,“ řekl Hron. „To bouchnutí. Jednou? Víckrát?“

„Jednou.“ O tom jednou si byla jistá. „Jedno bouchnutí, a pak nic. Čekala jsem, jestli to přijde znovu, jak to člověk dělá, aby věděl, zda to byl vítr — vítr bouchne dveřmi mnohokrát, víte, lomcuje s nimi. Tohle bouchlo jednou. Jako by je byla pustila ruka.“ Slyšela, co řekla, a vypadala z toho vyděšeně. „Nikoho neobviňuji. Dveře—“

„Nikoho neobviňujete,“ řekl Hron. „Řekla jste mi, že dveře jednou bouchly, krátce po druhé, v uličce, kterou má váš dům společnou s domem mrtvého, v noci, kdy jste byla vzhůru, abyste to slyšela, protože jste vzhůru vždycky. To je všechno, co jste mi řekla, a je to přesně pravdivé, a vy to podepíšete, a vám to neuškodí a jinému muži to uškodí náramně.“ Tu poslední větu málem neřekl; řekl ji, protože chtěl, aby si z té místnosti odnesla i něco jiného než vzpomínku, že se v ní bála. „Byla jste dobrý svědek, slečno Brandeisová. Lepší než lidé, kteří sem patří. Ti v noci spí. Vy posloucháte.“

Nevěděla, co si s tím počít, stejně jako to nevěděla domovnice. Od chvíle, kdy si k ní Slavík ve tmě přisedl, se připravovala na to být tím, co chodba chce, a místo toho byla užitečná, a užitečnost byla zem, do které ji už dlouho nepustili.

Zprostil ji na chodbě, před Pelcem, před Slavíkem, hlasem naladěným zároveň pro spis i pro svědky.

„Slečna Brandeisová byla osmadvacátého v lidové kuchyni v Dušní do devíti pryč, pak ve výbo-ru přes půlnoc, pak šla domů s paní Perlmutterovou a svůj byt už neopustila. Šest členů výboru a správkyně kuchyně to potvrdí; drážďanská rodina, kterou té noci pomáhala ubytovat, si to datum bude pamatovat do konce života. Byla tři ulice od nábřeží a na špatné straně půlnoci, o víc než hodinu. Je zproštěna. Dnes to jde do spisu, podepsané, a v této věci nemá být znovu vyslýchána.“ Obrátil se k Pelcovi, klidně. „A budu ti zavázán, Augustine, jestli chodba, která dnes ráno vzala její jméno do úst, jí to zproštění dá se stejnou dobrou vůlí. Má odsud odejít jako svědkyně, která nám pomohla, ne jako žena, kterou jsme pustili.“

Pelc neřekl nic, co by se dalo zapsat. Jeho tvář řekla mnohé. *Za tu dobrou vůli zaplatíš*, říkala, *po jednom tichém hlasu, na téhle chodbě, celá léta*. Hron tu měnu znal a věděl, že trochu utratil, a nelitoval toho. Slušnost nebyla zadarmo; přestal to očekávat, kdesi kolem chřípkové zimy. Jen některé z věcí, které se za ni koupily, té ceny stály za to, a vyděšená žena vycházející z policejní budovy neodsouzená byla jednou z nich.

Sám ji svedl dolů, ke dveřím na ulici, proti předpisům a proti Pelcovu pohledu, protože žena přivedená za úsvitu uniformou má vyjít v poledne po boku muže, o kterém bude vidět, že na ni dohlíží. U dveří se zastavila a jednou si v rukavičkách

obrátila papíry v rukou, znovu to ucuknutí připravenosti, a pak je uložila do vnitřní kapsy dobrého šedého kabátu a vzhledla k němu.

„Mrzí mě,“ řekla, „že jsem cizí. V roce, kdy se každý bojí. Zhoršuju to, jen tím, že jsem tady. Vidím to v tvářích. Nesu věc, které se bojí, do ulic, na vlastních zádech. Mrzí mě to.“

Hron stál s ní ve studeném dechu otevřených dveří, vůně řeky a uhelného kouře a mokrého kamene Bartolomějské vcházela kolem nich obou dovnitř. Přes ulici jela tramvaj nahoru k Starému Městu, zvonek dvakrát zazvonil v zatáčce, a obyčejné město šlo kolem, lhostejné a obrovité, v galoších a dobrých kabátech a v kabátech, které už dobré nebyly.

„Nemáte se za co omlouvat,“ řekl.

Myslel to vážně. Byl to muž, který vážil svá slova tak, jako vážil všechno, který si držel své jistoty malé, aby mu je nemohli vzít, a zjistil, že tahle je celá a unese jeho plnou váhu, a položil ji mezi ně neporušenou: nemá se za co omlouvat. Vina, pokud nějaká byla, byla v tvářích, v nichž ji viděla, a v chodbě za ním, a v tom roce. Ne v ní.

Tak docela mu nevěřila. Ale vzala si to, jako si člověk vezme kabát podaný v zimě i od cizince, a vyšla a sešla po schodech a zamířila k Josefovu, žena v šedém kabátě, jdoucí podat své hlášení čtrnáctého, jako je podávala čtrnáctého každého měsíce, pečlivě, přesně, splácejíc dluh státu, který ji pozoroval úkosem; a Hron stál ve dveřích a díval se za ní, dokud ji nepohltil dav.

Falešná stopa byla mrtvá. Cítil, jak umírá, bez uspokojení. Dveře v uličce jednou bouchly krátce po druhé, slyšel je jediný člověk ve čtvrti dost vzhůru na to, aby je zaslechl, a to jediné bouchnutí teď leželo tam, kde ležel naolejovaný zámek a hluché ucho a služební schodiště, v zásuvce pravdivých a tichých věcí, a ladilo s nimi, a to ladění bylo studené — muž jdoucí zadem do uličky a nechávající dveře dopadnout za sebou s lhostejností člověka, který právě udělal nejhorší věc, jakou kdy udělá, a chce už jen být ve tmě a pryč.

A byl to rodilý syn. To si Hron odnesl ven do poledne, dolů po schodech, kudy odešla uprchlice, ale obrátil se na druhou stranu, k řece. Muž, který nechal dveře do uličky bouchnout ve dvě hodiny, nebyl ten cizinec, kterého chodba chtěla; byl to Pražan s klíčem, který mu dal jeho otec, s kabátem, který znal čistírník, s tramvajovým lístkem v jeho kapse, se jménem v knize hostů, z níž byl vyškrtnut. Patřil sem dokonale. Neměl se v žádné tváři čeho bát. A utopil starého muže ve vaně a šel domů spát do města, které mu náleželo každým právem zrodu a krve, zatímco tři ulice odtamtud žena, která nezabila nikoho, ležela celou noc vzhůru a poslouchala dům, který nebyl její, v zemi, která ji trpěla na měsíční razítka, a bála se.

Hron vyšel na nábřeží. Pod zábradlím tekla Vltava, ta zvláštní zeleň pod šedí, vlečný člun pracoval proti proudu, jako pracovaly vždycky. Do tramvaje, která přijela, nenastoupil. Myslel, proti svému výcviku, na ženin dobrý šedý kabát ošlapaný do lesku na manžetách, a na drážďanskou rodinu,

jež přijela se svými zavazadly a neměla kam; a na tu mlhavou věc na chodbě dnešního rána, na tu dychtivost, na pach, který se Pelcovi líbil, na připravenost celé budovy slušných mužů ukázat nejdřív na cizince.

Po celou dobu případu se bál jediné věci, a ta nebyla z tohoto světa: hubeného muže ve starém kabátě, který vyšel po schodech a nesešel dolů, otisku palce, který nepasoval na žádnou živou ruku, jména psaného rukou tři století mrtvou. Nesl ten strach tak, jak člověk nese průvan pode dveřmi — studený vzduch, jehož zdroj nedovedete najít a naučíte se ho obcházet. Neděsil ho tak, jako se děsí lidé. Jen ho zmlčel, protože po něm nic nežádal a nic neměnil a byl by tam, ať mu rozumí, nebo ne.

Ted' přišel ten druhý strach, ten naprosto svět-ský, ten, který v sobě měl hranici a měl v sobě rok, a hned věděl, že je horší — ta připravenost v tvá-řích, ta dychtivost po cizinci, ten hákový kříž, kte-rý byl pořád ještě jen pověstí přes hranice a ne ješ-tě rozsudkem. Tenhle bude žádat všechno od něj, a od chodby, a od města, a nemyslel si, jak tu stál u zábradlí v zelené záři, že na to odpovědí dobře.

Nechal tramvaj odjet bez sebe. Stál ještě chvíli u zábradlí nad řekou, muž ze švu mezi dvěma ja-zyky, a poslouchal, jak dům města dýchá, a bál se, poprvé za celý případ, něčeho zcela z tohoto světa.

19. Drát a šňůra

PŘIŠLO TO K NĚMU NA SLUŽEBNÍM SCHODIŠTI, což bylo místo, kde to na něj po celou tu dobu čekalo.

Onu středu odpoledne, čtrnáctého, vyšel průčelím nahoru, ze staré zvyklosti přistupovat k věci tak, jak se ta věc sama nabízí — člověk chodil na Reszkeho večeři po mramoru, pod osvětleným oknem lóže, a tak tudy přišel i Hron, pomalu, s rukou na chladném mahagonu zábradlí. Jenže odpověď na mramoru nebyla. Odpověď nikdy nebyla odpovědí hosta. Postál chvíli v mrtvém bytě, v chladu, který nebyl chladem ulice, a hleděl na dveře koupelny s jejich čtyřmi výplněmi a větrací mřížkou a ubohou malou závorou, a pak se otočil a vyšel kuchyní a sešel zadem, do té druhé země, kde železné zábradlí nosilo svou srst rzi a stupně byly vyšlapané do černých korýtek padesáti lety uhlí a chlad se hýbal, a bylo to tam — u okna na mezipodestě, u tabulky s drátěnou výztuží, jež propouštěla šedé světlo na ochozený kámen — kde se mu ta věc sama složila do rukou.

Zastavil se před oknem, aby ulevil koleni. Okno hledělo do bočního ústupku, do slepé uličky mezi tímto domem a sousedním, kde stály popelnice, a pod parapetem, za drátěným sklem, běžel okapový žlab — půl trubka starého zinku přišroubovaná po-

dél cihel, prohýbající se ve spojích, ucpaná tu a tam černým stěžněm zimního listí a tím prachem, který město klade na všechno. Hron se na něj díval, aniž jej viděl, tak jak člověk hledí na zeď, zatímco přemýšlí, a pak jej uviděl, a to nevidění a to vidění přišla tak těsně za sebou, že by později nedovedl říct, které z nich bylo první.

Nebot' přemýšlel, jak tam tak stál, o závoře.

Rozebral tu závoru ve své hlavě od třetího března stokrát a stokrát ji zase složil špatně. Tyčová závora, zastrčená do svého úchyty, na vnitřní straně dveří. Uvnitř mrtvý muž. A na knoflíku té závory — na té straně, jež ukazovala pryč od koupelny, k chodbě, do prázdna — světlý zaoblený škrábanec dlouhý centimetr, vedoucí ne podél tyčky, nýbrž kolem knoflíku, jako by se přes knoflík bylo cosi zaháklo a táhlo. C-tři, v Boudově pečlivé knize. A na prostřední lamele mřížky, čtyři dlaně výš, vlákno, bledé a tuhé a navoskované, jež nedovedl pojmenovat. C-čtyři.

Držel je v knize od sebe, protože dvě podivné věci v jedné malé místnosti chtějí být drženy na délku paže, dokud mu každá zvlášť nepoví, co je. Ted', na chladném schodišti, s okapem prohýbajícím se za drátěným sklem, promluvily společně, a nelhaly.

Muž stojí v chodbě. Mrtvý je už mrtev — utopen před hodinami, v hloubi noci, rukou, jež držela starou opilou utišenou hlavu pod vodou, dokud nebylo po držení; Stross to vyčetl pod čelistí a odpřísáhne to. Ale dveře stojí otevřené, vana stojí plná po okraj, tělo v ní leží, a místnost má být při-

nucena říci to, co říci nemůže: že nikdo nevešel, že se starý muž sám zavřel na závoru, aby zemřel. Tak tedy. Závora je zevnitř. Muž je zvenčí. Mezi nimi mřížka, tři mosazné lamely skloněné dolů, mezera, kudy projde tenká věc.

Před onou nocí — dny předtím, kdy byl byt jednoho odpoledne prázdný, klíčem od zadních dveří, na něž rez budovy zapomněla — uváže muž ke knoflíku závory smyčku šňůry. Ne niti; šňůry. Šňůry protažené voskem, aby klouzala tuhá a čistá a nezachytávala se ani nenabobtnala. Protáhne její dlouhý konec mřížkou ven do chodby a odtáhne závoru zpátky, aby se dveří dalo užívat, a nechá šňůru viset proti chodbové straně dveří, bledou ochablou věc, kterou nikdo nehledá, protože nikdo neví, že ji má hledat.

Pak noc vykoná své dílo, a starý muž je mrtev ve vodě, a dveře musí být zavřeny ze strany, z níž zavřeny být nemohou.

Muž vezme drát. Tuhý drát, vazačské síly, ten, jaký drží stonek vzpřímený ve váze nebo váže věnec k jeho rámu — takový drát si Hron kdysi sám koupil, pro Klářin hrob, u hřbitovní brány, klubíčko za pár haléřů, zeleně lakované, a teď se přinutil na to nemyslet, ale jeho prsty znaly jeho sílu tak, jako znaly váhu cigarety. Muž ohne na konci drátu malý háček. Prostrčí drát mřížkou — na dva prsty, lamely jej berou, sklánějí jej dolů ke knoflíku níže — a háčkem chytí smyčku navoskované šňůry, kde visí proti dveřím, a táhne.

Šňůra běží mřížkou. Závora se sune ve svém úchyty — tuho, pak volně, pak na ochozeném

konci zase tuho, ten malý odpor, který našel Hronův vlastní palec — a vstřelí se domů do mosazného úchyty na zárubni, a místnost je zavřená. Na závoru. Zevnitř. Mužem stojícím v chodbě s drátem v ruce a s otcem utopeným za dveřmi, které už nikdy neotevře.

A pak ta poslední malá důmyslnost, ta, jež z toho udělala kouzelnický kousek, a ne neobratnost: smyčka je jen nasmyčena. Není uvázána ke knoflíku, jen přehozena přes něj. A tak muž, když zatáhl závoru, pustí svůj konec šňůry a dá jí ten nejjemnější pohyb, a smyčka sklouzne z knoflíku a celá délka navoskované šňůry se uvolní, vtažena zpět mřížkou do jeho ruky, a nechá závoru zastrčenou a knoflík holý a nic — nic — na straně koupelny, jen malý světlý škrábanec, kudy smyčka jela po mosazi, když se táhla.

C-tři. Škrábanec, který udělala smyčka, když sjížděla.

C-čtyři. Vlákno, jež šňůra při průchodu zanechala na otřepu lamely.

Hron stál u zadrátovaného okna dlouhý okamžik, chlad mu táhl kolem kotníků, a necítil vítězství; cítil to chladné čisté usazení, jež přicházelo, když věc dva týdny volná v jeho rukou rázem klesla do faktu. Řekl Boudovi na Korunní: *případ jsou dveře, jdu zpátky, abych je otevřel*. Otevřel je. Otevřely se tak, jak se dveře otvírají těm trpělivým — ne zábleskem, nýbrž cvaknutím, dole, kde závora dosedá.

Podíval se na okap.

Muž, který právě protáhl mřížkou drátem a navoskovanou šňůrou závoru, zůstane v chodbě, v hluchých hodinách, drže dvě věci, jichž se musí zbavit. Šňůru spláchnout může — smyčka navoskované šňůry projde záchodem bez reptání, a Hron by se vsadil, že žádná nalezena nebyla, že je dávno v řece, jež pohltila všechno ostatní. Ale drát. Tuhý drát se nesplachuje; ucpe koleno. Muž scházející zadním schodištěm ve tmě, dílo dokonáno, mrtvý zavřen za závorou kdesi nad ním, nervy napjaté tenké jako sama šňůra — takový muž chce mít drát z ruky, pryč, a chce jej mít pryč v té půlveřejině, kdy mívá jediné okno na schodišti, které se otvírá, vedle něhož běží okap dost blízko cihel, aby věc puštěná z chladné ruky padla rovně.

Hron přiložil dlaň na drátěné sklo. Tabulka byla celá, ale světlík vedle ní — pro zkažený vzduch schodiště — stál pootevřený na zrezivělé vzpěře, a stál pootevřený, soudě podle špíny navršené v jeho závěsu, už léta. Rukou se drátěnou tabulkou prostrčit nedalo. Ale tenká věc, drát, puštěná škvírou světlíku, by spadla do bočního ústupku — a okap běžel ani ne metr níž, ucpaný a prohnutý, půltrubka zinku, jež zachytila listí každého podzimu od války a nic z toho nepustila ven.

„Boudo,“ řekl prázdnému schodišti, a pak sešel na ulici a přešel k budce na rohu nábřeží a zatelefonoval na ústřednu a nechal toho hochu vyhledat.

—

Bouda přišel do hodiny, bez klobouku, skoro během nahoru po Smetanově nábřeží z říčního chladu, a Hron ho potkal v popelnicové uličce s vy-

půjčeným žebříkem z uhelného skladu domovnice a s tou zvláštní tváří, kvůli níž se Bouda zarazil a řekl: „Máte to.“

„Uvidíme, co má okap,“ řekl Hron. „Drž patky.“

Vylezl sám, proti koleni, protože bylo jeho najít to, a muž dokončí, co začal, i když ho výstup stojí. Žebřík se kymácel; Bouda jej držel; cihla byla mokrá a slabě páchla kanálem. Hron se dostal do úrovně okapu a podíval se podél prohnutého zinku, a tam byl ten černý stěžeň listí, slehlý a shnilý do rašeliny, a prach, a mrtvý vrabec proměněný v pár šedých kostí, a vpracoval prsty do chladné rozmocené hmoty pod schodištním oknem s trpělivostí muže, který vyprazdňoval horší věci, a tři dlaně dál, kde okap držel stojící palec černé vody, sevřely se mu prsty na čemsi, co nebylo list ani kámen.

Vytáhl to do šedého světla.

Kus drátu, ohnutý. Vazačská síla, zeleně lakovaný, lak odprýskaný tam, kde se k němu dostala voda, snad dvacet centimetrů, a na jednom konci — Hron jej obrátil, a rezavá voda mu stekla po záěstí do manžety, a on to necítil — na jednom konci malý úhledný háček, ohnutý kleštěmi, a ne náhodou, háček té velikosti, aby jel přes knoflík tyčové závory. A přivázaný k středu drátu, aby mu dodal váhu, aby padl rovně a ležel klidně, kde dopadl, kroucený kus olova — proužek klempířského plechu, či zátěž z udice, pevně stočený kolem drátu a zalisovaný, pár gramů, dost.

Zatížený drát. Háček. Měl jej v ruce, v popelníkové uličce, v chladu.

„Karle,“ řekl, a hlas měl velmi rovný, což, jak se Bouda naučil, byl hlas, který znamenal nejvíc. „Až to vyfotografuješ tam, kde to leží — vrat' to, vyfotografuj, pak to zvedni — přines to na ústřednu a polož vedle tabule. Vedle C-tří. Chci, aby se síla toho drátu změřila proti škránci na knoflíku. Myslím, že shledáš, že drát této síly, zaháknutý, stahující smyčku z onoho knoflíku, zanechá vryp dlouhý centimetr a oblouk v něm, který nic jiného v tom bytě nedoplní.“ Slezl ze žebříku. „A je tu navoskovaná šňůra. Byla. Žádná nebude — spláchl ji, nebo ji má řeka. Ale to vlákno na lamele je navoskovaná šňůra, C-čtyři, a navoskovaná šňůra je to, ze čeho uvážeš smyčku na knoflík, když chceš, aby klouzala a nenabobtnala a nezachytávala se. Dostaň mě k provazníkovi, nebo k tomu rybářskému krámku na Poříčí, a podívejme se, co taková šňůra zanechá na mosazném ořepu.“

Bouda vzal drát za háčkový konec do kapesníku a držel jej proti světlu, jako by to byla relikvie, čímž v malém kostele toho případu byl, a tvář mu prošla úžasem do čisté radosti mládí, když tvrdá věc přijde prostá, a zasmál se — krátký smích, št'astný z toho.

„Je to *trik*,“ řekl. „Salonní trik. Stál v chodbě — komisaři, stál v chodbě a zavřel dveře zevnitř kouskem drátu, který ohne dítě. A my jsme tam stáli a říkali tomu nemožné. Stáli jsme v té koupelně a říkali tomu zamčený pokoj a koukali jeden na druhého.“ Zavrtěl hlavou, pořádk se zubě. „Žádný zamčený pokoj nikdy nebyl.“

„Žádný zamčený pokoj nikdy nebyl,“ přisvědčil Hron. „Byl tu muž, a dveře, a mřížka, kterou kdosi před dvěma pokoleními vyřízl do dveří, aby mohla unikat pára, a závora, za níž by se styděla zahradní branka, a čtrnáct dní našeho koukání na to, jako by to byla věc, o níž má vědět farář.“ Vyňal krabíčku Zorek a podíval se na ni a zase ji schoval; člověk si nezapálí vedle uhelného skladu, když má domovnice nahoře na šňůře čisté prádlo. „Architektura udělala toho muže neviditelným — dvě schodiště, hluché ucho, hlídané průčelí a nehlídaný zadek. A pak dveře udělaly z mrtvého smrti nemožnost, takže i s mužem postaveným pod okna jízdenkou v jeho vlastním kabátě by soudce řekl: *ale ty dveře, ta zastrčená závora, syna těmi dveřmi neprovedete*, a dveře by ho vyvedly ven.“ Pohlédl na drát v Boudově kapesníku. „Teď ho ven nevyvedou. Teď je v okapu pod jediným oknem na jeho schodišti, které se otvírá, drát, puštěný tam, kde by jej muž scházející potmě pustil, síly, jež pasuje na škrábanec, a výroby, jež drží šňůru. Dveře jsou otevřené. Otevřel jsem ty dveře.“

—

Odnesli žebřík zpátky, a Bouda se vydal nahoru po nábřeží k Bartolomějské, chovaje drát jako vejce, krok rychlý zprávou, kterou neměl povědět Pelcovi, a Hron postál chvíli sám v bočním ústupku s popelnicemi a s chladným parlamentem koček a s řekou plynoucí svou barvou kolem ústí uličky. Měl pocítit to čisté celé uspokojení muže, který po čtrnácti dnech otevřel dveře, jež nebyly nikdy otevřeny být měly. Pocítil je. Dovolil si je cítit po dobu

cigarety, již si nezapálil. Lidský případ byl uzavřen na svém jediném zavřeném místě. Klíč, veronal, dluh, dodatek závěti, jízdenka, a teď závoru — drát v okapu oddal muže pod okny tělu za dveřmi, a nezbylo v tom nic, co by advokát mohl vypáčit. Viktor Reszke utopil svého otce a zavřel místnost z chodby věcí, kterou lze koupit za pár haléřů, a celá ta velká nemožnost spadla nakonec na smyčku šňůry, již by ho mohl naučit květinářský učeň.

Ale drát nebyl celá ta místnost.

Přinutil se to vyslovit, jak tam stál, protože muž, který by si v chladné uličce neřekl pravou věc, by ji nenapsal ani do zprávy, a zpráva, jež věci vynechává, zabíjí nesprávné muže. Drát vysvětlil dveře. Vysvětlil škrábanec a vlákno a závoru a vanu a odpřísáhnuté schodiště a scházené nikým. Vysvětlil v tom bytě všechno, co mělo mechanismus.

Nevysvětlil tři ušpiněné talíře, jež byly čtrnáct hostů z patnácti. Nevysvětlil sklenku na víno s otiskem palce, který nepasoval na žádnou živou ruku v kartotéce a na žádný otisk v domě. Nevysvětlil stříbrný tolar v plechovce depa, ražený za císaře tři sta let mimo oběh, zaplacený tichým mužem ve staromódní tmavé, jenž přijel po nábřeží k půlnoci a vystoupil tam, kde nebylo nic. Nevysvětlil řádek v knize, který Reszke nepsal — *Ten, který počítá* — inkoustem zestárlým přesně tak jako jeho vlastní té noci, němčinou starší než kterákoli němčina, již Kühnová slyšela z živých úst.

Drát byl odpovědí na dveře. Pro zbytek žádný drát nebyl. Pomyslel si v tom nejhorším týdnu, že

snad existuje jediná odpověď a podivné věci jsou jen vnější dílo těch dveří, ozdoba, kterou vrah pověsil na svůj zločin, aby byl podivnější než vražda, aby poslal policii honit ducha, zatímco syn sejde zadem. Chtěl to. Bylo to to nejúhlednější — že patnáctý host byl Viktorovou reží, řádek v knize jeho padělkem, tolar mincí, kterou nastrčil, celé to tajemno zástěnou. Ale Viktor byl dlužník a otcovrah, a ne kouzelník, a Hron prošel za ten čtrnáctidenní čas každými dveřmi, jež podivné věci nabídlly, a každé měly lákavou kliku a každé, když je otočil, otevřely se do zdi — a pod každou zdí byl průvan.

Ty dva případy běžely vedle sebe od prvního rána. Držel je v knize od sebe vlastní kázní, tak jako držel škrábanec od vlákna, a dovolil si věřit, protože muž musí pracovat, že je metoda na konci nechá obě měkce splynout v jeden. Nenechá. Viděl to teď, v chladné uličce, s drátem odneseným do kopce, aby nadobro uzavřel tu lidskou věc. Nikdy se neuzavrou v jeden. Dveře byly vyřešeny a stůl ne, a stůl vyřešen nebude, ne jím, ne drátem, ne ničím, co mu bylo dáno do rukou. Jeden případ skončil v soudní síni. Druhý skončil v průvanu pode dveřmi, které se nezavrou.

Vyšel z uličky na nábřeží. Sjížděla tramvaj — sedmnáctka, nábřežní linka, ta, jež jezdila kolem oken mrtvého muže, a ta, kterou tichý staromódně oděný cestující odjel do tmy s tolařem v průvodčího pokladně — a její zvonek zazněl jednou v zatáčce a byl pryč, a Hron stál u zábradlí nad zelenou vodou a nenastoupil do ní.

—
Bylo po páté, když se vrátil na ústřednu, a podél Bartolomějské byly rozsvíceny lampy, a v dlouhé místnosti stála tabule s drátem položeným vedle pod čtecí lupou a se sílou změřenou a vrypem na knoflíku doplněným, a Bouda to nemohl nechat být.

Měl nalezené nástroje a závoru — kdesi sehnal starou tyčovou závoru, dvojče Reszkeho, přišrouboval ji k prkénku se čtvercem mosazného pletiva nad ní místo mřížky, uvázal kolem knoflíku smyčku rybářské šňůry navoskované koncem svíčky, protáhl ji pletivem, a teď stál u Hronova stolu v lampovém světle a prováděl tu věc potřetí, stahuje smyčku zaháknutým drátem, takže závora vstřelila domů s malým mosazným cvaknutím, pak nadzvedl smyčku a navinul šňůru zpátky pletivem, závora zastrčena, knoflík holý.

„Vidíte,“ říkal, nadšen, děláje to znovu, to cvaknutí, to nadzvednutí, šňůra sjíždějící čistě. „Vidíte, komisaři — vždycky je tu provázek, když se podíváte. Vždycky je tu provázek.“

Hron se podíval na smyčku navoskované šňůry ležící v jeho otevřené dlani, kam mu ji Bouda upustil, na to malé bledé klouznutí, slabě cítící svíčkou. Pomyslel na tři ušpiněné talíře, jež byly čtrnáct hostů z patnácti, a na minci tři sta let příliš starou, ležící v plechovce v tramvajovém depu, a na ruku, jež se odkláněla od vzpřímena jako muž nakloněný pryč od otázky.

„Ne vždycky, Karle,“ řekl. „Ne vždycky.“

20. Mladý pán

VIKTOR RESZKE MĚL POKOJE V KORUNNÍ, V nárožním činžáku nového stříhu, omítka barvy slabého čaje, v jednom z těch domů, jaké vyrostly po výšinách v dobrých letech, kdy lidé ještě věřili, že dobrá léta potrvají. Hron k němu přišel pěšky od náměstí Míru, velký cihlový kostel za zády, a koleno mu hlásilo noční vlhko. V přízemí byl pekař a krám, kdysi kloboučnický, teď zabeďněný, a nad nimi čtyři patra oken a nejhořejší řada pod římsou, kde nájem klesal a světlo bylo lepší — patro, kam si město ukládalo své snílky a své ztroskotance, kteří jsou tak často, jak Hron zjistil, titíž muži vyfotografovaní v různou denní hodinu.

Schodiště bylo čisté a studené a páchlo voskem na podlahu a cizím zelím a na třetím mezipodlaží stály domácí dveře pootevřené na palec — paní Tobolová, hádal Hron, ta, co píše lístky pro čistírnu. Nezaklepal na ně. Vystoupil až nahoru, kde v mosazném rámečku stála vizitka *V. RESZKE, arch.*, ono *arch.* připsané menší rukou, jako muž připisuje ke jménu titul tehdy, když jméno samo přestalo stačit, a zaklepal, dvakrát naplocho, policejním zaklepáním, jež se třicet let učil zaznívat jako klepání souseďa.

Nastalo ticho té zvláštní délky, jež znamená, že muž slyšel a rozhoduje se, a pak židle, a pak dveře.

Viktora Reszkeho viděl jednou předtím, přes studenou místnost na Apolinářské, toho rána, kdy si přišli pro tělo, jak podepisuje soudnímu lékaři protokol rukou, která nebyla docela pevná. Ted' se podíval pořádně. Syn byl vysoký, s otcovou dlouhou josefovskou tváří změkklou v čelisti a měkčí ještě v očích — pohledný stále, v osmatřiceti, ale pohledný tak, jak je pohledný dobrý dům potom, co se v něm vyplo topení, konstrukce celá a teplo z ní vyšlé. Neměl límec. Manžety měl čisté, velmi čisté, manžety muže, který udržuje tu jedinou věc, kterou ještě udržet dovede, a pod tou čistotou byla zápěstí hubená. Za ním byl cítit pach studené kávy a tuše a papírového prachu a pod ním, slabě, sladký chemický přízrak čehosi, čeho pach se Hron naučil před týdnem v jedné vinohradské lékárně a co si ted' sám pro sebe nepojmenoval, protože pojmenovat to by znamenalo ukázat své karty vlastní tváři.

„Pan Reszke. Vrchní komisař Hron, kriminální ústředna.“ Měl vizitku venku, lícem nahoru, otevřeně, tak, jak ji člověk podává, když si přeje, aby se ten druhý uvolnil. „Mrzí mě, že vás obtěžuji znovu. Mám pár otázek z povinnosti — rodina jimi musí být vždycky soužena, bohužel, je to ta nejhorší část té práce — a byl bych rád za půl hodiny, můžete-li ji postrádat.“

„Z povinnosti.“ Viktor vyslovil to slovo jako muž ochutnávající víno, o němž má podezření, že se zvrtilo. Pak se v něm cosi viditelně rozhodlo být tím vlídným, pozůstalým synem, jenž přijímá zákon správně, a ustoupil ode dveří. „Ovšem. Odpu-

st'te ten — pojd'te dál, komisaři. Nečekal jsem. Sem nahoru za mnou mnoho návštěv nechodí.“

Ateliér byla jediná dlouhá místnost pod sklonem střechy. Bylo tu velké okno k severu, okno architekta, dobré pravé světlo dopadalo šedé a rovnoměrné na rýsovací prkno velké jako dveře, a to rýsovací prkno bylo středem místnosti a důkazem jejího nezdaru. Připíchnutý na něm byl nedokončený nárys — vila, štedrá, čisté vodorovné linie a plochá střecha a dlouhý pás zasklení, takový dům, jaký kreslí sebejistý mladý muž pro klienta, o němž je přesvědčen, že přijde. Papír se na okrajích slabě zhnědl. Připínáčky zrezivěly. Klient nepřišel a vila stála na svém archu kreslicího kartonu nepostavená a postavena už nebude, dům pro nikoho, v nejlepším světle v celém bytě.

Kolem dokola vyprávěla místnost zbytek. Nesprávené lehátko. Plynový kahan s jediným hrncem. Na policiče řada věcí, jaké si muž z té rodiny chová pudově — bronz, malá ikona, kus českého skla — a čisté obdélníky v prachu, kde do nedávna stály dvě tři takové věci a teď už nestály, prodané nebo v zastavárně, polička se vyprazdňovala tak, jak se ten muž vyprazdňoval sám, kousek po kousku, zevnitř ven. Hron to vše vzal na vědomí, aniž se zdálo, že vůbec hledí.

„Vaše?“

„Zakázka.“ Viktor sundal hromádku časopisů ze židle a postavil mu ji oběma rukama, s přehnanou péčí. „Bývala zakázka. Pán shledal, že jeho peníze jsou potřeba jinde. To teď shledávají všichni. Na jaře chce člověk dům a do podzimu chce už jen

udržet to, co má.“ Zasmál se, krátce a příjemně, a za tím smíchem nic nebylo, a šel a postavil se k chladnému kahanu, jako by snad nabídl kávu, a oba věděli, že nenabídne. „Posad'te se, prosím. Budete mě mít za špatného hostitele. Já neměl — věci se měly — chápete. Otec.“

„Otec,“ přisvědčil Hron, a sedl si, a vyňal zápisník a položil si jej otevřený nepopsaný na koleno, malou tupou tíhu, a počkal okamžik, až se místnost usadí kolem faktu, že je v ní policie. „Budu k vám upřímný, pane. Bylo by ode mne nesprávné předstírat, že způsob otcovy smrti je uzavřen. Není. Dokud je otevřený, jsem povinen se zodpovídat z každého — z každého — kdo měl onen týden v jeho životě jakoukoli účast. Není to obvinění. Je to počty. Mrzí mě, že musejí zahrnout i syna.“

„Jste velmi poctivý.“

„Shledávám, že to šetří čas,“ řekl Hron, „a čas je z větší části to jediné, co případ má k utracení.“

Cosi se v tom Viktorovi uvolnilo — poctivý detektiv, nekrvavé počty, to nejhorší snad nudné odpoledne — a Hron viděl to uvolnění přicházet a bylo mu ho líto a využil ho. Muž, který se bojí, mluví mimo vás. Muž, který se rozhodl, že jste neškodný, vám poví tu věc, již si připravil, slovy, jež si vybral; a slova zvolená připraveným mužem jsou to nejužitečnější, co kdy detektiv dostane, protože jednou vyřčena jsou stálá, a stálou věc lze měřit proti světu, a svět se neuspořádává tak, aby vyhoval lháři.

„Tak mě tou nocí proved'te,“ řekl Hron mírně, jako muž ptající se na cestu do ulice, kterou už zná. „Tou nocí na osmadvacátého. Ne večeri — vím, že jste na večeri nebyl.“

Nejmenší ztrnutí. „Ne. Nebyl jsem zván.“ Viktor to řekl lehce, a ta lehkost ho cosi stála, a otočil časopis na policiče o čtvrt obrátky, aby měl kam dát ruku. „My jsme — otec a já jsme spolu nebyli zadrženi, komisaři. Nebudu vám tvrdit opak, slyšel jste to už od každého, celý Josefov se tím baví u večere. Měl mě za to, že jsem se promarnil. Já měl jeho za — inu. Je to stará rozepře a on je mrtev a teď' ji už nevyhraju.“ Nádech. „Ne. Na večeri jsem nebyl. Že je mrtev, jsem se dozvěděl skoro tak jako mlékař — telefonát domácí druhého dne dopoledne, policie už tam, schodiště plné cizích lidí.“

„Tak tedy té noci,“ řekl Hron. „Kde jste byl, tu noc na osmadvacátého, do prvního?“

A tady to přišlo, ta připravená věc, a Hron držel oči sklopené k nepopsané stránce a tužku v klidu, protože muž příliš zblízka pozorovaný při lhaní zopatrní, a muž ponechaný o samotě se svým vlastním příběhem se k němu rozehrje a dá vám víc, než zamýšlel.

„V Louvru.“ Viktor to řekl snadno, skoro s úlevou, úlevou muže, který dorazil k té části cesty, již si v hlavě prošel. „Hraju tam karty — i to budete jistě vědět; v tomhle městě už nezbylo tajemství, jež by komisaři nepodali dvakrát. Nejsem na to hrdý. Je to neřest a drahá a zaplatil jsem za ni, bůh ví. Ale té noci, tam jsem byl. Přišel jsem kolem deváté a hrál jsem do — pozdě. Do dvou. Skoro do

dvou; pamatuji si to, protože místnost se vyprazdňovala a muž, který drží stůl, dělal ty zvuky, jaké dělají, když chtějí, abyste šel. Měl jsem mizernou noc, a ve dvě nebo tak nějak jsem toho nechal a šel domů. Část pěšky; poslední kus tramvají. A v půl třetí jsem byl v posteli a spal jsem jako zabítý, dokud Tobolová v jedenáct nebušila na dveře s obličejem jako pohřeb, a tehdy jsem to věděl.“ Rozprostřel hubené čisté ruce dlaněmi vzhůru, gesto architekta, muž rozkládající plán naplocho na prkno k prohlédnutí. „Tak je to. Je to chabé alibi pro syna — karty, celou noc, do dvou. Ale je pravdivé, a radši vám dám ošumělou pravdivou věc než počestnou falešnou.“

Do dvou. Pak domů, v posteli v půl třetí, spal do jedenácti. Hron to nechal okamžik ležet v místnosti, jak člověk nechá mokrou maltu stát, než se jí dotkne. Nepsal to před tím mužem — nikdy to nedělal, psaní je plašilo — nýbrž to uložil na to suché spořádané místo za očima, kde přebývaly jízdničky, a položil to vedle žlutavého lístku zapečetěného teď v jeho zásuvce na Bartolomějské: linka sedmnáct, nábřeží, kleště ve třetí čtvrtině hodiny, padesát dvě minuty po jedné. Muž v Louvru u karet do dvou nemůže být na sedmnáctce pod okny svého mrtvého otce za deset minut. Ty dva fakty nemohly stát oba. Jeden z nich byl tramvajový lístek v tabákové plechovce, vyklepaný z náprsní kapsy jeho vlastního dobrého kabátu manželkou jednoho čističe, která lístky neuměla číst a neměla důvod lhát. Ten druhý byla věc, kterou Viktor Reszke právě udělal ústy, v nejlepším světle svého

bytu, ze své vlastní svobodné vůle — a Hron měl jen tu věc zachovat celou a vynést ji ze dveří neporušenou, aby se později, v chladnější místnosti, s krupiérovým slovem položeným proti ní, sama vlastní tíhou zlomila a stáhla toho muže s sebou.

A tak Hron neřekl: *ale byl jste viděn*. Neřekl: *tramvaj nejede z Louvru do vaší postele přes Smetanovo nábřeží*. Nic takového neřekl. Pomalu pokýval, jak kýve unavený muž nad nudnou pravdou, a udělal v zápisníku malou značku, jež nebyla slovem.

„Šel jste část pěšky, část tramvají,“ řekl. „Kterou linkou, vzpomenete si? Je to taková věc, kterou musíme zaznamenat.“

„Pane, to bych vám neřekl.“ Viktor se usmál, lístivým úsměvem muže, jenž přiznává, že je člověk. „Nahoru na Vinohrady — jedenáctka, šestnáctka, co zrovna jelo. Já si tramvají nevšímám, komisaři, všímám jsem si, že jsem o čtyřicet korun chudší, než jsem byl v devět, a uvažoval, jak —“ Zarazil se, a to zaražení byla nejpravdivější věc, již ten večer udělal, a zakryl ji. „Tramvají si člověk nevšímá. Nastoupí do té, co tam je.“

„Ne,“ řekl Hron. „Tramvají si člověk nevšímá.“ Obrátil stránku, kterou nepopsal. „A v otcově bytě — na nábřeží — jste nedávno nebyl? Před onou nocí, myslím. Tak v běžném chodu věcí.“

„Na nábřeží?“ To překvapení bylo dobré; bylo velmi dobré; kdyby Hron nestál v té mezeře na desce s klíči, kde visel prázdný háček s cedulkou, mohl mu uvěřit. „Ne. Už — bože, už dva roky ne. Ne od toho nejhoršího s otcem. Nebyl jsem tam vítán, komisaři, taková je ta holá ošklivá pravda.“

Nepustil by mě přes práh. Bývala doba“ — a teď pod tou připravenou věcí vyvstala věc skutečná, návaly čehosi starého a nezhojeného — „bývala doba, kdy jsem ten dům měl celý pro sebe. Byl jsem v něm mladý pán. *Mladý pán*, tak mi říkávala stará domovnice, před tou nynější, když jsem byl chlapec a běhal po těch schodech nahoru a dolů. Po obojích schodech.“ Řekl to a neslyšel to, jako muž upustí minci do vysoké trávy a jde dál. „Ale to bylo dávno. Na nábřeží jsem léta nevzkročil. Proč bych měl?“

„Žádný důvod,“ řekl Hron. „Jen se musím ptát.“ A nezapsal nic, a cítil malé chladné usazení druhé věci na své místo — *po obojích schodech* — a nepustil je do tváře. Ten muž jmenoval druhé schodiště jedním dechem s přísahou, že se domu ani nepřiblížil, tak, jak se vinný nedokáže držet stranou od pravé věci, musí se jí dotknout a zmínit ji a zatlačit ji dolů, jako jazyk jde k vylomenému zubu.

Hovořili ještě chvíli v šedém severním světle, a Hron to nechal být nudné, nechal to být z povinnosti — pohřeb, naložení se sbírkou, zda byl Viktor blízký s otcovou ženou („Hana a já jsme zdvořilí; nic jiného nemáme být“), zda ho napadá někdo, kdo by byl starému přál zlé (nenapadal a stejně jmenoval dva dlužníky, příliš rychle, což si Hron poznamenal a zahodil). A celou tu dobu stála nepostavená vila na svém prkně v dobrém světle, hnědla na okrajích, a ten muž si držel své čisté manžety a svou měkkou zničenou tvář a svou trpělivou zdvořilou lež, a Hron si hřál ruce u malého

ohýnku toho, že je podceňován, a nedával nic najevo.

Bylo to ke konci, když Hron zavřel zápisník a dělal ty malé pohyby muže, který se chystá vzít klobouk, kdy Viktor udělal svou jedinou chybu — ne v něčem, nač se Hron ptal, nýbrž v té věci, po níž se nedokázal nevztáhnout, věci, jež seděla pod celou tou hodinou jako voda pod podlahou.

„Komisaři.“ Chtěl, aby to znělo bezstarostně. Otočil časopis na policiče znovu, o tu čtvrt obrátky, ruka potřebovala ten malý úkol. „Odpust’te. Je to nízká myšlenka, s otcem ani ne čtrnáct dní v zemi. Ale takové věci se musejí ošetřit, advokáti naléhají — pozůstalost. Otcova závěť.“ Navlhl si ret. „Předpokládám — je všechno v pořádku? Ujednání stojí, jak stála? Nebylo — na konci nic změněno? Člověk slyší ledacos. Slyší, že byl — že na něj advokáti v poslední době doráželi. Bylo by mi lehčeji, kdybych věděl, že je vše, jak má být.“

A tady to bylo, holé v šedém světle, celý stroj té věci ukázaný na půl vteřiny skrz žal jako železo skrz prošlou maltu — *stojí ještě závěť* — otázka dědice, položená mužem, který, podle vlastních slov, neměl co zdědit a nebyl s mrtvým zadobře a dva roky nevstročil na nábřeží, a který přece, ve dvou letech, nedokázal nechat policistu odejít, aniž věděl, zda dům stále připadne jemu. Hron stál s kloboukem v ruce a viděl, s tou chladnou čistou jistotou, jež k němu v případě přišla snad třikrát a již věřil víc než kterémukoli doznání, že ten muž za nezdařeným rýsovacím prknem věří, že je dědicem — věřil tomu té noci na osmadvacátého, věřil tomu

stále, nebylo mu řečeno to, co Schüeck řekl Hronovi v cínovém světle na Karlově, totiž že čtyřiačcátého února mu to dodatek odňal s kořený i kmenem — a ted' se ptá, příliš brzy, nesprávným hlasem, zda po tom všem to jmění, pro něž zabil, patří jemu.

„To jsou věci pro doktora Schücka, vykonavatele závěti,“ řekl Hron klidně, dávaje tomu muži tutěž zed', jakou notář dal jemu, a pozoruje, jak ten muž tu zed' přijímá, přesně tak, jak ji přijal šestačcátého, jako ujištění — neboť co není popřeno, je tonoucímú potvrzeno. „Já se závěti nezabývám, pane. Jen hodinou, kdy se věc stala, což je nudná práce a moje. Už vás nebudu obtěžovat.“

Zamířil ke dveřím. Viktor šel s ním, ted' skoro dychtivě, s úlevou hostitele, jenž vidí obtížnou náčstěvu št'astně ven, a ve dveřích vztáhl ruku.

Hron ji přijal. Dlaň byla suchá. Stisk byl pevný a nespěšný a teplý, snadný vycvičený stisk muže, jenž k tomu byl vychován, stisk mladého pána, a netřásl se a nevlhl, a podržel Hronovu ruku zdvořilou vteřinu a pustil ji. A Hron si pomyslel, s otevřenými dveřmi a studeným schodištěm dýchajícím na ně zdola: tady je ta ruka. Tady je ta ruka, jež v hodinách k ránu držela hlavu starého muže pod studenou koupelovou vodou, dokud starý muž neustal, a protáhla potmě drát mříží, a zastrčila zástrčku tak klidně, jak právě rozevěřela tyto dveře; suchá ted', a pevná ted', na klíce svého vlastního čistého pokoje. A sestupuje po schodech kolem obezřetného palce světla v domácích dveřích myslel na stůl u řeky té noci, kdy starý muž

zemřel — na čtrnáct jmenovaných rukou mrtvého a patnáctého jmenovaného rukou, jež nebyla ničím, na hubeného pána sedícího v jeho čele, jež přišel nahoru a nesešel dolů a promluvil k Reszkemu němčinou, kterou nikdo neuměl zařadit, dokud se Reszke, jež se nebál ničeho, nezalekl. A přemýšlel, aniž to přemýšlení nechal ukázat byt' jen sobě, kdo seděl a díval se, zatímco stůl uklízeli, a zda se ten jeden dívá stále, a počítá; a zda mladý pán se suchou teplou rukou a nepostaveným domem v nejlepším světle ví — když stoupal zadním schodištěm v jednu hodinu po půlnoci za věcí, kterou nemohl naplánovat, že ji najde v čele stolu — že byl spočítán, a účet proti němu otevřen, dávno předtím, než kterýkoli policista vystoupil na jeho schody.

Bouda čekal na rohu Korunní u zabeďněného kloboučníka, podupával, a beze slova se k němu připojil, dokud nebyli za kostelem a z dohledu domu, a pak to z něj vyšlo.

„Tak co? Měl jste ho hodinu. Přiznal —“

„Byl v Louvru u karet do dvou,“ řekl Hron, „a pak doma v posteli a spal, dokud ho domácí nevzbudila. Nemá klíč k nábřeží a dva roky tam nevzkročil. Truchlí, je zdvořilý, a ptá se, dřív než je otec čtrnáct dní pryč, zda závěť ještě stojí.“ Zvedl si límec proti řídkému čistému chladu výšin. „Lže velmi dobře, Karle. Tak dobře jako kterýkoli muž, s nímž jsem seděl. Není v něm pot a netřese se mu ruka a tu ošumělou věc vám dá zadarmo, abyste nehledal tu hanebnou. Je lepší lhář, než byl jeho otec mužem, a jeho otec byl dobrý.“

„Tak jsme ho měli.“ Bouda se zastavil na chodníku, barva mu vstoupila do tváře. „Měli jsme ho v pokoji. Lístek ho staví na sedmnáctku za deset minut dvě a on vám právě odpřisáhl, že byl u karet do dvou a doma — to je ono, to ho zlomí, proč jsme proboha —“

„Protože lež je užitečná teprve tehdy, až je zamčená,“ řekl Hron. Nezpomalil krok, a po chvíli šel hoch za ním. „Dnes jsou to slova v teplé místnosti, jeho proti lístku, a dobrý advokát slova rozváže. At' to řekne soudci. At' to odpřisáhne. At' to jde do protokolu jeho vlastními ústy, v *Louvru do dvou* — a pak zajdeme tiše za mužem, který u toho stolu rozdává karty, a zeptáme se na tu jednu věc, a ten muž nám poví hodinu, kdy Viktor Reszke odešel od zeleného sukna, o níž bych dal v sázku svou penzi, že nebyly dvě.“ Od náměstí přijížděla tramvaj, a Hron se díval, jak projíždí, a nenastoupil. „Pak má lež toho muže uvnitř, a dveře, u nichž jsme stáli čtrnáct dní, se za ním zaklapnou z nesprávné strany. Past nespouštíš, abys ukázal, že funguje, Karle. Necháš ji nataženou, a necháš ho dojít až dovnitř, a teprve potom mu dáš ucítit, jak sklapne.“

21. Co řekla vdova

BYT, KTERÝ SI HANA RESZKOVÁ PRONAJALA po manželově smrti, stál v Mánesově ulici, blízko vrcholu kopce, kde Vinohrady začínají zapomínat, že kdysi bývaly vinicí, tři pokoje ve druhém patře domu barvy slabé kávy, a služebná pustila Hrona dovnitř, aniž musel své jméno opakovat dvakrát. Bylo patnáctého března, ve čtvrtek, a odpolední světlo se lilo vysokými okny tenké a čisté, jak to březnové světlo dělává tu hodinu, než to vzdá. Pokoj zařídil někdo, kdo měl peníze a vkus a žádný zvláštní spěch obojí použít; židle dobré a nové, koberec dobrý a nový, a u stěny jediná tmavá stará truhla jako host z minulého století, jemuž bylo dovoleno zůstat, a na ní hodiny tikající rovným tikem věci toho rána natažené. Nebylo v tom pokoji nic z Josefova. Nebylo v něm nic z mrtvého muže, leda snad ta truhla, a Hron na truhlu hleděl, zatímco čekal, a myslel si, že je to možná jediná věc, kterou si vzala z bytu na nábřeží, a neuměl říct, proč si to myslí.

Nechala ho čekat čtyři minuty. Počítal je podle hodin. Když vešla, vešla vyrovnaná, v šedém, mladá žena se širokým bledým hezkým obličejem a tmavými vlasy staženými dozadu bez ozdoby, a podala mu ruku a židli, v tom pořadí, jako to udělal Schück, jako to dělávají zámožní, a posadila se

proti němu přes nízký stůl s kotníky u sebe a rukama složenýma v klíně a dívala se na něj tou plochou pozornou ostražitostí, kterou už polovina ústředny stačila vyložit, nad kávou na chodbě v Bartolomějské, jako pohled ženy, jež má co skrývat.

Byl to dobrý pohled na to, aby člověka odsoudil. Hron se naučil mu nevěřit. Viděl jej na válečné vdově ve Smíchově, jejímž jediným zločinem bylo udržet si tvář pohromadě před cizími lidmi, a viděl jej jednou na muži, který podřízl bratrovi hrdlo a nic přitom necítil, a ten pohled byl na obou stejný, a to byla ta potíže s pohledy. Vytáhl zápisník a nechal jej otevřený ležet na koleni a nic do něj nepsal.

„Odpustíte, že vás obtěžuji znovu, paní Reszková,“ řekl. „Ptám se na totéž dvakrát. Je to vada toho řemesla.“

„Můžete se ptát třikrát, komisaři,“ řekla. Její čeština byla dobrá, trochu němčiny pod ní v samohláskách, čeština dívky z německé rodiny, jež se přivdala do širší světnice, než do jaké se narodila. „Nemám dnes odpoledne co dělat, leda vám odpovídat. Zjišťuji, že mám teď odpoledne velmi mnoho.“

To bylo upřímné a ta upřímnost seděla podivně proti té ostražitosti a Hron je založil vedle sebe, jak se naučil zakládat věci, které vedle sebe nechtějí ležet pokojně.

„Noc osmadvacátého,“ řekl. „Mám od domácnosti, že jste nebyla doma. Že jste byla ten večer pryč a služebná s vámi.“

„Byla jsem v Lucerně,“ řekla. „Dobročinný koncert — pro dětské kliniky v Žižkově a Karlíně, je to věc, kterou dělávají manželky, koupí se lístek a vezme se dobrý kabát a člověk je vidět, jak je dobročinný. Šimon koncerty neměl rád. Říkal, že hudba je jediná věc, kterou člověk pak nemůže vlastnit, a proto se zlobil, že za ni platí. Dal mi na lístek a zůstal doma u večeře. Šla jsem se svou služebnou, Terezií. Jely jsme tramvají.“

„Kterou tramvají.“

„Jedenáctkou, dolů k Václavskému náměstí, a šly jsme nahoru pěšky.“ Malý suchý pohyb v koutku úst, který nebyl úsměvem. „Byly jsme na svých místech před osmou. Bylo tam mnoho Dvořáka, protože vždycky je mnoho Dvořáka, a sopranistka z Národního, která nebyla při hlase, a přestávka, při níž jsem vypila sklenici limonády, kterou jsem nechtěla, a mluvila s ženami, které jsem neměla ráda. Koncert skončil k půlnoci. Byly proslovy; vždycky jsou proslovy. Vyšly jsme — o půl jedné — a tramvaje už nejezdily, tak jsme šly pěšky, Terezie a já, nahoru Vinohradskou v mrazu, a byly jsme doma před jednou.“ Otočila jednu ruku v klíně dlaní vzhůru a otočila ji zpět. „Šla jsem spát. Terezie vám řekne, že zhasla lampy a zamkla za námi dveře a slyšela mě kašlat půl noci, protože jsem se cestou nachladila a nebyla nikomu k ničemu až do poledne příštího dne, kdy přišel telefon, že je můj muž mrtev.“

Dala mu to celé, bez pobízení, po pořádku, jako člověk dává věc, kterou už musel dávat několikrát

a přestal se při ní zachvívat. Hron nechal hodiny tiknout chvíli do pokoje.

„Schovala jste si lístek?“ řekl. Byla to ta otázka, která uráží člověka vinného a uklidňuje nevinného, a sledoval, které z toho udělá.

Vstala beze spěchu, šla k tmavé staré truhle, otevřela v ní malou zásuvku, vrátila se a položila na nízký stolek mezi nimi útržek šedé lepenky, natržený v perforaci, *DOBROČINNÝ KONCERT* vytištěno přes něj těžkými republikánskými verzálkami a řada a číslo sedadla a datum vepsané inkoustem rukou u pokladny. Díval se na něj, aniž se ho dotkl. Datum souhlasilo. Řada byla dobrá — nešetřila na lístku, který nechtěla.

„Já si věci schovávám,“ řekla a posadila se znovu. „Je to zvyk z toho, že jsem byla chudá dívka, která se provdala za bohatého starého muže. Člověk se naučí, že důkaz o tom, kde byl, je jistý druh peněz. Mám i program a šatnářskou známku a žena, která ten dobročinný koncert vede, by vám řekla na minutu, kdy se proslovy protáhly, protože je pronášela.“ Pomlka. „Můžete mluvit s Terezií. Můžete mluvit s těmi dvěma ženami, které jsem v přestávce neměla ráda a jejichž jména vám napíšu. Zjistíte, že jsem byla tam, kde říkám, do jedné hodiny, a poté spala a kašlala, což, jak mi bylo řečeno, je právě ta hodina, na které vašemu doktorovi záleží.“ Oči neopustily jeho tvář. „Četla jsem noviny, komisaři. Jsou opatrné, ale člověk čte mezi tou opatrností. Byla jsem ve své posteli ve dvě ráno s nastupující horečkou, čtyři ulice od řeky, a v sousedním pokoji služebná, která mě slyšela celou

noc, a odtamtud nemohu utopit muže v jeho vaně, jakkoli by se vám hodilo do spisu, abych to udělala.“

Bylo to řečeno bez tepla, holá plochá pravda položená jako kolek, a Hron tomu věřil a zpola tomu věřil už předtím, než přišel, od onoho rána v Schückově kanceláři — ale člověk neškrťá jméno ze sloupce na základě víry; škrťá je na základě lístku a služebné a doktorových hodin, a měl teď všechny tři. Dovolil si pocítit to malé čisté uspokojení podezřelého, který odpadá řádně, na základě důkazu a ne náklonnosti, a pod ním se nezvedlo nic, co by ji nahradilo, protože to místo už bylo obsazeno — bylo obsazeno od chybějícího klíče, od veronalu, od oné mrtvé hodiny, v níž se jméno jediného muže vynořovalo jako tělo vynořující se z pomalé vody.

„Jeho smrtí získáváte,“ řekl. Řekl to jemně a řekl to proto, že to neřící by byla nezdvěřilost, předstírání, a ona nebyla žena, před níž by se mělo předstírat.

„Získávám vdovský podíl,“ řekla. „Budete to mít od Schücka; máte to od Schücka už, vidím vám to na tváři, že mi neříkáte nic, o čem bych nevěděla, že to víte.“ Ta suchá věc se jí znovu pohnula v ústech. „Šimon nechal většinu uprchlíkům, kteří přecházejí hranice, a hodně synagoze, a mně sumu, která je — slušná. To je to slovo, které právníci používají. Slušná. Je to víc, než s čím jsem přišla, a méně, než bych měla podle prostého zákona, kdyby zemřel, aniž by se obtěžoval cokoli sepsat, což je podivná věc, kterou muž udělá ženě, s níž

neměl spor, ale Šimon dělal ke konci podivné věci.“ Poprvé pohlédla od Hrona pryč, k vysokému oknu a tenkému odcházejícímu světlu. „Řeknu vám, co získávám, co noviny spočítat nedovedou, komisaři. Získávám zpátky zbytek svých odpolední. Je mi osmadvacet. Strávila jsem čtyři roky tím, že jsem byla mladou ženou starého muže, což je postavení, rozumíte, ne manželství — člověk je do toho skoro najat, koupena šatní skříň a daná židle u jeho stolu a užívání jeho jména, a na oplátku je člověk ozdobný a vděčný a neptá se, odkud peníze v trezoru pocházejí ani kdo leze po zadním schodišti, aby si je vypůjčil.“ Otočila se zpět. „Nemilovala jsem ho. Nenáviděla jsem ho. Chtěla bych, abyste si to zapsal, protože každý si přeje, abych cítila jedno nebo druhé, a já necítila ani jedno, a to necítění je to, co stojí. Nebyl nelaskavý. Byl prostě — jinde. Vždy jinde, ve svých knihách a svých účetních knihách a svých starých krásných věcech, a já seděla v čele jeho stolu čtyři roky a naučila se být jinde také, a to je celé to vyrovnání mezi námi, a žádná vražda v něm není, jakkoli by se její tvar mohl vašim kolegům líbit.“

Hron nenapsal nic. Díval se na ni přes ten pečlivý pokoj, dobré nové židle, jednu starou truhlu, kterou si vzala a neuměla říct proč, a chápal teď tu ostražitost, kterou chodba četla jako vinu: byla to ostražitost člověka, který strávil čtyři roky učením se být pozorován a nikdy spatřen, a přestal očekávat, že se to pozorování promění ve spatření, a přesto na ně číhá ze starého reflexu, k němuž by se styděl přiznat. Nebyla to vina. Byl to jistý druh

žalu, v poloze, kterou znal — žalu, jenž chodí přestrojen za plochou vyrovnanou tvář, za tramvaj, do níž člověk stále nenastupuje, za zápisník, který člověk drží otevřený a nic do něj nepíše. Poznal ten její, jako člověk pozná přízvuk krajana v cizí ulici: ne podle slov, podle hudby pod nimi.

„Zapíšu si, že jste necítila ani jedno,“ řekl. Neapsal to. Oba to nechali stát.

„Je tu jedna věc,“ řekla potom, znenadání, jako člověk říká věc, kterou nesl ke dveřím svých úst celý rozhovor a rozhodl se nakonec ji pustit ven. „Nezeptal jste se na ni a nevím, zda je to vůbec něco, a neřekla jsem to vašemu mladému ani těm mužům z novin, protože by z toho udělali špatnou velikost. Ale vy se ptáte na totéž dvakrát a na tohle jste se nezeptal ani jednou, takže.“

„Řekněte to, jak chcete,“ řekl Hron a nepohnul se, jak se naučil nepohnout, když svědek dospěje, vlastní vahou, na okraj té věci.

„V únoru se změnil.“ Vážila každé slovo, jako by ji stálo. „Nemyslím, že byl nemocný, ač v tom měsíci zestárl tak, jak někteří muži stárnou za rok, naráz, maso z tváře zmizelo. Myslím tím, že si zvykl — mluvit. V noci. K nikomu.“ Zachytila Hronův pohled, aby viděla, zda nechá tu větu být té velikosti, jakou jí dala, a on ji nechal, a ona pokračovala. „Nesdíleli jsme pokoj; takové to manželství nebylo; ale zeď mezi nimi je tenká a slyšela jsem ho. Většinu nocí toho posledního měsíce. Ne blábolelní starého muže ve spánku — ten zvuk jsem znala, chrápal, mumlal nad svými sny jako kdokoli. Tohle bylo — byl vzhůru. Seděl, myslím, ve svém křesle

u postele, lampa rozsvícená, viděla jsem její pruh pode dveřmi, a mluvil. Tiše. Vyrovnaně. Tak, jak se mluví k hostu, k němuž je člověk velmi korektní. Bylo ticho, dlouhé, jako by se mu odpovídalo, a pak promluvil znovu.“ Hodiny tikaly. „Jednou jsem vstala a stála u jeho dveří, protože jsem si myslela — nevím, co jsem si myslela, že je v bytě nějaký člověk. A nebyl tam nikdo. Služebná byla pryč, vchod byl zamčený, zadní vrata zajištěná, neslyšela jsem žádný zvonek. Nebyl v tom bytě nikdo než my dva, a on mluvil k někomu u hlavy své postele hlasem, který jsem ho nikdy neslyšela užít k živé duši — mírným, komisaři, skoro pokorným, můj muž, který nebyl pokorný k nikomu — a já se vrátila do svého pokoje a neotevřela jeho dveře, a od té doby se za to stydím.“ Pohlédla na své složené ruce. „Říkala jsem si, že je to ta práce, že má dlužníky na mysli, že muži jeho řemesla si přebírají své účty ve tmě. Přestala jsem si to říkat. Nevím, co bych dala na to místo. Vím jen, že jsem měla otevřít ty dveře, a neotevřela jsem je, a teď tu nejsou žádné dveře, které by se daly otevřít.“

Hron s tím seděl. Vysokým oknem světlo přešlo z tenkého v šedé, jeho odcházení skoro zvuk, a kdesi dole v Mánesově zazvonil tramvajový zvonek a dráty po něm budou zpívat v mrazu. Myslel na knihkupcovu vdovu a čelo stolu a Němce, kterého nikdo neuměl zařadit; na rabínský stůl v Josefově a muže, jenž se ptal, zda lze odvolat pozvání toho, co bylo pozváno; na palec hluché domovnice, který nikdy nepustila ven. Nepustil nic z toho do uvažování. Uložil to místo toho do toho místa u pra-

vého okraje, kde uchovával to, co ještě nemohl vpustit, aniž by tím otrávil zbytek, do té karantény s jediným špendlíkem a žádnou čarou vedoucí k čemukoli, a udržel tvář stejnou, plochou a laskavou, tvář muže, jemuž se vypráví o nervech starého muže.

„Není hanba, že jste je neotevřela,“ řekl. „Nikdo z nás neotvírá dveře, které by měl, v tu chvíli. Otvíráme je potom, ve svých hlavách, léta.“ Bylo to pravdivější, než zamýšlel být v cizím salonu, a slyšel, jak to v ní dopadlo, to malé poznání, hudba odpovídající hudbě, a vstal, protože měl, pro co přišel, a víc, a člověk nezůstává déle, než to má.

Vstala s ním. Sebrala jeho klobouk ze stolku sama, kam jej služebná položila, a podala mu jej, a u dveří, s rukou na mosazi kliky, se zastavila, jako se zastavil Schück u rozvazování šedé tkanice, jako se svědci zastavují, když to poslední a nejtěžší nebylo řečeno.

„Řeknu vám ještě jednu,“ řekla, „a pak půjdete a já budu mít své odpoledne. Je to ta věc, kterou vám byly všechny ostatní příliš zdvořilé říci, ženy, které mě přicházely navštívit, které ji samy viděly při našich večerech a odvracely od ní zrak, jako se odvrací zrak od skvrny na hostitelově ubruse.“ Ruka jí zůstala na klice; neotočila ji. „V posledních týdnech — leden, do února — začal Šimon prostírat páté místo u naší soukromé večere. Byli jsme dva, komisaři. Já a můj muž, u malého stolu vza-du, když nebyla žádná hostina a žádní hosté; dva, a on dával Terezii prostírat pro pět. Myslela jsem si nejdřív, že je to zvyk z těch starých večerů, který

se mu uvolnil v hlavě, počítání, které nedokázal zastavit. Řekla jsem jí, ať prostře pro dva. On jí řekl, ať prostře pro pět, a zlobil se, což téměř nikdy, a tak jsme prostírali pro pět, a tři místa zůstala přes celé jídlo prázdná, a jedno z nich bylo v čele, naproti němu, a on se na ně mezi chody díval tak, jak se díváte na židli, z níž někdo právě vstal.“ Nadechla se. „Zeptala jsem se ho. Jednou. Pro koho to místo je. A on odložil vidličku a podíval se na mě — laskavě, což mě vyděsilo víc, než by mě vyděsil hněv — a řekl: *Pro toho, kdo nám teď vede úcty*. A usmál se, způsobem, jaký jsem na jeho tváři za čtyři roky nikdy neviděla, úsměvem bez — bez *podlahy* pod ním, komisaři, nevím, jak to jinak říci, úsměvem nad velkou propastí. A pak mě požádal, abych mu odpustila. Abych mu odpustila věci, o nichž jsem nevěděla, že je udělal. Věci, které nepojmenoval. Řekl, že to všechno dá do pořádku, že je tu teď svědek, který uvidí, jak se to dá do pořádku, a že bych mu měla odpustit předem velikost té křivdy, protože tu velikost poznám dost brzy.“ Pak otočila kliku a chlad schodiště vešel kolem dveří, ten mosazně studený průvan netopeného kamene, pohnul se přes práh do teplého pokoje a přes ně oba. „Tu velikost jsem nepoznala. Snad ji poznáte vy, komisaři, dřív než já. Vy věci počítáte. Dobré odpoledne.“

Sešel ošlapaným kamenem schodiště do Mánesovy, kde odpoledne dokončilo své vzdávání a lampy ještě nebyly rozsvíceny, a zamířil k náměstí Míru a sestřinu bytu, do nějž tentokrát nezajde, a šel místo toho dlouhou cestou k tramvaji, kolem

velkého kostela, jehož temné dvojité věže přecházely do inkoustu proti poslednímu z oblohy, a mysl si, čekaje na zastávce s ohrnutým límcem a kolenem, jež začínalo svou malou šedou stížnost na vlhko, že dnes škrtl jméno ze sloupce na základě lístku a služebné a doktorových hodin, čistě, jak se věc škrtnout má, a že se pole zúžilo na jediného muže a mrtvou hodinu a závoru odtaženou z chodby, a že lidský případ je téměř celý.

A že umírající starý muž, který se nebál žádného žijícího člověka, prostřel pro dva lidi stůl pro pět a požádal svou mladou ženu, aby mu předem odpustila křivdu, kterou nepojmenoval, a nazval prázdnou židli v čele své tabule *tím, kdo nám teď vede účty*, a usmál se úsměvem bez podlahy pod ním.

Jedenáctka přijela se svým jedním jasným okem a svým zvonkem. Hron nastoupil a dal průvodčímu své halěře a jel dolů z kopce do rozsvěcujícího se města a celou cestu k řece nevyňal tu věc u pravého okraje a neotočil ji, ač ji tam cítil v chladu svého kabátu jako minci, kterou tam nevložil.

22. Kniha dluhů

KRÁM STÁL V MAISELOVĚ ULICI, TŘI DOMY nad rohem, kde nová banka přitiskla svou studenou kamennou tvář ke staré uličce, a držel svou otevírací dobu jako člověk, který se rozhodl, že svět za ním buď přijde, anebo vůbec. Úzké průčelí, sklo do poloviny natřené zlatým písmem na okrajích zhnědlým — Š. RESZKE · STAROŽITNOSTI — a za ním, na sukně, které kdysi bývalo zelené, malá kongregace předmětů srovnaných bez jakékoli touhy prodávat: míšeňská pastýřka s ukroucenou holí, řádka tabatěrek, foliant otevřený na mapě země, která už ty hranice neměla. Pátek ráno, šestnáctého března, a slabé slunce zkoušelo dlažbu a nezhřívalo ji. Hron chvíli stál a díval se na tu mapu, než sáhl po klíče, a pomyslel si, že tohle je výklad, kolem kterého člověk může projít tisíckrát a ani jednou nezatoužit po tom, co v něm je, což byl možná právě smysl — že Reszke věci ani tak neprodával, jako spíš schovával, a to schovávání bylo jeho potěšením, a po straně půjčoval peníze lidem, kteří je potřebovali víc, než on potřeboval jejich vděk.

Dveře byly odemčené. Zvonek na stočené pružině jej ohlásil, dva tóny a pak dlouhé zachvění pružiny, a z hloubi krámu řekl hlas Rosy Wertheimerové: „Jsem tady, komisaři,“ ještě než se docela

dostal dovnitř z chladu, jako by ho v tu přesnou hodinu čekala, což, jak za okamžik pochopil, čekala — žádost ústředny dal telefonicky vyřídit přes spojovatelku už předešlého večera a ona byla žena, která, řekneš-li jí, že muž přijde v deset, je hotová za pět minut.

Byla v pracovně za krámem, v nízké místnosti s jediným vysokým oknem do dvora, vyložené regály až ke stropu, páchnoucí kůží a prachem a tím studeným kovovým pachem železné kasy, jež stála v koutě s otevřenými, prázdnými dvířky. Knihy už rozložila na stole — ne hostinskou knihu, tu měla policie, ale ty ostatní, pracovní svazky, ty, jaké si člověk vede ne pro potomstvo, nýbrž pro prvního v měsíci. Tři z nich, tlusté, v polokoženém hřbetě, hřbety popraskané a znovu popraskané přesně jako hřbet knihy večerí, neboť byly jejími sourozenci; týž papír, táž ruka. Stála za nimi se sepjatýma bílýma rukama u pasu, šedou vlnu vyžehlenou a límec vyžehlený, ve smutku, který byl jen jejím obyčejným šatem nošeným s jinou tváří, a nenabídla mu kávu, protože tohle nebyla návštěva.

„Budete chtít půjčkové účty,“ řekla. „Označila jsem je. Nevěděla jsem, který chcete, tak jsem přinesla všechny tři. Tohle je obchodní kniha — starožitnosti, nákup a prodej, nebudete ji potřebovat, ale nenechala bych ji stranou, abyste si nemyslel, že jsem vybírala. Tohle je domácnost. A tohle“ — položila ruku naplocho na třetí, tak jak rabín kladl ruku na knihu, jen aby ji měl kam dát — „je půjčky.“

„Děkuji, slečno.“

„Vedu mu knihy dvacet let,“ řekla, jako by se ptal na její oprávnění, což neudělal. „Znám je jako svou vlastní ruku. Líp. Svě vlastní nevedu tak dobře.“ Drobná suchá věc, ne vtip, tak jak přesný člověk řekne pravdivý fakt o sobě a nechá ho stát nahý. „Ptejte se, na co jste přišel. Nenechám vás číst čtyřicet let počtů, abyste to našel.“

Hron vyňal zápisník, otevřel si jej na koleně a nepsal do něj. „Povězte mi o těch půjčkách,“ řekl. „Ne o všech. O těch, co byly živé. O těch, které mu nebyly splaceny.“

Otevřela knihu půjček, aniž hledala místo; prst jí k němu zamířil sám. Stránka byla rozlinkovaná jejím vlastním linkováním, viděl — sloupce tažené pravítkem, nadpisy psané drobně a kolmo, skoro ruka mrtvého, ale oblejší, ruka, jež se naučila svým písmenům podle jeho za těch dvacet let tak, jako dcera přejímá chůzi po matce. Jména dolů levým okrajem. Sumy. Data poskytnutí. Data splatných úroků. Poslední sloupec, úzký, nadepsaný jen českým slovem, k němuž se musel naklonit, aby je přečetl: *pozn. — poznámka*. V tom posledním sloupci, asi proti třetině jmen, drobné značky tužkou.

„Půjčoval v Josefově,“ řekla, „a přes řeku, a v nových čtvrtích, kde staré rodiny utratily samy sebe na automobily. Půjčoval lidem, kteří nemohli jít do banky, nebo nechtěli, protože banka se ptá na papíře a pan Reszke se ptal přes tenhle stůl a odpovědi zapomněl, když jste platili. Nebyl —“ odmlčela se, vážíc to slovo proti své věrnosti a své přesnosti, a nechala vyhrát přesnost, jak vždycky

učiní — „nebyl v tom mírný. Účtoval si, co stálo to riziko, a pro člověka bez banky stojí riziko velmi mnoho. Ale své dluhy nosil sám. Neprodával je mužům, kteří lámou nohy. Když někdo nemohl platit, zapsal do sloupce poznámek a čekal, a většina nakonec zaplatila, protože přežil jejich výmluvy.“

„A ty značky.“ Hron se dotkl vzduchu nad tužkovým sloupcem, ne stránky. „Co znamenají ty značky.“

Poprvé se její vyrovnanost pohnula — nezlomila, jen pohnula, tak jako se pohne hladina plné sklenice, klepne-li se o stůl o dvě místnosti dál. „Ty jsou mé,“ řekla. „Ne jeho. Řekl mi v únoru — druhý týden února, můžu vám udat den, jestli ho potřebujete — řekl mi, at' projdu živé půjčky a označím ty, které hodlal vypovědět. Vypovědět, komisaři. Ne na ně čekat. Předložit, vyžádat, a nebude-li zapláceno, dát soudu.“ Pomalu se nadechla nosem. „Za dvacet let mi nic takového neřekl. Byl to s penězi trpělivý člověk; netrpělivost byla pro mladé a on jí pohrdal. A v únoru seděl tam, kde sedíte vy, a řekl mi, at' mu udělám seznam lidí, které hodlá zničit. Ten seznam jsem udělala. Ty značky jsou ten seznam.“

Okno do dvora vpouštělo slabé slunce a jeho čtverec ležel na otevřené stránce jako něco rozlitého. Hron četl dolů po označených jménech. Většinu jich neznal a ty, které znal, znal jen jako jména — vinaře z Dlouhé, jehož krám na podzim potemněl; vdovu na Vinohradech s titulem ze starého mocnářství a ničím pod ním; mladého lékaře;

muže, který byl, jak stálo v poznámce drobnými písmeny Rosy, kdysi *radní*, a teď byl dlužníkem s tužkovou značkou proti jménu. Motivy, pomyslel si Hron, pro půl Starého Města. Tady, v tomhle rozlinkovaném sloupci, byl důvod, proč si tučet mužů mohlo přát Šimona Reszkeho mrtvého, každým se značkou, jež měla být vypovězena, každý hledící do téže hlavně veřejné zkázy. Ještě před týdnem se bál, že případ bude mít příliš málo podezřelých. Kniha půjček mu jich nabízela celé město.

A ani jeden z nich neměl klíč od služebního schodiště, označený vybledlým inkoustem *mladý pán*. Ani jeden z nich neměl recept na veronal vyzvednutý dvakrát v jediném únoru. Ani jednoho z nich neviděla hluchá domovnice stoupat po schodech, které neslyšela, ani jeden neměl tramvajenku proštípnutou za deset minut druhou v mrtvé hodině složenou v kabátě. Kniha půjček mu dala tučet mužů s motivem a ani jednoho z nich nepředvedla přes práh, protože motiv byl v tom případě tou nejlevnější věcí a Hron už před dny přestal v něj věřit jako v cokoli víc než počasí. Člověk může chtít druhého mrtvého a nikdy nezvednout ruku. Práce nebyla v tom, kdo to chtěl. Práce byla v tom, kdo to mohl udělat, a udělal.

„Slečno,“ řekl. „Je Viktor Reszke v té knize?“

Čekala na to. Viděl, že na to čekala od chvíle, kdy vešel dveřmi chvějícími se pružinou, že celé to pečlivé rozkládání tří knih bylo poctivou ženou stavějící cestu k tomu jedinému faktu, který nechtěla být ta, kdo ho vysloví, a vysloví ho, protože

nevyslovit by bylo nepřesné. Prst obrátil tři listy a zastavil se.

„Je,“ řekla.

Ten zápis byl starší než ostatní, inkoust hnědší. *V. Reszke*. Suma, při které Hronovi vyjelo obočí dřív, než je stačil ukáznit — ne přečerpaný účet vinaře, ne vdoviných sto korun, nýbrž skutečná suma, taková, jakou otec poskytuje synovi a nazývá ji půjčkou, aby z ní neudělal dar, aby mezi nimi udržel tvar člověka tam, kde láska selhala. Datum poskytnutí bylo čtyři roky staré. Pod ním žádné splátky. Žádné. Čtyři roky a jistina sedící celá, úrok narůstající v Rosině pečlivém sloupci a ani jednou nesnížený, dluh, který přestal být peněží a stal se posledním studeným lanem mezi otcem a chlapcem, kterého nechtěl vidět.

A ve sloupci poznámek, proti synovu jménu, rukou, jež nebyla Rosiným pečlivým oblým písmem, nýbrž mrtvého vlastní drobnou kolmou špičatou rukou — jediný zápis na stránce, který udělal sám — dvě slova.

Odvolat. Ihned.

Vypovědět. Okamžitě.

Hron se na to chvíli díval. Venku na dvoře se kdesi nahoře otevřelo okno a žena vyklepala hadr a zase je zavřela. Železná kasa v koutě stála s prázdnými otevřenými dvířky a táhl od ní chlad.

„Kdy to napsal,“ řekl Hron.

„Den nevím. Napsal to sám, víte, vlastní rukou, do mé knihy, což za dvacet let udělal možná čtyřikrát. Neřekl mi, že to napsal. Našla jsem to potom — po té noci. Vyrovnávala jsem půjčky pro dokto-

ra Schücka, pro pozůstalost, a obrátila jsem na synovu stránku a tam to bylo, jeho rukou, inkoustem, který byl —“ zarazila se. Její přesnost ji donesla až k okraji jisté věci a ona stála na tom okraji. „Inkoustem, který nebyl starý,“ řekla. „Já se v inkoustech vyznám, komisaři. Víím, jak ten jeho zasychal. Tenhle byl čerstvý. Napsal to v posledních týdnech. Hodlal vypovědět synův dluh, celý, okamžitě, a to napsání bylo mezi posledními věcmi, které jeho ruka v té knize udělala.“

Tak to bylo úplné. Hron s tím seděl a cítil, jak případ uzavírá poslední díl své lidské vzdálenosti, tak jako se zavírají dveře, které stály pootevřené v průvanu — ne přibouchnuté, prostě a konečně zavřené. Syn topící se v dluzích u mužů bez trpělivosti vzadu v Café Louvre, splatnost prvního března. Otec, který čtyřiadvacátého února vyškrtl syna z poslední vůle nadobro a řekl mu, že je to jen odloženo, takže chlapec dál věřil, že je dědicem. A teď tohle: že týž otec v týchž týdnech přistoupil k tomu, aby vypověděl ten jediný dluh, který je ještě poutal, celý, okamžitě — aby synovi vzal nejen dědictví, o němž nevěděl, že je ztracené, ale i samu půdu pod nohama, vypovězení, jež by jeho zkázu otevřelo v soudní síni k přečtení celé Praze. Chlapec se nechystal jen ztratit naději. Chystal se být vlečen na světlo a obrán, vlastním otcem, s dny v zásobě dřív, než muži z Louvru přijdou pro to, co bylo jejich. *Proč teď?* Tady bylo proč teď, mrtvého vlastní špičatou rukou. *Odvolat. Ihned.*

„Věděl to Viktor?“ zeptal se Hron. „Že jeho otec hodlá vypovědět tu půjčku.“

Rosa mlčela. „Nemůžu vám říct, co člověk věděl. Můžu vám říct, že pan Reszke nebyl člověk, který hrozí naplano, a že když se pro něco rozhodl, nechal to napřed cítit, než to nechal udělat — tak vybíral své dluhy, počasím přicházejícím před bouří. Kdyby se rozhodl ji vypovědět, syn by to počasí ucítil.“ Zavřela knihu půjček, jemně, oběma rukama, tak jako se zavírá rakev, kterou má člověk na starosti. „Dala jsem vám ty knihy. Vyvodíte si z nich, co si vyvodí policista. Řeknu jen — a řekla bych to soudci a dala bych to zapsat — že pan Reszke byl s penězi tvrdý člověk a spravedlivý a že si nezasloužil tu řeku. At' jsou ty značky proti jménům jakékoli. Nikdo v té knize si nezasloužil mu tohle udělat.“

Řekla to klidně, plná sklenice se nerozlévala. Ale Hron pozoroval tváře třicet let a viděl, pod tím klidem, ten zvláštní zármutek člověka, který miloval bez oplátky a sloužil té neoplácené lásce, dokud nezemřela a nezanechala mu v závěti nic než sumu za léta katalogizování, podíl písaře, poděkování v právnícké latině. Dvacet let jeho knih vedných líp než její vlastní. Stůl u okna ve Slavii, sumy spočítané nad kávou, tou tenkou, slečna Wertheimerová. Milovala ho, prostě a beznadějně a celým svým přesným srdcem, a on jí zanechal slušné zaopatření a nazval je velkorysým, a ona řece opraví barvu, ale mrtvého neopraví ve věci toho, co jí dlužil, protože některé dluhy nejsou v žádné knize. Zprošťovala ji ta láska, širší než kterékoli alibi — žena neutopí muže, vedle něhož strávila život stojíc plná po okraj. Ale dala jí, konečně,

v Hronově vidění tvar: ne podezřelou prvního rána, klidné bílé ruce u okraje, nýbrž člověka truchlícího v jediném rejstříku, který měla, jímž byla přesnost.

Nic z toho neřekl. Řekl: „Synagoga. Ti uprchlíci. Odkázal jim tu sbírku. Věděla jste to?“

„Řekl mi to. V únoru. Přečetl mi tu formulaci, jako by ji vymyslel to ráno, což vymyslel, a měl z ní radost, a řekl mi ji tak, jako oceňoval tabatěrku.“ Podívala se na své bílé ruce. „Říkám vám, že nebyl dobrý člověk, komisaři, v tom smyslu, v jakém se to slovo užívá. Říkám vám taky, že se chystal udělat dobrou věc se vším, co měl, a že byl zabít dřív, než byla ta dobrá věc dokonána, a že není žádná spravedlnost v pořadí těch dvou faktů, a já ji už hledat přestala.“

V zápisníku nebylo nic, co by potřeboval napsat. Měl, pro co přišel, a víc, než mohl dokázat, což byl stav celého případu — motiv úplný, muž určený, a přesto mrtvá hodina temná mezi nimi. Sbíral se ke vstání, koleno neslo váhu špatně v tom chladu od kasy, a tehdy, když byla lidská záležitost vyřízena, vstoupila ta druhá věc zpátky do místnosti, tak jako se vracela vždycky, neohlášena, průvan pode dveřmi.

Toho rána ležel na jeho stole v Bartolomějské posudek — posudek písmoznalcův, tři stránky pečlivé zkázy. Policie poslala fotografii a pak i samu knihu k muži jménem Hejduk, který zkoumal rukopisy pro soudy, suchému odborníkovi s lupou a knihovnou padělatelů, a Hron chtěl, velmi chtěl, padělatele. Chtěl, aby Hejduk napsal, že pat-

náctý řádek je pozdější vsuvka cvičené ruky, že inkoust je čerstvější než ostatní písmo té noci, že nějaký dlužník nebo dědic otevřel mrtvého knihu a napsal do ní *Ten, který počítá*, aby ošatil vraždu za strašení. Chtěl ten podvrh. Podvrh by mohl založit do spisu. Podvrh měl za sebou muže s perem a důvodem, a muž s perem a důvodem byl jediný druh ducha, kterého Hron uměl zatknout.

Hejduk mu z toho nedal nic. Ten rukopis, stálo v posudku, neodpovídal žádnému vzorku, který policie měla — ne Viktorovu, vzatému pod záminkou; ne Rosinu, dobrovolně danému; ne Hanině, ne Schückovu, ne žádnému ze čtrnácti hostů, ne dodavatelů jídla, ne mrtvého vlastního. Neodpovídal žádnému živému předloženému vzorku a podobal se ve své stavbě jen rukám, které se přestaly psát velmi dávno — což nebylo zjištění, jakého by soud mohl užít, a Hejduk je zaznamenal jen proto, že to vyžadovala jeho poctivost. A inkoust. Provedl tu jedinou zkoušku, kterou mu ten rok dovoľoval, trpělivé srovnání toho, jak inkoust zoxidoval do těžkého starého papíru, a inkoust patnáctého řádku zestárl přesně do téhož stupně jako čtrnáct řádků kolem něho. Týž zaschlý věk. Ne čerstvější. Ne položený později v jiném týdnu a ponechaný, aby to dohnal. Zaschl po boku mrtvého vlastních zápisů z té noci, jako by ruka, jež nebyla žádnou živou rukou, napsala svůj jediný řádek v téže hodině, kdy Reszke psal svých čtrnáct.

Žádný padělatel. Žádný pozdější inkoust. Žádný odpovídající rukopis. Hronova poslední rozumová opora, ty lákavé pevné dveře *prostě to někdo*

napsal, se, když jimi prošel, otevřela na zed', pod níž táhl studený vzduch. Udělal tu práci úplně a poctivě a ta práce mu vzala jeho podvrh a nedala mu nic, co by mohl vložit do spisu, než tu prázdnotu, kde podvrh měl být.

Nic z toho Rose neřekl. Nechtěla by ten pocit, jen slova, a slova nebyla jeho, aby je předčítal. Položil si klobouk na koleno a chystal se vstát a místo toho se jí zeptal, protože to bylo v posudku a protože byl důkladný člověk, na tu malou plochou procedurální věc, pro kterou přišel až druhou v pořadí: kolik jich zasedlo k večeři. Odpověď znal. Měl ji třikrát — od ní prvního rána, z fotografií, které ukazovaly čtrnáct, z pokladny tramvajového průvodčího. Zeptal se tak, jak člověk kontroluje součet, kterým si je už jist, protože být si už jistý je způsob, jak se práce pokazí.

Rosa Wertheimerová stála velmi tiše za zavřenou knihou půjček, bílé ruce sepjaté, slabé slunce ze dvora ležící napříč přes prázdnou kasu za ní, a podívala se na něj dlouhou chvíli tím vytrvalým zármutkem, jímž teď byla celá její tvář, a řekla:

„Pracuji pro toho muže dvacet let, komisaři, a řeknu vám věc, kterou popřu, jestli se mě zeptáte znovu, a popřu ji soudci, a popřu ji s rukou na čemkoli, co mi pod ni dáte. Prostírala jsem ten stůl sama. Vlastníma rukama, z dobrého servisu, ráno v den té večeře. Čtrnáct příborů. Nejsem žena, která se přepočítá. Prostřela jsem čtrnáct, protože kniha říkala čtrnáct, a kniha pana Reszkeho se za čtyřicet let nezmýlila.“

Dvůr mlčel. Nahoře se neotevřelo žádné okno.

„A sklídila jsem patnáct,“ řekla. „Když odešli, když byla služka pryč a mytí připadlo mně, sklídila jsem patnáct. Patnáct použitých talířů. Patnáct sklenic. A ta patnáctá sklenice, komisaři —“ hlas se nezvýšil a nezlomil, plná sklenice držela, držela — „ta patnáctá byla ta stará česká sklenice. Zele-no-bílá, broušená do diamantů, kterou choval ve skříňce u okna a nikdy ji nepoužil, ani jednou za celá ta léta, protože říkal, že pochází z Rudolfova vlastního stolu a že z ní nesmí pít nikdo z nyní žijících. Tu skříňku držel zamčenou. Nosil klíč na vlastním řetízku. Na světě nebyl jiný klíč, a skříňka byla zamčená, když jsem uklízela místnost, a zamčená je dodnes, a ta sklenice je zpátky v ní, umytá, kam jsem ji dala. A nemůžu vám říct, a nebudu se snažit vám říct, kdo ji vyndal.“

23. Otisk palce

DAKTYLOSKOPICKÁ PRACOVNA BYLA VZADU v přízemí na Bartolomějské, ze dvorní strany, kam slunce nepřišlo, a páchla třemi věcmi ve vrstevnatém pořadí, jež se člověk naučil číst jako etiketu: nejprve tiskařskou černí, sladkou a olejnatou, která ulpěla vzuadu v hrdle a držela tam až do večere; pak křídou a kafrem registratur, suchým márnicevým pachem papíru chráněného před vlhkem; a pod obojím, slabá a neměnná, řeka, jež se dostala do každé místnosti v budově obrácené na špatnou stranu a do nemála těch, co byly obráceny na správnou. Hron sem chodil patnáct let a pach té místnosti ani jednou nebyl příjemný a ani jednou se nezměnil, a v tom byla jakási studená útěcha, v místě, které dělalo touž věc týmž způsobem a dostávalo touž odpověď nebo poctivě žádnou.

Vedl ji Závodský, který býval před válkou tiskařem a po ní daktyloskopickým úředníkem a z jednoho řemesla do druhého si přinesl tiskařskou trpělivost s černí a tiskařské pohrdání chvatem. Bylo mu přes šedesát, s těmi obarvenými prsty, jaké po sobě celý život téhle práce zanechá, smyčky vlastních otisků měl zpola sedřené tou samou černí, kterou navaloval na otisky cizí, takže byl, jak říkával, člověk, jenž se v zájmu služby pomalu sám maže, a vtíp byl starý a on jej pokaždé udělal nový

tou suchostí, s níž ho nechal ležet. Měl Hronovi karty už vyložené na dlouhém stole s pozinkovanou deskou pod dvěma holými žárovkami, tak jako kostelník má hrob vykopaný dřív, než přijdou pozůstalí.

„Vrchní komisaři,“ řekl, nezvedaje oči od plotny, na níž roztíral válečkem čerstvou tubu černi do tenké rovnoměrné blány, tam a zpátky, a ten drobný mokrá sykot byl jediným zvukem v místnosti. „Chcete je všechny najednou na jednom stole. Nikdy jsem neměl případ, kde by chtěl člověk patnáct sad prstů v řadě a měl v úmyslu se na každou podívat. Většina lidí chce jednu. Vy chcete stádo.“

„Chci moci říct, že jsem se díval na stádo,“ řekl Hron. „Ne že jsem se díval na tu jednu, kterou jsem chtěl.“

„Hm.“ Závodský roztíral černidlo. „To je buď velmi dobrá policejní práce, anebo člověk, který si nedůvěřuje. Z mé zkušenosti přicházejí oba ke stejnému stolu.“

Dělali to řádně, to jest pomalu. Postup měl tvar, jež Hron znal tak, jako znal zastávky sedmnáctky, a podvoloval se mu, protože hodnota té věci byla v její jednotvárnosti — otisk neusvědčuje proto, že je důmyslný, nýbrž proto, že je trpělivý, protože jej může jiný člověk udělat znovu a vyjde stejně, protože je mu lhostejné, kým bys chtěl, aby byl.

Nejprve žíví. Závodský je celý ten týden sbíral, v téhle místnosti i mimo ni, v salonech dobře vychovaných, kteří by na Bartolomějskou nepřišli, a

u kuchyňských stolů těch, kteří odmítnout nemohli. Načernil každý prst zvlášť, břicho převálené od nehtu k nehtu po načerněné plotně a pak od nehtu k nehtu po vytištěném čtverci na kartě, aby byl zaznamenán celý oblouk papilární linie, a ne jen plochý střed, jaký nedbalec zanechá — tiskařské převalení, rovnoměrný tlak, žádné rozmáznutí v ohbí. Každá karta nesla jméno v Závodského hůlkové majuskuli, datum, pravou ruku nahoře a levou dole v jejich deseti políčkách a dole čtyři prosté otisky vzaté všechny najednou, kontrola, jež přistihla úředníka, který vsadil prst do nesprávného čtverce. Pak klasifikace, galtonovsko-henryovský čítatel a jmenovatel, jež proměnily deset lidských prstů ve zlomek, který šlo založit a zase najít — sečtené vírovité obrazce, vystopované linie, smyčky odlišené jako loketní či vřetenní, vše svedeno na primární číslici, jež založila kartu do jedné z tisíce přihrádek, takže registratura, když k ní člověk přišel hledat, mu nedala sto tisíc karet, nýbrž těch čtyřicet či padesát, jež sdílely zvláštní počty jeho člověka.

Hron stál u stolu a Závodský mu je pokládal jednu po druhé a říkal jména, a byl to, pomyslí si Hron, podivný apel, večere z osmadvacátého února povoláná znovu jako deset načerněných prstů člověk po člověku, živí navrácení k chladnému zinku, aby se zodpovídali z těch částí sebe sama, jimiž oné noci tiskli na křišťál mrtvého muže.

Nejprve čtrnáct hostů. Felkelová, vdova po knihkupci, jejíž kartu vzal Závodský v jejím vlastním salonu v Karlově ulici a která, jak řekl, podala

ruku jako vévodkyně, již dává políbit, a ptala se, jestli ta černá jde dolů, protože měla jít na pohřeb. Adler bankéř, jehož primární číslo nepotřeboval Hron slyšet — vrátilo se tak, jak se bankéři vrací všechno, v pořádku, úplné, nic nechybělo a nic nebylo nabídnuto. Jedenáct dalších, knihkupci a ten jeden profesor a bratranec z Brna a člověk, jenž obchodoval se starými mincemi, a zbytek toho malého šedého světa, jenž jedl Reszkeho kapra — čtrnáct karet, čtrnáct sad po deseti, a proti každé nakonec týž výsledek, ten výsledek, na němž záleží a o němž se nikdy nereferuje, protože nikoho neuvědomuje: každý z nich se u toho stolu něčeho dotkl, a co se kdo dotkl, dalo se poznat z toho, čeho se nedotkl.

Měli totiž sklenice. To bylo trpělivé jádro celé věci. Číšníci od cateringu sklidili a naskládali, ale neumyli — smrt zastavila obvyklé pohyby domácnosti, služebná pryč, věci ponechány — a křišťál stál tři dny na příborníku netknutý, zatímco se z bytu stalo místo činu a z místa činu případ, takže vinné sklenice z osmadvacátého zvedl Bouda do svých opatrných rukou v rukavicích, každou jednu, přinesl je sem v jejich vatě a opylil je šedým práškem a velbloudím štětcem. Co vystoupilo pod práškem, byl celý smutný lidský záznam jednoho večera — překryté šmouhy ruky, jež otáčí sklenicí, čistý ovál otisku rtů na sklenicích žen, místo, kde palec a dva prsty stiskly stopku. Patnáct sklenic. Čtrnáct z nich vydalo své majitele. Jedna po druhé byly sklenice oddány rukám, tenhle vír Adlerovi, tenhle stanovitý oblouk obchodníkovi s mincemi,

tahle smyčka s přetrženou linií, kterou Felkelová nosila z nějaké staré kuchyňské spáleniny — čtrnáct sklenic, čtrnáct hostů, každá sklenice zastoupena živými prsty, jež z ní pily.

Pak zbytek domu. Hostinský a jeho tři lidé, načernění do jednoho, protože obsluha a sklízení prošly jejich rukama a otisk obsluhujícího na sklenici hosta neznamenal nic a musel být znám, aby mohl znamenat nic. Služebná Boženka, přivedená zpátky uplakaná od matky v Nuslích, jistá, že je obviněna, načerněná a utěšená a vyloučená. Rosa Wertheimerová, účetní, která na večeri nebyla, ale léta chodila do bytu a z bytu a jejíž otisky byly samozřejmě na polovině věcí v něm, podala je dobrovolně, ruku klidnou na plotně. Kühnová domovnice, jejíž hranatý tmavý palec sledoval Hron, jak jej Závodský převaluje se zvláštní pečlivostí, protože její ruka byla devatenáct let na každých dveřích v domě a našla by se, kdyby člověk hledal, na všem. Hana Reszková, vdova, jež podala prsty v salonu své sestry na Vinohradech beze slova a s tím chladným klidem, jež si Hron přestal plést s lhotejností — žena skládající účty ze svých rukou.

A Viktor.

Tu kartu položil Závodský trochu stranou, anebo se to tak zdálo, ač to byla táž karta jako ostatní a Hron věděl, že to stranou je jeho vlastní oko, ne úředníková ruka. Viktora Reszka načernili dva dny předtím, pod tou rutinní záminkou, kterou mu Hron vystavěl, vyloučením všech, kdo měli přístup, což člověk dobře nemohl odmítnout, aniž by ze sebe udělal praporec. Podal prsty, řekl Bouda, s

klidem, který sám o sobě stál za povšimnutí u člověka, o němž byl Hron přesvědčen, že utopil vlastního otce — podal je a utrousil cosi lehkého o tom, že si připadá jako kapsář, a zeptal se, jako Felkelová, jestli ta černá jde dolů. Šla dolů. Vždycky jde dolů, řekl Závodský; to byla ta potíže s tou prací, dolů jde všechno kromě případů.

„Není na sklenici,“ řekl Hron. Nebyla to otázka. Věděl, že nebude; Viktor nebyl hostem; Viktor přišel zadním schodištěm v jednu po půlnoci, kdy byly sklenice tři hodiny použité a hosté dvě hodiny pryč.

„Není na sklenici,“ souhlasil Závodský. „Je v bytě — otisky člověka jsou v bytě jeho otce, to není zázrak, na dveřích pracovny, na knize, na zábradlí služebního schodiště, kde bůhví co pohledával, ale člověk může postát na schodech. Není na stole a není na sklenici.“ Zvedl oči. „Jestli jste chtěl na sklenici, vrchní komisaři, na té ho nemáte. Říkám vám, co je, ne co by se hodilo.“

„Vím, co mi říkáte,“ řekl Hron. „Proto chodím za vámi, a ne za Pelcovým člověkem.“

Což ponechávalo patnáctou sklenici.

Stála, jak Hron věděl z fotografií a z výpovědi Rosy a Kühnové, v čele stolu, na místě naproti Reszkemu samému, na čestném sedadle, jež stařec dal hostu, kterého žádný z nich neuměl jmenovat — a byla použita. To byl celý ten umíněný fakt, jenž v případě seděl od druhého dne a jež měly otisky rozřešit, tak nebo onak, v něco, co člověk

může napsat do spisu. Čtrnáct hostů. Patnáct znečištěných talířů. Patnáct sklenic. Příbor navíc prošířen a z něho jedno a pito, a na sklenici navíc, když Boudův štětec přešel přes její kupu šedým práškem, otisk.

Závodský jej teď měl pod sklem, daktylografická fólie zarámovaná a fotografie vedle ní zvětšená do velikosti talíře, takže papilární linie vystupovaly černé a čisté jako vrstevnice mapy nějaké země, kterou nikdo nepřešel. Postavil to před Hrona a neřekl nic, což u Závodského byl jistý druh výstrahy.

Byl to otisk palce. Pravého palce, podle posazení, podle toho, jak se linie stáčely; celý, úplný, ne polovičatá šmouha nedbalého doteku, nýbrž plný čistý otisk převalené jakosti, jako by ten člověk přitiskl palec na sklenici schválně, tak jako člověk tiskne palec na plotnu, když mu úředník řekne, ať drží. Otisk té jasnosti, jakou sám Závodský, snímaje celý týden otisky od pečlivých i roztřesených, nedostal čistší ze živé ruky držené v jeho vlastní. Obrazec byl vír. Prostý vír, linie stáčejíící se dovnitř ke středu ve dvou plných okruzích, čisté typové linie, ostrá delta po obou stranách, věc čitelná jako tisk, jako věc stvořená, aby byla čtena.

„To je dobrý palec,“ řekl Závodský. „To je nejlepší palec na tomhle stole, a všechny ostatní jsem sňal ze živých prstů v dobrém světle a tenhle se sňal z vinné sklenice, jež stála tři dny ve studeném bytě. Nechápu to a netvrdím, že to chápu. Je to moc dobrý palec.“

„Čí.“

„Ach.“ Závodský se posadil na svou stoličku, což dělal zřídka, člověk, který pracoval vestoje. „Tady je ta otázka.“

Prohnal jej. Řekl Hronovi jak, a Hron ho přiměl, aby to řekl celé, protože hodnota zdi je v tom, že víš, že je to zed', a ne dveře, jež člověk opomněl zkusit. Vír dal primární číslo; primární číslo zúžilo celou registraturu, tolik, co jí Praha držela, na přihrádky, kde bydleli muži s vírem na palci, a v nich sekundární a podsekundární, až nebylo prohledávání sto tisíc karet, nýbrž zvládnutelných pár set — a každou z nich Závodský s asistentem vytáhl a četli proti fólii s lupou, linie po linii, vidlice a konce linií a ostrůvky a jezírka, jež na světě nesdílejí žádní dva lidé, srovnávací body, jichž soudy chtěly dvanáct a Závodský měl rád šestnáct a na téhle fólii by jich mohl nabídnout čtyřicet, tak byla čistá. A proti každému víru jeho vlastního druhu v pražské registratuře neodpovídal palec z patnácté sklenice ani jednomu.

„Není v trestní evidenci,“ řekl Hron.

„Není v trestní evidenci.“ Závodský to odpočítával na svých vymazaných prstech. „Není v antropometrické. Není mezi koncesovanými živnostmi, jež snímáme — drožkáři, noční vrátní, lidé, co nosí pro banky zbraň. Poslal jsem ten vzorec do Vídně po staré zdvořilosti, kde drží c. k. karty pořád, vojáky, vězně monarchie, protože jsem si pomyslel — starý člověk, starý kabát, snad voják načerněný za císaře a od té doby ne. Vídeň po dvou dnech drátovala zpátky s otazníkem: ani v jejich rukou takový vzorec není, a jestli bych potvrdil, že

jsem správně přečetl vlastní černě.“ Řekl to bez urážky. „Svou černě jsem přečetl správně. Čtu svou černě čtyřicet let. Ten palec nepatří žádnému muži, kterého jsme kdy načernili, tady ani ve Vídni, živému ani mrtvému v žádné zásuvce, kam dosáhnou.“

Hron stál nad zvětšeninou. Vír se stácel sám do sebe, trpělivý, úplný, lhostejný, palec jednoho muže proměněný v malou černou galaxii na bílém talíři, a byl přiložen ke sklenici v čele stolu mrtvého muže poslední noci jeho života a nepatřil nikomu.

Nenechal to ležet. To byla ta práce, a on ji dělal. Šel na ten otisk tak, jako šel na příliš úhledné alibi, a hledal ty obyčejné dveře.

„Cizí člověk,“ řekl. „Ne host, ne domácnost. Někdo, kdo bral sklenici do ruky před večeří. Krám, který ji prodal. Člověk, který balil bednu ve sklárně. Sklenice se vyrobí a umyje a uskladní a prodá a vynese čtyři patra — sklenice se dotkne tucet rukou, než se jí dotkne host.“

„Sklenice se také umyje,“ řekl Závodský. „Služebnou, před večeří — máte její otisk na ostatních, na stopkách, kde je toho večera prostírala, čerstvý. Palec sklářského dělníka šel pod jejím hadrem i s prachem. Jediné otisky, jež přečkají prostírání, jsou otisky toho večera. A tenhle je na kupě, kde člověk pije, ne na noze, kde člověk nese. Je to otisk pijáka, ne nosiče.“

„Tedy donáška. Té noci. Víno přišlo nahoru, led přišel nahoru, chlapec od vinaře něco do té místnosti zanesl —“

„A ponořil palec do čisté vinné sklenice na stole?“ Závodský to nechal ležet, suše. „Načerněte chlapce. Rád ho proženu. Ale vy mi řeknete, vrchní komisaři, že jste načernil vinařova chlapce a ledaře a každou duši, jež překročila ten práh té noci osmadvacátého, protože váš detektiv-strážmistr je důkladný mladík a vy nenecháte dveře nedovřené, a já vám řeknu, že žádný z nich také není tenhle palec, protože jsem je proženil, každé jméno, co jste mi poslal.“ Kývl ke spisu, k tomu týdennímu dílu. „Dovřel jsem vám vaše dveře. Žádné další dveře nejsou. Je tu sklenice a palec a vír, který není v žádné zásuvce v téhle budově a v žádné ve Vídni.“

„Starý otisk,“ řekl Hron. Už se nepřel; obcházel zed' a kladl na ni po celé délce ruku, aby měl jistotu, že nepovolí. „Už na sklenici z jiného večera. Křišťál byl starý, Reszke jej choval pro velké večere. Host nějakého jiného roku — mrtvý muž, vystěhovalec, člověk, kterého jsme nikdy neměli důvod načernovat — pil z téže sklenice v roce osmadvacátém, palec mu do ní zaschl, hadr služebné ji minul, tři dny chladu ji uložily do sklepa, a je to přízrak staré večere, a ne téhle vůbec.“

Závodský chvíli mlčel a dal tomu, co tomu náleželo, za což si ho Hron vážil. Pak zavrtěl hlavou, pomalu, tiskař, který nevysází řádku, jíž nevěří.

„Otisk nepřechká umytí,“ řekl. „Ne umytí vinné sklenice, s hadrem a teplou vodou. Vydrží snad týden na věci netknuté. Nevydrží šest let přes umývání po každé večeri. A kdyby to byl přízrak staré večere —“ naklonil se a dotkl se skla té vitríny —

„byl by ten přízrak starý. Tuk stárne, vrchní komisaři. Otisk položený před týdný se snímá šedý a přetrhaný, linie vyhladovělé, mastnota odešlá do skla. Tenhle je čerstvý. Je to nejčerstvější otisk z kterékoli sklenice na tom stole — čerstvější prášku než Felkelové, než bankéřův, než vdovin. Cokoli přitisklo tenhle palec na tuhle sklenici, přitisklo jej té noci, pozdě, rukou, jež měla v kůži olej jako živý člověk, a potom —“ opřel se dozadu — „a potom vyšlo z každého spisu v Evropě.“

Obě žárovky hučely. Dole na chodbě se zavřely dveře a kdesi se rozjel psací stroj a ustal. Pach řeky vystoupil pod čerň. Hron hleděl na vír ještě chvíli, pak vytáhl zápisník a napsal drobným kolmým písmem: *Sklenice XV — palec pravé ruky, prostý vír, plný & čerstvý — bez shody Praha krim/antrop/živnosti — bez shody Vídeň c. k. — vyloučení: 14 hostů, 4 číšníci, služebná, účetní, domovnice, vdova, syn, vinařův chlapec, ledař.* Přečetl si to zpátky. Byla to úplná věta. Říkala všechno a neuzavírala nic.

Bouda přišel kdesi v posledku toho, klobouk v ruce, a stál u dveří se splihlým tichem člověka, jenž se dívá, jak kůň, na něhož vsadil, dobíhá poslední o délku. Chtěl, jak Hron věděl, aby ten otisk byl Viktorův. Ovšemže chtěl. Bylo by to tak čisté — syn u stolu, k němuž neměl přístup, palec na sklenici, celé to divadlo uzamčeného pokoje rozpuštěné v nervu jednoho muže. Chtěl to tak, jak mladí chtějí, aby věc byla u konce.

„Je to nikdo,“ řekl Bouda konečně. Řekl to místnosti. „Načernili jsme celé město, co se do-
tklo toho bytu, a je to nikdo.“

„Není to nikdo,“ řekl Hron. „Je to někdo. Je to palec. Palec je člověk. Není palec bez člověka.“ Slyšel ve vlastním hlase tu umíněnost a nechal ji stát. „Je to člověk, kterého jsme nenačernili. To je všechno, co ten otisk říká, a je to poctivé, a není to nic.“

„Člověk, kterého jsme nenašli.“ Bouda převracel ta slova a hledal pod nimi podlahu. „Tak to je všechno. Nějaký člověk — cizinec, někdo, kdo přišel a odešel a my nikdy nedostali jeho jméno a nikdy nedostaneme, ale člověk, skutečný člověk, kterého jsme jen — nenašli.“ Zvedl oči, a byla v tom téměř naděje, chlapecké přání světa, který zůstane té velikosti, již unese. „To je ono. Není? Jen člověk, kterého jsme ještě nenašli.“

A bylo to tu — ty dveře, jež Hron nedokázal zavřít. Protože to byla pravda. Byla to dokonalá, neredukovatelná pravda, a v té budově nebyl nástroj a ve Vídni žádný, jenž by ji proměnil v lež. Palec patřil člověku. Člověk nebyl ve spisu. Člověk, který není ve spisu, je člověk dosud nenalezený. Neproniklo to nic a nedokázalo to nic a soudce mohl napsat to do uzávěru a spát, *osoba nezjištěná, nevy-pátrána* — a byla by to pravda, a byla by to lež právě toho druhu, jaký Hron strávil život tím, že jej neříkal, pravdivá věta položená na věc, kterou nepokrývala, jako prostěradlo přes tvar.

„Ano,“ řekl Hron. „Člověk, kterého jsme nenašli.“ Neřekl ten zbytek, že našli každého, že to na-

lézání bylo úplné, že spis pečlivého města vydal každou ruku, jež se dotkla stolu mrtvého muže poslední noci jeho života, kromě té jediné v jeho čele. Neřekl, že nelze dokázat, že je zápor konečný, lze jej jen dojít až na konec a tam stát. Došel jej až na konec. Stál tam.

Závodský zasunul fólii i zvětšeninu do desek a desky na polici neshod, na tu malou polici na konci, kam šly karty, jež registratura nedokázala pozřít — a nebylo jich mnoho; v tom byl smysl té police, v její téměř prázdnotě. Postál chvíli s rukou na ní, starý tiskař s černí vetřenou do vlastních linií, a podíval se na Hrona tím suchým, rovným pohledem člověka, jenž za pracovní život založil sto tisíc karet a se všemi je sehnal, kromě hrstky.

„Sto tisíc,“ řekl, jako by se Hron ptal, což se Hron neptal. „Víc. Načernil jsem víc prstů, než je v některých městech lidí. A ze všech, jež jsem nedokázal pojmenovat —“ zvedl obarvenou ruku, prsty rozevřené, a skládal je jeden po druhém dolů — „byste spočítal na téhle. Pár. A každý z nich, vrchní komisaři, každý jeden, když jsme jej dohnali až do konce, byl tytéž dvě věci. Cizinec, kterého jsme neměli důvod načernňovat, vrácený za hranice, za nimiž jsme nemohli jít. Anebo člověk dávno mrtvý a za živa nikdy nenačerněný, protože zemřel dřív, než ta práce přišla, před válkou, dřív, než kohokoli z nás napadlo schovávat člověku ruce.“ Nechal ruku klesnout. „To jsou jediné dvě. Cizinec zdaleka a mrtvý zdávna. Třetí zásuvka není.“ Podíval se na desky pod dlaní, pak zpátky na Hrona, a ten vtip měl ve tváři, ten vtip, jež si dělal ze své práce, ten

suchý drobný vtíp, který ho protáhl čtyřiceti lety cizích prstů — a měl jej připravený, Hron viděl, že jej má připravený, *tak který je váš, cizinec, nebo mrtvý*, ta snadná věc, již člověk řekne, aby vrátil zdi velikost dveří.

„Tak který je tenhle,“ řekl Závodský. „Cizinec, nebo —“

Nedořekl to.

Hron zvedl oči od víru, jenž nepatřil žádné živé ruce a žádnému muži v žádné zásuvce té budovy ani ve Vídni, od víru stáčejícího se do svého trpělivého středu, čerstvého jako dech před hodinou a neshodného se vším na zemi, a řekl prostě, protože to byla jediná pravdivá věc, jež zbývala k řečení, a celý týden si vysluhoval právo říct ji bez příkras:

„Nevím.“

Žárovky hučely. Řeka vystoupila pod čerň. A Závodský, jenž ten vtíp podržel půl vteřiny na jazyku — cizinec, nebo mrtvý, jedno, nebo druhé, vždycky to bylo jedno, nebo druhé — zaslechl v těch dvou plochých slovech cosi, co v té místnosti dlouho neslyšel, a zavřel nad tím vtípem ústa, a nechal ruku sklouznout z police, a neudělal jej.

24. Půlnoc, ne druhá

CAFÉ LOUVRE BYL V SOBOTU RÁNO DOCELA jiné zvíře než Café Louvre v noci. Zrcadla vracela šedé světlo od Národní třídy místo mléčně bílých koulí, šachové figurky ještě nestály na svých polích a po mramorových stolech se na kolenou pohybovala posluhovačka s vědrem, projíždějíc podlahu pomalými mokkými půlkruhy, takže celá ta dlouhá galerie už nevoněla doutníky a kávou, nýbrž vlhkým popelem a karbolem a tou zvláštní plochostí místnosti, z níž byl noc předtím vymeten a den ještě nebyl vpuštěn. Hron sem vešel z oblevy, která se přes noc obrátila v tvrdý čistý mráz, ten, jenž vysušuje dlažbu a postříbřuje dráty, a klobouk si nechal v ruce a kabát na sobě, protože člověk si pohodlně neseďá na místě, kam přišel něco si vzít.

Ohlásil se předem, přes spojovatelku ústředny, na číslo, které krupiér neměl, ale ředitel ano, a ředitel — opatrný muž, jenž chápal, jak takoví muži chápou, že i policie může být zákazníkem, zacházejí-li s ní jaksepatří — svolil, že pan Doležal bude k mání, v malé kanceláři za šatnou, v devět. Teď bylo devět. Kdesi nahoře odměřovaly ráno hodiny s měkkým tikem vteřin. Posluhovačka nevzhlédla.

Doležal vyšel neoznačenými dveřmi na vzdáleném konci s kabátem přes ruku a s manžetami už čistými, ač byl podnik už hodiny zavřený, muž,

kteřý si manžety nasazoval snad dřív než cokoli jiného, tak jako jiný muž připíná hodinky. Za denního světla měla ta chytrá tvář v sobě méně z krupiéra a víc z písaře. Pod levou čelistí se zle oholil. Spatřil Hrona a zastavil se a něco mu přeběhlo přes obličej, co nebylo překvapení — věděl to, hned jak ředitel řekl *policie, zase, za vámi* —, nýbrž to drobné soukromé usazení muže, který už pár dní čeká na zaklepání a jemuž je, koneckonců, úlevou je slyšet dopadnout.

„Vrátil jste se,“ řekl.

„Říkal jsem, že snad.“

„Říkal jste, že na ty dveře zapomenete.“ Doležal jednou kývl k zelenému pokoji, z něhož vyšel, a nebyla v tom hořkost; jen vedl účet rovně, tak jako vedl karty. „Zapomenete na ně i tentokrát?“

„Na dveře ano,“ řekl Hron. „O dveře nestojím. Nikdy jsem nestál.“ Počkal, než si muž pověsil kabát přes opěradlo židle a sedl si, nevyzván, čehož si Hron znovu povšiml a co se mu znovu zalíbilo. „Chci jediného muže. Téhož. A chci z něho jediné číslo, a pak půjdu, a potřetí už nepřijdu, což je víc, než mohu slíbit většině.“

„Číslo.“ Doležal vytáhl cigarety, pohlédl na posluhovaččinu mokrou podlahu a schoval je nezapažené, drobná pozornost vůči karbolu. „Přišel jste v špatný rok pro čísla, komisaři. Není u toho stolu muž, který by vám ta správná dovedl říct. Pro to jsou u něj.“

„Chci hodinu, kdy odešel,“ řekl Hron. „Viktor Reszke. Tu noc, kdy zemřel jeho otec — noc té večere na nábřeží, z osmadvacátého února na první-

ho března. Chci znát hodinu, kdy Viktor Reszke vstal od toho stolu a vyšel z tohohle domu.“

Posluhovaččino vědro popojelo o loket po mramoru s dlouhým mokrým povzdechem a ztichlo.

Doležal se na něj díval po dobu, která se zdála dlouhá a byla snad tři vteřiny, počet, jaký dělá muž, který se už rozhodl a jen vybírá slova, jimiž to zaplatí. Hron viděl to rozhodnutí přijít z druhé strany dveří, v té úlevě; nechal muže dojít k němu jeho cestou.

„Slyšel jste ho říkat dvě,“ řekl Doležal nakonec.

„Slyšel jsem, že říká dvě.“

„Řekne to znovu, a vám do očí, a řekne to dobře, protože tomu už napůl sám věří — to oni, ti měkcí, řeknou věc tolikrát mužům, jimž dluží, až jim zaroste jako kost, která srostla nakřivo.“ Pomalu zavrtěl hlavou. „Ve dvě hodiny. Svým lidem řekl, že byl tady do dvou. Nepochybuju, že by chtěl, aby mu to celý sál odpřisáhl.“ Položil čisté ruce naplocho na mramor mezi nimi, prsty od sebe, a zadíval se na ně. „Do půlnoci byl pryč.“

Hron se nepohnul. Za třicet let se vycvičil ve velkém umění přijmout věc, pro niž jste přišel, aniž byste sálu dali najevo, že jste ji přijal, a tuhle přijal s tváří docela klidnou a s tepem, kdesi hluboko a neposlušně, jenž jednou klepl o její rub jako kotník o stůl.

„Půlnoc,“ řekl. Ploše. Muž ověřující čas odjezdu tramvaje.

„Tak nablízko, že na rozdíl nesejde. Povím vám, jak to vím, protože budete chtít, aby vám to bylo pověděno.“ Doležal obrátil jednu ruku dlaní

vzhůru, gesto muže pokládajícího kartu, kterou nějaký čas držel. „Odešel na uzávěrce. Uzávěrku děláme na obrátce muže — když je hráč hotov, vyhrán nebo vybrán, srovnáme jeho dlužní úpis proti domovní knize dřív, než od stolu odejde, aby to, co dluží, bylo pevné a dosvědčené a aby se to ráno nedalo rozporovat. Reszke syn byl tu noc vybrán — vybrán brzy, ještě než se dobří hráči stačili rozehrát —, a já jeho uzávěrku srovnal sám, a do domovní knihy jsem k ní připsal čas, jak jsem povinen, protože úpis bez hodiny je úpis, z něhož se muž vyžje. A ta hodina, kterou jsem připsal, byla půlnoc. Pár minut sem nebo tam. Vstal z té židle, prohrávaje, co neměl, a chvíli postál u těch dveří, jak to dělají, ohlížeje se na zeleň, jako by si měla rozmyslet, a pak si vzal od muže u dveří kabát a vyšel do noci. A ta noc, komisaři“ — krupierův hlas se nezměnil, ale oči se mu zvedly — „měla daleko do konce. Nebylo ještě po dvanácté.“

„Jste si tou hodinou jist.“

„Je to v knize mou vlastní rukou proti jeho vlastnímu úpisu. Uzávěrka je ta jediná věc v tomhle domě, která nelže, protože dům si to nemůže dovolit.“ Nechal to chvíli ležet, a pak, protože byl poctivý muž v tom jediném úzkém místě, v němž poctivý muž mohl být poctivý v nepoctivé místnosti, dodal: „Před soudcem bych odpřisáhl půlnoc, a povím vám rovnou, že bych byl raději, kdyby se mě neptali, kvůli dveřím a kvůli řediteli. Ale když se zeptají, odpřisáhnu to. Půlnoc. Ne druhou.“

Půlnoc. Ne druhá. Hron držel ta dvě slova v mysli od sebe, tak jako před týdnem v téže místnosti dr-

žel od sebe ta dvě data ve tmě za očima, den úpisu a den smrti, jak do sebe zapadají s tím svým drobným chladným cvaknutím. Jenže teď to nebyla dvě data. Byly to dvě hodiny, a mezera mezi nimi byl celý ten případ.

Nebot' věc, kterou mu krupiér právě podal, nebyla, sama o sobě, důkazem ničeho. Muž může od karetního stolu odejít v kteroukoli hodinu se mu zlíbí; není zločin být vybrán brzy, jen bída. Hron však neobchodoval s jednotlivými fakty, obchodoval s jejich počtem, a počet tohohle byl vražedný. Viktor Reszke řekl mužům, jimž dlužil, a řekne Hronovi, a u své domácí na Korunní to napůl prosadí, že seděl u tohoto stolu až do druhé a pak šel domů do postele — že byl *tady*, v teplém zeleném světle, na očích tuctu mužů, po celou tu mrtvou hodinu, v níž se jeho otec utopil. To alibi bylo celou jeho obhajobou, zdí, za niž se hodlal postavit; a krupiér s číslem v domovní knize psaným vlastní čistou rukou právě obešel tu zeď zezadu a ukázal, že za ní není nic. Druhá hodina byla Viktorovi střechem i podlahou zároveň. Vezměte ji pryč, a ten muž neměl pro mrtvou hodinu alibi — měl díru přesně jejího tvaru, od půlnoci do druhé, prázdnou a vlastní, a do té díry zapadla, s přesností klíče, o němž Hron teď chápal, že jej drží v ruce celou tu dobu, tramvajová jízdenka proštípnutá v padesát pět minut po jedné na nábřeží pod okny jeho otce.

Lež jej nepřikryla. Lež jej odkryla. Právě alibi zakrývá hodiny, jež muž tráví; Viktorovo falešné bylo postaveno tak, aby zaplnilo právě ty hodiny, o

nichž jeho jízdenka dokazovala, že je tráví u řeky, a teď, když z něho bylo vytaženo to falešné dno, stály ty hodiny tam, nahé a jeho, se zabitím uprostřed.

„Děkuji,“ řekl Hron. Vstal. Nepodal mu ruku, protože ten muž by ji nebyl chtěl a protože Hronově ruce právě tehdy nedůvěřoval, že bude obyčejným způsobem klidná. „Ode mne už neuslyšíte. Přijde-li vám od soudce papír, nebude na něm stát, odkud to číslo pochází, jen že je to pravda a že za ni můžete ručit. O to se postarám.“

I Doležal vstal a vzal si kabát a díval se spíš na něj než na Hrona. „Je to ubohý tvor, ten architekt,“ řekl, jako řekl něco podobného před týdnem ve dveřích. „Pořád na to musím myslet. Muž staví domy, a nedovede udržet střechu nad vlastní zkázou.“ Vsoukal se do kabátu. „Půlnoc, ne druhá. Naložíte s tím, jak nakládáte. Já půjdu domů a vyspím se, což je ta jediná věc, k níž tahle živnost činí člověka neschopným.“ A vyšel cestou, kterou přišel, neoznačenými dveřmi do temně zeleného pokoje, kam ráno nedosáhlo, a ony se za ním zavřely s drobným čalouněným zvukem, a Hron zůstal sám v té dlouhé šedé galerii s posluhovačkou a jejím vědrem a měkkým tikem hodin nahoře.

Vyšel do mrazu. Necítil triumf. Boudovi řekl na rohu Korunní, s benzinem v zádech, že už dávno přestal dovolovat si vyjet vzhůru na tom povzneseném pocitu vyřešené věci, a teď shledával, že ta stará obezřelost drží: věc v něm, jak scházel po mramorovém schodu na Národní třídu, nebylo nadšení, nýbrž jeho opak, jakási chladná úplnost,

pocit muže, který nesl těžkou věc dlouhou cestu a konečně ji složil a zjistil, že složit ji ho neulehčuje, jen mu nechává ruce bolavé v tvaru toho břemene. Případ byl hotov. Věděl to tak, jak věděl, ještě před bouří, že ho bude bolet koleno. Nezbylo v něm už nic uvolněného.

Šel na Bartolomějskou pěšky, neboť chtěl ten mráz a tu dlažbu a ten čas, a na ústředně našel Boudu už u tabule, a tabuli, jak ji večer předtím nechal — večeri a mrtvou hodinu, dvě schodiště, dvě šipky tramvají správně nakreslené, stříbrného muže samotného ve své karanténě u pravého okraje s jediným špendlíkem. Hron pověsil kabát, který se dnes nekouřil, neboť vzduch byl suchý, a stál před korkem s rukama za zády, a Bouda, který ze dveří už vyčetl, neřekl nic, jen čekal se dvěma sklenicemi čaje chladnoucími na parapetu.

„Byla půlnoc,“ řekl Hron.

Bouda zvedl hlavu.

„Odešel z Louvru o půlnoci. Ne ve dvě. Krupiór srovnal jeho úpis proti domovní knize a připsal k němu hodinu vlastní rukou, protože z úpisu bez hodiny se dá vylhat, a ta hodina byla půlnoc. Odpřísáhne to před soudcem, nerad, ale pod přísahou.“ Hron vzal tužku. Dole na tabuli, pod slovem *závora*, kde po dny bývalo bílé místo a ta plochá hůlková slova *Závora. Jak.* — slova, která tento minulý týden konečně dokázal smazat a odpovědět na ně —, napsal teď, týmž plochým pís-

mem, k levému okraji, kde noc začínala: *Louvre — venku do 00:00*. A nakreslil první šipku.

„Dívej se, jak to roste,“ řekl. Nebylo to pro Boudu, nebo ne jen; člověk sestavuje věc nahlas, aby slyšel, zní-li pravdivě na otevřeném vzduchu, anebo jen v teplé tmě vlastního přání, aby pravdivá byla. Pohnul tužkou od šipky.

„Půlnoc, ven z Louvru, vybrán do poslední kosti, s lidmi, jimž musí prvního března zaplatit, a bez otce, k němuž by mohl jít, aniž bude odpovědí ne — dodatek závěti podepsán čtyřiaadvacátého, ač on věří, ten ubožák, že se podpis odkládá, takže vyjde do mrazu pořád ještě v domnění, že je dědicem, v domnění, že celá pozůstalost je od jeho rukou vzdálena jen jednu koupelovou noc starého muže.“ Tužka jela podél řeky. „Má mrtvou hodinu na to dostat se na nábřeží, protože hodiny vybraného muže nehlídá nikdo než ti, jimž dluží, a ti hlídají jen den, kdy je splatno. A má klíč — duplíkát ke služebním dveřím, popsaný *mladý pán* otcovým vlastním inkoustem, na desce, kterou otce nikdy nenapadlo vyměnit, protože otec nemění zámeček proti vlastní krvi až do toho posledního týdne, kdy to míní udělat, a pak zemře dřív. Po zadním schodišti hluchou stranou domovnice, do bytu, kde byl večerní čaj uvařen a vypit a věci umyty rukou o služčíně volném večeru — a v tom čaji veronal, jež si v jediném únoru dvakrát vyzvedl u vinohradského lékárníka na nespavost, která ho potřebovala jednou. Starý muž opilý z vlastní večere a zpomalený tím barbiturátem, ve své vaně, v hodinách po půlnoci. A jeho syn ho drží pod hladi-

nou.“ Tužka se dotkla Strossovy poznámky, podlitiny pod čelistí, popraskaných cévek vynuceného ponoření, a nikoli pádu. „Kolem druhé. Dvě ruce soudního lékaře. Držen, nepadlý — ten jediný fakt v celém případě, jenž nebyl nikdy v pochybnosti a jež příběh o sebevraždě nikdy nedokázal spolknout.“

„A potom dveře,“ řekl Bouda tiše.

„A potom dveře.“ Hron přešel k místu, kde tento týden konečně připíchl tu věc, pro niž slezl do strouhy pod služebním schodištěm — smyčku voskované šňůry, zahnutý květinářský drát, ten domácký naučitelný úskok, jímž muž na chodbě zatáhne závoru, o níž každé oko přísahá, že byla zastrčena zevnitř, škrábanec na dveřích, jenž první týden neznamenal nic a teď znamenal všechno. „Zastrčí závoru zvenčí skrz mřížku, drátem a šňůrou, kterou si dny předtím přivázal ke knoflíku, a drát pak vytáhne, a šňůru, kterou miní spláchnout, mu nechá ve strouze nerv nebo spěch, a tam ho oběsila. Odchází služebním schodištěm do dvora, kolem pěti minut po druhé. A je v takovém stavu, nebo v takovém spěchu, nebo v takové potřebě být mužem jedoucím domů jako každý jiný muž, že si — hodinu předtím, jeda opačným směrem — koupil na sedmnáctce na nábřeží jízdenku, v padesát pět minut po jedné, s vyhrnutým límcem, a strčil si ji do kabátu a zapomněl na ni, tak jako muž zapomene tu jedinou věc, která ho oběsí.“

Ustoupil od tabule a podíval se na celek, a celek držel.

„Tady to je,“ řekl. „Přečti to napříč, Karle. Každý článek, a kdo jej ukoval. Soudní lékař mi dává způsob — držen, utopen, kolem druhé, ne muž, jenž si vzal život, a ne muž, jenž spadl. Drát a šňůra ve strouze mi dávají dveře — jak chodba zatáhne závoru, která přísahá, že byla zavřena zevnitř. Lékárník mi dává prostředek v čaji. Louvre mi dává touhu, úpis splatný prvního lidem, kteří půjčují proti mrtvole. Dodatek závěti mi dává tu krutost — že zabil pro dědictví, které mu papír odňal už dny předtím, a on to nikdy nevěděl. A teď —“ položil tužku na podpěru pod tabulí, tak jak pokládáte kartu, pro niž už nemáte užití, lícem vzhůru „— teď mi jízdenka dává místo a krupier mi dává čas, a oba do sebe zapadají, místo a čas, jedna padesát pět na řece a půlnoc z karet, a mezi nimi nezbyvá ani minuta denního světla, do níž by obhajoba mohla vrazit klín. Měl dvě nehlídané hodiny a strávil je na nábřeží. Až do dnešního rána měl ve dvě hodiny zed', za niž se mohl postavit. Ted' zed' nemá. Má ty hodiny, a ty hodiny jsou jeho, a uprostřed nich je jeho otec, držen.“

Bouda mlčel. Pak: „Je to celé.“

„Je to celé.“ Hron vzal studený čaj a vypil jej, ten drobný trest, protože shledat věc celou byl nejnebezpečnější okamžik každého případu a on té celosti nedůvěřoval i ve chvíli, kdy uvnitř ní stál. „Není v tom článek, jež by advokát ohnul. Najede na každý z nich, a každý jsou už zavřené dveře. Tramvaje — že Procházkův muž z jedné padesát pět byl ten druhý cestující, ten stříbrný; vozové knihy to zodpověděly před týdnem, dva sloupce,

mince, jež není jízdenka, dva muži, kteří nikdy nebyli jeden. Závora — že žádná živá ruka ji nemohla zatáhnout, že dveře dokazují, jak si starý muž zvolil vodu; drát ve strouze to zodpovídá. Alibi — že jeho klient seděl u karet do druhé; krupiérova vlastní hodina proti jeho vlastnímu úpisu to zodpovídá. To není štěstí, Karle. To je týden odmítání snadných spojení, dokud nezbylo stát jen to pravé.“ Postavil prázdnou sklenici. „Vezmi to k soudci. Všechno, popořadě, spis tak, jak jsme jej stavěli. Pelcova sebevražda vyděšeného Žida je mrtva v okamžiku, kdy si soudce přečte lékaře proti závoře a krupiéra proti hodině. Požádej o příkaz.“

Bouda už sahal po klobouku.

Příkaz se vrátil z kanceláře vyšetřujícího soudce krátce po poledni, se suchou rudou pečeti a suchou formulí, *aby jmenovaný Viktor Reszke byl vzat a zadržen k zodpovídání*, a Pelc se o tom dozvěděl na chodbě dřív, než byl papír na Hronově stole, a přišel ke dveřím s kloboukem na hlavě a tentokrát nevešel. Postál chvíli ve dveřích, díval se na tabuli, na příběh o sebevraždě, který si přál, teď mrtvý na korku pod plochou rukou lékaře a plochým číslem krupiéra, a at' chtěl říci cokoli, neřekl to. Mýlil se, a nebyl to hloupý člověk, a to obojí dohromady ho učinilo mlčenlivým, což bylo nejbliž, jak se Augustin Pelc kdy dostal milosti. Dotkl se krempe klobouku a odešel chodbou, a psací stroje běžely a ustávaly a běžely.

Hron nešel s Boudou zamknout příkaz do zásuvky. Zůstal před tabulí poté, co se místnost vy-

prázdnila k polednímu jídlu, v klepavém tichu radiátorů, a díval se na noc rozprostřenou podél řeky od jedenácté do druhé, neprodyšnou, každý článek ocel — a oko mu šlo, jak mu šlo po celé ráno, k tomu jedinému místu na tabuli, jež nebylo zaplněno.

Bylo to nahoře u večere, v čele stolu, v prostoru, který první den izoloval jediným špendlíkem a žádnou čarou, v prostoru, kam čtrnáct hostů usadilo, ve čtrnácti ústech, patnáctého muže, jež lei-ka nezachytila a jež žádný záznam na zemi nedovedl podržet. Po všechny ty týdny tam nenapsal nic. Nedokázal to. Nebyla na to jízdenka, žádný úpis v žádné domovní knize, žádné číslo, žádný kabát, žádná plechovka od čističe, žádná lékárníková kniha, žádný klíč na žádné desce — nic z té domácké papírové usazeniny, podle níž se ví, že muž prošel hodinou, a podle níž je tudíž nalezitelný, a tudíž, je-li vinen, oběsitelný. Byla tam jen ta židle. Tu židli nakreslil před týdny, z jakéhosi pudu, který nezkoumal, prázdnou židli v čele stolu naproti Reszkeho místu, a pod ni nenapsal jméno, protože nebylo jméno, jež by napsal — jen ten řádek v knize hostů rukou, jež nebyla Reszkeho, *Ten, který počítá*, což nebylo jméno, jaké muž nosí na ulici.

Vzal tužku znovu, tutéž tužku, kterou s hoto-vým případem položil lícem vzhůru. Dlouhou chvíli se díval na prázdnou židli. A pod ni, do malého bílého místa, napsal, tím plochým hůlkovým písmem, jež si uchovával pro věci, které hodlal udělat — ale tady nebylo nic, co by hodlal udělat,

a ruka to věděla dřív než on — jediné slovo, a zarazil se, tuhu nechávaje spočinout na korku za ním, jako by čekal na víc, co nepřišlo.

host.

Host.

To bylo vše. Nenásledovalo žádné příjmení, žádná hodina, žádná šipka běžící k němu ani od něho, protože nic, čeho se ta židle dotkla, neposunulo ani nezatarasilo jediný článek ocelového řetězu, jenž ležel pod ní podél řeky, a odeber tu židli docela a noc se vyřeší stejně, půlnoc z karet, klíč, čaj, voda, drát, jízdenka, muž. Případ byl hotov i bez ní. Případ ji nikdy nepotřeboval. A Hron stál s tužkou spočívající na tom slově a chápal, s tou chladnou úplností, kterou si onoho rána odnesl z Louvru a kterou teď ponese, jak viděl, o hodný kus dál než jen z Louvru — že případ uzavřel, každý jeho článek, mimo moc kteréhokoli advokáta jej ohnout, a že neuzavřel a neuzavře to jediné místo na tabuli, jež nechal prázdné; že obojí je pravda zároveň a bude i nadále pravdou, ta zavřená věc i ta otevřená, muž, jež může oběsit, a host, jež neumí pojmenovat, po celý zbytek jeho života.

Radiátory klepaly. Chodbou zazněl skrze chladné sklo slabý tramvajový zvonek, dva tóny a pak jeden, město obstarávající obyčejnou práci toho, že je bdělé. Hron konečně tužku z toho slova zvedl a podíval se na ně, jak tam stojí samotné pod prázdnou židlí, a čáru nenakreslil.

25. Zatčení

Z ŘEKY ODCHÁZELO SVĚTLO, KDYŽ SI PRO něj přišli, a odcházelo tak, jak odchází v březnu, ne tím, že by zapadlo za cokoli, nýbrž tím, že prostě řídlo, jako by den byl barvou vymáchávanou z plátna, a než Hron s Boudou stanuli na nábřeží pod okny mrtvého, neměla v sobě voda už ani zbla zeleně, jen plochý cín té hodiny, jež předchází lampám. Viktor Reszke měl ateliér dvě ulice od řeky, studený pokoj se severním světlem, v němž kdysi, jak řekla domácí, hodlal malovat a teď v něm většinou spal, a Hron to načasoval tak, aby muž vycházel do raného šera, protože ho nechtěl brát na schodišti, ve dveřích, se dveřmi, jež lze přibouchnout. Chtěl otevřené nábřeží a vodu a okna mužova vlastního otce o tři poschodí výš za mrazem, teď temná, nikomu ještě nepronajatá, se studeným průvanem, který z nich stále ležel na případu.

Spatřil Viktora dřív, než Viktor spatřil jeho: vysoký mladý muž v šedém zimníku — teď už vyzvednutém z čistírny, sametový límec na ohbí stále lesklý — scházel vedlejší ulicí s límcem zdviženým proti větru, který v sobě neměl nic osobního, a šel tou rozkolébanou chůzí člověka, jenž se už několik dní pořádně nenajedl. Vyšel na nábřeží a zahrnul k mostu a k světlům Slavie přes vodu, a Hron se odlepil od zábradlí, o něž se opíral, neuspěchaně,

tak, jak se vykročí vstříc muži, s nímž jste si schůzku domluvili, a oslovil ho jménem.

„Pane Reszke.“

Viktor se zastavil. Ani on nebyl hloupý — nikdo v tomto případě nebyl hloupý, a to byl ten žal — a znal Hronovu tvář ze dvou výslechů, znal Boudovu ode dveří ateliéru toho odpoledne, a věděl, v té půlvteřině, kterou potřeboval chlad, aby mu našel zátylek, co může znamenat jen jediné, že ti dva stojí na nábřeží v šeru mezi ním a mostem. Hron sledoval, jak to do něj přichází. Nepřišlo to nejprve jako strach, nýbrž jako jakási únava, sednutí, výraz muže, jenž nese cosi vzhůru po dlouhém schodišti a nahore mu řeknou, ať to položí.

„Komisaři,“ řekl.

„Požádám vás, abyste šel s námi na Bartolomějskou,“ řekl Hron. Hlas držel nízko a vyrovnaně, hlas pro koně a pro čerstvě odvodělé a pro muže, které se chystal zničit. „Jsou tu otázky kolem smrti vašeho otce, na něž byste, myslím, raději odpovídal mimo chlad.“ Neřekl *zatčení*. Nemusel. To slovo už bylo ve vzduchu mezi nimi, tak jako byla ve vzduchu řeka, čichem a chladem, aniž je kdo pojmenoval.

Bouda se posunul o půlkrok stranou, ledabyle, váhu vpřed, mezi muže a zábradlí, kdyby si snad muž pomyslel, že voda jsou dveře. Nemusel se namáhat. Viktor pohlédl jednou na temná okna nad nimi — otcova okna, koupelnu za nimi, kde se ta věc stala — a jednou na řeku, a pak svěsil oči k mokrému kameni pod svými dobrými botami, a ramena mu sklouzla z háčků, na nichž visela, a

řekl, téměř mírně, jako by to byla zdvořilost, kterou ještě může nabídnout:

„Nemusíte mě držet za paži. Půjdu. Čekám na vás čtrnáct dní. Myslel jsem, že to bude úleva, a teď to úleva je, což jsem nečekal.“

Hron ho nedržel za paži. Zařadil se mu po pravici a Bouda po levici a odvedli ho z nábřeží, ti tři, kolem zábradlí a lamp, které se zrovna rozsvěčely se svým drobným elektrickým vzdechem, pryč od vody a od oken, a za nimi přešla tramvaj se zvonkem o dvou tónech a jednom, a město nevzhledlo.

Nevzali drožku. Hron ho vedl dlouhou cestou Starým Městem ve světle lamp, protože muž, který se rozhodl věc položit, někdy cestou rozprostře celé to na stůl dřív, než stačíte položit první otázku, kdežto muž v zadní části drožky si zvedne límec a obranu zároveň. Šli tedy nahoru úzkými uličkami, kde pach klihu od rámaře ustupoval uhlí a pečeným kaštanům a mokru tání, a kdesi vpravo odbíjel Orloj nad prázdným náměstím celou, apoštolské konali svou malou obchůzku pro nikoho, a pod tím odbíjením, mezi dvěma údery, začal Viktor mluvit.

Mluvil tak, jak nakonec přišli mluvit všichni v tomto případě — prostě, a ta prostota byla to, co dopadalo. Nehrál to. Vyprávěl to tak, jak člověk vypráví věc, kterou v temnotě tolika nocí přebral tolikrát, že se ohladila, ztratila hrany, stala se prostě pravdou.

„Měl jsem klíč,“ řekl. „Od služebního schodiště. Dal mi ho před lety, ještě když jsem byl — když ještě bylo nějaké *když jsem byl*. Zadní schody, ty, co používali poslíčci, s dveřmi do dvora. Vyhnal mě z domu i od stolu i ze závěti, a tenhle jeden zámek nikdy nevyměnil, protože“ — Viktorova ústa udělala cosi, co nebyl úsměv — „protože by to znamenalo sejít k domovnici a žádat zámečnicka a vysvětlovat, a to by byl raději umřel, než aby se vysvětloval Kühnové. Měl jsem tedy klíč od otcova domu po celou tu dobu, co předstíral, že žádného otce nemám.“

Hron neřekl nic. Bouda na druhé straně vytáhl zápisník, ale Hron zachytil jeho pohled a o čtvrt centimetru zavrtěl hlavou: *ještě ne*. Co muž řekne v chůzi, je vzduch. Co podepíše u stolu pod lampou, je doznání. Hron chtěl mít to druhé a zatím se spokojil s tím, že naslouchá tomu prvnímu tak, jak naslouchal řece, nechávaje slova plynout kolem a podrže si jen jejich tvar.

„Měl jsem splatit směnku,“ řekl Viktor. „Prvního března. Mužům, kteří nepůjčují na jméno. Měl jsem tři dny a nic, a na dluhu u takových mužů je to, že to neplacení není dluh, je to rána, kterou ve vás pomalu otevírají, aby udělali příklad. Nejsem statečný, komisaři. Chci, aby to bylo v protokolu, že nejsem statečný. Udělal jsem to, protože jsem nesnesl pomýšlení, že mi ublíží, což je menší důvod, než mi přiřknou noviny.“

„A váš otec měl peníze,“ řekl Hron. Byla to první věc, kterou nabídl. Nabídl ji ploše, bez váhy,

tak, jak se na váhu položí jediný kamínek, aby se vidělo, kterým směrem se miska pohne.

„Můj otec měl peníze a závět', která je odkazovala mně. Říkal mi, že závět' je tatáž jako od osma-dvacátého. Dodatek — Schückův dodatek — mi řekl, že podpis byl odložen, že se k tomu nedostal, znáte to, jak staří lidé věci odkládají. Takže jsem věděl, věděl, že tu noc, kdy zemřel, jsem byl pořád jeho dědic. Byt, sbírka, půjčky, peníze. Dost, aby se ta směnka roztrhala desetkrát, a já dostal svůj život zpátky.“ Zastavil se na dlažbě, a Bouda se zastavil, a Hron se zastavil, ti tři pod lampou u zavřeného galanteristy, a Viktor pohlédl na Hrona pohledem muže, jemuž řekli, že jeho rána je smrtelná, právě když začínal doufat. „Měl peníze a závět', která jmenovala mě, a tři dny bylo všechno, co jsem měl. Tak ano. Ano.“

Šli dál.

Tehdy to vydal, celé, tím ohlazeným hlasem, bod za bodem, a Hron naslouchal a srovnával každý bod s korkovou tabulí ve své hlavě — tabulí, kterou stavěl tužkou a připichoval, teprve když držela — a shledával, že mužovo doznání uléhá na jeho rekonstrukci jako pauzák na mapu, čára za čárou, a nic mu nepřesahuje přes okraj.

Veronal — jeho vlastní, předepsaný na jeho vlastní nespavost, dvakrát v únoru vyzvednutý u vinohradského lékárníka, který si vzal ve zvyku nosit s sebou. Přišel po zadních schodech dřív v týdnu, zatímco jeho otec večerel jinde, a znovu si přivykl temnotě bytu, návykům starého muže před spaním, jež dodržoval jako liturgii: čaj v jedenáct,

uvařený v kuchyni, služebná teď tři noci v týdnu pryč, když se domácnost vedla skromněji. Tě noci si odemkl k jedné hodině ranní, dlouho potom, co hosté od večere odešli a otec zůstal opilý, těžký a sám, a do čajového náčiní, ještě teplého na podnose, vsypal veronal — „nikdy si toho nevšiml, byl už ze tří čtvrtin pod vínem, pil to jako dítě, dokonce za to poděkoval prázdné kuchyni, slyšel jsem ho“ — a čekal v chladu zadní chodby, dokud starý muž neklesl, hloub než do spánku, a pak —

Tady Viktorův hlas nepukl, ale ztišil se docela, a Hron se k němu musel naklonit přes rachot projíždějící tramvaje.

„Byl ve vaně. Vždycky si dal naposled ještě jednu věc, na klouby, doktor mu řekl horkou vodu na klouby. Ležel v ní a spal, s veronalem a vínem v sobě, starý muž spící ve vlastní vaně, a já —“ Ta ohlazenost se nakonec prodřela, právě tam, právě na jedinou slabiku. „Drží se ho člověk dlouho, komisaři, starého muže, i spícího — tělo se s vámi pře, i když je člověk za pře. Držel jsem ho za čelist a za rameno a celou tu dobu jsem se díval na zeď. Nad kohoutky je uvolněný kachlík, spárování vypanané. Díval jsem se na to. Dívám se na ten kachlík každou noc od té doby.“

Strossova zpráva vyvstala Hronovi v paměti, plochá a přesná: podlitiny pod čelistí, popraskané vlasečnice násilného ponoření, *muž byl držen*. Ten muž mu doznával pitvu, větu za větou, aniž to věděl.

„A pak ty dveře,“ řekl Hron.

„A pak ty dveře.“ Viktor se nadechl, a ten nádech se zachvěl jen nepatrně. „To byla ta část, na kterou jsem byl pyšný, Bůh mi odpusť. Závora a mřížka nad ní v horní výplni, větrací žaluzie — viděli jste ji. Dřív v týdnu jsem uvázal kus voskovaného rybářského vlasce kolem hlavičky závory a vedl ho přes horní lištu mřížky, takže visel na straně do chodby, konec zastrčený z dohledu. Když bylo po všem, přitáhl jsem koupelnové dveře z chodby a měl jsem drát — květinářský, tuhý, na konci ohnutý do háčku — a sáhl jsem mřížkou a zachytil vlasce a zatáhl závoru, *zarazil* ji do zástrče, zvenčí, se zavřenými dveřmi a sebou na špatné straně. Pak jsem drát vytáhl zpátky lištou a vlasce vytahal za ním, všechn, a nezůstalo nic než zavřené dveře s mrtvým mužem za nimi a nikdo v místnosti. Drát a vlasce jsem si dal do kapsy. Hodil jsem je do stoky na Křižovnické cestou k tramvaji. Myslel jsem, že nikdo nikdy —“

„Na spodní liště mřížky byl škrábanec,“ řekl Hron. „A vlákno. Voskované.“

Viktor se zastavil podruhé. Byli teď blízko náměstí, týnské věže černaly proti nebi, jež dostalo tu hlubokou modrofialovou barvu úplné tmy, a lampy dělaly své tůně, a v jedné z těch tůní muž stál a chápal, že policie celou tu dobu drží malý jasný konec nitě, kterou on před čtrnácti dny upustil do stoky.

„Tak vy jste to měli,“ řekl, „dřív, než jsem vám to pověděl.“

„Měl jsem ty dveře,“ řekl Hron. „Neměl jsem ruku, která je obsloužila. Teď mám obojí.“

Byl to Hron, kdo mu pověděl o dodatku. Nehodlal to udělat — případu to neposloužilo, případ byl hotov — a laskavější muž by ho byl nechal dozvědět se to od Schücka v chladu pozůstalostního řízení. Avšak Viktor, jak vcházeli do světla lamp na náměstí, řekl tu věc, jež o tom rozhodla. Řekl, s děsivým drobným pozdvižením v hlase, pozdvižením muže, který sahá po jediném ještě plovoucím trámu: „Aspoň to nebylo zbytečné. Hana to bude napadat a bude skandál, ale ta pozůstalost je *moje*, komisaři, závět' je ta z osmadvacátého, jsem dědic, a ať mi udělají cokoli, budou peníze, aby —“ a nedokázal to dopovědět, protože sám nevěděl, k čemu ty peníze teď mají být.

A Hron, který přesně věděl, jak obyčejná a jak krutá je příští věta, ji řekl prostě, protože ten muž uslyší horší věc řečenou hůř později, a Hron byl raději, aby to přišlo jednou, vyrovnaně, od někoho, komu to nepůsobí potěšení.

„Dodatek byl podepsán, pane Reszke. Čtyřia-dvacátého února. Čtyři dny před tou večeří. Řádně ověřený, dosvědčený, zapečetěný. Otec vám řekl, že podpis byl odložen. Nebyl. V době, kdy jste přišel po zadních schodech, jste už pět dní nebyl otcův dědic.“ Nechal to chvíli stát v chladu. „Zabil jste ho pro pozůstalost, která už připadla nadaci pro uprchlíky přicházející přes hranici. Nejste dědic. Dědíte obsah jeho popelníku. Vlastní Schückova slova.“

Chvíli se Viktor nepohnul vůbec. Náměstí bylo téměř prázdné, muž vedl kolo, dvě dívky se smály

směrem k tramvaji, obyčejný lhostejný provoz města, které je naživu, a Hron sledoval, jak ta věc vchází do mladého muže jako studená voda do kabátu — pomalu, pak naráz, pak skrz až na kůži. Viděl, jak provádí ten počet, ten ohavný prostý počet, ten zadržovaný dech a pohled na kachlík a směnku roztrhanou druhého března, koupenou za peníze, které nikdy, ani jedinou hodinu té noci, nebyly jeho, aby je utratil.

A Viktor Reszke se zlomil. Ne divadelně. Vztáhl ruku a dotkl se studeného železa lampy, jako by se chtěl ujistit o jedné pevné věci, a tvář se mu rozpadla tak, jak se muži rozpadá tvář, když pod ní povolí konstrukce, a řekl, ne nahlas, „Ach,“ jen to, „ach,“ tak, jak to muž řekne, když mu spadlo cosi, co už nelze spravit, a pak se rozplakal, stoje na náměstí pod lampou ve svém dobrém kabátě a s lesklým límcem, a Bouda odvrátil pohled, protože byl mladý a nebylo slušné se dívat, a Hron pohled neodvrátil, protože součástí jeho práce bylo být ten, kdo se dívá.

Bylo to potom — vyždímaný, opřený o lampu, zápěstí už v prostém oceli, kterou mu Bouda konečně tiše, téměř omluvně přiložil přes rukávy kabátu, tam, na náměstí — co Viktor řekl Hronovi tu věc, na niž se Hron neptal a kterou nemohl použít.

Řekl ji plochým vyčerpaným hlasem, hledě do prázdna, tak, jak člověk vypráví sen, který ho přestal děsit jen proto, že ho už nic té noci vyděsit nemůže.

„Když jsem přišel po zadních schodech,“ řekl. „V jednu hodinu. Předtím — předtím než zbytek toho. Služební schodiště vás vyvede na chodbu u kuchyně a odtud je vidět až do jídelny, dveře stojí otevřené. Hosté byli dávno pryč. Všechno uklizené. Kühnové holka sklídila stůl až na ubrus, rozumíte, byl holý, viděl jsem ve tmě, že je holý.“ Zarážil se. „Až na jedno místo. Jedno místo pořád prostržené, v čele, naproti tomu, kde sedával můj otec. Talíř, sklenka, příbor položený. A muž, který u něho seděl.“

Hron stál velmi tiše.

„Hubený muž,“ řekl Viktor. „V tmavém kabátě, starobylého střihu, takovém, jaký vidíte na portrétech v knihách mého otce, vysoký límec, dlouhá linie. Před sebou měl otevřenou knihu — otcovu knihu hostů, tu, kterou vedl čtyřicet let — a psal do ní. Při svíci. V čele stolu hořela svíce a já věděl, věděl, komisaři, že žádná svíce zapálená nebyla, byt byl tmavý, hosté byli pryč, holka všechno zhasla, a hořela tam svíce, kterou nikdo nezapálil, a muž psal do knihy mého otce ve tmě.“ Jeho spoutané ruce se trochu pohnuly. „Říkal jsem si, že jsem si to představil. Byl jsem té noci z poloviny šílený, veronal v kapse a věc k vykonání ještě přede mnou. Říkal jsem si, že to bylo víno ve mně, nebo kabát na židli. Proběhl jsem kolem. Vykonal jsem věc, pro kterou jsem přišel, a byl jsem tam dlouho, vana, dveře, závora, drát. A když jsem vyšel ven, kolem jídelny, abych sešel po zadních schodech —“

Tehdy vzhlédl k Hronovi, a tvář měl dokonale prostou veškeré vychytralosti, prázdnější, než byla celý večer, tvář muže, který nemá lhaním už co získat, a tudíž poprvé prostě říká pravdu a děsí se jí.

„Svíce byla pryč. Muž byl pryč. Místo bylo sklizené jako všechna ostatní, holé až na ubrus. A kniha ležela otevřená na stole, kde ji můj otec vždycky míval, otevřená na poslední stránce, a byl na ní nový řádek. Jméno. Vespod. Rukou, jež nebyla otcova. Nečetl jsem to. Nešel jsem k tomu. Sešel jsem dolů a ven dvorem a od té doby jsem neprospal celou noc, a není to to topení, co mě drží vzhůru, komisaři, Bůh mi pomoz, topení snesu, udělal jsem to, bylo moje to nést.“ Hlas mu klesl skoro k ničemu. „Je to tím, že nevím, kdo seděl u stolu. Zabil jsem svého otce ve dvě hodiny ráno a v jednu hodinu ráno už u jeho stolu seděl muž a zapisoval ho do jeho vlastní knihy, při světle, které nikdo nezapálil.“

Hron si to nezapsal.

Stál na chladném náměstí, kde nad nimi slabě syčela lampa, a poslední vůz linky odjížděl k řece se svým zvonkem, a držel mužovy oči, a chápal několik věcí naráz a velmi jasně, tak, jak chápal jízdničky. Že toto je čtvrtý hlas, nezávislý na ostatních třech — domovnice, průvodčí, knihkupcova vdova — a jediný, který viděl toho muže *psát*. Že to na případu nemění nic. Že Viktor Reszke zavraždil svého otce veronalem a vodou a kusem voskovaného vlasce, sám, obyčejnými prostředky, pro peníze už ztracené, a že muž v čele stolu k tomu nahnul prstem a nemusel. Že at' Viktor v jednu

hodinu viděl cokoli, vykonalo to jednu jedinou věc — *dosvědčilo* to —, a že svědek není příčina, a že rozdíl mezi těmi dvěma slovy byl vším, co mohl Hron po právu vložit do spisu.

A tak si to nezapsal. Nemohl. Na formuláři není kolonka pro muže v čele sklizeného stolu, jenž píše při nezapálené svíci. Dávno se naučil, že jedinou obranou před věcí, kterou nedovedeš vysvětlit, je zapsat si přesně její velikost, a ani o vlas víc, a tato věc neměla velikost, kterou by mohl zaznamenat, aniž by vtekla do čisté lidské stránky doznání. Zaznamenaná klíč a veronal a drát a závoru a topení, a každé to slovo dosvědčí márnice a lékárník a stoka a dveře. Zbytek ponese, mimo kolonky, tak, jak nesl jiné věci.

„Pane Reszke,“ řekl tiše. „Půjďme teď na Bartolomějskou. Řeknete to všechno znovu, tu pravou část, tu, kterou mohu použít, vyšetřujícímu soudci, a podepíšete to, a bude to provedeno řádně, aby vám to žádný chytrý muž nemohl později vzít a vrátit vás na ulici, abyste páchal horší věci. Rozumíte mi.“

Viktor přikývl. Přestal plakat. Měl ten vyčerpaný, jasný výraz muže po dlouhé horečce.

„Vy mi nevěříte,“ řekl. „O tom stole.“

Hron ho konečně vzal za paži, lehce, aby ho obrátil k ulici, jež vedla dolů k policii, a dal mu jedinou poctivou odpověď, kterou měl.

„Věřím, že jste něco viděl,“ řekl. „Nemohu to použít. A nesmíte o tom mluvit před soudcem, protože vám to nepomůže a dovolí to nějakému ostrému advokátovi prohlásit vás za blázna a pro-

hlásit za bláznovství i ten zbytek, a ten zbytek je pravda a vy se z něho budete zodpovídat. Ten stůl si nechte pro sebe.“ Málem řekl *jako já*, a neřekl.

Vedli ho dolů k Bartolomějské, ti tři, z náměstí do užší tmy, a na rohu se Viktor naposledy zastavil, ne aby se vzpíral, jen aby to řekl, spoutané ruce trochu před sebou, hlas přešlý za žal do čehosi ploššího a horšího, a Hron věděl dřív, než promluvil, že toto je věta, kterou si ponese domů a která mu vezme spánek tak, jako vzal okoukaný kachlík spánek Viktorovi.

„Nebyl tam pro mě, komisaři. Ani jednou se na mě nepodíval. Ani jednou, celou tu dobu, co jsem stál v těch dveřích — ani jednou nezvedl hlavu. Psal otcův účet, celý, rukou jako jiní. Zabil jsem muže, kterého už soudil někdo, kdo mě vůbec nepotřeboval.“

A pak se rozplakal znovu, a bylo to jen obyčejné pláč zničeného syna, muže, který hazardoval a bál se a vraždil pro peníze a ztratil i ty peníze, a který sejde po jakýchkoli schodech, jež mu zbývají, do cely a k soudu a k provazu nebo k dlouhým letům; a tomu pláči aspoň Hron rozuměl docela, a uměl mu dát jméno, a byl by si ho zapsal, kdyby na něj byla kolonka; a stál s rukou na mužově paži v chladu a nechal ho doplakat, protože součástí jeho práce, tou nejstarší částí, tou, jež nebyla v žádném předpisu, bylo být ten, kdo zůstane a dívá se, zatímco se muž rozpadá, a neodvrátí se.

Lampy hořely. Tramvajový zvonek zazněl jednou, daleko, dole u řeky, a podruhé už nezazněl.

26. Tři zbytky

BYLA NEDĚLE A HRON MĚL BÝT NA VINOhradech. Slíbil sestře, že přijde v jedenáct a přečte Anežce další kapitolu té dlouhé anglické knihy o chlapci a o řece — byli už blízko konce, tam, kde se vor rozpadne a chlapec si raději zvolí zatracení, než aby poslal ten dopis —, a místo toho zatelefonoval z budky na rohu Bartolomějské domovníkovi a požádal ho, aby vyšel nahoru a vyřídil Marii, že její bratr v jedenáct nepřijde, že ho cosi zdrželo, že se zastaví před setměním, bude-li moci. Pak chvíli stál ve studené skleněné budce, ještě s tím cvaknutím za korunu v uchu, a myslel na nepřečtenou kapitolu, na tvář sestry ve dveřích otvíraných nikomu a na to, že případ je vyřešen a že není na světě jediný důvod, proč by měl dělat to, co se chystal udělat.

Případ byl vyřešen. To bylo to hlavní. Viktor Reszke seděl v cele o patro níž a podepsal, rukou, která se třásla jen ve smyčkách, vylíčení klíče a čaje a veronalu a drátu a vody — celé to pokorné soukolí syna, který topí otce kvůli dědictví, jež už ztratil a o němž nevěděl, že je ztratil. Vyšetřující soudce měl doznání. Krupiér rozbil alibi. Stross měl podlitinu pod čelistí sepsanou ve své drobné, vyrovnané latině. Nezbylo nic, co by soud chtěl. Spis se mohl převázat červenou stuhou a odnést

nahoru k vyšetřujícímu soudci a uložit mezi ostatní žaloby toho roku. Pelc chtěl, aby byl převázán. Soudce chtěl, aby byl převázán. Chtěla to i jeho vlastní únava — ta zvláštní únava, jež přicházela po zatčení, když věc byla hotova a mrtví nebyli o nic méně mrtví.

Vyšel do své kanceláře a vyndal z ocelové skříňky tři věci a položil je v šedém světle okna na stůl, vedle sebe, tak, jako Stross rozkládal nástroje, než otevřel tělo.

Minci, ve svém uzlíčku z kapesníku.

Fotografii, lesklou, sklenky na víno popráškované našedo, smyčky a víry jediného palce vystupující z prachu jako letokruhy poraženého stromu.

A druhou fotografii, poslední stránky knihy mrtvého muže.

Sedl si k nim. Radiátor byl studený — v neděli se netopilo, dům vedl svou vlastní chudou domácnost —, a v místnosti stál mosazný chlad kliky a chlad od skla a starší chlad místa, kde muži sedávají sami a zapisují, co dokážou dokázat. Dokáže, že tohle nic neznamená. To byla práce, kvůli níž se vzdal své dcery. Projde každými z těch tří dveří, jež rozumný svět nechával otevřené — tři pohodlná vysvětlení, o něž se unavený člověk může opřít —, a vyjde na druhé straně se zbytky redukovanými na omyl, na obyčejný zmatek obyčejné noci, a pak převáže spis a pojedje na Vinohrady, pozdě, a přečte děvčeti kapitolu, a bude člověkem, který něco dokončil.

Začal mincí, protože minci si chtěl ponechat nejméně.

Obchodníci se starými mincemi byli malý cech a v neděli zavřený, ale Hron věděl, kde dva z nich bydlí, a jeden — Lówy, ve třetím patře nad zataženým krámem na Kaprově — mu otevřel v košili, s ubrouskem za límcem a s nedělním pachem kapra za zády, a pohlédl na hodnost na Hronově kabátě a vzdychl tím vzdechem člověka, jemuž jeho víru přetrhávají cizí republiky. Ale byl to obchodník a obchodník si v přítomnosti mince nedovede pomoci, a když Hron rozbil na voskovaném plátně kapesník, Lówy zapomněl na večeri.

Otáčel tolar pod lupou zašroubovanou do oka, dechl na něj, zvažil jej na malé mosazné vážce, kterou choval na přiborníku tak, jako jiný chová sůl; a dlouho mu to trvalo, a Hron sledoval otevřenými dveřmi, jak kapr stydne, a nepobízela ho, protože nepřišel proto, aby mu řekli, co si přeje. Přišel proto, aby mu řekli pravdu, a to dvojí nebylo totéž, a ten rozdíl se naučil za vysokou cenu.

„Pravý,“ řekl Lówy konečně, s tou plochou jistotou člověka, jež celý život naučil tuhle jedinou věc. „Rudolf Druhý, pražská mincovna — podle slohu v orlím křídle. Křídlo nedělá žádný padělatel. Křídlo je čtyřicet hodin práce bez výdělků.“ Odložil lupu. „A opotřebení je správné. To je vždycky to hlavní, komisaři. Padělatel vám může vyříznout razidlo. Nedá vám tři sta let kapes. Tahle byla v kapsách, v měšcích a v pokladničkách pro chudé, na dně zásuvek, a jednou — podle té zeleně tady v rýze — i v zemi. Je tím, čím o sobě tvrdí.“ Přisunul jí zpátky jedním prstem, jemně, tak, jak

člověk přisune zpátky věc, kterou by si byl rád nechal. „Kde jste k ní přišel?“

Hron mu to řekl. Řekl mu to prostě, protože zjistil, že prosté vyprávění nemožné věci je nejjistější způsob, jak sledovat chytrého člověka, jak na ní ztroskotá, a Lówy chytrý byl. Průvodčí ji vzal jako jízdné v noci na sedmnáctce prvního března. Dvě koruny. Od cestujícího.

Lówy se zasmál tím krátkým smíchem člověka, jemuž podali snadnou hádanku. „Pak je to prosté. Váš nebožtík měl takových tisíc. Daroval ji — spropitné, gesto; ti bohatí to dělají, když mají v sobě víno. ‚Tady, příteli, tolar starého císaře, připijte si na mé zdraví.‘ A ten chlapík, který nerozezná mosaz od vlastní babičky, ji utratí v tramvaji.“ Rozhodil rukama. Tak. Vyřešeno. Sáhl po ubrousku, kapr opět povolán.

„Z bytu nevyšel,“ řekl Hron.

Lówy se zarazil, ubrousek napůl zvednutý.

„Stojí na tom celý případ. Byl tři patra nad zemí, dveře zastrčené závorou od druhé v noci až do půl osmé, kdy je vylomili, a pět z těch hodin už mrtvý ve vodě. Žádný tolar nikomu na nábřeží o půlnoci nedal, protože o půlnoci na nábřeží nebyl. Byl nahoře a umíral. A jeho mince —“ Hron tohle promyslel v noci, tak, jako promýšlel všechny své zdi, ohledávaje každý kámen palcem. „Jeho mince byly ve sběratelské skříňce se skleněným víkem, zamčené, a Wertheimerová pořídila soupis hned ráno nato, a ani jedna mince nebyla vyňata ze svého lůžka v sametu. Každý rudolfínský tolar, který

vlastnil — vlastnil čtyři —, je pod sklem, kde praví katalog. Tahle je pátá.“

Obchodník se pomalu posadil. Na kapra už nemyslel. Otočil minci znovu, ale teď jinak, tak, jak člověk obrací věc, která začala vážit víc, než vážila.

„Pak není jeho,“ řekl Lőwy, ale jistota mu z hlasy vyprchala a zůstala jen slova. „Přinesl ji ten cestující. Měl ji u sebe dřív, než se k vašemu nebožtíkovi vůbec přiblížil.“

„Ano,“ řekl Hron. „To jsou jediné dveře, jež zbyly, a já jimi prošel, a za nimi je zeď. Cestující přišel o půlnoci nahoru do bytu a viděli ho vyjít a neviděli ho sejít. Pak ho viděl sejít jediný člověk, ten průvodčí, který ho posadil na tramvaj na nábreží, kde neměl co pohledávat, leda že přišel z toho bytu. Ta věc dělá kruh, Lőwy. Přišel od muže, který měl ty mince. Zaplatil mincí, jakou žádný živý člověk nenosí. A muž, od něhož přišel, neopustil pokoj, v němž zemřel.“

Lőwy měl lupu opět v prstech, ale nezvedl ji; jen ji otáčel, tak, jako Hron otáčel věci. Pak udělal totéž, co udělali ostatní — Vacek, Kühnová, Procházká, ta bezděčná poctivost praktických mužů na samé hraně jejich umění — odsunul minci po voskovaném plátně pryč, až ležela blíž Hronovi než jemu, a otřel si prsty o ubrousek, ač na nich nic nebylo.

„Nemohu vám pomoci, komisaři. Je to pravá mince a falešný příběh a já jedno k druhému nepřirážnu, a sedím u tohoto stolu čtyřicet let a nelíbí se mi ten pocit.“ Pohlédl na stydnoucího kapra

a zpět. „Odneste si ji, prosím vás. Je to krásná věc. Zjist'uji, že ji dnes v noci nechci mít v domě.“

Otisk palce byl snazší a horší.

Snazší, protože práce byla hotova; ležela ve sbírkách daktyloskopie ve sklepe, trpělivý výnos tří týdnů, a v neděli odpoledne ji měl Hron sám pro sebe — dlouhý prkenný stůl pod holou žárovkou, zásuvky s kartami, lupu na mosazném rameni, ticho oddělení, jehož muži byli doma u rodin. Horší, protože nezbývalo než přecíst, co práce praví, a práce nepravila nic, což je to nejhlasitější, co spis říci může.

Položil pod lupu skleněnou desku s kartou neznámého otisku a vedle ní v dlouhé řadě karty vyloučených, a šel po té řadě znovu, ač znal odpověď tak, jako člověk zná schod ve tmě.

Čtrnáct hostů, otištěných s nelibostí počestných — Schüick bílý uražeností, knihkupcova vdova vystrkující své inkoustem umazané prsty jako dítě, které nutí ukázat čisté ruce — a vyloučení. Domácnost: Hana, služebná, kuchařka, muž, který nosil víno. Vyloučení. Dodavatel hostiny a jeho tři lidé — a tady byly ty široké, pohodlné dveře, jež rozumný svět na tomto místě nechával otevřené, dveře označené *dodavatel*, protože najatý člověk vezme do ruky sto sklenic a jde domů, na nikoho z nichž si nikdo nevzpomene — ale Hron poslal v prvním týdnu Boudu s polštářkem na razítko do podniku na Spálené, a ty čtyři karty byly ve spisu, mistr i jeho tovaryši, a ani jeden nebyl palec na

skle. Sám Reszke, otištěný v smrti na Strossově stole tak, jak za živa otiskl své hosty. Vyloučen. Roznašeči, prádelna, kominík, který ten měsíc přišel — Boudovi je všechny vyhnal na světlo s tou tupou důkladností, již si Hron cenil nad každou brilanci, tucty karet, a ani jedna nebyla ten palec. A sama velká antropometrická sbírka, celá kriminální paměť republiky, prohledaná podle vzoru, podle počtu papilárních linií a podle galtonovských bodů během pomalých týdnů, jež si systém vyžádal. Žádná shoda. Žádný muž ve spisech státu nepřitiskl ten palec na to sklo.

Hron seděl pod žárovkou a přemýšlel, co je vlastně otisk. Nejprostší důkaz, jaký existuje, prostší než mince, prostší než ruka písma, protože nedovede lhat a nedá se s ním přít a patří jednomu živému člověku a žádnému jinému, který kdy žil — to byla celá víra té vědy, ta věc, již učebnice dávají do své první kapitoly: *žádné dva nejsou stejné a neměnné od lůna do hrobu*. Jméno napsané samotným tělem, písmem, jež dosud nikdo nenašel jak padělat. A zde bylo jedno, čisté a hluboké, palec přitisknutý jednou na sklo a zvednutý, otisk muže, který pil u stolu mrtvého — a neshodoval se s ničím. Ne s živými, ne se zaznamenanými mrtvými, ne s najatými ani usedlými ani vymetanými. Jméno v řeči o jednom mluvčím, a ten mluvčí nebyl v té místnosti, ani ve spisech, ani — pomyslel si Hron, hledě na ty kruhy vystupující ze šedého prachu jako řeka spatřená z velmi vysoka — kdekoli, kam by muž s lupou a se zásuvkou karet mohl dojít.

Vykonal rozumnou práci celou. Žádné dveře neošídil. A práce ho přivedla sem, k otisku, který patřil palci, a k palci, který patřil ruce, a k ruce, která nepatřila nikomu — poctivě, úplně, každá zásuvka vytažena a každá karta obrácena, ke zdi.

Uložil karty zpátky do jejich pořádku, protože věc vrácená do pořádku je jedinou útěchou, již taková místnost skýtá, a zhasl žárovku a vyšel nahoru.

Knihu dluhů si nechal nakonec, protože to byly ty dveře, jež už proti němu jednou zavřel Brod, a člověk nerad slyší podruhé od týchž zavřených dveří totéž.

Ale přinutil se s ní sednout ve své vlastní kanceláři, zatímco se odpoledne za oknem snášelo do časné tmy března, který se dosud nerozhodl být jarem. Fotografie poslední stránky. Čtrnáct jmen drobným vzpřímeným písmem Reszkeho, večere osmadvacátého, zasedací pořádek rozvržený tak, jak ten muž rozvrhoval své večere po čtyřicet let. A patnáctý řádek, trochu stranou, v čele, proti hostitelovu vlastnímu místu — psaný druhou rukou. Tou starou německou rukou. *Ten, který počítá.*

Tři věci zapovídaly pohodlnou odpověď, a Hron je bral jednu po druhé a každou tiskl palcem a shledal ji pevnou, což byl opak toho, co si přál.

Grafologie nejprve. Poslal stránku Hejdukovi do ústavu, nejlepšímu, co republika měla na ruce, kyselému a přesnému muži, který za ta léta, co ho Hron znal, odhalil dvě podvržené závěti a měl od-

borné potěšení nazvat věc falešnou. Hejduk strávil se stránkou a se srovnávacími rukami — každý živý člověk, jež šlo postavit poblíž knihy — celý týden a vrátil se ne se jménem, nýbrž s odmítnutím. Ta ruka se neshodovala s nikým. A víc: nemohla být *udělána* nikým z toho okruhu, protože to nebyla ruka, již by živý Čech či Němec utvořil a přestrojil; byla to ruka naučená vcelku, ve školní světnici jiného století, mužem, jemuž písmena ztuhla jako sádra, dřív než mu bylo třicet, a víc se nehnula. *Nemůžete padělat, co jste se nenaučil mlád,* napsal Hejduk na patě své zprávy svou vlastní úsečnou rukou. *V dolním tahu je chlapectví. Tohle chlapectví není naše.*

Inkoust za druhé. Reszke napsal oné noci svých čtrnáct jmen vlastním duběnkovým inkoustem, který časem hnědl, a chemik v ústavu — trocha chemie, kterou ten rok dovoľoval, dost na to, aby se inkoust zestaral podle své oxidace, ne-li na zázraky, jež slibovaly filmy — porovnal zaschlý patnáctý řádek se čtrnácti nad ním, a s večery z ledna a z prosince zpátky, a shledal jej zestárlým *přesně* tak jako jména, mezi nimiž seděl. Ne později. Ne padělkem podstrčeným po smrti, kdy kniha ležela na jídelním stole a pak v rukou policie a mohla být po nějaké dlouhé cestě dosažena. Patnáctý řádek zaschl v noci osmadvacátého, v téže hodině jako jména kolem něj, a od té doby hnědl týměž trpělivým tempem; a žádná chemie v Praze nedovede přinutit nový řádek, aby tak dobře lhal o svém stáří, protože stárnutí nebyl vzhled, nýbrž děj, a děj si vezme tolik času, kolik si vezme.

A třetí věc, ta lidská, ponechaná nakonec, protože to byla ta, již policista mohl použít, a z těch tří nejkrutější. *Kdo to mohl napsat.* Odložte, že ruka je stará a inkoust starý, a položte tu prostou otázku, již obor klade každé padělané listině: kdo z živých na to měl umění? Kdo v Reszkeho světě dovedl utvořit starou německou ruku natolik dobře, aby oklamal Hejduka? Byl právě jeden. Rabín Eliáš Brod, který strávil život nad starými rukami, který dovedl patnáctý řádek přečíst nahlas a povědět vám století jeho školní světnice — který jediný z celé té duše v případě měl to umění v prstech, aby tu věc udělal, jestli ji udělal kterýkoli živý člověk.

A Brod byl na večerní modlitbě.

Hron to prověřil, tiše, ne proto, že by tomu o rabínovi věřil, nýbrž proto, že obor nedovoloval, aby člověk nechal dveře neotevřené jen proto, že měl rád toho, kdo za nimi stál. Osmadvacátého byl všední večer: ma'ariv, třicet mužů v malé místnosti za Šírokou, devítiletý chlapec mezi nimi, rabín v jejich čele od chvíle, než večere na nábřeží zasedla, až dlouho poté, co vstala. Dvacet svědků, žádný z nich Reszkeho přítel, žádný s důvodem krýt padělatele. Brod byl míli přes město, na druhém břehu té řeky střech, a vedl modlitby své malé obce právě v hodinu, kdy kdosi vepsal řádek do knihy mrtvého muže rukou tři sta let starou. Jediný živý muž, který to dovedl, prokazatelně a pod přísahou dělal něco jiného.

A nebyl by to udělal v žádném případě — a tohle Hron věděl ne jako důkaz, nýbrž jako zbytek, jaký člověk zanechá v soudu druhého muže po od-

poledni v teplé místnosti plné knih. *Jsem příliš poctivý, abych vám dal padělatele, kterého nemohu najít,* řekl Brod, *a vy, myslím, jste příliš poctivý, abyste ho chtěl.* Nebylo to odmítnutí pomoci. Byla to ta pomoc.

Rozložil ty tři věci na stole znovu, v posledku světla, minci a obě fotografie, a podíval se na ně pospolu — čemuž se celý den vyhýbal, protože pospolu tvořily tvar, který nechtěl pojmenovat.

Každé dveře byly skutečné. To bylo to hlavní, skoro horší, než kdyby ty dveře byly falešné od počátku. Domněnka o spropitném u mince byla skutečnými dveřmi — sběratelé takovými mincemi spropitné dávali, byla to nejpravděpodobnější věc na světě — a otevřela se do zdi, protože muž, který ty mince vlastnil, neopustil pokoj, v němž zemřel. Domněnka o dodavateli u otisku byla skutečnými dveřmi — najaté ruce berou sklenice a nikdo si je nepamatuje — a otevřela se do zdi, protože každá najatá ruka byla otištěna a žádná nebyla ten palec. Domněnka o padělků u knihy dluhů byla z těch dveří nejskutečnější, ta, jimiž byl policista *povinen* projít, a otevřela se do zdi postavené ze tří kamenů — z ruky, z inkoustu, z alibi —, kolem každého z nichž jednotlivě by snad našel cestu, a kolem všech tří pospolu nikoli.

To byl ten vzor. Ne jedny dveře přibouchnuté před obličejem. Troje dveře, jež se otevřely, zdvořile, do zdí. Každé všední vysvětlení skoro postačovalo — *skoro*, to studené slovo, slovo, jež Brod ne-

řekl a které mýnil — každé chybělo přesně o tu vzdálenost, o jakou se dostane průvan pod dveře: ne dost, aby se daly nazvat otevřenými, ne tak málo, abys je mohl nazvat zavřenými. Celý život vystavěl na přesvědčení, že takové dveře nejsou; že každá zeď se trpělivostí a jízdami řády a neváb-
ným zbytkem obyčejné hodiny nakonec stane dveřmi; že muž, který obyčejnou hodinu zrekon-
struuje dost věrně, vždycky najde lidskou ruku, jež jí prošla. Tuhle hodinu zrekonstruoval na minutu. Měl tu lidskou ruku: patřila Viktoru Reszkemu a utopila starého muže pro peníze. A zbývaly, když tohle všechno bylo hotovo, tři věci na jeho stole, jež lidská ruka nevysvětlovala, a žádná další trpěli-
vost je už nepromění ve dveře, protože jim už dal všechnu trpělivost, jaká byla.

Nevynutil si výrok. To byla ta kázeň, a držel se jí teď tak, jako se jí držel v kantýně vozovny se stříbrem mrtvého císaře stydnoucím proti srdci. Nenazve to mystifikací, protože selhal — poctivě, úplně, každá zásuvka vytažena — najít mystifiká-
tora, a člověk, který nedovede najít mystifikátora, si to slovo nezasloužil. Nenazve to ani tou druhou věcí, tou, jež nemá v policejním spisu místo, již by Pelc škrtl jediným tahem tužky a soudce mu za to škrtnutí poděkoval. Vzal pero a pod uzavřené a dokazatelné vyličení vraždy Šimona Reszka jeho synem Viktorem napsal vlastní prostou rukou tři zápisy:

*Mince: pravá; původ nezjištěn; domněnka o spropit-
ném vyloučena tím, že oběť byla uzavřena v bytě.
Neobjasněno.*

Otisk palce: porovnáán se všemi živými i evidovanými kandidáty; bez shody. Neobjasněno.

Zápis v knize: padělek vyloučen rukou, stářím inkoustu a alibi. Pisatel nezjištěn. Neobjasněno.

Třikrát to slovo, jako razítko sklopené třikrát na papír, který nechce přijmout barvu. Byla to nejpravdivější zpráva, jakou za dvacet let napsal, a bude to ta, kterou budou mít nejméně rádi.

Když vyšel z Bartolomějské, byla úplná tma, ale nešel k tramvaji na Vinohrady. Šel opačně, k řece, s tolařem v kapesníku ve vnitřní kapse nad srdcem, kde jel od vozovny, a shledal, že ho nohy zanesly, aniž to rozhodl, na Karlův most.

V tu hodinu byl prázdný, nedělní chodci zašlí ke svým večerím, první lampa dosud nerozsvícená, a velcí zčernalí svatí stáli podél zábradlí, a tma stoupala od vody vstříc tmě snášející se z nebe, takže se zdálo, že stojí ve své vlastní noci — starší než plyn, starší než republika, starší, někteří z nich, než ta mince v jeho kapse. Řeka tekla dole, ta zelenočerná, do níž za soumraku přecházela, ta zvláštní zeleň Vltavy, jež nebyla jako žádná jiná voda, a kdesi proti proudu ukázal vlečný člun jediné nízké světlo a zmizel pod obloukem. Chlad přicházel od vody a našel staré místo nad kolenem.

Zastavil se v půli, mezi svatým s rozpaženými rukama a svatým se sepjatými dlaněmi, vyňal minci z kapesníku a podržel ji v posledku světla, jež už nebylo na nebi, nýbrž jen na řece, šedavý lesk, který voda vracela poté, co jej vzduch pustil.

Rudolfův ošlapaný profil jej zachytil — okruží na hrdle, špičatý vous, úkosé oko, jež i po třech stech letech hledělo na cosi těsně mimo rámec. Tři století staré, a teď teplé. To byla ta věc, již mu palec proti všemu rozumu pořád opakoval: bylo teplé. Leželo mu celý den proti srdci a vzalo si jeho teplo tak, jak by si je vzalo každé stříbro, a leželo mu v dlani teplé jako živá věc, jediná mince v republice, kterou by nemohl utratit v žádném krámě, teplá z jeho vlastní ruky.

Mohl ji upustit do řeky a být hotov. Ta myšlenka přišla čistá a celá. Jediný malý pohyb zápěstí a mrtvý císař by sjel zelení do bahna, kde si město chová své utonulé věci, a bylo by na světě o jeden předmět méně, který se sám za sebe nezodpovídá, a on by sešel z mostu jako muž, jehož případ je uzavřen v každé jednotlivosti, a pojel na Vinohrady a přečetl děvčeti kapitolu, kde si chlapec volí zatracení. Nikdo by se to nikdy nedozvěděl. Spis už pravil *neobjasněno*; mince v řece na něm neměnila jediné slovo. Jen by přestal nosit tu věc, která ho žádala, aby věřil tomu, co celý život odmítal věřit.

Otočil ji ještě jednou, Rudolfovo oko zašlo do tmy a vrátilo se. Pak ji zabalil do kapesníku, opatrně, tak, jako Brodův starý prst opisoval vzduch nad písmeny, a vrátil ji do vnitřní kapsy nad srdcem.

Některé účty, pomyslel si, se člověku uzavřít nedají.

Čtyřicet devět let odmítal tomu věřit. Vestavěl to odmítání do muže, jímž byl, kámen po kameni,

jízdní řád po jízdním řádu, každou obyčejnou hodinu zrekonstruovanou tak, až se ta dramatická neměla kam skrýt; udělal z toho podlahu, na níž stál poté, co chřipková zima vzala Kláru a zamkla hlas jeho dcery za dveře, jež žádný doktor nedokázal otevřít — nebot' tehdy potřeboval věřit, že se zamčené věci otevrou, že trpělivost je klíč, který padne do každého zámku, otáčíš-li jím dost dlouho, protože to druhé byla věc, v níž nemohl žít. A zde, v chladu, s řekou tmavnoucí a s teplou mincí proti srdci, jež měla být studená, shledal, že teď věří tomu druhému. Ne jako porážce. Jako faktu, položenému prostě jako všechny jeho fakty, v jeho vlastním světle. Byly zámky, jež mu nebylo dáno otevřít. Byly účty, jež se člověku uzavřít nedaly. Věděl to o své dceři pět let a nazýval to žalem a držel to stranou své práce; a teď ho jeho práce přivedla, po každé poctivé cestě, kterou měla, k týmž zavřeným dveřím, a průvan šel pod nimi, a on stál a nechal ho jít.

Za jeho zády vzplála první lampa na mostě. Zvedl si límec a šel hledat tramvaj, a svatí stáli dál ve tmě nad vodou a počítali, jako počítali tři sta let, muže, kteří přešli, a muže, kteří nepřešli.

27. Pelcovo hlášení

PONDĚLÍ DEVATENÁCTÉHO BŘEZNA VYŠLO nad Bartolomějskou jasné a studené, obleva minulého týdne přes noc znovu zmrzla, takže v okapech narostly drobné šedé jazyky ledu a dlažební kostky na dvoře zvonily pod botami strážníka tak, jak už dlouho nezvonily. Hron seděl u stolu od sedmi s hrnkem ústřední kávy, který mu vystydl u lokte, a nenapil se ho, a po lepší část hodiny nenapsal nic, protože hlášení, jež člověk píše na konci případu, je ze všech to nejsnadnější i nejtěžší — nejsnadnější proto, že není už co najít, nejtěžší proto, že všechno, co se kdy o mrtvém pozná, se teď zachytí do strojopisu, převáže provázkem a uloží do zásuvky. Člověk, který nesl tělo devatenáct dní, je nerad, když je má položit. Viktor Reszke seděl v cele přes dvůr. Krupíér z Louvru mu jediným pohybem rozbil alibi a mladý pán se před třemi dny v malé výslechové místnosti zlomil a se slzami pověděl Hronovi celý ten příběh — klíč, veronal ve večerním čaji, drát a navoskovanou šňůru protaženou mříží z chodby, starého muže drženého pod studenou vodou synovýma dvěma rukama — a pověděl mu pak ještě jednu věc, na niž se Hron neptal a kterou nemohl použít. Zločin byl rozluštěn. Cele, čistě, prokazatelně rozluštěn. Ne proto Hron seděl bez hnutí. Seděl bez hnutí proto, že

byla ve spise část, která nebyla zločinem, a on ještě nevěděl, jak ji napsat, a tušil, že mu to nedovolí.

Předvolání přišlo o půl deváté, po uniformovaném poslíčkovi s lístkem psaným Kreutzovou hranatou rukou. *Ledererova kancelář. Se spisem.* Hron se přece jen napil studené kávy, aby měl něco za sebou, vzal spis a sešel dolů.

Vyšetřující soudce Lederer mířil svými pokoji do soudního křídla přes vnitřní dvůr a místnost byla teplejší než radova a voněla dobrými doutníky, které v tuhle hodinu nekouřil, a voskem na podlahu, jež v budově užívali, a soudce stál u okna s brýlemi bez obrouček vysunutými na čelo, když Hron vešel, a hleděl dolů do zmrzlého dvora, hubený přesný šedesátník, který obracel nůž na dopisy v prstech sem a tam tak, jak by jiný člověk obracel růženec. Pelc tu už byl. Ovšemže tu Pelc už byl. Stál u boku stolu v kabátě, jak vždycky stával poblíž sedícího nadřízeného, ačkoli Lederer byl u okna a neseděl vůbec, takže Pelc stál pro nikoho a stál stejně, ze starého zvyku stát, a Hron si pomyslel, nikoli poprvé, že ten člověk uspořádal celé své tělo kolem zásady být tím, k němuž se vzhlíží, a už to nedovedl odložit.

„Komisaři.“ Lederer se odvrátil od okna a stáhl si brýle na nos a stal se tím drobným pohybem zase soudcem, nikoli mužem u okna. „Posad'te se. Přinesl jste to.“

„Přinesl jsem to.“

„Dobře.“ Lederer vzal spis, ale neotevřel ho. Položil ho rovně na podložku a nechal na něm spočinout nůž na dopisy jako člověk, který zatěžuje něco, co by se jinak mohlo nadzvednout v průvanu. „Tak mi dovolte říci nejprve to, co se má říkat na začátku, a ne na konci, protože na konci je každý příliš unaven, aby to myslel vážně. Odvedl jste pěkný kus práce. Naučil jsem se rozeznat případy, které jsou rozluštěné, od případů, které jsou pouze uzavřené, a váš je rozluštěn. Ta dvě schodíště. Duplikát klíče, který starý muž nikdy nevyměnil. Veronal vydaný v jediném únoru dvakrát. Závara odtazena z chodby květinářským drátem a navoskovaná strunou skrz mříž — ten skromný, naučitelný malý trik, nalezený v okapu, kam ho hoch upustil, škrábanec na hraně dveří, sedící k němu na milimetr. Jízdenka prostřižená v jednu hodinu padesát dva minut. Krupiérova hodina proti synově.“ Poklepal jednou tenkým prstem na zavřená lejstra. „Je to pravdivý případ, postavený pravdivě, cihla na cihlu, a ob stojí u kteréhokoli soudu této republiky, a hoch po něm bude viset, nebo nebude viset, a tak či onak to bude spravedlnost a ne náhoda. Říkám vám to před vším ostatním, abyste věděl, že to ostatní není výtkou vaší práci.“

„Děkuji, soudce,“ řekl Hron a čekal, protože slyšel slovo *ale* přicházet tak, jak člověk slyší tramvaj tři ulice daleko, kolej zpívá dřív, než zazní zvonek.

„Ale.“ Lederer si zase sundal brýle a podržel je proti světlu z okna, ten svůj starý trik, dívat se skrz ně, a ne na člověka. „Je ve vašem spise část,

komisaři, která není váš případ. Víte, která. Četl jsem ji teď třikrát a pokaždé se mi líbila méně, ne proto, že by byla špatně napsaná — je napsaná lépe než ostatek, což je samo o sobě malý poplach —, ale proto, že nevím, co dělá v dokumentu, který půjde k soudu a do rejstříku a nakonec k historikům, kteří se v nás budou přehrabovat. Máte mrtvého muže, utopeného synem kvůli dědictví, o němž syn nevěděl, že už ho ztratil. To je váš spis. A složený uvnitř něj máte navíc prostřený talíř a minci tři sta let z oběhu a řádek v hostinské knize psaný rukou, jež nepatří žádnému živému člověku, a sklenku na víno s otiskem palce, který se neshoduje s ničím na boží zemi — a všechno jste to zaznamenal, střízlivě, přesně, tak jako zaznamenáváte všechno, a neřekl jste, co to je, protože nemůžete, a já vás teď žádám, dřív než tohle půjde dál, abyste to odtud vyňal.“

Tam to leželo, naplocho na podložce vedle nože na dopisy. Hron se podíval na spis a nesáhl po něm.

„Vyjmout to,“ řekl.

„Naložit s tím.“ Pelc čekal, viděl Hron, po celou délku Ledererovy chvály a nevynesl ani kartu, dokud nebyl stůl otevřený jemu. Promluvil teď v té rozumné poloze, té nebezpečné, té, jež dávala všemu znít jako jediná rozumná věc, kterou rozumný člověk může myslet. „Neničit to, Hrone — nikdo vás nežádá, abyste páčil důkazy. Naložit s tím. Dejte tomu nadpis a založte to tam, kam takové věci patří. Hostův kanadský žertík. Měl jste u toho stolu vdovu po knihkupci s chutí na dramaticko a

mezi čtrnácti vyděšenými, opilými, sugestibilními lidmi se vždycky najde jeden, kdo bude přísahat na přízrak, a tři další, kteří si ho, řekne-li se jim, že tam byl, vzpomenou. *Davová sugesce*. Má to jméno; alienisté o tom napsali knihy; obstojí to u soudu, protože soud tomu už věří. Vdova viděla hubeného muže v tmavém kabátě, protože domovnice řekla, že jednoho viděla, a průvodčí si vzpomněl na starý kabát, protože tou dobou už polovina nábřeží vyprávěla ten příběh, a kdosi — sluha, sám ten hoch, pokud víme, časně po zadním schodišti, aby si svou práci ohlédl — prostřel patnácté místo z krutosti nebo z žertu nebo prostým přepočtením. Napište *tohle*, Hrone. Je to dokonce zpola pravda. A žádný soud nebude muset nikdy číst slovo *duch* v československém protokolu, což je věc, za niž vám republika poděkuje, ať to ví, nebo ne.“

Radiátor cvakl. Venku na dvoře vzlétl holub ze zmrzlých kostek s pleskotem křídel a boty strážníkovy zvonily dál.

„Je to zpola pravda,“ řekl Hron.

„Je to tak pravda, jak je potřeba.“ Pelc rozpráhl ruce, kouzelník, prázdné dlaně. „Což je jediný druh pravdy, který spis vyžaduje. Spis nemusí být svět, Hrone. Musí být ta část světa, kterou soud udrží. Tomu jste mě naučil před dvaceti lety, jenže jste to v tomhle jednom případě zapomněl, protože tenhle jeden případ vám vlezl pod kůži.“

Hron to nechal jít kolem jako řeku. Slyšel to od Pelce už dříve, na odpočívadle, ve třetím hlase; nepotřeboval to znovu v prvním. Obrátil se k Ledere-

rovi, protože byl to soudcovo pero, jež to rozhodne, a ne inspektorova ústa.

„Soudce. Povím vám, co napíšu, a vy mi řeknete, zda to můžete podepsat.“ Přitáhl si spis přes podložku zpátky na svou stranu, jemně, tak jako Rosa Wertheimerová přitahovala k sobě výpůjční knihu, a otevřel jej, ne aby v něm četl — znal jej nazpaměť —, ale aby ho měl otevřený mezi nimi, poctivou věc s tváří vzhůru. „Napíšu zločin celý. Viktor Reszke, klíč, veronal, drát, závora, studená voda, dvě schodiště, hodina. Každou cihlu, tak prostě, že obhájce v ní nenajde vzduch. To je spis a postavím se před soud a řeknu to pod přísahou a nezačervenám se. Hoch to udělal sám, obyčejnými prostředky, pro peníze, a prostředky mám v ruce a peníze jsou v knize a hodina je v průvodčího výkazu. Ve vraždě Šimona Reszka není žádné záhady. Záhada je jinde, a ona ho nezabila, a já to tak řeknu.“

„Tak to řekněte,“ řekl Lederer, „a tam přestaňte.“

„Tam přestat nemohu a napsat pravdivé hlášení. Protože jsou tři předměty na účtu mrtvého muže té noci, kdy zemřel, které nedovedu vysvětlit, a člověk, který takové tři předměty najde a napíše hlášení, jež je nezmiňuje, nenapsal pravdivé hlášení; napsal pohodlné. Tak je zaznamenám. Věcně. Tak, jak zaznamenávám vlákno — což je to, čím jsou. Zbytek. Za prvé.“ Nepodíval se na spis; počítal ve vzduchu nad ním, tak jako počítal své jistoty, drobné, aby mu je nemohli vzít. „Prostřené místo navíc, patnácté, kde kniha i katalogizátor

oba přísahají, že prostřeno bylo čtrnáct; použité, sklizené, pečetená rudolffinská sklenka ze skříně, kterou měl mrtvý muž zamčenou na vlastním řetízku — nalezené zamčené, klíč na řetízku ještě. Nedovedu doložit, jak se to dostalo ven. Zaznamenávám, že to nedovedu. Za druhé. Tatáž sklenka, nesoucí jeden otisk palce, který daktyloskopie srovnala s každou živou duší v případě — synem, ženou, katalogizátorem, advokátem, všemi čtrnácti hosty, každým z cateringu, mrtvým mužem ze Strossova stolu — a s antropometrickými spisy republiky, a neshoduje se s žádným z nich. Zaznamenávám, že se neshoduje s nikým. Neříkám, čím je. Nevím, čím je. Za třetí.“ Odměl se. Holub se zase někde usadil mimo dohled. „Řádek v hostinské knize, v zápisu k osmadvacátému únoru, znějící *Ten, který počítá* — v místě patnáctého stolovníka, v čele stolu proti hostiteli. Rukou, která není rukou mrtvého muže, kterou Hejduk, soudní grafolog, porovnal s každým vzorem, jež máme, a shledal, že se neshoduje s ničím živým a podobá se jen rukám, jež se přestaly psát před velmi dlouhou dobou. V inkoustu, který shledává zestárlým přesně do té míry jako čtrnáct řádků, jež mrtvý muž napsal kolem něj téže noci. Nepřidaný později. Ne padělek, který by pozdější týden vysvětlil. I to zaznamenávám. Jako neztotožněnou ruku a nevysvětlžený řádek.“

Zavřel spis.

„A pak napíšu jednu větu, soudce, a je to jediná věta, o níž je mezi námi spor, a zní takto: *že přítomnost patnáctého stolovníka u poslední večeře Šimona*

Reszka, dosvědčená třemi nezávislými svědky a třemi hmotnými zbytky, nelze žádným prostředkem, jež má toto vyšetřování po ruce, vysvětlit. To je vše. Nepíšu duch. Nepíšu záhada. Nepíšu, že přišel nahoru muž, který nemohl sejít dolů. Píšu, že to nedovedu vysvětlit, což je nejpravdivější věta ve spise, protože je to jediná, jež říká přesně, kolik vím, a tam přestane. Všechno ostatní, co jsem napsal, jsem dokázal. Ta jedna věta je jediné místo, kde jsem napsal velikost vlastní nevědomosti, místo abych ji přelepil. A raději bych měl v rejstříku jednu pravdivou větu o tom, co jsme nedokázali, než pohodlnou lež o davové hysterii, kterou nedovedu doložit a které nevěřím.“

Místnost byla dlouhou chvíli tichá. Pelc se nepohnul. Lederer obrátil nůž na dopisy jednou, dvakrát a položil jej, a přitáhl si spis přes podložku k sobě, a otevřel jej, a obracel listy suchým prstem, dokud nedošel k posledním stránkám, k těm, jež nebyly o zločinu, a četl je, pomalu, tak jako četl všechno, jeho tenké rty se velmi nepatrně pohybovaly nad tím nejhorším z toho tak, jak se člověku pohybují rty nad modlitbou, kterou si už není jist. Četl ty tři zbytky. Četl je dvakrát. A došel k té větě, k té jediné větě, a Hron sledoval, jak se soudcův prst na ní zastavil a spočinul tam, na řádku, který připouštěl neznámé, a kancelář byla tak tichá, že cvakání radiátoru bylo to nejhlasitější v ní.

„Je to krásně přesná věta,“ řekl Lederer konečně, nezvedaje oči. „To je na ní ta potíže. Nedbalou větu bych nechal být; rejstřík je jich plný. Ale tahle je přesná, a nelze ji přecíst špatně, a proto nemůže

obstát.“ Vzhledl pak, přes brýle bez obrouček, a jeho tvář nebyla nelaskavá; byla unavená a trochu zahanbená a docela jistá, tvář člověka, který přečetl čtrnáct výpovědí o muži, jenž není na žádné fotografii, a ucítil průvan, a rozhodl se, protože kancelář běží na peníze a soud běží na to, co dvanáct pevných mužů udrží v hlavách, že ten průvan není pro něj. „Podepíšu váš spis. Celý zločin, přesně tak, jak jste ho postavil. Podepíšu ty tři zbytky, protože vlákno je vlákno a každý poctivý člověk může ty tři odstavce přečíst a vyvodit si vlastní závěr v soukromí vlastní lebky, kde republika nemá pravomoc. Ale tu větu škrtnu. Ne proto, že je nepravdivá. Protože je pravdivá způsobem, který záznam neudrží. Záznam unese, co jsme našli. Neunese, co jsme nedokázali najít, napsané tak prostě, že člověk za sto let musí ucítit ten chlad. To není pro rejstřík. Vezměte si to, kam chcete. Do mého spisu to nejde.“

A sundal víčko z pera.

Hron se nepohnul, aby ho zastavil. Věděl, když scházel ze schodů, že to skončí zde nebo někde podobně, a hádal se nikoli proto, aby tu větu vyhrál, ale aby byl v záznamu jako člověk, který ji sám neškrtně, a v tom je rozdíl, a byl to celý rozdíl, který mu zbyl. Sledoval, jak soudcovo pero sješlo na řádek — jeden tah, rovný, vedený neuspěchanou rukou člověka, který za své služby škrtnl velmi mnoho řádků a netížil ho ani jeden tak, jak ho tížil tento, jež nesl v malém zaváhání dřív, než se hrot dotkl, a pak nenesl, protože soudce československé republiky si nemůže dovolit ho nést. Inkoust

prošel slovy. *Nelze žádným prostředkem, jež má toto vyšetřování po ruce, vysvětlit.* Jediná pevná čára, od kraje ke kraji, a věta byla pod ní, stále čitelná, tak jako škrtnutá věc je vždycky stále čitelná, což je ta malá milost a ta malá krutost škrtnutí, a ne vymazání. Lederer nasadil víčko na pero. Obrátil se zpátky k prvním stránkám, k zločinu, a u paty jeho poslední stránky podepsal své jméno, celé, s datem, devatenáctý březen, a případ Šimona Reszka se tím podpisem stal věcí, kterou republika rozhodla a o níž už nepotřebuje rozhodovat dál.

„Je to dobrý spis, Hrone,“ řekl soudce, vysušuje vlastní podpis. „Je to dobrý spis o jednu větu chudší. Většina spisů je.“ Posunul jej přes podložku zpátky, zavřený, převázaný. „Jděte a odpočiňte si. Vypadáte jako člověk, který něco nesl.“

Pelc s ním vyšel ven. Vždycky to dělal; Hron se tomu přestal divit. Chodba soudního křídla byla dlouhá a studená a dlážděná kamenem ošoupaným do mělkého žlábků středem celým stoletím nohou jdoucích k odsouzení, a ti dva jí scházeli bok po boku, sok dvaceti let a člověk se zavřeným spisem pod paží, a chvíli ani jeden neřekl nic, a jediný zvuk byly jejich dva páry bot na kameni a kdesi daleko dveře a psací stroj a malý zmrzlý prsten města za vysokými okny.

„Nebudete mi věřit,“ řekl Pelc, když došli téměř ke schodišti, a řekl to chodbě před sebou, a ne Hronovi, tak jako mluvil na odpočívadle toho jiného rána, ve třetím hlase, tom bez postoje v

něm. „Ale napsal bych to skoro stejně jako vy. Ne-
byl bych bojoval o tu větu — věděl jsem, že ji Le-
derer vezme v okamžiku, kdy ji přečtete —, ale ty
tři věci, ty tři věci bych byl zapsal. Mince je mince.
Otisk je otisk.“ Zastavil se v čele schodiště a Hron
se zastavil s ním, protože něco v hlase toho muže
to žádalo. Pelc pohlédl dolů do studené šachty,
kamkoli, jen ne na muže vedle sebe. „Uložil jsem
ten tolar, Hrone. Depozitář ho nesměl držet, jak-
mile byl důkazem, a přišel k nám s lístkem, a mi-
nulý týden jsem ho vytáhl kvůli inventáři, protože
to někdo musel udělat, a podržel jsem ho, abych
přečetl číslo z okraje.“ Chvilí mlčel. „Je studená, ta
mince. Každý, kdo ji držel, říká totéž, a každý, kdo
ji nadržel, říká, že je to jen stříbro, a mají pravdu,
stříbro je studené, nejsem dítě.“ Otočil se konečně
a podíval se na Hrona, a nebyla v tom nic z té mír-
nosti, již užíval jako zbraň, a nic z té jehly, již uží-
val pro zábavu, jen prostá uražená poctivost prak-
tického člověka tváří v tvář věci, jež neměla co být
pravdivá — přesně ten pohled, jaký Hron viděl na
průvodčím tramvaje a na hluché domovnici a na
přesné ženě za zavřenou knihou. „Je to studenější
chlad než stříbro. Držel jsem ji čtyři vteřiny a vrá-
til do obálky a umyl si ruce, a já si ruce nad věcmi
nemyji, za třicet let jsem držel horší věci než min-
ci. Zapřu, že jsem to řekl. Ale ucítil jsem to, a vy-
škrtl jsem to z vlastního hlášení stejně, jako Led-
erer vyškrtl vaši větu, protože nehodlám být in-
spektor, který napsal *mince byla nepřirozeně studená*
do majetkového lístku a má radu chechtat se mu
až do penze.“ Sešel dva schody a zastavil se, a neo-

hlédl se, a poslední z toho řekl schodišťové šachtě. „Takže potud jsme stejní. Oba jsme ucítili ten průvan a oba jsme ho nechali ze spisu venku. Jediný rozdíl je, že vy si necháte vlastní kopii s tou větou v ní. Neříkejte mi, že ne. Zním vás dvacet let. Někde bude zásuvka s tou pravou v ní. U vás vždycky je.“

A šel dál dolů, krokem rovnoměrným na ošoupaném kameni, muž, který znovu prohrál ranní spor a znovu, odcházející z něj, řekl tu jedinou docela poctivou věc v místnosti.

Hron stál v čele schodiště ještě chvíli poté, co zvuk Pelce dozněl, se zavřeným a podepsaným spisem pod paží a se zimou stoupající kamennou šachtou budovy, a pomyslel si, že tak to vždycky bývá: svět nesnese otevřený účet, součet na konci, který nevychází, a tak knihu zavře, a udělá čáru, a podepíše pod uzavření své jméno, a uzavření nazve pravdou. Nezazlíval to Ledererovu peru. Soudce podepsal zločin celý a podepsal její pravdivě, a hoch bude odpovídat za starého muže ve studené vodě, a to je spravedlnost, ta lidská, jediná, jakou je budova postavena dělat, a byla učiněna dnešního rána, a byla dobrá, a stačila republice a téměř stačila Hronovi.

Ne však docela. Vrátil se přes vnitřní dvůr, zmrzlé kostky teď zvonily pod jeho vlastníma nohama, ke svému stolu v kriminální ústředně, a vložil podepsaný spis do podavače, aby ho písáčky opsaly načisto, a pak vytáhl ze dna aktovky průklep — vlastní průklep, první koncept, neproškrtaný nikde — a přečetl ho jednou až k poslední

stránce, k té větě, *nelze žádným prostředkem, jež má toto vyšetřování po ruce, vysvětlit*, celé a nepřeškrtnuté, a sledoval, ze starého zvyku, inkoust, který nebyl vlhký, který zaschl před dny, tak jako inkoust zasychá na každé pravdivé věci, již člověk napíše, dřív než se k ní svět dostane perem. Pak otevřel zásuvku vpravo dole, tu hlubokou, kde uchovával věci, jež byly jeho, a ne kanceláře — fotografii, na niž se nedíval, dětskou kresbu složenou jednou, kapesník, z něhož vyšla váha mince — a vložil tam průklep, tváří vzhůru, a zavřel zásuvku, a nezamkl ji. Byla to zásuvka, kterou nikdy nezamykal. Klíč k ní měl někde a léta ho nepoužil, protože věc, kterou člověk nezamyká, je věc, o níž se rozhodl, že se jí nebude bát, a on se rozhodl, dávno před tímto případem, v bytě na Vinohradech, kde dívka kreslila nohy obráceně, že se nebude bát věcí, jež nedovede vysvětlit. Nechal světu jeho čistý spis. Ponechal si vlastní, s tou větou stále v ní, v zásuvce, kterou nezamykal, a šel k oknu, a pod ním plynula řeka barvy mince ležící příliš dlouho v kapse, lhostejná a obrovská, o obyčejné práci být řekou, a kdesi tramvajový zvonek zazvonil dvakrát, pak jednou, a Hron stál a díval se na vodu a nenastoupil do ní.

28. Návrat knihy

PŘINESL JI ZPÁTKY V PONDĚLÍ, DEVATENÁCTÉHO, v pozdním odpoledni, s případem uzavřeným a s městem, které svým pomalým radničním způsobem začínalo věřit, že záležitost starožitníka na nábřeží byla věcí dluhů a syna a že je po ní. Kniha se vrátila tak, jak odešla, v ploché šedé krabici, jaké policejní fotograf užíval na své největší desky — v téže krabici, jež před čtrnácti dny chovala snímek, který Hron vynesl po tomto schodišti a položil přes rozevřenou knihu a poprosil starého muže, aby mu přečetl jen to, co vidí. Ted' byla těžší, celá kniha v ní místo jediné fotografie jediné stránky. Hron ji nesl pod paží po celé délce Maiselovy a tentokrát se nezastavil u dlouhé slepé zdi hřbitova, aby pohlédl na náhrobky opírající se za ní jeden o druhý, dvanáct tisíc do hloubky; minul branku tak, jak muž mjíjí věc, o níž už rozhodl, a zahrnul do úzkých uliček, jež bořiči nechali stát, a nehybný chlad Josefova se nad ním zavřel, a nebyla v něm žádná řeka, jež by chlad odnesla pryč.

Tiskopisy byly dokončeny toho rána. Vyšetřující soudce podepsal, kde bylo třeba podpisu; Pelc měl svůj spis, úhledný na lidské straně a přeškrtnutý na druhé tam, kde soudcovo pero vyňalo onu jedinou větu, jež přiznávala to, co nelze napsat; a Viktor Reszke seděl v cele na Bartolomějské. Kniha už

nebyla důkazem; stát si neuchovává, co nemůže použít. Podle obvyklého řádu by připadla vykonavateli závěti, do bedny papírů po nebožtíkovi, a odtud tomu, kdo by koupil celou hromadu, a odtud na vozík na nábřeží se dvěma korunami napsanými křídou. Hron ji vzal místo toho. Nikoho nežádal o svolení, protože nebylo nikoho, do jehož to bylo věci je dát, a nikomu neřekl, kam ji nese, protože nebylo nikoho, kdo by to nesení pochopil.

Chlapec ho vpustil bez údivu, o čtrnáct dní starší, a vedl ho chodbou, jež voněla papírem a tím prachem, který žije jen v knihách, a zaklepal a odešel do studeného domu. V pracovně bylo teplo jako tehdy. Železná kamínka v koutě tikala. Tři knihy ležely rozevřené na velkém stole, jedna na druhé lícem dolů, ač by Hron nebyl s to říci, zda jsou to tytéž tři; byla to taková místnost, kde čtení muže pokračovalo, ať seděl v křesle, nebo ne.

Brod vstal. Popelavý vous, suché rychlé oči. Pohlédl na šedou krabici pod Hronovou paží dřív, než pohlédl Hronovi do tváře, a Hron pochopil, že rabín věděl, co je v ní, z její váhy přes celou místnost, tak, jak věděl o noze.

„Chytil jste syna,“ řekl Brod. Nebyla to otázka. Noviny to přinesly, krátce, na vnitřní stránce — *SYN ZATČEN* — mezi cenou uhlí a oznámením koncertu v Mánesu.

„Chytil jsem syna.“

„Posaďte se. Pořád stojíte na špatné noze.“ Brod obešel stůl a vzal od něho krabici oběma rukama, jemně, tak, jak člověk bere věc, kterou byl požádán podržet, ne tak, jak člověk bere dar; a po-

stavil ji mezi rozevřené knihy a zvedl víko a pohlédl dolů na to, co bylo uvnitř, aniž se toho dotkl. Kniha ležela lícem vzhůru, hřbet z poloviční kůže popraskaný a znovu popraskaný, bratr pracovních knih, jež Rosa Wertheimerová Hronovi rozložila na Maiselově — týž papír, táž ruka po čtyřicet let a pak, na poslední stránce, ona druhá ruka. Brod ji neotevřel na poslední stránce. Neotevřel ji vůbec.

„Přinesl jste mi ji,“ řekl.

„Neměl jsem, kam ji dát.“

Rabín zvedl oči. Co si se pohnulo v suchém koutku jeho úst, co nebylo tak docela úsměvem a nebylo jeho opakem. „To je poctivá věta, komisaři. Pro všechno ostatní jste místo měl. Syna do cely. Drát a vlasec k soudci, soudím, v papírové obálce s číslem. Ženu zpátky k jejímu vlastnímu zármutku, který jste jí nechal. Každou věc téhle aféry jste dal tam, kam patří.“ Položil jeden prst, ne na knihu, nýbrž na víko krabice vedle ní. „A pro tuhle jedinou věc jste nenašel polici, v celém policejním ředitelství, v celém zákoně. Tak jste ji přenesl přes řeku k muži, který čte staré knihy. Proč?“

Hron si myslel, že bude mít odpověď připravenou, a zjistil, že ji nemá. Posadil se do křesla, vedle něhož před čtrnácti dny stál, a koleno přijalo jeho váhu špatně a usadilo se, a venku na dvorku usedl holub na římsu s třepotem a potrubí dole klepalo, jak se napouštěl kotlík — tytéž drobné domácí zvuky jako tehdy, jako by si dům vedl vlastní knihu a zapisoval každou návštěvu dvakrát.

„Protože jste jediný muž,“ řekl Hron pomalu, „který mi to nevysvětlí ani to nevysvětlí pryč.“

Brod sklonil hlavu o vlas, jako muž stvrzuje správně odpočtený poplatek.

„Schück by ji dal odhadnout,“ pokračoval Hron a nacházel to, jak to říkal, tak, jak nacházel většinu pravdivých věcí, tím, že je vyložil do vzduchu a podíval se, zda obstojí. „Stará kniha hostů, čtyřicet let, podpisy poloviny mrtvých pražských vznešeností — v takové věci jsou peníze pro pravého sběratele. Nečetl by ji. Pelc by ji spálil, anebo by si to přál; pro Pelce je to ta jediná uvolněná nit v sešitém spisu, a nemá rád místnost, v níž táhne, tak by ten průvan zarazil tím, že by na celou místnost zavřel dveře. Sběratelé, kteří chodili do Reszkeho krámu, by listy vyřezali a prodávali je jednotlivě pro ty autogramy. Kdokoli z nich by s tím něco udělal. Udělal by z toho relikvii, anebo podvrh. A je to ani jedno, ani druhé.“

„Není,“ řekl Brod. „Je to ani jedno, ani druhé.“ Posadil se naproti přes stůl, krabice mezi nimi, a lehce na ni složil ruce, hřbety skvrnitě a velmi nehybně. „Chcete, abych vám řekl, co to je.“

„To chtít jsem přestal, rabíne. Před čtrnácti dny jste mi řekl, že vyřeším jedno a ne druhé, a abych je nezaměňoval. Nezaměnil jsem je. Syn je vyřešen. Klíč, který mu otec dal jako chlapci, válcová zástrčka a kus vlasce; uspal starého muže týmž lékem, jaký bere na vlastní nespavost, a utopil ho pro dědictví, které už ztratil a nevěděl, že ho ztratil. V ničem z toho není žádný průvan. Je to muž a jeho důvody, ošklivé a úplné; uměl bych to celé nakreslit na jediný list a nebyla by tam čára, kterou bych nedokázal.“ Pohlédl na krabici. „A pak je tu

tohle. Čtrnáct jmen jeho rukou a patnácté rukou, jež není ničí. Sklenka s otiskem palce, jež není palcem žádného muže v žádném spise republiky. Stříbrný tolar tři sta let mimo oběh, vhozený do brašny tramvajáka v noci, kdy muž, který jej mohl dát jako spropitné, nevyšel ze svého pokoje. Tři věci, rabíne — tři malé hmatatelné věci, za nimiž každou by měly být malé obyčejné dveře. Strávil jsem poslední dny uzavřeného případu chozením těmi dveřmi jedny po druhých, proti svému vlastnímu zájmu a proti vůli všech nade mnou, a každé se otvírají na zed', a pod každou zdí táhne studený vzduch odkudsi, kde jej nemohu najít.“

Nechtěl říci tolik. Slyšel, jak mu suchost odchází z hlasu, jak to říkal, plochá manýra policisty se ztenčovala v cosi pod ní, a nechal ji ztenčít se, protože v té místnosti nebylo nikoho, kdo by to zapsal a použil to proti němu.

Brod chvíli mlčel. Kamínka tikla. Dole se kotlík napustil a ustal a potrubí ztichlo.

„Přišel jste za mnou v únoru s touž nesnází,“ řekl konečně, „ač jste tenkrát nevěděl, že je to táž nesnáz. Držel jste fotografii a žádal jste mě, abych ji přečetl a řekl vám jen, co to je, ne co to znamená. A já vám ta slova přečetl a odepřel jsem vám pocit z nich. Pamatujete si, jaká ta slova podle mě byla?“

„Ten, který počítá.“

„Ten, který počítá.“ Brod pootočil jednu z rozervěných knih, jako to udělal i tehdy, aby měl kam položit ruku. „Šimon vedl účty celý život. Půjčené peníze, dlužné peníze, den, kdy padl úrok, den,

kdy mužovy výmluvy došly. A vedle peněžních knih vedl tuhle druhou — kdo přišel k jeho stolu, kde seděli, který byl rok. Dvě knihy, komisaři, právě jako já vedu dvě: kniha toho, co mu byli dlužní, a kniha toho, kdo s ním lámal chléb, a myslel si, jsem si jist, že mezi těmi dvěma zapsal celý svůj život a zúčtoval jej.“ Prst se pohnul o vlas po desce. „Ta stará představa — je starší než tohle město, starší než kterýkoli most přes vaši řeku — je jen tato: že člověk si nevede vlastní účty. Že vést je není jeho věcí. Že každý lámaný bochník a každý půjčený groš a každý dluh odpuštěný či neodpuštěný je zapsán, kdesi, rukou, jež není muže vlastní, v knize, kterou nikdy nevidí, kým —“ zvedl prst a nechal jej klesnout — „svědkem. Ne svědkem u vašeho soudu. Svědkem, který vidí, co je dlužno. Který sedí u stolu, ať je zván, nebo ne, a počítá, a nedá se oklamat, a nedělá nic jiného — nevztáhne na nikoho ruku, nic nemění, nežádá od noci nic — ale je přítomen, aby se potom nedalo říci, že se ta věc stala neviděna.“

„To jste mi řekl v únoru,“ řekl Hron. „Nebo skoro. Řekl jste mi, že vám to Reszke přečetl z knihy prstenu a pak se vás zeptal, zda lze odezvat, co člověk pozval.“

„A tu otázku jsem mu odepřel. Odpírám ji i nyní.“ Brod to řekl tak mírně jako tehdy poprvé, jako se odmítá druhá porce. „Jsem muž, který čte texty, a text není dveře, a nebudu u tohoto stolu předstírat, že je umím otevřít. Nemohu vám říci, že patnáctý host přišel. Nemohu vám říci, že nepřišel. Mohu vám říci jen to, co jsem vám řekl už

dřív: že ruka, jež psala poslední řádek, se naučila psát na místě, jež už neexistuje, a nikdy se nezměnila, protože ruka se po třicítce nemění, a že je to ruka žádného padělatele, jakého jsem četl, a četl jsem ty velké. Že inkoust té řádky zestárl přesně tak daleko jako inkoust Šimonových vlastních řádků z téže noci — váš soudce dal, jak slyším, knihu prohlédnout grafologovi, a grafolog řekl právě tohle, a pak váš soudce tu větu, jež to řekla, vyškrtl, protože věc, kterou nelze založit, nesmí ve spise obstát.“ Suché zachvění. „Nevyškrtl ji ze světa. Jen z papíru. Svět se opravuje hůř.“

Hron zjistil, že vyňal svou Zorku a obrací krabičku v prstech, aniž ji otevírá, a uložil ji. Myslel na Pelcův spis, na jeho čisté sloupce, na onu jedinou větu, kterou soudcovo pero pro jistotu přešlo dvakrát, nechávajíc stránku celistvou a spis uzavřený a správný a nepravdivý přesně o jedno opomenutí. Myslel na svůj vlastní spis pod ním, na ten pravdivý, na prokazatelný zločin vyložený vcelku a na tři zbytky pod ním označené jako *nevyřešeno* — jediné poctivé slovo, a slovo, jež soudce do vazby nepustil.

„Trápí mě,“ řekl Hron, „že půjdu do hrobu, aniž to budu vědět. Ne jeho — syn, zástrčka, vlasec, to všechno znám, je to skončené a sedí to. To druhé. Vystavěl jsem život, rabíne, na zásadě, že trpělivý muž se zápisníkem dokáže zrekonstruovat obyčejnou hodinu a najít v ní všechno, co dramatická hodina předstírá, že skrývá. Jízdní řády. Seznamy prádla. Kdo umyl čajové nádoby a kdy. Nevěřím na zamčený pokoj; věřím na druhé schodiště. A našel

jsem druhé schodiště pokaždé, ve všem — kromě tohohle. Pod patnáctým hostem žádné není. Hledal jsem. Je tam jen zed' a chlad.“

„A trápí vás,“ řekl Brod, „zapsat věc, kterou nemůžete zúčtovat, a nechat ji obstát.“

„Je to proti všemu, čím jsem.“

Rabín si jej dlouho měřil suchýma pevnýma očima, a Hron měl opět tu letmou nesnáz být sám čten, vlastní ruka opisována ve vzduchu pár milimetrů nad stránkou, smyčky a tlaky muže ohledaného a nepolichoceného.

„Jste lepší svědek, než si myslíte, komisaři,“ řekl Brod, „a horší účetní. Dovolte, abych vám vrátil cosi, co jste do téhle místnosti přinesl, aniž jste věděl, že to nesete. Řekl jste, když jste tu seděl poprvé, cestou ke dveřím — neřekl jste to, vaše odmítnutí to řeklo za vás — že jste se naučil, do kterých dveří se nemá opírat ramenem. Tohle se muž z policejní práce nenaučí. Policejní práce učí opak; policejní práce je samé rameno. Tohle jste se naučil někde, kde rameno selhalo.“

V místnosti bylo velmi ticho. Holub venku na římse se pohnul a ztichl.

Hron o tom nemluvil s nikým — ne s Boudou, který tu věc znal tak, jak ji znalo celé ředitelství, a měl tu slušnost, že se jí nedotýkal; ne se sestrou, jež v té věci žila spolu s ním, a tak jí nemohla být řečena. Pohlédl na šedou krabici na stole, na víko stále otevřené a na popraskaný hřbet uvnitř, a zjistil, že ta krabice to činí možným, že to může říci té krabici a nechat starého muže, aby to zaslechl.

„Mám dceru,“ řekl. „Anežku. Je jí čtrnáct. Když jí zemřela matka — chřipka, zima devětadvacátého, bylo jí jedenáct — přestala mluvit. Ne naráz. Za týden, za dva, o slovo méně každý den, tak, jak hasne březnové světlo, ne selhávajíc, jen řídnouc, vtahujíc se zpátky do zásuvky. A pak bylo pryč a nevrátilo se. Pět let. Doktoři ji ohledali. Ohledali ji tak, jak ohledávám já — trpěliví muži se zápisníky, ptající se, kdy to začalo a zda byl nějaký otřes a zda je poškození v hrdle, v uchu, v mozku — a našli nic, co by mohli založit. Žádné druhé schodiště. Žádná léze, žádná příčina, kterou by mohli zaplat do sloupce a sečíst. Děvče, které slyší všechno a rozumí všemu a kreslí, co vidí, pečlivou rukou, a které neřeklo celou větu od chvíle, kdy jí matka vešla do zdi se zbytkem mrtvých tohoto města.“ Zastavil se. Koleno bolelo. Nechal je. „Chodím v neděli. Čtu jí. Přestal jsem —“ jeho hlas udělal tu malou věc, kterou jeho hlas dělal, a ustálil se — „přestal jsem se opírat ramenem do těch dveří. To jsou ty, na kterých jsem se to naučil.“

Brod se nepohnul, aby ho utěšil. To byla věc, kterou si Hron potom zapamatuje, na nábřeží a v letech, jež ještě nedovedl pojmenovat — že se starý muž nenaklonil přes krabici a nepoložil mu ruku na paži, neztlumil hlas do teplého rejstříku, jaký muži užívají u hrobu, neřekl, že doktoři snad ještě mohou, že se o takových věcech slýchá, že se to rozuzlí, že vždycky je naděje. Neudělal nic z toho. Seděl se svými skvrnitými rukama složenýma na víku knihy mrtvého muže a nechal ticho být tak dlouhé, jak je třeba, a kamínka do něho tikala,

a chlad nevytápěného domu tlačil na dveře teplé místnosti a nevcházel.

„Neřeknu vám, že promluví,“ řekl konečně Brod. „Nevím to. Muž, který vám tvrdí, že zná nevyččené, je lhář nebo blázen, a já jsem se v dlouhém životě snažil nebýt ani jedním a selhal jen na okrajích. Řeknu vám, co jsem řekl Šimonovi, který se ze stejného strachu ptal na jinou otázku a odešel a nebylo mu pomoheno, protože chtěl být té otázky zbaven, a zbavení není — je jen to nesení. Jsou účty, jež nejsou naše, abychom je vedli, komisaři. Mlčení vaší dcery je jeden. Patnáctý host je druhý. Nepřivolal jste ani jeden a nemůžete poslat pryč ani jeden, a celý váš mír — to málo, jež je muži našeho řemesla dáno — je v tom naučit se rozdíl mezi dveřmi, jež jste neotevřel, a dveřmi, jež nejsou vaše. Ty první druhy jste vyrážel celý život. Naučil jste se, pozdě a za cenu, nelámat si rameno o ty druhé. To není selhání trpělivého muže se zápisníkem.“ Odmlčel se. „Je to jediná poctivá věc, na níž může muž stát, když došel na konec toho, co zápisník pojme. Říci: tohle je pravda, a je má, a je skončené — a tohle je také pravda, a není má, a není skončené, a já je nechám obstát.“

Hron s tím seděl. Za úzkým pruhem okna začalo odpoledne své řídnutí ve večer, modré mezi vysokými zdmi dvorka, světlo vtahované do zásuvky na noc. Kdesi venku za střechami odbíjely hebrejské hodiny svou levostrannou hodinu, tutéž hodinu, kterou odbíjely hodiny pravostranné, proti srs-ti, a on zjistil, že mu dnes nevádí nevěděť, ve které z těch dvou žije.

„Necháte si ji tedy,“ řekl a kývl na krabici.

„Nechám si ji.“ Brod vstal a zvedl knihu z krabice oběma rukama — ani teď ji neotvíraje — a obrátil se ke stěně polic, jež šplhala výš, než dosáhne kterékoli koště, a vystoupil po malých knihovních schůdkách, jež stály složené u knih, dva stupně, pomalý a jistý výstup starého muže, a našel místo blízko vrcholu mezi svazky, jejichž hřbety Hron neuměl přečíst a jejichž stáří mohl jen hádat, hnědé a černé a v té nebarvě staré teletiny — knihy opisované rukou v místnostech, jež už neexistují, jež překročily hranice, které mapy už nekreslí, jež přečkaly muže, kteří je psali, a muže, kteří jiné muže za ně upalovali, a muže, kteří přišli potom, aby zasklili ulice, kde se to dělo, a prodávali rukavice a čokoládu nad kostmi. Vsunul knihu hostů mrtvého muže mezi ně, zarovnanou, takže její popraskaný hřbet zaujal v řadě své místo a byl pojednou jen jednou další starou knihou na vysoké polici, od šesti kroků k nerozeznání od kterékoli jiné.

Sestoupil po schůdkách a složil je zpátky ke zdi.

„Uchovám ji, jako uchovávám ostatní,“ řekl Brod. „Ne proto, že jí rozumím. Rozumím velmi málu z nich; to není důvod, proč muž knihu uchovává. Některé věci musí někdo uchovat, komisaři, a to uchovávání nejlépe provede muž, který přestal potřebovat jim rozumět — který může nechat věc sedět na své polici a být pravdivá a být podivná a nežádat od něho nic než tu polici.“ Obrátil se od stěny, a suché rychlé oči byly na Hronovi, a cosi v nich bylo téměř laskavé a neponížilo se být tím.

„Chytil jste syna. To bylo vaše, abyste to udělal, a udělal jste to dobře — lépe než dobře; udělal jste to, když snadný falešný příběh stál připraven vám to vzít, a vy jste mu to nedovolil. To byla tvrdá věc a čistá a měl byste si ji dnes večer odnést domů a nechat se jí zahřát. Patnáctý host nebyl nikdy váš, komisaři. Byl jen a jen mrtvého muže. A teď je můj.“

Položil ruku naplocho na hřbety vysoké police, lehce, jako na věc svěřenou.

„A jednoho dne,“ řekl, „nebude ničím, a chlad z místnosti odejde.“

Tehdy se usmál, prvním plným úsměvem, jaký na něm Hron viděl, krátkým a docela bez útěchy a docela pravdivým.

„Ale ne ještě.“

29. Stůl pro čtrnáct

NEDĚLE PŘIŠLA NAD VINOHRADSKÉ STŘECHY tak, jak březnové neděle přicházivaly, nízká a žlutá a bez přesvědčení, a Hron stoupal po schodech do sestřina bytu, nohu na zatáčkách držel trochu ztuhle, a v kapse kabátu měl papírový kornout pendreku pro Anežku, který už mu změkl a zteplal o bok. Od tramvaje na náměstí Míru šel pěšky, místo aby čekal na druhou linku, jež by ho vysadila blíž, protože vzduch volal po chůzi a protože chtěl být na čtvrt hodiny mužem, který jde v neděli za svou dcerou, a ničím víc, bez hodnosti, bez spisu, bez mrtvého za sklem. Uhelný kouř ležel nad čtvrtí ve své tenké nedělní podobě, v den odpočinku táhlo méně komínů, a kostel svaté Ludmily se zvedal proti obloze svými dvěma temnými věžemi a nechal zvon jednou udeřit na celou, jediný tučný bronzový tón, který se odkutálel přes střechy k řece, jež odtud nebyla vidět.

Sestra Marie ho pustila dovnitř. Měla v troubě husu od včerejška, ohřátou na dnešek, a věděl o tom celý schodišťový prostor; vůně ho potkala u jejích dveří jako třetí osoba, vyškvařený sádlo a kmín, a za tím vlhká vlněná vůně běhounu a suchý horký prach radiátorů, který byl, pomyslel si, vůní zimy, jež se ještě tak docela nechtěla skončit. Marie mu vzala klobouk i kabát a vyčetla mu nohu z

tváře, aniž to musel říct, a sama to také neřekla, což byla ta laskavost, na niž u ní spoléhal. „Byla u okna,“ řekla Marie. „Měla už pro tebe knížku připravenou.“ A vrátila se do své kuchyně ke své huse a nechala mu pokoj a šikmé světlo a dívku v něm.

Anežka seděla v křesle u okna, kolena přitažená, sešit otevřený na nich a světlo jí leželo přes ruce, a nevzhlédla, když vešel, a podle toho poznal, že ho slyšela na schodech a že je ráda. Měla matčiny vlasy, přesně tak, tu jejich temnotu a způsob, jakým padaly dopředu, když sklonila hlavu; dlouho to bývalo těžké a nějakým pomalým obrátem, který nedokázal datovat, se to stalo měkkým. Přešel a položil pendrek na okenní parapet u jejího lokte, kde ho najde, aniž z toho udělá obřad, a políbil ji do temene, jež vonělo mýdlem a chladem, který si přinesla od okenní tabule, a usedl do druhého křesla, špatnou nohu nataženou rovně před sebe do skvrny nedělního slunce, kde teplo bylo jediným lékem, jež noha kdy pořádně přijala.

„Kde jsme to byli,“ řekl, a nečekal odpověď a nepotřeboval ji. Měl knihu; sama mu založila místo, zploštělým stříbrným papírkem z tabulky čokolády, před třemi týdny, a papírek zůstal, kam ho dala, protože četli pomalu, vždy jen odpoledne, beze spěchu dojít. Byla to kniha o chlapi a o psovi a o dlouhé pošetilé pouti Čechami, taková kniha, na níž nezáleželo a jež proto byla přesně ta pravá, a on našel stříbrný papírek, otevřel na něm a začal číst nahlas tím nízkým rovným hlasem, který si pro to schovával, hlasem, jež šel dál jako cesta.

Četl česky, pomalu, němčinu v sobě nechal za dveřmi s kloboukem, protože čeština byla teplá řeč a ona měla teplou řeč ráda, a nechával věty vycházet jednu za druhou bez zvláštní váhy na kterékoli z nich, chlapec a pes scházeli bílou cestou mezi poli k městu, do něhož dojdou za kapitolu nebo dvě, anebo ne.

Kreslila.

Neřídil se, jak kreslí. To se naučil už dávno, v tom zlém prvním roce, kdy dívání bylo jistým druhem ptaní a ptaní bylo dveřmi zabouchnutými na prstech; naučil se nechat oči klesnout na stránku nebo k oknu a hlas jít dál a ruce nechat o samotě v jejich koutě světla, aby kreslení mohlo být tou jedinou věcí v jejím týdnu, jež nebyla otázkou, kterou jí klade muž s dřevěnou hůlkou a *no tak*. Tedy četl a hleděl na bílou cestu v knize a tu a tam pohlédl na šedé odpoledne nad střechami, kde, o tři čtvrti dál a o dlouhý spád ulic níž, plynula řeka kolem domu s okny opeřenými jíním, pod nímž stál v mraze ne docela před čtyřmi týdny a díval se, jak nahoře proti proudu kašle nákladní člun, zatímco mladý strážník mluvil.

Nechtěl počítat. To byla potíž s tím, čím byl; běželo to pod zbytkem něho jako vteřinová ručička pod ciferníkem, nic nežádalo, pro nic se nezastavovalo, počítalo, ať to k počítání nastavil, či ne. Koutkem oka, aniž se díval, čta o psovi přes přelízku, viděl, jak jí tužka jde dolů po stránce v malých rovných tazích, které znal, ten kulatohlavý těsnopis, jenž byl teď celou její abecedou, a ta část jeho samého, která strávila třicet let v účetních knihách

a seznamech prádla a nevděčném zbytku cizích hodin, počítala tahy, jako počítala všechno, bez dovolení, jako mužská noha počítá ve tmě schody. Po jedné straně něčeho. Figura, figura, figura. Po druhé straně. Četl dál, chlapec hvízdal na psa, a počítání šlo pod čtením dál, nečinné, neškodné, zvyk ruky, který nikdy nedokázal odložit.

Sedm na bližší straně. Nechtěl to vědět. Sedm na vzdálené. Obrátil stránku; ten suchý drobný zvuk; chlapec a pes došli na předměstí. Čtrnáct tedy, řeklo počítání, a otisklo to jako razítko, čtrnáct malých zvonkovitě tělnatých figur po dvou dlouhých stranách dlouhého stolu, který nakreslila tak, jak se vzdaluje po stránce shora, tak, jak ráda kreslila stůl, zadržovaný dech stolu se správným rozestupem.

A pak jeho oko, vracející se ke knize, zahákl a vrátilo se, jak se oko vrací k tváři v davu půl vteřiny poté, co ji už poznalo.

V čele stolu, na krátké straně, stranou od ostatních a na stránce o něco výš, postavila patnáctou.

Přestal číst. Nerozhodl se přestat; cesta hlasu mu prostě vyběhla zpod nohou a byla pryč, a v pokoji bylo velmi ticho, jen radiátor tikal a hluboko pod oknem stoupala do svahu k náměstí tramvaj. Patnáctá figura nebyla zvon. Nenakreslila ji tak, jak kreslila ostatní. Byl to dlouhý vzpřímený tah, úzký a tmavý a stojící velmi rovně, muž stvořený tak, jak je stvořena svíce, a tam, kde čtrnáct mělo každá kulatý obličej s dvěma tečkami a malou čárkou zavřených úst, tato měla obličej, který nechala otevřeným O, kroužkem tužky s ničím uvnitř, ok-

nem, za nímž byla jen běl papíru. Stála v čele, naproti místu na bližším konci, jež nakreslila o něco plnější než ostatní, a vedle její ruky, kde ostatní měli talíře, měla jen malý vzpřímený ovál. Sklenici.

Seděl se špatnou nohou na slunci a nehnul se, a ta část jeho samého, která počítala, ta část, jež nikdy nepřestávala, přestala.

Věděl, nač se dívá. Měl jeho opis v okrové složce v zásuvce na Bartolomějské, vyfotografovaný pod lampou policejní kamerou a přes roh podepsaný mužem, který jej pořídil; tři týdny ho nosil v ruce; díval se na něj tak často, že to dívání v něm vyšouralo místo. Čtrnáct jmen v pečlivé ruce mrtvého dolů po stránce hostinské knihy, a v čele, na krátké straně, v patnáctém řádku, inkoustem, k němuž grafolog nepřihradil žádnou živou ruku a který vyschl, řekli chemici, přesně do stáří zápisů, jež Reszke sám učinil téže únorové noci. Věděl, aniž přešel pokoj, aniž se sklonil, aby to přečetl, co bude pod tou tenkou figurou, až si dovolí pohlédnout, protože to přečetl stokrát z fotografie v zásuvce a už to bylo s nimi v pokoji, stálo to ve studeném průvanu pod dveřmi tak, jak to stálo pod každými dveřmi tohoto případu.

Sklonila hlavu a napsala to.

Díval se, jak to dělá. Roky se nedíval, jak kreslí, a teď se díval, jak píše, temné vlasy padlé dopředu, tužka držaná opatrným dětským způsobem mezi ukazovákem a palcem, ta malá pracná rovnost dívky, jež tvoří písmena, o kterých rozhodla, že budou úhledná. Napsala to pod tenkou figuru,

nízko na stránce, tak, jak se píše jméno pod podobiznu, aby ti, kdo přijdou potom, věděli, kdo seděl modelem. Tři krátká slova a pak jedno delší. Tužka tiskla a zvedala se a tiskla. *t. e. n.* — mezera — *k. t. e. r. ý.* — mezera — a pak to delší slovo, jež si u *p* vyžádalo dva opatrné pokusy, a když je měla, opřela se o tu malou vzdálenost, o kterou se dítě opře od věci hotové, a položila tužku napříč přes stránku a nechala světlo ležet na svých rukou.

ten, který počítá.

Ten, který počítá.

Celé Hronovo tělo strnulo, oním zvláštním strnutím, jež si držel kolem mrtvých, strnutím, které měl Bouda od něho a nikdy neznal jeho zdroj. Nehnul se a nepromluvil a noha na slunci přestala bolet, anebo on přestal cítit, že bolí, což v neděli vyšlo nastejno. Slovní spojení sedělo na stránce v rukopisu jeho dcery. Bylo to spojení z hostinské knihy. Bylo to přesně to spojení z hostinské knihy, jeho čeština slovo od slova, *ten, který počítá*, řádek, který Reszke nenapsal, patnácté jméno v ruce, jež nebyla ničím, kterou grafolog obracel pod svou lampou a odložil ji a řekl, tiše, tak, jak opatrný muž říká věc, kterou nerad říká, že k ní nedovede přiřadit žádné jméno, žádné, živé ani založené. A tady to bylo zas, ta čtyři slova, v jediné ruce v celé Praze, která je nemohla opsat.

Protože hostinskou knihu neviděla.

Přešel to tak, jak přecházel všechno, rychle a ploše, protože to bylo to železo v něm a železo se pro neděle nezastavovalo. Složka nikdy neopustila Bartolomějskou, leda do márnice a do soudcovy

pracovny a jednou do jeho vlastního kabátu, one noci falešného řešení, kdy ji odnesl domů na Smíchov a hleděl na ni, dokud slivovice nebyla pryč a žádná odpověď nepřišla. Tady nikdy nebyla. O případu v tomto pokoji nikdy nemluvil; odkládal jej u dveří s kloboukem; Marie nečetla policejní soudničku a nebyla by ji nesla dívka, ani kdyby ji četla. To spojení nebylo v novinách — Pelc a soudce se o to postarali, patnáctý host vyškrtnut z veřejného spisu jako výmysl hysterika. Nebyla cesta, po níž by ta čtyři slova mohla přijít ze zamčené zásuvky do sešitu v klíně jeho dcery. Hledal jízdní řád, protože rekonstruovat všední hodinu bylo vším, co dělal; a tady žádná všední hodina nebyla. Nebyla tu vůbec žádná hodina. Byla tu jen čtrnáctiletá dívka, která neřekla celou větu od chřipkové zimy, jež jí vzala matku, kreslicí stůl, u něhož nikdy neseděla, a písíci v jeho čele jméno, jež nikdy nečetla.

Strávil čtyři týdny dokazováním, že muž může odsunout závoru z nesprávné strany dveří smyčkou navoskované šňůry a květinářským drátem, že dvě schodiště dokážou spolknout nemožný sestup, že mrtvá hodina na nábřeží pojala jednoho cestujícího a pak druhého a ne dvakrát téhož muže. Vykonal celou rozumovou práci — každý dodavatel vypsán, každý host zúčtován, každý peníz dohnán až do plechovky — a dospěl, poctivě, ke třem zdem s průvanem pod každou z nich, a napsal to do své pravdivé zprávy a nechal soudce tu větu vyškrtnout. Stal se, proti všemu, co ho učili, mužem, který v sobě držel dvě věci najednou: zločin vyřešený na poslední navoskovaný coul a hosta, který

nemohl být. Myslel, že to je konec. Myslel, že vyměřil studený průvan, že své jistoty učinil dost malými na to, aby z nich nebylo lze nic ubrat.

A tady, v jediném pokoji na světě, z něhož případ vykazoval, byl průvan zase pod dveřmi a přišel dlouhým spádem ulic od řeky a přes tři čtvrti města a dostal se dovnitř kolem husy a radiátorů a zavřených dveří jeho mlčení, a použil ruky jeho dcery, aby napsal své jméno.

Nezeptal se jí.

To bylo to, co pochopil, jak tam seděl, tak, jak pochopíte podlahu pod sebou teprve, když se nakloní. Každý pud, jež do něho železo zaválcovalo, povstal naráz a chtěl se ptát — *kde jsi to viděla, Anežko, kdo ti to řekl, co to je, kde, kdy, jak* — celé to soukolí jeho žití přišlo až k samému jeho okraji a postavilo se na práh ve studeném průvanu jejího mlčení a nahlédlo dovnitř. A on železo odložil. Odložil je tak, jak je odkládal tisíc nedělí, protože ji miloval příliš, než aby mezi nimi nechal ležet otázku, na niž nemohla odpovědět; protože ptaní by z toho učinilo důkaz, složku, věc fotografovanou pod lampou, a ono to nebylo to, a on to tím učinit nechtěl. Měl okrovou složku plnou toho, co ptaní přinášelo. Strávil celý svůj pracovní život odmítáním uvěřit, že některé věci nám prostě nejsou dány, odmítal to v každém případě kromě svého vlastního žalu — a jeho vlastní žal seděl teď vedle něho s tmavými vlasy dopředu a odloženou tužkou, a právě mu beze slova řekl, že to odmítání skončilo.

Nezkoušel to. Nesáhl v duchu po okrové složce, aby ji položil vedle stránky a porovnal ruce, ačkoli porovnání už bylo hotové, udělalo se samo, tak, jak se samo dělalo počítání. Nehledal podvod, šev, všední vysvětlení s průvanem pod ním. Třikrát se mu nepodařilo patnáctého hosta vyvrátit s celým aparátem kriminální policie Československé republiky za zády, a nehodlal v neděli vyvracet svou dceru s husou v troubě. Nebylo co vyvracet. Byla tu jen pravdivá věc, řečená mu v jediné řeči, kterou měla, a ta pravdivá věc nebyl ten případ. Případ byl vyřešen. Viktor byl ve své cele se svým doznáním a svým zmařeným dědictvím, obě scho-diště zmapována, drát uložen mezi důkazy, dodatek závěti založen; zločin byl celý, zúčtovaný, uzavřený, věc, kterou spočítal po obou stranách a otiskl jako razítko. Tohle byla ta druhá věc. Tohle byla ta část, jež se neuzavírala. A jeho dcera to věděla dřív než on, věděla to celou dobu, kreslila mu to každou neděli už nechtěl teď myslet jak dlouho, dlouhý stůl a tu tenkou v čele a hostitelovo místo o něco plnější než ostatní — a on nad tím četl o chlapci a o psovi a neviděl, protože byl dospělý muž a nesnesl věc, jež se neuzavírala, a ona to snesla, vždycky to dokázala, neuzavírala nic a nebála se.

Nebála se. Pohlédl na ni teď, otevřeně, což si téměř nikdy nedovolil, dokud kreslila, a nebylo v ní prázdného strachu. Měla tvář trochu obrácenou k oknu a světlo na ní a tu tenkou figuru pod rukou s jejím prázdným O a malou sklenicí, a byla klidná jako radiátor, jako husa, jako zvon svaté

Ludmily, jenž se odkutálel přes střechy. Nenakreslila hrůzu. Nakreslila hosta. Dala mu jeho místo v čele, odkud na něj hostitel uvidí, a hostitelovo místo naplnila plněji a šla dál, tak, jak se jde dál, a ve svém pečlivém rukopisu ho neoznačila jako věc, jíž se bát, nýbrž jako věc, kterou pochopit, *ten, který počítá*, ten, který nic nenese a o nic nežádá a nikoho neodnáší, jenž jen sedí na krátkém konci a vede účet stolu, a co počítá, není ztraceno tím, že je spočteno, nýbrž je to konečně jen podrženo.

Hron sáhl přes malou vzdálenost mezi křesly a zavřel jí sešit. Udělal to jemně, dlaní napřed na okamžik položenou plochou na její ruku, aby věděla, že to není odnětí, a pak přeložil desky přes stůl a tenkou figuru a čtyři slova ve svém pečlivém dětském rukopisu, a ona ho nechala, nedržela to, obrátila ruku pod jeho, takže na okamžik byli dlaň na dlani se zavřeným sešitem pod nimi, teplým. Neměl pro to, co cítil, slovo, a byl tomu rád; slovo bylo rukojeť, kterou na věc nasadíte, abyste ji odnesli někomu jinému, a on neměl, komu by to odnesl, a tak to zůstalo celé, a těžké, a velmi jasné, a to, pochopil, hledě na svou mlčící dceru ve slabnoucím žlutém světle, byl způsob, jakým ona nesla všechno, po všechna ta léta, všechno to celé a těžké a jasné a nevyslovené, a on ji proto litoval, a mýlil se. Sklonil se a políbil jí vlasy tam, kde voněly mýdlem a okenním chladem, a poprvé za pět let nepotřeboval, aby cokoli řekla, aby věděl, že mu cosi řekla, a že to je pravda, a že nemůže, a nemusí, a nikdy nebude vědět, jak to ví.

Zavřel sešit. Venku, pod oknem, stoupala tramvaj do svahu k náměstí Míru a zazvonila, dvakrát, a pak jednou — tak, jak zazvonil tramvajový zvon nad řekou onoho rána, kdy stál u zábradlí nábřeží pod okny mrtvého muže a díval se, jak člun nosem proráží proti proudu, kdy tohle všechno začalo, kdy myslel, že to bude případ jako ostatní, zcela lidské zúctování, jež se má rekonstruovat hodinu po všední hodině a sepsat. Sklo ten zvuk přijalo a podrželo jej okamžik, tak, jak voda podrží kámen, než ho pustí dolů. Anežka sklonila hlavu k jeho paži, celou její teplou tíhou, a sáhla za zavřený sešit po čisté stránce, a neodklopila nic, jen otočila tužku v prstech a sklonila se k papíru a kreslila — a on se na ni teď díval, aniž předstíral, že nedívá — řeku. Řeku vzdalující se po stránce tak, jak ráda věci viděla, shora, dlouhou šedou stuhu, a na ní malé tupé tvary člunů prorážejících nosem proti proudu, jež kreslila jako drobné čárky tužky všechny běžící jedním směrem, a mosty přes ni v jejich obloucích, a tu tenkou figuru už nenakreslila. Nakreslila řeku a čluny a oblouk a druhý oblouk, a tenká zůstala v zavřené knize pod jeho rukou, obdarována svým místem a tam ponechána, spočtena a podržena.

Hron seděl se svým vyřešeným zločinem a svým nevyřešeným hostem, s jistotou, kterou vystavěl vlastníma rukama, a se studeným průvanem, jež se mu nepodařilo, poctivě a úplně, uzavřít, a čekal na tu starou důvěrnou věc, na nespokojenost, na železné odmítnutí, na potřebu vědět, jež ho hnala po celý život — a ona nepřišla. To, co

přišlo místo ní, ho překvapilo, jak tam seděl v posledku nedělního světla s vůní husy a radiátorem a teplou dceřinou hlavou o své paži: že je dokáže podržet oboje. Vyřešené i nerozluštitelné, vedle sebe, jedno zúčtované na poslední navoskovaný coul a druhé zúčtované k žádnému jménu v žádném spisu živém ani mrtvém, a to podržení obojího nebylo, zjistil, totéž co selhání. Na Bartolomějské pod Pelcovým okem a soudcovým perem to selháním připadalo. Tady to selháním nepřipadalo. Připadalo to jen jako být živý, v Praze, v tomto roce, s dceřinou, jež nepromluví a právě mu řekla nejpravdivější věc, kterou znal, a se západní hranicí, jež temněla způsobem, který noviny začínaly ne tak docela pojmenovávat, a s řekou plynoucí dál kolem oken mrtvého muže opeřených jíním, lhostejnou a nesmírnou, o tři čtvrti dál a klesající k moři, k němuž ani on, ani dívka, jež je kreslila, nikdy ve svém životě nesejdou, aby je spatřili.

30. Coda: Studený průvan

PŘELÍČENÍ BYLO V KVĚTNU A BYLO KRÁTKÉ, protože v něm nebylo o čem se přít. Viktor Reszke podepsal své doznání v březnu, před vyšetřujícím soudcem, ve své pravdivé části a jen v ní, a člověk, jenž se vlastní rukou přiznal soudci, nenechává soudu mnoho práce krom jeho aritmetiky. Hron vypovídal v úterý ráno, v dobrém kabátě, oním plochým suchým hlasem, který si schovával pro soudy, a byl hotov před polednem. Předložil jim klíč a veronal a drát a zástrčku a dvoje schody, v tomto pořadí, tak jako člověk odříkává jízdni řád, a místnost naslouchala tak, jak místnost naslouchá věci, kterou už pochopila a jen ji chce mít potvrzenou. O tom stole jim neřekl. Na formuláři pro něj nebyla kolonka, a v soudní síni také ne, a žádnou nečekal. Obhajoba — chytrý mladý advokát, kterého Schück vyhledal a zaplatil z pozůstalosti, jež nebyla Viktorova — se na okamžik pokusila udělat ze zastrčených dveří záhadu a byla umlčena Hronovou kresbou mříže a kusu navoskované šňůry, kterou porota mohla podržet v ruce. Potom to šlo tak, jak jde voda z kopce. Rozsudek byl přečten v červnu. Viktor jej stál a poslouchal s tím vyčerpaným jasným výrazem, který nosil od oné chvíle na náměstí pod lampou, s výrazem člověka po dlouhé horečce, a tentokrát už neplakal, vyplakal se časně

a vyplakal se do dna. Odvedli ho, aby nastoupil ta dlouhá léta. Zdědil nakonec obsah popelníku, a teď už ani ten.

Byť byl do podzimu pronajat — Hron to slyšel od Otylie ve Slavii, která slyšela všechno — rodině z Brna, muži od pojišťovny s ženou a třemi hlučnými dětmi, kteří dali stěny přetapetovat a husté řady leptů sundat a prodat a kteří o koupelně na konci chodby nevěděli nic krom toho, že tam domáci dal nové dveře, prosté, s prostou novou zástrčkou. Hana Reszková odjela do Vídně a pak, jak se povídalo, dál. Rosa Wertheimerová našla místo u jiného domu, kde katalogizovala krásné věci jiných mužů. Rabín Brod si ponechal hostovní knihu, kterou mu Hron v březnu vrátil a na kterou se už nikdy nezeptal. Město se nad případem zavřelo tak, jako se řeka zavírá nad spuštěným kamenem, kruhem dvěma a pak obyčejným proudem, a do teplého konce jara nezbýval skoro nikdo, kdo by na Šimona Reszka vůbec myslel, krom muže, který chytil muže, jenž ho zabil, a který na něj myslel dál, oním zvláštním způsobem detektiva, jenž není zármutek a není vzpomínka, ale je čímsi bližším dluhu, který byl z větší, ne však z celé části splacen.

Šel po nábřeží jednoho večera koncem května, kdy už byl případ celou sezonu za ním a přelíčení týden před ním. Nechtěl. Byl v Mánesu kvůli jiné věci, čisté nudné věci s padělaným dopisem, a večer byl ten měkký pražský večer, jaký přichází po

deštivém jaru, světlo se táhlo dlouhé a zlaté proti proudu k Hradčanům, hrad rozložený proti němu černý a přesný jako něco vystřiženého z papíru, a Hron zjistil, že ho nohy nesly podél vody k severu, aniž se ho zeptaly, kolem Národního divadla, pod jehož lampami se už shromažďoval večerní zástup, kolem rozsvícených oken Slavie, kde lžičky cinkaly v podšálkách, nahoru na Smetanovo nábřeží, kde v březnu stál pod okny mrtvého, s člunem kašlajícím proti proudu a s bolavým kolenem a s větou, kterou Anežka neřekla.

Řeka toho večera neměla barvu mince, kterou si člověk příliš dlouho nosil v kapse. Byla zelená, onou zvláštní těžkou zelení, jakou nabývá v teplých měsících, a Střelecký ostrov v ní seděl se stromy plně rozlistěnými a s kapelou, jež se kdesi na něm ladila na neděli, která ještě nebyla, a žestové tóny nesly plochy přes vodu a tříštily se, než dolehly k protějšímu břehu. Po trati sjela tramvaj — sedmnáctka, nábřežní linka, Procházková linka — se zvoncem a rozsvícenými okny a se svými večerními lidmi, kteří v ní stáli a jeli domů, a u muzejního konce přešla výhybku s tím dlouhým železným nárkem, jaký tam tramvaje vydávají, a pokračovala dál. Dlažba byla suchá. Mosaz nábřežního zábradlí byla teplá tam, kde na ni dopadla jeho ruka, teplá od denního slunce, jež v ní pořád ještě bylo, ne ta studená mosaz dveřní kliky z března, která mu vešla do dlaně jako mince. Všechno bylo teplejší. To byl ten rozdíl, který udělala sezona, a udělala ho všude, na zábradlí i na kameni i ve vzduchu, a Hron stál s teplou rukou na teplém zá-

bradlí a cítil, jak je to nepatřičné, že věc může být vyřešena a muž může být ve vězení a sezona se prostě otočí a zahřeje kámen tam, kde býval chlad, jako by ten chlad nebyval ničím, jako by neznamenal to, co znamenal.

O tři patra výš byla okna rozsvícená. Cizí světlo — žluté domácí světlo, ne to tlumené zastíněné světlo muže, jenž staré věci chovával v temnu, aby je šetřil. Viděl proti němu pohybující se stín jednoho z těch hlučných dětí a slyšel, velmi slabě, když tramvaj odjela, rádio, na němž hrál taneční orchestr, melodii toho roku, veselou a zapomenutelnou, melodii, jakou si za pět let nikdo nezapamatuje a jaká by Reszka urazila až za hranici řeči. Noví nájemníci večeřeli. Nad řekou, kde muž vlastnil tisíc starých a krásných věcí a byl utopen ve vlastní vaně pro peníze, které už ztratil, večeřela rodina z Brna při tanečním orchestru z rádia, a tak to bylo správně, pomyslel si Hron, to byla ta jediná správná věc, k tomu ty pokoje byly. Pokoje nejsou pomníky. Jsou pro příští večeři. Stál v dostatečně mnoha z nich, aby to věděl.

Na okna se dlouho nedíval. Je jistá kázeň v tom nedívat se na věc, a on se jí naučil za kariéru a za soukromém žalem, a obrátil tvář zpět k řece a k teplému zábradlí a nechal ta okna být okny cizími, jimiž byla.

V pravé kapse kabátu, kam ruka nešla, ležela mince.

Nosil ji teď ze zvyku, tak jako jiný muž nosí ošoupanou medaili nebo knoflík odstřižený z kabátu, který už nevlastní. Vzal ji v březnu z ple-

chovky podivných mincí ve skladu — řádně se za ni podepsal, na lísteček, *jedna stříbrná mince, doličný předmět, Reszke*, takže byla kdesi na formuláři a jeho svědomí bylo čisté — a měl s ní něco udělat. Měl ji dát muži od numismatiky v muzeu, který by mu řekl, že je to tolar ražený v Kutné Hoře za Rudolfa Druhého, tři sta let mimo oběh, ceny skromné sběratelské sumy, a zanesl by ji do katalogu a uložil pod sklo s lístečkem, a tím by to skončilo, mince ve vitríně, vysvětlená. Muži z muzea ji nedal. Měl ji hodit do řeky, tady, z tohohle zábradlí, jednoho večera, jako byl tento, a zbavit se její malé studené tíhy; jednou ji dokonce vytáhl, na mostě, podržel ji nad zelenou vodou a vrátil ji zpátky. Měl ji aspoň utratit — pustit ji do obyčejného oběhu haléřů a korun, kam mince patří, koupit si za ni ve Slavii kávu a dívat se, jak si jí Otylie nevšimne, a nechat ji odcestovat do města a ztratit se tak, jak se mince ztrácejí, počestně, do tisíce kapes. Neudělal nic z toho. Mince žila v jeho kapse. Žila tam od března, hřála se u jeho těla a chladla, když pověsil kabát, a on ji někdy vytahoval u svého stolu v Bartolomějské, pozdě, když Bouda odešel domů, otáčel ji v záři lampy a díval se na ošlapaný profil mrtvého císaře a na latinu ošoupanou kolem okraje skoro do hladka a zase ji ukládal, nedokázav nic a nevyvrátiv nic, jen se podíval.

Protože to bylo na té minci to pravé. Každé dveře, které nabízela, se otvíraly na zed', pod níž táhlo. Mohla to být mince, kterou Reszke dal tomu muži jako spropitné — jenže Reszke nesešel k žádné tramvaji, neopustil byt po hostech živý,

byl utopen ve vlastní vaně ve dvě hodiny ráno svým synem. Mohla to být mince, kterou nosil volně sběratel a omylem ji utratil — jenže Procházka, dotázán, si byl jistý, popsal cestujícího až po stříh jeho staromódního kabátu dřív, než se vůbec zmínil o minci, sám si ty dvě věci spojil, tichého cizího starce a falešné stříbro v jeho dlani, aniž ho někdo vedl. Mohla to být mystifikace, věc vhozená do pokladny, aby se z toho stala historka — jenže nikdo neměl důvod tu historku dělat dřív, než se ta historka udělala sama, třikrát, ze tří úst, jež se navzájem neznala, a mince je nemotorný způsob, jak strašit v tramvaji. Každé vysvětlení bylo dobré vysvětlení. Každé bylo dveřmi. Prošel jimi všemi, trpělivě, tak jako procházel vším, a každé ho na druhé straně vypustilo do téže studené chodby, k jejímuž konci nedokázal dojít. Vyvrátit to se mu nepodařilo. Vykonal rozumovou práci docela a počestně dospěl ke zdi a naučil se u té zdi stát a nepředstírat, že jsou to dveře.

Toho večera se na nábřeží nic nestalo.

To stálo za to vědět, a on to věděl, jak tam stál. Nic se nestalo. Žádná postava strážná do kabátu nešla po schodech, jež nikdo nehlídal. Žádná svíce nehořela v okně, jež mělo být temné. Žádná mince v jeho kapse nezchladla víc, žádný průvan nepřišel od řeky, jenž by nebyl obyčejným večerním chladem od vody, žádný zvon nezazněl, jenž by nebyl tramvají, žádné hodiny neodbily špatně. Kapela na ostrově našla svou melodii a zahrála ji špatně a několik lidí zatleskalo. Kolem prošla žena se sít'ovkou a s bochníkem v ní. Po proudu sjel člun, ten-

tokrát ne proti němu, s motorem stejně kašlajícím jako ten březnový, jen volnějším s vodou. Svět zcela odmítl cokoli předvést. A Hron pochopil — chápal to už několik týdnů, ale pochopil to zde znovu, s rukou na teplém zábradlí a s cizí večeří nad sebou —, že to odmítnutí bylo to celé, že takhle ta věc v něm bude žít po zbytek jeho služby: ne jako strašení, jež by bylo aspoň jakousi společností, navracející se tváří, průvanem, který přijde znovu, takže se na něj člověk může připravit, ale jako jediný studený fakt, jenž se stal jednou a už se nikdy nestane a nikdy nepůjde udělat, aby se byl nestal. Na strašení by si zvykl. Strašení je téměř útěchou, protože je pravidelné. Tohle bylo horší, a pravdivější. Tohle byla věc, která se ve světě jednou nadechla, u uklizeného stolu vedle nezapálené svíce, napsala jeden řádek v knize mrtvého písmem jako jíní, a byla pryč, a zanechala tři malé zbytky a syna, jenž nemohl spát, a nepřijde znovu. Nebude druhé spatření, jež by potvrdilo nebo zavrholo. Bude jen vzpomínka na průvan, v pokoji, v němž stál, pod dveřmi, jež byly vyraženy; a vzpomínku na průvan nelze ukázat soudci, a nelze ji založit do spisu, a nelze ji docela odložit.

Pojmenoval si to tehdy, soukromě a definitivně, tvar míru, který bude muset udržovat. Chytil vraha. To bylo pravdivé a úplné a obstálo by před každým soudem a každým svědomím: muž zavraždil svého otce pro peníze, obyčejnými prostředky, sám, a Hron ho dostal trpělivou rekonstrukcí jedné obyčejné hodiny, klíčem a čajem a drátem a dvojími schody, a ten muž se za to bude zodpoví-

dat, a město bylo tím zodpovídáním o to čistší. To byla jeho práce, a vykonal ji, a byla celá. A ta druhá věc — čtrnáct tváří a patnáctá, talíř navíc a otisk palce, který nikomu nepatřil, falešná mince a nenapsané jméno v písmu, jež stárlo jako zbytek stránky — ta druhá věc nebyla jeho práce, a nikdy nebyla, a vyřešena nebude, a on ji ponese. Bude dělat obojí. Chytil vraha a podržel si otázku, a viděl teď, že bude obojí dělat dál, to chytání i to podržování, po všechna léta služby, jež mu zbývají, že to není chyba, kterou je třeba opravit, nýbrž stav, který je třeba nést, tak jako je stavem ta bolest nad kolenem, jež se rozhořívá ve vlhku a polevuje v teple a nikdy, za žádného počasí, docela neodejde. Muž ze švu se naučí žít ve švu. Strávil život v mezeře mezi dvěma jazyky a dvěma zeměmi a dvěma způsoby, jak být Pražanem; mohl strávit zbytek v mezeře mezi věcí vyřešenou a věcí nezaúčtovanou a nazvat to, ne-li mírem, pak tou nejpočestnější věcí, jaká je tomu nejbližší a jakou práci dovolovala.

Světlo už skoro sešlo z hradu. Řeka ztemněla do zeleně, o níž už nebylo docela vidět, že je zelená. Dole po nábřeží se rozžihaly lampy, jedna za druhou nahoru podél vody, tak jako vždycky, kdosi kdesi přehazoval vypínač, a tramvaje jely dál po sedmnáctce se svými zvonci a se svými rozsvícenými stojícími lidmi, a naproti na ostrově kapela skládala stojany a těch pár posluchačů se trousilo k mostu, a město, jež nevědělo, že byl v březnu o tři patra výš nad tímto zábradlím utopen muž, a nevědělo, že kdosi, koho nemůže podržet žádný zá-

znam, seděl v čele jeho stolu a napsal jeho účet písmem jako jíní, se zabývalo, tak jako se zabývalo onoho prvního rána a tak jako se bude zabývat každého rána poté, co Hron z nábřeží nadobro odejde, obyčejnou lhostejnou nesmírnou prací probouzení.

Otočil se k odchodu. Koleno měl v teplém večeru lehké a byl tomu rád, malé slitování, a pomyslel na neděli a na Anežku a na sešit se čtrnácti drobnými postavičkami a s patnáctou hubenou v čele a s pečlivými písmeny pod ní, *ten, který počítá*, jež nakreslila, aniž jí kdo řekl jediné slovo, a jež zavřel a odnesl domů a uložil do zásuvky a od té doby se na něj nepodíval, protože některé věci se uchovávají tím, že se na ně nedíváš, tak jako se mince uchovává tím, že se neutratí. V neděli jí bude číst. Tu zásuvku jí neukáže.

Nedívá se nahoru na okna. Naučil se nedívat. Kdesi nad řekou jedna jíním opeřená tabule chytí poslední ze světla a pustí je, a průvan, který Hron z ulice nemůže cítit, se snad pohne pode dveřmi v pokoji, jenž už není pokojem mrtvého; a Tobiáš Hron jde dál podél Vltavy se třista let starou mincí teplou v kapse a se stolem o čtrnácti postavách a s jeho patnáctým hubeným hostem složeným kdesi za žebry, a Orloj, daleko na Starém Městě, počne odbíjet hodinu městu, které za tisíc let ani jednou nedokončilo uzavírání svých účtů.